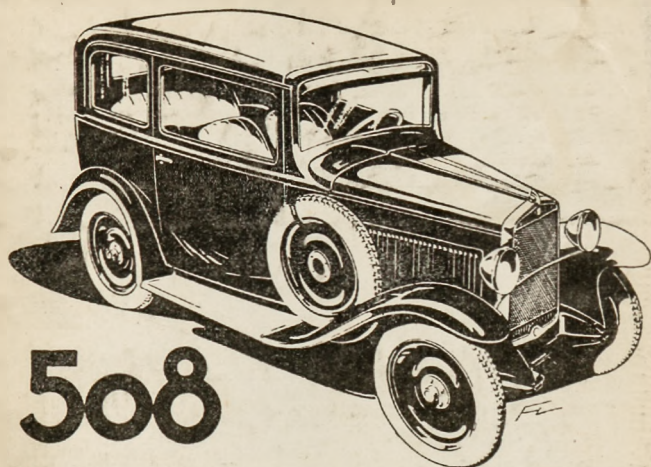

KALENDARZYK
POLICJI
WOJEWÓDZTWA
ŚLĄSKIEGO

1934

81831/64

napr. do E.A.

508

Jedziemy „Polskim Fiatem“!

Wytworna sylweta

Polskiego Fiata mod. 508

przebywa tysiące kilometrów „polskich dróg“ w doskonałej formie i w stanie zupełnej świeżości. Zaleca się jako jedyne auto turystyczno-wycieczkowe zastosowane do naszych warunków terytorjalnych i ekonomicznych.

Warsztat reparacyjny - Części wymienne-Garaże otwarte dzień i noc

**POLSKI FIAT S.A.
ODDZIAŁ KATOWICE
KRAKOWSKA 2 TELEFON 328-24**

Poszukujesz

144

jakościowo najlepszego
odbiornika radjowego ?

To może być tylko odbiornik
**z dwiema ekranowemi
lampami i głośnikiem
elektrodynamicznym !**

„RADJUM“ Zakłady Radjotechniczne
KATOWICE, ul. Kościuszki 49 Tel. 14-80

Drogerja św. Barbary W. Dutkiewicz

116

Katowice, M. Piłsudskiego 10 Tel. 16-66

Najkorzystniejsze źródło zakupu

**farb — lakierów — pokostu — szablon.
pędzli — oleji — smarów — artykuł. drogeryj-
nych, opatrunków — chemikalij — perfum
i wody kolońsk., kwiat., krajowych i zagran.
oryginalnych i na wagę**

Dla z nawców stale świeży miód na składzie

„MERKUR”

156

DOM BŁAWATÓW, sp. z ogr. odp.

KATOWICE

Telefon 301

3 Maja 15

Poleca: dywany, firany, kołdry, bieliznę sto-
lową, pościelową, wyprawy ślubne

Sidol **czyści**
WSZELKIE METALE

Pierwszy dom towarowy na rynku tutejszym

223

B O B R E K

KATOWICE

Poprzeczna 10
Telef. 312-52

Dzienne wpływy **NOWOŚCI**
Manufaktury, Towarów
modnych i krótkich, Bie-
lizny damskiej, męskiej
i dziecięcej, Pończoch, Rę-
kawiczek oraz robót ręczn.

TŁOCZONO CZCIONKAMI ZAKŁADÓW GRAFICZNYCH
K. MIARKI SP. WYD. Z O. P. W MIKOŁOWIE WOJ. ŚL.

R. B E R N D T

Z e g a r m i s t r z

KATOWICE, ul. Marsz. Piłsudskiego 9

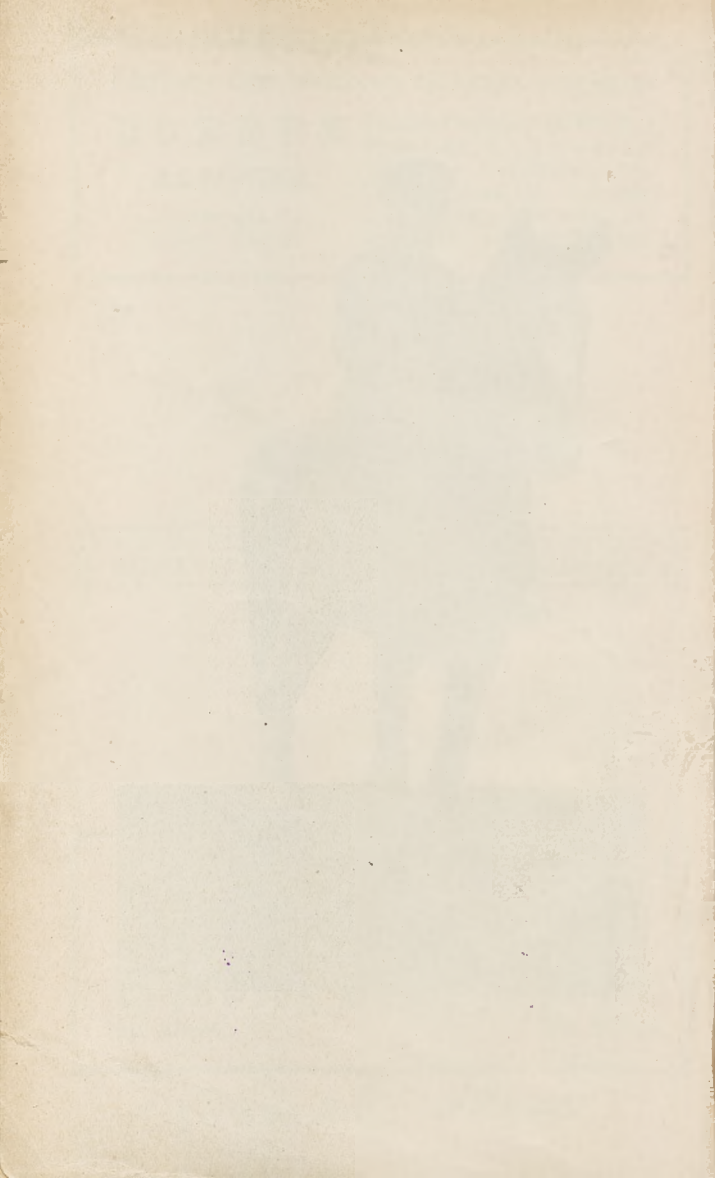
Tel. 31-439

Tel. 31-439

204

Piszczyk Alojz

KALENDARZYK

POLICJI WOJEWÓDZTWA
ŚLĄSKIEGO

1934

Opracowany
przez Grono Oficerów i Podoficerów
pod Redakcją
Podinspektora Józefa Jeziorskiego

NAKŁADEM „SAMOPOMOCY” POLICJI
WOJEW. ŚLĄSKIEGO W KATOWICACH

8123/
64

3610. 1934
I

Da v
H. Piszczek
Rybnik, Rudzka 43
21.5.64 v.

5.-

X-4774	
3610/ 1934	I

KINO „CASINO“²⁶⁸

KATOWICE, Poprzeczna 17/19

ZAWSZE

PIERWSZORZĘDNY
REPERTUAR

Spis rzeczy

Dział ogólny

	Str.
Kalendarjum	6
Wielki uczony i wynalazca Włodarzem Rze- czypospolitej	53
15-lecie Niepodległości Polski	61
Hymn Powstańców Śląskich	63
Stefan Batory, 1533 — 1933	69
Do Bytomskich Strzelców	81
Ogólne wiadomości z dziedziny skarbowej	83
Tablica legalnych jednostek miar	113
Automatyczne aparaty telefoniczne	117
Kalendarz myśliwski	121
Hodowla królików i jej gospodarcze znaczenie	122
Krótkie wiadomości o Polsce i Śląsku	125
Kalendarz obowiązujących świąt	126
Różne rachuby czasu	127
Informacje gospodarcze	127
Rady praktyczne	128
Taryfa pocztowa i telegraficzna	129

Dział policyjny

Spis funkcjonariuszów zmarłych w r. 1932-33	141
Prawne podstawy organizacji bezpieczeństwa publicznego w świetle krytycznym	143

Uwagi do podstaw teoretycznych Nauki Organizacji	153
Służba bezpieczeństwa w świetle niektórych ogólnych zasad taktyki wojskowej	161
Nowe rozporządzenie o służbie w Policji Województwa Śląskiego	172
Ratownictwo przeciwgazowe	215
Krzyż Zasługi Za Dzielność	253
Krzyż Zasługi	254
Medal Za Ratowanie Ginących	255
Zaopatrzenie emerytalne	255
Dziesięciolecie Policyjnego Klubu Sportowego Państwowa Odznaka Sportowa	290
Działalność Stowarzyszenia „Rodzina Policyjna” na Śląsku	310
Z działalności Koła L. O. P. P. Policji Województwa Śląskiego w Katowicach	312
Liga Morska i Kolonjalna	320
Sprawozdanie z działalności „Samopomocy” Policji Woj. Śląskiego Sp. z o. o. w Katowicach za czas od 1. I. — 31. X. 1933 r. .	324
Nierodzim	332
Pies policyjny — jego wartość i znaczenie w służbie policyjnej	360
Ogródek przy posterunku	364
Spis okólników Głównej Komendy Policji Woj. Śl. za czas od 29. XII. 1932 r. — 12. X. 1933 r.	380
Skorowidz rozkazów Głównej Komendy Policji Woj. Śl. za czas od 29. IX. 1932 r. — 3. X. 1933 r.	386
Wesoły kącik	387
	413

STYCZEŃ

Dział ogólny

STYCZEŃ

Dni	Kalendarz rzymsko-katolicki	Słońca		Księżycy		Znaki
		wsch.	zach.	wsch.	zach.	
1 Pn.	Obrz. Pańskie, N. R.	7 45	15 34	16 17	8 56	
2 Wt.	Im. Jezus, Makar.	7 45	15 35	17 29	9 22	
3 Śr.	Daniela M.	7 44	15 36	18 42	9 41	
4 Cz.	Tytusa B., Rygoberta	7 44	15 37	19 55	9 56	
5 Pt.	† Telesfora P. M.	7 44	15 38	21 08	10 09	
6 Sb.	Obj. P., Trzech Króli	7 44	15 39	22 21	10 21	
7 Nd.	1 po 3 Kr., Św. Rodz.	7 44	15 40	23 37	10 32	
8 Pn.	Seweryna Op. ☾	7 43	15 41	00 00	10 42	
9 Wt.	Marcjanny p. M.	7 43	15 42	0 55	10 56	
10 Śr.	Agatona P.	7 42	15 44	2 17	11 14	
11 Cz.	Honoraty p.	7 41	15 46	3 45	11 39	
12 Pt.	† Arkadiusza i Mod.	7 41	15 48	5 14	12 15	
13 Sb.	Weroniki i Glafiry p.	7 40	15 49	6 33	13 11	
14 Nd.	2 po 3 Kr., Hilarego	7 39	15 51	7 36	14 28	
15 Pn.	Pawła I Pust. ☿	7 38	15 52	8 19	16 01	
16 Wt.	Marcelego P. M.	7 37	15 53	8 47	17 37	
17 Śr.	Antoniego Op.	7 36	15 55	9 07	19 09	
18 Cz.	Kat. ś. Piotra w Rz.	7 35	15 57	9 22	20 37	
19 Pt.	† Henryka B. w.	7 34	15 58	9 35	22 01	
20 Sb.	Fabjana i Sebastjana	7 33	16 00	9 48	23 21	
21 Nd.	3 po 3 Kr., Agnieszki	7 32	16 02	10 00	00 00	
22 Pn.	Wincent. i Anast. ☿	7 31	16 04	10 15	0 40	
23 Wt.	Ildefonsa B. w.	7 30	16 05	10 32	1 57	
24 Śr.	Tymoteusza B. M.	7 28	16 07	10 55	3 12	
25 Cz.	Nawr. ś. Pawła Ap.	7 27	16 09	11 26	4 23	
26 Pt.	† Polikarpa B. M.	7 25	16 10	12 08	5 27	
27 Sb.	Jana Złot. B. w. D.K.	7 24	16 12	13 02	6 18	
28 Nd.	Starozapustna	7 23	16 14	14 06	6 59	
29 Pn.	Franc. S. B. w. D. K.	7 22	16 15	15 17	7 27	
30 Wt.	Martyny p. M. ☿	7 20	16 17	16 31	7 48	
31 Śr.	Piotra Nolasko w.	7 19	16 19	17 45	8 04	

NOTATKI

Shura

Jan. 1891

Gdybyśmy co rok jedną przynajmniej wadę z siebie
wykorzenili, wkrótce stalibyśmy się doskonałymi ludźmi.

Tomasz à Kempis

NOTATKI

NOTATKI

Dziś	Miejsce	Godzina	Temperatura	Wiatr	Chmury	Opad	Ciężar	Ciśnienie	Wilgotność	Prędkość	Kierunek	Inne
1	Warszawa	10	15	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
2	Warszawa	11	16	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
3	Warszawa	12	17	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
4	Warszawa	13	18	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
5	Warszawa	14	19	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
6	Warszawa	15	20	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
7	Warszawa	16	21	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
8	Warszawa	17	22	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
9	Warszawa	18	23	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
10	Warszawa	19	24	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
11	Warszawa	20	25	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
12	Warszawa	21	26	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
13	Warszawa	22	27	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
14	Warszawa	23	28	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
15	Warszawa	24	29	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
16	Warszawa	25	30	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
17	Warszawa	26	31	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
18	Warszawa	27	32	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
19	Warszawa	28	33	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
20	Warszawa	29	34	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
21	Warszawa	30	35	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
22	Warszawa	31	36	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
23	Warszawa	32	37	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
24	Warszawa	33	38	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
25	Warszawa	34	39	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
26	Warszawa	35	40	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
27	Warszawa	36	41	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
28	Warszawa	37	42	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
29	Warszawa	38	43	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
30	Warszawa	39	44	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
31	Warszawa	40	45	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
32	Warszawa	41	46	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
33	Warszawa	42	47	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
34	Warszawa	43	48	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
35	Warszawa	44	49	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
36	Warszawa	45	50	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
37	Warszawa	46	51	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
38	Warszawa	47	52	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
39	Warszawa	48	53	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
40	Warszawa	49	54	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
41	Warszawa	50	55	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
42	Warszawa	51	56	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
43	Warszawa	52	57	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
44	Warszawa	53	58	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
45	Warszawa	54	59	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
46	Warszawa	55	60	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
47	Warszawa	56	61	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
48	Warszawa	57	62	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
49	Warszawa	58	63	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
50	Warszawa	59	64	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
51	Warszawa	60	65	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
52	Warszawa	61	66	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
53	Warszawa	62	67	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
54	Warszawa	63	68	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
55	Warszawa	64	69	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
56	Warszawa	65	70	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
57	Warszawa	66	71	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
58	Warszawa	67	72	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
59	Warszawa	68	73	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
60	Warszawa	69	74	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
61	Warszawa	70	75	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
62	Warszawa	71	76	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
63	Warszawa	72	77	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
64	Warszawa	73	78	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
65	Warszawa	74	79	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
66	Warszawa	75	80	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
67	Warszawa	76	81	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
68	Warszawa	77	82	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
69	Warszawa	78	83	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
70	Warszawa	79	84	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
71	Warszawa	80	85	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
72	Warszawa	81	86	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
73	Warszawa	82	87	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
74	Warszawa	83	88	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
75	Warszawa	84	89	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
76	Warszawa	85	90	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
77	Warszawa	86	91	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
78	Warszawa	87	92	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
79	Warszawa	88	93	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
80	Warszawa	89	94	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
81	Warszawa	90	95	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
82	Warszawa	91	96	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
83	Warszawa	92	97	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
84	Warszawa	93	98	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
85	Warszawa	94	99	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
86	Warszawa	95	100	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
87	Warszawa	96	101	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
88	Warszawa	97	102	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
89	Warszawa	98	103	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
90	Warszawa	99	104	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
91	Warszawa	100	105	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
92	Warszawa	101	106	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
93	Warszawa	102	107	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
94	Warszawa	103	108	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
95	Warszawa	104	109	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
96	Warszawa	105	110	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
97	Warszawa	106	111	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
98	Warszawa	107	112	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
99	Warszawa	108	113	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	
100	Warszawa	109	114	SW	100	0.5	1.2	1010	75	10	SW	

L U T Y

Dni		Kalendarz rzymsko-katolicki	Słońca		Księżycyca		Znaki
			wsch.	zach.	wsch.	zach.	
1	Cz.	Ignacego B. M.	7 18	16 21	18 58	8 17	
2	Pt.	Oczyszczenie N. M. P.	7 16	16 22	20 12	8 30	
3	Sb.	Błażeja B. M.	7 14	16 24	21 26	8 40	
4	Nd.	Mięsopustn. Ansgar.	7 12	16 26	22 43	8 50	
5	Pn.	Agaty p. M.	7 10	16 28	00 00	9 03	
6	Wt.	Doroty p. M.	7 08	16 30	0 03	9 15	
7	Śr.	Romualda Op. ☾	7 06	16 32	1 26	9 35	
8	Cz.	Jana z Matty w.	7 06	16 34	2 51	10 10	
9	Pt.	† Apolonji p. M.	7 03	16 36	4 12	10 56	
10	Sb.	Scholastyki p.	7 01	16 38	5 21	12 01	
11	Nd.	Zapustna, Obj. NMP.	7 00	16 40	6 10	13 24	
12	Pn.	Eulalji p.	6 58	16 41	6 45	14 57	
13	Wt.	Jana i Dobrosława	6 56	16 43	7 09	16 31	
14	Śr.	† Popielec Walent. ☼	6 54	16 45	7 26	18 02	
15	Cz.	Faustyna i Jowity	6 52	16 47	7 40	19 29	
16	Pt.	† Juljanny p. M.	6 50	16 49	7 53	20 54	
17	Sb.	† Patrycjusza B. w.	6 48	16 51	8 06	22 16	
18	Nd.	1 p. Wst., Symeona	6 46	16 53	8 20	23 36	
19	Pn.	Konrada Pust.	6 44	16 55	8 37	00 00	
20	Wt.	Leona i Eucherj.	6 42	16 57	8 58	0 55	
21	Śr.	† S. dz., Maks. B. ☾	6 40	16 59	9 26	2 09	
22	Cz.	Katedry ś. P. w Ant.	6 38	17 01	10 05	3 17	
23	Pt.	† S. dz., Piotra Dam.	6 36	17 02	10 53	4 14	
24	Sb.	† S. dz., Macieja Ap.	6 33	17 04	11 53	4 57	
25	Nd.	2 p. Sucha, Cezarego	6 31	17 06	13 03	5 30	
26	Pn.	Aleksandra Bisk.	6 29	17 07	14 16	5 53	
27	Wt.	Aleksandra, Leandra	6 27	17 09	15 30	6 11	
28	Śr.	Romana Op.	6 25	17 11	16 45	6 25	

NOTATKI

W rozbolełego serca żywą księgę,
Zapisz na zawsze słowa takiej treści:
Jak ruda w ogniu znajduje potęgę
Oczyszczającą, — tak człowiek w boleści.

Jan Kasprowicz

NOTATKI

Wszystkie dane o osobach zmarłych w
roku 1914 w mieście Lublin
zobaczamy w tabeli podanej
na stronie 10. W tabeli tej
zobaczamy także dane o
zmarłych w roku 1915.

NOTATKI

№	Imię i nazwisko	Wiek	Wzrost	Waga	Temperatura	Puls	Ciepota
1	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
2	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
3	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
4	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
5	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
6	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
7	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
8	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
9	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
10	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
11	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
12	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
13	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
14	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
15	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
16	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
17	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
18	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
19	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
20	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
21	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
22	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
23	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
24	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
25	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
26	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
27	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
28	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
29	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4
30	Adam M. M.	25	175	70	37.2	72	0.4

M A R Z E C

Dni	Kalendarz rzymsko-katolicki	Słońca		Księżycy		Znaki
		wsch.	zach.	wsch.	zach.	
1 Cz.	Albina B. w. ☽	6 23	17 13	17 59	6 38	♈
2 Pt.	† Lucjusza B. w.	6 21	17 15	19 14	6 49	♈
3 Sb.	† Kunegundy Ces.	6 19	17 16	20 31	6 59	♈
4 Nd.	3 p. Gł. Kazimierza	6 17	17 18	21 50	7 12	♈
5 Pn.	Adryana i Euzebj.	6 15	17 20	23 13	7 27	♈
6 Wt.	Wiktora i Wiktoryna	6 13	17 22	00 00	7 46	♈
7 Śr.	Tomasza z Akw.	6 11	17 23	0 37	8 13	♈
8 Cz.	Bł. Wincent. Kadł. ☾	6 09	17 25	1 59	8 52	♈
9 Pt.	† Franciszki Rzym.	6 06	17 27	3 10	9 47	♈
10 Sb.	† 40 Męczenników	6 04	17 29	4 05	11 03	♈
11 Nd.	4 p. Środop., Konst.	6 01	17 31	4 44	12 29	♈
12 Pn.	Grzegorza Wielk.	5 59	17 33	5 10	14 00	♈
13 Wt.	Krystyny p. M.,	5 57	17 35	5 30	15 30	♈
14 Śr.	Matyldy Kr. Wd.	5 55	17 37	5 45	16 58	♈
15 Cz.	Klemensa Hofb. ☾	5 53	17 38	5 59	18 24	♈
16 Pt.	† Abrahama Pust.	5 51	17 40	6 11	19 47	♈
17 Sb.	† B. Jana Sark. M.	5 48	17 41	6 25	21 09	♈
18 Nd.	5 p. Męki P., Cyryla	5 46	17 43	6 41	22 30	♈
19 Pn.	Józefa Obl. N.M.P.	5 43	17 45	7 00	23 49	♈
20 Wt.	Wolframa B.	5 41	17 46	7 26	00 00	♈
21 Śr.	Benedykta Op.	5 38	17 48	7 59	1 01	♈
22 Cz.	Katarzyny, Bogusł.	5 36	17 50	8 45	2 03	♈
23 Pt.	† Sied. bol. NMP. ☾	5 34	17 51	9 41	2 52	♈
24 Sb.	† Gabryela Arch.	5 31	17 53	10 47	3 29	♈
25 Nd.	6 p. Palm., Zw. N.M.P.	5 29	17 55	11 59	3 56	♈
26 Pn.	Ludgera B. w.	5 27	17 56	13 13	4 16	♈
27 Wt.	Gabryela od M. B. R.	5 24	17 58	14 27	4 31	♈
28 Śr.	Jana Kapistr. w.	5 22	18 00	15 41	4 45	♈
29 Cz.	† Wielki, Eustazego	5 19	18 01	16 56	4 57	♈
30 Pt.	† Wielki, Anieli Wd.	5 17	18 03	18 13	5 07	♈
31 Sb.	† Wielka, Balbiny ☽	5 14	18 05	19 33	5 20	♈

NOTATKI

Miejmy odwagę! nie tę jednodniową,
Co w rozpaczliwym przedsięwzięciu pryska,
Lecz tę, co wiecznie z podniesioną głową,
Nie da się zepchnąć z swego stanowiska.

Adam Asnyk

NOTATKI

NOTATKI

KWIECIEŃ

Imię	Nazwisko	Stosunek	Wzrost	Waga	Temperatura
1. 14.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
2. 15.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
3. 16.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
4. 17.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
5. 18.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
6. 19.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
7. 20.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
8. 21.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
9. 22.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
10. 23.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
11. 24.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
12. 25.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
13. 26.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
14. 27.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
15. 28.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
16. 29.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
17. 30.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
18. 31.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
19. 1.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
20. 2.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
21. 3.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
22. 4.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
23. 5.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
24. 6.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
25. 7.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
26. 8.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
27. 9.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
28. 10.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
29. 11.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
30. 12.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
31. 13.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
32. 14.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
33. 15.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
34. 16.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
35. 17.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
36. 18.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
37. 19.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
38. 20.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
39. 21.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
40. 22.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
41. 23.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
42. 24.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
43. 25.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
44. 26.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
45. 27.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
46. 28.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
47. 29.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
48. 30.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
49. 31.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
50. 1.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
51. 2.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
52. 3.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
53. 4.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
54. 5.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
55. 6.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
56. 7.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
57. 8.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
58. 9.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
59. 10.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
60. 11.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
61. 12.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
62. 13.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
63. 14.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
64. 15.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
65. 16.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
66. 17.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
67. 18.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
68. 19.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
69. 20.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
70. 21.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
71. 22.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
72. 23.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
73. 24.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
74. 25.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
75. 26.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
76. 27.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
77. 28.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
78. 29.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
79. 30.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
80. 31.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
81. 1.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
82. 2.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
83. 3.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
84. 4.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
85. 5.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
86. 6.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
87. 7.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
88. 8.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
89. 9.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
90. 10.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
91. 11.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
92. 12.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
93. 13.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
94. 14.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
95. 15.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
96. 16.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
97. 17.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
98. 18.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
99. 19.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5
100. 20.	Janina	1.10.1902	1.50	45	36.5

K W I E C I E Ń

Dni		Kalendarz rzymsko-katolicki	Słońca		Księżycy		Znaki
			wsch.	zach.	wsch.	zach.	
1	Nd.	Zmartw. Chryst. P.	5 12	18 07	20 55	5 34	
2	Pn.	Wielkanoc	5 10	18 09	22 21	5 52	
3	Wt.	Ryszarda B. w.	5 08	18 11	23 46	6 17	
4	Śr.	Izydora B. w. D. K.	5 06	18 12	00 00	6 52	
5	Cz.	Wincentego Fer. w.	5 04	18 14	1 01	7 43	
6	Pt.	† Wilhelma Op.	5 01	18 16	2 02	8 53	
7	Sb.	Epifanjusza B. M. ☾	4 59	18 17	2 45	10 14	
8	Nd.	Przewod., Dionizego	4 57	18 19	3 14	11 42	
9	Pn.	Marji Kleofasowej	4 55	18 21	3 35	13 10	
10	Wt.	Ezechiela Pr. M.	4 53	18 23	3 51	14 36	
11	Śr.	Leona Wielk. P. w.	4 50	18 25	4 05	16 01	
12	Cz.	Wiktora M.	4 48	18 26	4 18	17 22	
13	Pt.	† Hermenegilda Kr.	4 46	18 28	4 31	18 44	
14	Sb.	Walerjana i Just. ☿	4 44	18 30	4 46	20 05	
15	Nd.	2 po Wielk., Anastazji	4 42	18 31	5 03	21 25	
16	Pn.	Marceljana i Lamp.	4 39	18 32	5 27	22 41	
17	Wt.	Aniceta P. M.	4 37	18 34	5 56	23 48	
18	Śr.	Opieki św. Józefa	4 34	18 36	6 38	00 00	
19	Cz.	Tymona M.	4 32	18 38	7 31	0 44	
20	Pt.	† Sulpicjusza i Serw.	4 30	18 40	8 33	1 26	
21	Sb.	Anzelma B. w. ☿	4 27	18 42	9 43	1 57	
22	Nd.	3 po Wielk., Sotera	4 25	18 43	10 55	2 19	
23	Pn.	Wojciecha B. M.	4 23	18 45	12 08	2 36	
24	Wt.	Fidelisa Kapuc. M.	4 21	18 47	13 21	2 50	
25	Śr.	Marka Ewang.	4 19	18 48	14 35	3 02	
26	Cz.	Kleta i Marcellina P.	4 17	18 50	15 51	3 14	
27	Pt.	† Piotra Kanizjusza	4 15	18 51	17 09	3 26	
28	Sb.	Pawła od Krzyża w.	4 13	18 53	18 31	3 39	
29	Nd.	4 po Wielk., Piotra ☿	4 11	18 54	19 57	3 56	
30	Pn.	Katarzyny Seneńsk.	4 09	18 56	21 25	4 19	

NOTATKI

Imię i nazwisko	Adres	Telefon	Strona
1. Wł. Janowski	ul. Długa 12	1234	1
2. J. Kowalski	ul. Szeroka 45	5678	2
3. M. Nowak	ul. Krótka 78	9012	3
4. A. Zieliński	ul. Długa 12	1234	4
5. K. Szymański	ul. Szeroka 45	5678	5
6. P. Kowalski	ul. Krótka 78	9012	6
7. Z. Janowski	ul. Długa 12	1234	7
8. L. Kowalski	ul. Szeroka 45	5678	8
9. M. Nowak	ul. Krótka 78	9012	9
10. A. Zieliński	ul. Długa 12	1234	10
11. K. Szymański	ul. Szeroka 45	5678	11
12. P. Kowalski	ul. Krótka 78	9012	12
13. Z. Janowski	ul. Długa 12	1234	13
14. L. Kowalski	ul. Szeroka 45	5678	14
15. M. Nowak	ul. Krótka 78	9012	15
16. A. Zieliński	ul. Długa 12	1234	16
17. K. Szymański	ul. Szeroka 45	5678	17
18. P. Kowalski	ul. Krótka 78	9012	18
19. Z. Janowski	ul. Długa 12	1234	19
20. L. Kowalski	ul. Szeroka 45	5678	20
21. M. Nowak	ul. Krótka 78	9012	21
22. A. Zieliński	ul. Długa 12	1234	22
23. K. Szymański	ul. Szeroka 45	5678	23
24. P. Kowalski	ul. Krótka 78	9012	24
25. Z. Janowski	ul. Długa 12	1234	25
26. L. Kowalski	ul. Szeroka 45	5678	26
27. M. Nowak	ul. Krótka 78	9012	27
28. A. Zieliński	ul. Długa 12	1234	28
29. K. Szymański	ul. Szeroka 45	5678	29
30. P. Kowalski	ul. Krótka 78	9012	30

M A J

Dni	Kalendarz rzymsko-katolicki	Słońca		Księżycy		Znaki
		wsch.	zach.	wsch.	zach.	
1 Wt.	Filipa i Jakuba Ap.	4 07	18 53	22 47	4 50	
2 Śr.	Zygmunta Kr. M.	4 06	18 59	23 54	5 38	
3 Cz.	Rocz. Konst.	4 04	19 01	00 00	6 43	
4 Pt.	† Znalez. Krz. Św.	4 02	19 02	0 43	8 03	
5 Sb.	Piusa V P. w.	4 01	19 04	1 17	9 30	
6 Nd.	5 po Wielk., Jana ☾	4 00	19 05	1 41	10 58	
7 Pn.	Krz. dz., Domiceli	3 58	19 07	1 58	12 24	
8 Wt.	Krz. dz., Stanisława	3 56	19 08	2 12	13 47	
9 Śr.	Krz. dz., Grzegorza	3 54	19 10	2 25	15 07	
10 Cz.	Wniebowst. Pańsk.	3 52	19 12	2 38	16 27	
11 Pt.	† Mamerta B. w.	3 50	19 14	2 52	17 46	
12 Sb.	Pankracego M.	3 49	19 15	3 08	19 06	
13 Nd.	6 po Wielk., Robert. ☾	3 47	19 17	3 29	20 22	
14 Pn.	Bonifacego M.	3 46	19 18	3 57	21 33	
15 Wt.	Zofji Wd. M., Jana	3 45	19 20	4 33	22 34	
16 Śr.	Jana Nepom. Kapł.	3 43	19 21	5 22	23 20	
17 Cz.	Paschalisa w.	3 41	19 22	6 21	23 56	
18 Pt.	† Feliksa Kapuc. M.	3 39	19 24	7 29	00 00	
19 Sb.	Piotra Celestyna P.	3 37	19 26	8 40	0 21	
20 Nd.	Zesł. Ducha św.	3 36	19 28	9 52	0 40	
21 Pn.	Świąteczny ☾	3 34	19 30	11 04	0 55	
22 Wt.	Julji p. M., Heleny	3 33	19 31	12 16	1 08	
23 Śr.	† S. dz., Dezyder.	3 32	19 33	13 29	1 20	
24 Cz.	Joanny i Afry	3 31	19 34	14 45	1 31	
25 Pt.	† S. dz., Grzegorza	3 30	19 35	16 05	1 44	
26 Sb.	† S. dz., Filipa	3 29	19 36	17 28	1 59	
27 Nd.	Trójcy św., Bedy w.	3 28	19 37	18 55	2 19	
28 Pn.	Augustyna B. w. ☾	3 27	19 39	20 23	2 47	
29 Wt.	Teodozji p. M.	3 25	19 41	21 38	3 27	
30 Śr.	Feliksa P. M.	3 24	19 42	22 36	4 25	
31 Cz.	Boże Ciało, Anieli p.	3 23	19 44	23 17	5 43	

NOTATKI

Największem arcydziełem Bożem jest uczciwy
człowiek.

Henryk Sienkiewicz („Wiry“)

NOTATKI

NOTATKI

CZERNIŁA

Imię i nazwisko	Wiek	Stan	Wzrost	Waga	Temperatura	Puls	Ciepota
1. Jan Kowalski	25	Żonaty	175	70	37,2	72	0,4
2. Maria Kowalska	22	Żonaty	165	55	37,1	68	0,3
3. Jan Kowalski	20	Żonaty	160	50	37,0	65	0,2
4. Maria Kowalska	18	Żonaty	155	45	36,9	62	0,1
5. Jan Kowalski	15	Żonaty	150	40	36,8	60	0,1
6. Maria Kowalska	12	Żonaty	145	35	36,7	58	0,1
7. Jan Kowalski	10	Żonaty	140	30	36,6	55	0,1
8. Maria Kowalska	8	Żonaty	135	25	36,5	52	0,1
9. Jan Kowalski	5	Żonaty	130	20	36,4	50	0,1
10. Maria Kowalska	3	Żonaty	125	15	36,3	48	0,1
11. Jan Kowalski	1	Żonaty	120	10	36,2	45	0,1
12. Maria Kowalska	0	Żonaty	115	5	36,1	42	0,1
13. Jan Kowalski	25	Żonaty	175	70	37,2	72	0,4
14. Maria Kowalska	22	Żonaty	165	55	37,1	68	0,3
15. Jan Kowalski	20	Żonaty	160	50	37,0	65	0,2
16. Maria Kowalska	18	Żonaty	155	45	36,9	62	0,1
17. Jan Kowalski	15	Żonaty	150	40	36,8	60	0,1
18. Maria Kowalska	12	Żonaty	145	35	36,7	58	0,1
19. Jan Kowalski	10	Żonaty	140	30	36,6	55	0,1
20. Maria Kowalska	8	Żonaty	135	25	36,5	52	0,1
21. Jan Kowalski	5	Żonaty	130	20	36,4	50	0,1
22. Maria Kowalska	3	Żonaty	125	15	36,3	48	0,1
23. Jan Kowalski	1	Żonaty	120	10	36,2	45	0,1
24. Maria Kowalska	0	Żonaty	115	5	36,1	42	0,1
25. Jan Kowalski	25	Żonaty	175	70	37,2	72	0,4
26. Maria Kowalska	22	Żonaty	165	55	37,1	68	0,3
27. Jan Kowalski	20	Żonaty	160	50	37,0	65	0,2
28. Maria Kowalska	18	Żonaty	155	45	36,9	62	0,1
29. Jan Kowalski	15	Żonaty	150	40	36,8	60	0,1
30. Maria Kowalska	12	Żonaty	145	35	36,7	58	0,1
31. Jan Kowalski	10	Żonaty	140	30	36,6	55	0,1
32. Maria Kowalska	8	Żonaty	135	25	36,5	52	0,1
33. Jan Kowalski	5	Żonaty	130	20	36,4	50	0,1
34. Maria Kowalska	3	Żonaty	125	15	36,3	48	0,1
35. Jan Kowalski	1	Żonaty	120	10	36,2	45	0,1
36. Maria Kowalska	0	Żonaty	115	5	36,1	42	0,1

C Z E R W I E C

Dni		Kalendarz rzymsko-katolicki	Słońca		Księżyca		Znaki
			wsch.	zach.	wsch.	zach.	
1	Pt.	† Bł. Jakuba Strz.	3 22	19 45	23 44	7 12	
2	Sb.	Marcellina i Bland.	3 21	19 46	00 00	8 42	
3	Nd.	2 po Sw., Erazma B.	3 21	19 47	0 04	10 11	
4	Pn.	Franciszka Kar. ☾	3 20	19 48	0 19	11 36	
5	Wt.	Bonifacego B. M.	3 19	19 49	0 33	12 56	
6	Śr.	Norberta i Klaudj.	3 19	19 50	0 45	14 16	
7	Cz.	Roberta Op.	3 18	19 51	0 59	15 34	
8	Pt.	† Serca Jezusowego	3 18	19 52	1 14	16 53	
9	Sb.	Pryma i Felicjana	3 17	19 53	1 33	18 09	
10	Nd.	3 po Sw., Bogumiła	3 16	19 54	1 59	19 22	
11	Pn.	Barnaby Ap.	3 16	19 55	2 31	20 26	
12	Wt.	Jana w., Onufr. ☼	3 16	19 56	3 16	21 17	
13	Śr.	Antoniego Padew.	3 16	19 56	4 11	21 56	
14	Cz.	Bazylego Wielk.	3 15	19 56	5 17	22 24	
15	Pt.	† Wita, Mod. i Kresc.	3 15	19 57	6 27	22 45	
16	Sb.	Aliny, Bennona B.	3 15	19 58	7 39	23 01	
17	Nd.	4 po Sw., Innocent.	3 15	19 58	8 51	23 14	
18	Pn.	Marka i Marcelina	3 15	19 58	10 01	23 27	
19	Wt.	Gerwazego i Prot.	3 15	19 59	11 13	23 38	
20	Śr.	Sylwerjusza P. ☾	3 15	19 59	12 25	23 49	
21	Cz.	Alojzego Gonzagi	3 15	19 59	13 41	00 00	
22	Pt.	† Paulina B. w.	3 15	19 59	15 01	0 02	
23	Sb.	Agrypiny p. M.	3 16	19 59	16 25	0 19	
24	Nd.	5 po Sw., N. ś. Jana	3 16	19 59	17 51	0 42	
25	Pn.	Prospera B. w.	3 16	19 59	19 14	1 15	
26	Wt.	Jana i Pawła M. m.	3 17	19 59	20 22	2 04	
27	Śr.	Władysława Kr. ☼	3 17	19 59	21 10	3 15	
28	Cz.	Leona II Pap. w.	3 18	19 59	21 41	4 41	
29	Pt.	Ś. Ś. Piotra i Pawła	3 18	19 59	22 07	6 15	
30	Sb.	Wspomn. Św. Pawła	3 19	20 00	22 25	7 48	

NOTATKI

Nie porzucaj nadzieję,
Jakoć się kolwiek dzieje:
Bo nie już słońce ostatnie zachodzi,
A po złej chwili piękny dzień przychodzi.

Jan Kochanowski

NOTATKI

CZERWIEC

Wczoraj było bardzo ciepło i słońce świeciło jasno. Wstałem o 7 godzinach i poszedłem na spacer do parku. W parku było już dużo ludzi, którzy spacerowali i bawiły się. Widać było, że wszyscy są w dobrym humorze. Po spacerze wróciłem do domu i zrobiłem sobie herbatę. Wczoraj też dostałem list od przyjaciela, który przyjechał z podróży. List był bardzo ciekawy i dowiedziałem się wiele nowych rzeczy. Dziś mam dzień wolny, więc mogę sobie pozwolić na leniwość. Wstałem o 9 godzinach i poszedłem do sklepu po zakupy. W sklepie było już dużo ludzi, którzy kupowali różne rzeczy. Widać było, że wszyscy są w dobrym humorze. Po zakupach wróciłem do domu i zrobiłem sobie herbatę. Wczoraj też dostałem list od przyjaciela, który przyjechał z podróży. List był bardzo ciekawy i dowiedziałem się wiele nowych rzeczy. Dziś mam dzień wolny, więc mogę sobie pozwolić na leniwość.

NOTATKI

3313

№	Imię i nazwisko	Wzrost	Waga
1	Jan Kowalski	170	65
2	Janina Kowalska	160	55
3	Janina Kowalska	160	55
4	Janina Kowalska	160	55
5	Janina Kowalska	160	55
6	Janina Kowalska	160	55
7	Janina Kowalska	160	55
8	Janina Kowalska	160	55
9	Janina Kowalska	160	55
10	Janina Kowalska	160	55
11	Janina Kowalska	160	55
12	Janina Kowalska	160	55
13	Janina Kowalska	160	55
14	Janina Kowalska	160	55
15	Janina Kowalska	160	55
16	Janina Kowalska	160	55
17	Janina Kowalska	160	55
18	Janina Kowalska	160	55
19	Janina Kowalska	160	55
20	Janina Kowalska	160	55
21	Janina Kowalska	160	55
22	Janina Kowalska	160	55
23	Janina Kowalska	160	55
24	Janina Kowalska	160	55
25	Janina Kowalska	160	55
26	Janina Kowalska	160	55
27	Janina Kowalska	160	55
28	Janina Kowalska	160	55
29	Janina Kowalska	160	55
30	Janina Kowalska	160	55
31	Janina Kowalska	160	55
32	Janina Kowalska	160	55
33	Janina Kowalska	160	55
34	Janina Kowalska	160	55
35	Janina Kowalska	160	55
36	Janina Kowalska	160	55
37	Janina Kowalska	160	55
38	Janina Kowalska	160	55
39	Janina Kowalska	160	55
40	Janina Kowalska	160	55
41	Janina Kowalska	160	55
42	Janina Kowalska	160	55
43	Janina Kowalska	160	55
44	Janina Kowalska	160	55
45	Janina Kowalska	160	55
46	Janina Kowalska	160	55
47	Janina Kowalska	160	55
48	Janina Kowalska	160	55
49	Janina Kowalska	160	55
50	Janina Kowalska	160	55
51	Janina Kowalska	160	55
52	Janina Kowalska	160	55
53	Janina Kowalska	160	55
54	Janina Kowalska	160	55
55	Janina Kowalska	160	55
56	Janina Kowalska	160	55
57	Janina Kowalska	160	55
58	Janina Kowalska	160	55
59	Janina Kowalska	160	55
60	Janina Kowalska	160	55
61	Janina Kowalska	160	55
62	Janina Kowalska	160	55
63	Janina Kowalska	160	55
64	Janina Kowalska	160	55
65	Janina Kowalska	160	55
66	Janina Kowalska	160	55
67	Janina Kowalska	160	55
68	Janina Kowalska	160	55
69	Janina Kowalska	160	55
70	Janina Kowalska	160	55
71	Janina Kowalska	160	55
72	Janina Kowalska	160	55
73	Janina Kowalska	160	55
74	Janina Kowalska	160	55
75	Janina Kowalska	160	55
76	Janina Kowalska	160	55
77	Janina Kowalska	160	55
78	Janina Kowalska	160	55
79	Janina Kowalska	160	55
80	Janina Kowalska	160	55
81	Janina Kowalska	160	55
82	Janina Kowalska	160	55
83	Janina Kowalska	160	55
84	Janina Kowalska	160	55
85	Janina Kowalska	160	55
86	Janina Kowalska	160	55
87	Janina Kowalska	160	55
88	Janina Kowalska	160	55
89	Janina Kowalska	160	55
90	Janina Kowalska	160	55
91	Janina Kowalska	160	55
92	Janina Kowalska	160	55
93	Janina Kowalska	160	55
94	Janina Kowalska	160	55
95	Janina Kowalska	160	55
96	Janina Kowalska	160	55
97	Janina Kowalska	160	55
98	Janina Kowalska	160	55
99	Janina Kowalska	160	55
100	Janina Kowalska	160	55

L I P I E C

Dni	Kalendarz rzymsko-katolicki	Słońca		Księżycy		Znaki
		wsch.	zach.	wsch.	zach.	
1 Nd.	6 po Sw., Naj.K. P. J.	3 19	20 00	22 39	9 17	
2 Pn.	Nawiedz. N. M. P.	3 20	19 59	22 52	10 42	
3 Wt.	Anat. i Helj. M. m. ☾	3 20	19 59	23 06	12 04	
4 Śr.	Józefa Kalasantego	3 21	19 59	23 21	13 23	
5 Cz.	Antoniego Zakkarj.	3 22	19 58	23 39	14 43	
6 Pt.	† Izajasza Pr.	3 23	19 58	00 00	16 00	
7 Sb.	Cyrylla i Metod.	3 24	19 57	0 02	17 13	
8 Nd.	7 po Sw., Elż. Kr. Wd.	3 25	19 57	0 32	18 20	
9 Pn.	Weroniki P.	3 26	19 56	1 12	19 14	
10 Wt.	7 Braci m. syn. Fel.	3 27	19 55	2 05	19 56	
11 Śr.	Pelagji P. M. ☾	3 28	19 55	3 07	20 28	
12 Cz.	Jana Gwalberta Op.	3 29	19 54	4 16	20 51	
13 Pt.	† Małgorzaty P. M.	3 30	19 53	5 28	21 08	
14 Sb.	Bonawentury	3 31	19 52	6 40	21 22	
15 Nd.	8 po Sw., Roz. Ap.	3 32	19 51	7 51	21 35	
16 Pn.	N. M. P. Szkaplerz.	3 34	19 50	9 01	21 46	
17 Wt.	Aleksego w.	3 35	19 49	10 12	21 57	
18 Śr.	Szymona z Lipnicy	3 37	19 48	11 25	22 08	
19 Cz.	Winc. à Paulo w. ☾	3 38	19 47	12 41	22 23	
20 Pt.	† Czesława w.	3 39	19 46	14 01	22 43	
21 Sb.	Praksedy p. M.	3 40	19 45	15 25	23 10	
22 Nd.	9 po Sw., M. Magda.	3 42	19 44	16 47	23 49	
23 Pn.	Apolinarego B. M.	3 43	19 43	18 01	00 00	
24 Wt.	Bł. Kunegundy P.	3 44	19 42	18 59	0 47	
25 Śr.	Jakuba Apost.	3 45	19 40	19 40	2 06	
26 Cz.	Aenny Matki NMP ☾	3 47	19 39	20 08	3 38	
27 Pt.	† Natalji M., Pantal.	3 48	19 38	20 28	5 13	
28 Sb.	Innocentego i Wikt.	3 50	19 36	20 45	6 47	
29 Nd.	10 po Sw., Marty p.	3 51	19 34	20 59	8 16	
30 Pn.	Julitty i Donatylli	3 53	19 32	21 12	9 42	
31 Wt.	Ignacego Lojoli w.	3 55	19 31	21 27	11 06	

NOTATKI

Niech was darmo nie przestrasza
że dziś podłość górą wszędzie.
Z wiary waszej wola wasza,
Z woli waszej czyn wasz będzie.

Kraśiński

NOTATKI

NOTATKI

2181932

№	Imię i nazwisko	Wzrost	Waga	Temperatura	Puls	Ciepota
1	Jan Kowalski	175	70	36,5	72	0,3
2	Anna Nowak	165	55	36,8	68	0,2
3	Michał Zieliński	180	80	36,2	75	0,4
4	Maria Szymańska	160	50	36,6	65	0,1
5	Janusz Wójcik	170	65	36,4	70	0,3
6	Anna Dąbrowska	168	58	36,7	69	0,2
7	Michał Kowalski	178	75	36,3	73	0,3
8	Maria Szymańska	162	52	36,9	67	0,1
9	Janusz Wójcik	172	68	36,1	71	0,2
10	Anna Dąbrowska	166	56	36,5	66	0,3
11	Michał Kowalski	176	72	36,4	74	0,2
12	Maria Szymańska	164	54	36,7	68	0,1
13	Janusz Wójcik	174	70	36,2	72	0,3
14	Anna Dąbrowska	168	58	36,6	69	0,2
15	Michał Kowalski	178	75	36,3	73	0,3
16	Maria Szymańska	162	52	36,9	67	0,1
17	Janusz Wójcik	172	68	36,1	71	0,2
18	Anna Dąbrowska	166	56	36,5	66	0,3
19	Michał Kowalski	176	72	36,4	74	0,2
20	Maria Szymańska	164	54	36,7	68	0,1
21	Janusz Wójcik	174	70	36,2	72	0,3
22	Anna Dąbrowska	168	58	36,6	69	0,2
23	Michał Kowalski	178	75	36,3	73	0,3
24	Maria Szymańska	162	52	36,9	67	0,1
25	Janusz Wójcik	172	68	36,1	71	0,2
26	Anna Dąbrowska	166	56	36,5	66	0,3
27	Michał Kowalski	176	72	36,4	74	0,2
28	Maria Szymańska	164	54	36,7	68	0,1
29	Janusz Wójcik	174	70	36,2	72	0,3
30	Anna Dąbrowska	168	58	36,6	69	0,2

S I E R P I E Ń

Dni	Kalendarz rzymsko-katolicki	Słońca		Księżycy		Znaki
		wsch.	zach.	wsch.	zach.	
1	Śr. <i>Piotra Ap. w Okow.</i>	3 57	19 29	21 44	12 28	
2	Cz. <i>NMP. Anielskiej</i> ☾	3 58	19 29	22 05	13 47	
3	Pt. † Zn. rel. Św. Szcz.	4 00	19 26	22 34	15 03	
4	Sb. Dominika w.	4 01	19 25	23 10	16 12	
5	Nd. 11 po Sw., <i>NMP. Śn.</i>	4 03	19 23	23 59	17 11	
6	Pn. <i>Przem. Pańskie</i>	4 04	19 21	00 00	17 57	
7	Wt. Kajetana w.	4 06	19 19	0 58	18 32	
8	Śr. Cyrjaka, Larga m.	4 07	19 19	2 05	18 57	
9	Cz. Jana M., Vianney w.	4 09	19 13	3 17	19 15	
10	Pt. † Wawrzyńca M. ☼	4 10	19 13	4 29	19 30	
11	Sb. Zuzanny i Dygny p.	4 11	19 11	5 41	19 44	
12	Nd. 12 po Sw., Klary p.	4 13	19 09	6 51	19 55	
13	Pn. Hipolita i Kasjana.	4 14	19 07	8 02	20 06	
14	Wt. † <i>Wigil.</i> , Euzebj.	4 16	19 05	9 15	20 17	
15	Śr. Wniebowz. N. M. P.	4 17	19 03	10 29	20 31	
16	Cz. <i>Joach. Ojca N.M.P</i>	4 19	19 01	11 46	20 48	
17	Pt. † Jacka wyzn.	4 21	18 59	13 07	21 11	
18	Sb. Heleny Ces. ☾	4 23	18 57	14 27	21 43	
19	Nd. 13 po Sw., Jana Cud.	4 25	18 55	15 43	22 32	
20	Pn. Bernarda Op. D. K.	4 27	18 53	16 46	23 39	
21	Wt. Joanny Fremiot W.	4 28	18 51	17 33	00 00	
22	Śr. Symforjana i Tym.	4 30	18 49	18 07	1 02	
23	Cz. Filipa i Benicjusza	4 31	18 47	18 30	2 35	
24	Pt. † Bartłomieja Ap.	4 33	18 44	18 48	4 10	
25	Sb. Ludwika Kr. Franc.	4 34	18 42	19 04	5 42	
26	Nd. 14 po Sw., <i>NMP. Jas.</i>	4 36	18 40	19 18	7 11	
27	Pn. Przen. rel. św. Kaz.	4 38	18 38	19 32	8 38	
28	Wt. Augustyna B. w. D.	4 39	18 36	19 49	10 03	
29	Śr. <i>Ścięcie gł. św. J. Ch.</i>	4 41	18 34	20 09	11 27	
30	Cz. Róży Lim. p.	4 43	18 31	20 35	12 46	
31	Pt. † Rajmunda ☾	4 44	18 29	21 08	14 00	

NOTATKI

Nauką i pieniędzmi drudzy się bogacą,
Mądrość musisz sam z siebie własną dobyć pracą.

Mickiewicz

NOTATKI

Wszystkie dane o osobach i miejscach
są podane w formie skróconej
i nie należy ich uważać za
dokładne.

NOTATKI

W R Z E S I E N

Dni	Miesiące	Lata	Lata
1	1	1	1
2	2	2	2
3	3	3	3
4	4	4	4
5	5	5	5
6	6	6	6
7	7	7	7
8	8	8	8
9	9	9	9
10	10	10	10
11	11	11	11
12	12	12	12
13	13	13	13
14	14	14	14
15	15	15	15
16	16	16	16
17	17	17	17
18	18	18	18
19	19	19	19
20	20	20	20
21	21	21	21
22	22	22	22
23	23	23	23
24	24	24	24
25	25	25	25
26	26	26	26
27	27	27	27
28	28	28	28
29	29	29	29
30	30	30	30
31	31	31	31
32	32	32	32
33	33	33	33
34	34	34	34
35	35	35	35
36	36	36	36
37	37	37	37
38	38	38	38
39	39	39	39
40	40	40	40
41	41	41	41
42	42	42	42
43	43	43	43
44	44	44	44
45	45	45	45
46	46	46	46
47	47	47	47
48	48	48	48
49	49	49	49
50	50	50	50
51	51	51	51
52	52	52	52
53	53	53	53
54	54	54	54
55	55	55	55
56	56	56	56
57	57	57	57
58	58	58	58
59	59	59	59
60	60	60	60
61	61	61	61
62	62	62	62
63	63	63	63
64	64	64	64
65	65	65	65
66	66	66	66
67	67	67	67
68	68	68	68
69	69	69	69
70	70	70	70
71	71	71	71
72	72	72	72
73	73	73	73
74	74	74	74
75	75	75	75
76	76	76	76
77	77	77	77
78	78	78	78
79	79	79	79
80	80	80	80
81	81	81	81
82	82	82	82
83	83	83	83
84	84	84	84
85	85	85	85
86	86	86	86
87	87	87	87
88	88	88	88
89	89	89	89
90	90	90	90
91	91	91	91
92	92	92	92
93	93	93	93
94	94	94	94
95	95	95	95
96	96	96	96
97	97	97	97
98	98	98	98
99	99	99	99
100	100	100	100

W R Z E S I Ą

Dni		Kalendarz rzymsko-katolicki	Słońca wsch. zach.		Księżycy wsch. zach.		Znaki
1	Sb.	Idziego Op.	4 46	18 21	21 54	15 04	
2	Nd.	15 po Sw., Stefana	4 47	18 24	22 50	15 54	
3	Pn.	Szymona Słupnika	4 49	18 22	23 55	16 33	
4	Wt.	Rozalji p.	4 50	18 19	00 00	17 01	
5	Śr.	Wawrzyńca Just.	4 52	18 17	1 05	17 22	
6	Cz.	Zacharyasza Pr.	4 54	18 14	2 17	17 38	
7	Pt.	† B. Melchjora Gr.	4 56	18 11	3 29	17 51	
8	Sb.	Narodzenie NMP.	4 58	18 08	4 40	18 04	
9	Nd.	16 po Sw., Ser. P. ☾	5 00	18 06	5 52	18 15	
10	Pn.	Mikołaja z Tol. w.	5 01	18 04	7 04	18 26	
11	Wt.	Prota i Jacka M. m.	5 03	18 02	8 18	18 39	
12	Śr.	Imienia N. M. P.	5 04	18 01	9 35	18 55	
13	Cz.	Eugenji p.	5 06	17 56	10 53	19 17	
14	Pt.	† Podw. Krzyża Św.	5 07	17 54	12 14	19 46	
15	Sb.	N. M. P. Bolesnej	5 09	17 53	13 30	20 27	
16	Nd.	17 po Sw., Euz. p. M. ☾	5 10	17 52	14 37	21 25	
17	Pn.	Styg. Św. Franciszka	5 12	17 50	15 28	22 41	
18	Wt.	Józefa w., Ireny m.	5 14	17 48	16 05	00 00	
19	Śr.	† S. dz., Januarj. B.	5 16	17 46	16 31	0 07	
20	Cz.	Eustachjusza M.	5 17	17 44	16 51	1 38	
21	Pt.	† S. dz., Mat. Ap.	5 19	17 41	17 08	3 09	
22	Sb.	† S. dz., Tomasza	5 20	17 38	17 23	4 38	
23	Nd.	18 po Sw., Tek. p. M. ☾	5 22	17 36	17 37	6 05	
24	Pn.	NMP. od wyk. niew.	5 23	17 34	17 53	7 31	
25	Wt.	Bł. Ładysława	5 25	17 31	18 12	8 57	
26	Śr.	Cyprjana i Justyny	5 29	17 29	18 36	10 21	
27	Cz.	Koźmy i Damjana	5 27	17 27	19 06	11 40	
28	Pt.	† Wacława Kr. M.	5 31	17 24	19 48	12 49	
29	Sb.	Michała Arch.	5 33	17 22	20 41	13 47	
30	Nd.	19 po Sw., Hieron. ☾	5 34	17 20	21 43	14 30	

NOTATKI

Kto się wczas w drogę gotuje,
Ten najbezpieczniej wędruje.

Mikołaj Rej

NOTATKI

PAZDZERNIK

Dot.	Wzrost	Waga	Temperatura	Ciężar ciała	Wiek
1. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
2. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
3. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
4. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
5. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
6. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
7. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
8. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
9. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
10. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
11. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
12. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
13. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
14. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
15. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
16. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
17. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
18. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
19. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
20. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
21. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
22. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
23. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
24. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
25. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
26. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
27. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
28. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
29. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0
30. 20	1.70	65.0	36.6	1.70	20.0

PAŹDZIERNIK

Dni	Kalendarz rzymsko-katolicki	Słońca		Księżycy		Znaki
		wsch.	zach.	wsch.	zach.	
1 Pn.	Bł. Jana z Dukli	5 36	17 18	22 52	15 02	
2 Wt.	Aniołów Stróżów	5 37	17 16	00 00	15 26	
3 Śr.	Teresy od Dziec. J.	5 39	17 13	0 03	15 44	
4 Cz.	Franciszka Serafic.	5 40	17 11	1 15	15 58	
5 Pt.	† Placyda M.	5 42	17 08	2 26	16 12	
6 Sb.	Brunona w.	5 44	17 05	3 37	16 23	
7 Nd.	20 po Sw., NMP. Róż.	5 46	17 03	4 49	16 34	
8 Pn.	Pelagii, Birgitty ☸	5 48	17 01	6 04	16 47	
9 Wt.	Dyonizego B. M.	5 49	16 59	7 20	17 03	
10 Śr.	Franciszka Borg.	5 51	16 56	8 40	17 23	
11 Cz.	Macierzyńst. NMP.	5 52	16 54	10 01	17 50	
12 Pt.	† Maksymiljana	5 54	16 52	11 19	18 28	
13 Sb.	Edwarda Kr. w.	5 56	16 50	12 29	19 21	
14 Nd.	21 po Sw., Kaliksta	5 57	16 48	13 24	20 31	
15 Pn.	Teresy, Jadwigi ☽	5 59	16 46	14 05	21 52	
16 Wt.	Martyniana i Satur.	6 01	16 44	14 34	23 19	
17 Śr.	Małgorzaty p.	6 03	16 41	14 55	00 00	
18 Cz.	Łukasza Ewang.	6 05	16 39	15 13	0 47	
19 Pt.	† Piotra z Alkant.	6 06	16 37	15 28	2 13	
20 Sb.	Jana Kantego	6 08	16 35	15 42	3 38	
21 Nd.	22 po Sw., Urszuli	6 09	16 33	15 57	5 03	
22 Pn.	Korduli i Alodji ☸	6 11	16 31	16 15	6 28	
23 Wt.	Seweryna i Rom. B.	6 13	16 29	16 36	7 53	
24 Śr.	Rafała Archaniota	6 15	16 27	17 05	9 14	
25 Cz.	Kryspina i Krysp.	6 17	16 25	17 41	10 29	
26 Pt.	† Ewarysta P. M.	6 19	16 23	18 30	11 34	
27 Sb.	Sabiny p. M.	6 21	16 20	19 30	12 23	
28 Nd.	23 p. S., Chrystusa Kr.	6 23	16 18	20 37	13 01	
29 Pn.	Narcyza B. M.	6 25	16 16	21 48	13 27	
30 Wt.	Germana i Serap. ☾	6 26	16 14	22 59	13 47	
31 Śr.	† Wigilja, Symfonj.	6 28	16 12	00 00	14 03	

NOTATKI

Bądź arcydziełem nieugiętej woli!
Bądź cierpliwością, tą panią niedoli,
Co gmach swój stawia z niczego, powoli!
Bądź spokojnością wśród burz niepokoju,
W zamęcie miarą i strojem w rozstroju,
Bądź wiecznem pięknem w wiecznym życia boju!

Z. Krasiniński

NOTATKI

PAZDERNIK

Lp.	Nazwa	Data	Wartość
1	1. 1. 1900	1. 1. 1900	1. 1. 1900
2	2. 1. 1900	2. 1. 1900	2. 1. 1900
3	3. 1. 1900	3. 1. 1900	3. 1. 1900
4	4. 1. 1900	4. 1. 1900	4. 1. 1900
5	5. 1. 1900	5. 1. 1900	5. 1. 1900
6	6. 1. 1900	6. 1. 1900	6. 1. 1900
7	7. 1. 1900	7. 1. 1900	7. 1. 1900
8	8. 1. 1900	8. 1. 1900	8. 1. 1900
9	9. 1. 1900	9. 1. 1900	9. 1. 1900
10	10. 1. 1900	10. 1. 1900	10. 1. 1900
11	11. 1. 1900	11. 1. 1900	11. 1. 1900
12	12. 1. 1900	12. 1. 1900	12. 1. 1900
13	13. 1. 1900	13. 1. 1900	13. 1. 1900
14	14. 1. 1900	14. 1. 1900	14. 1. 1900
15	15. 1. 1900	15. 1. 1900	15. 1. 1900
16	16. 1. 1900	16. 1. 1900	16. 1. 1900
17	17. 1. 1900	17. 1. 1900	17. 1. 1900
18	18. 1. 1900	18. 1. 1900	18. 1. 1900
19	19. 1. 1900	19. 1. 1900	19. 1. 1900
20	20. 1. 1900	20. 1. 1900	20. 1. 1900
21	21. 1. 1900	21. 1. 1900	21. 1. 1900
22	22. 1. 1900	22. 1. 1900	22. 1. 1900
23	23. 1. 1900	23. 1. 1900	23. 1. 1900
24	24. 1. 1900	24. 1. 1900	24. 1. 1900
25	25. 1. 1900	25. 1. 1900	25. 1. 1900
26	26. 1. 1900	26. 1. 1900	26. 1. 1900
27	27. 1. 1900	27. 1. 1900	27. 1. 1900
28	28. 1. 1900	28. 1. 1900	28. 1. 1900
29	29. 1. 1900	29. 1. 1900	29. 1. 1900
30	30. 1. 1900	30. 1. 1900	30. 1. 1900
31	31. 1. 1900	31. 1. 1900	31. 1. 1900
32	1. 2. 1900	1. 2. 1900	1. 2. 1900
33	2. 2. 1900	2. 2. 1900	2. 2. 1900
34	3. 2. 1900	3. 2. 1900	3. 2. 1900
35	4. 2. 1900	4. 2. 1900	4. 2. 1900
36	5. 2. 1900	5. 2. 1900	5. 2. 1900
37	6. 2. 1900	6. 2. 1900	6. 2. 1900
38	7. 2. 1900	7. 2. 1900	7. 2. 1900
39	8. 2. 1900	8. 2. 1900	8. 2. 1900
40	9. 2. 1900	9. 2. 1900	9. 2. 1900
41	10. 2. 1900	10. 2. 1900	10. 2. 1900
42	11. 2. 1900	11. 2. 1900	11. 2. 1900
43	12. 2. 1900	12. 2. 1900	12. 2. 1900
44	13. 2. 1900	13. 2. 1900	13. 2. 1900
45	14. 2. 1900	14. 2. 1900	14. 2. 1900
46	15. 2. 1900	15. 2. 1900	15. 2. 1900
47	16. 2. 1900	16. 2. 1900	16. 2. 1900
48	17. 2. 1900	17. 2. 1900	17. 2. 1900
49	18. 2. 1900	18. 2. 1900	18. 2. 1900
50	19. 2. 1900	19. 2. 1900	19. 2. 1900
51	20. 2. 1900	20. 2. 1900	20. 2. 1900
52	21. 2. 1900	21. 2. 1900	21. 2. 1900
53	22. 2. 1900	22. 2. 1900	22. 2. 1900
54	23. 2. 1900	23. 2. 1900	23. 2. 1900
55	24. 2. 1900	24. 2. 1900	24. 2. 1900
56	25. 2. 1900	25. 2. 1900	25. 2. 1900
57	26. 2. 1900	26. 2. 1900	26. 2. 1900
58	27. 2. 1900	27. 2. 1900	27. 2. 1900
59	28. 2. 1900	28. 2. 1900	28. 2. 1900
60	29. 2. 1900	29. 2. 1900	29. 2. 1900
61	30. 2. 1900	30. 2. 1900	30. 2. 1900
62	31. 2. 1900	31. 2. 1900	31. 2. 1900
63	1. 3. 1900	1. 3. 1900	1. 3. 1900
64	2. 3. 1900	2. 3. 1900	2. 3. 1900
65	3. 3. 1900	3. 3. 1900	3. 3. 1900
66	4. 3. 1900	4. 3. 1900	4. 3. 1900
67	5. 3. 1900	5. 3. 1900	5. 3. 1900
68	6. 3. 1900	6. 3. 1900	6. 3. 1900
69	7. 3. 1900	7. 3. 1900	7. 3. 1900
70	8. 3. 1900	8. 3. 1900	8. 3. 1900
71	9. 3. 1900	9. 3. 1900	9. 3. 1900
72	10. 3. 1900	10. 3. 1900	10. 3. 1900
73	11. 3. 1900	11. 3. 1900	11. 3. 1900
74	12. 3. 1900	12. 3. 1900	12. 3. 1900
75	13. 3. 1900	13. 3. 1900	13. 3. 1900
76	14. 3. 1900	14. 3. 1900	14. 3. 1900
77	15. 3. 1900	15. 3. 1900	15. 3. 1900
78	16. 3. 1900	16. 3. 1900	16. 3. 1900
79	17. 3. 1900	17. 3. 1900	17. 3. 1900
80	18. 3. 1900	18. 3. 1900	18. 3. 1900
81	19. 3. 1900	19. 3. 1900	19. 3. 1900
82	20. 3. 1900	20. 3. 1900	20. 3. 1900
83	21. 3. 1900	21. 3. 1900	21. 3. 1900
84	22. 3. 1900	22. 3. 1900	22. 3. 1900
85	23. 3. 1900	23. 3. 1900	23. 3. 1900
86	24. 3. 1900	24. 3. 1900	24. 3. 1900
87	25. 3. 1900	25. 3. 1900	25. 3. 1900
88	26. 3. 1900	26. 3. 1900	26. 3. 1900
89	27. 3. 1900	27. 3. 1900	27. 3. 1900
90	28. 3. 1900	28. 3. 1900	28. 3. 1900
91	29. 3. 1900	29. 3. 1900	29. 3. 1900
92	30. 3. 1900	30. 3. 1900	30. 3. 1900
93	31. 3. 1900	31. 3. 1900	31. 3. 1900
94	1. 4. 1900	1. 4. 1900	1. 4. 1900
95	2. 4. 1900	2. 4. 1900	2. 4. 1900
96	3. 4. 1900	3. 4. 1900	3. 4. 1900
97	4. 4. 1900	4. 4. 1900	4. 4. 1900
98	5. 4. 1900	5. 4. 1900	5. 4. 1900
99	6. 4. 1900	6. 4. 1900	6. 4. 1900
100	7. 4. 1900	7. 4. 1900	7. 4. 1900

NOTATKI

LISTOPAD

Por.	Wykaz imion i nazwisk	Stanowisko	Wiek	Wzrost
1. 01	Wojciechowski J.	...	...	...
1. 02	...	...	...	...
1. 03	...	...	...	...
1. 04	...	...	...	...
1. 05	...	...	...	...
1. 06	...	...	...	...
1. 07	...	...	...	...
1. 08	...	...	...	...
1. 09	...	...	...	...
1. 10	...	...	...	...
1. 11	...	...	...	...
1. 12	...	...	...	...
1. 13	...	...	...	...
1. 14	...	...	...	...
1. 15	...	...	...	...
1. 16	...	...	...	...
1. 17	...	...	...	...
1. 18	...	...	...	...
1. 19	...	...	...	...
1. 20	...	...	...	...
1. 21	...	...	...	...
1. 22	...	...	...	...
1. 23	...	...	...	...
1. 24	...	...	...	...
1. 25	...	...	...	...
1. 26	...	...	...	...
1. 27	...	...	...	...
1. 28	...	...	...	...
1. 29	...	...	...	...
1. 30	...	...	...	...

L I S T O P A D

Dni	Kalendarz rzymsko-katolicki	Słońca		Księżycy		Znaki
		wsch.	zach.	wsch.	zach.	
1 Cz.	Wszystkich Sw.	6 30	16 10	0 10	14 17	
2 Pt.	† <i>Dzień Zaduszny</i>	6 31	16 08	1 21	14 30	
3 Sb.	Huberta B. w.	6 33	16 07	2 32	14 41	
4 Nd.	24 po Sw., Karola B.	6 35	16 05	3 45	14 53	
5 Pn.	Zacharjasza i Elżb.	6 37	16 03	5 00	15 08	
6 Wt.	Leonarda w., Feliksa	6 39	16 02	6 19	15 26	
7 Śr.	Nikandra i Karyny ☾	6 41	16 00	7 41	15 52	
8 Cz.	Gotfryda i Maura	6 42	15 59	9 03	16 26	
9 Pt.	† Teodora i Oresta	6 44	15 57	10 18	17 16	
10 Sb.	Andrzeja z Awelinu	6 46	15 56	11 19	18 21	
11 Nd.	25 po Sw., Marcina	6 47	15 54	12 04	19 42	
12 Pn.	Marcina P. M.	6 49	15 52	12 37	21 07	
13 Wt.	<i>Stanisława Kostki</i>	6 51	15 50	13 00	22 34	
14 Śr.	Jukunda B. w. ☾	6 52	15 48	13 19	23 59	
15 Cz.	Leopolda w.	6 54	15 46	13 34	00 00	
16 Pt.	† Edmunda B. w.	6 56	15 45	13 48	1 23	
17 Sb.	Alberta w.	6 58	15 44	14 03	2 45	
18 Nd.	26 po Sw., Odon P.	7 00	15 43	14 19	4 08	
19 Pn.	Elżbiety Kr. Wd.	7 01	15 42	14 39	5 30	
20 Wt.	Feliksa i Walezj.	7 03	15 41	15 04	6 52	
21 Śr.	<i>Ofiar. NMP.</i> ☾	7 04	15 40	15 36	8 09	
22 Cz.	Cecylii p. M.	7 06	15 39	16 21	9 17	
23 Pt.	† Klemensa p. M.	7 08	15 38	17 16	10 14	
24 Sb.	Jana od Krzyża w.	7 09	15 36	18 21	10 56	
25 Nd.	27 po Sw., Katarzyny	7 11	15 35	19 32	11 27	
26 Pn.	Piotra p. M.	7 12	15 34	20 43	11 50	
27 Wt.	Wirgiljusza B. w.	7 14	15 33	21 54	12 07	
28 Śr.	Manswerta B. w.	7 16	15 32	23 04	12 22	
29 Cz.	Saturnina i Filem. ☾	7 17	15 31	00 00	12 34	
30 Pt.	† <i>Andrzeja Ap.</i>	7 19	15 30	0 14	12 46	

NOTATKI

Nie pomogą prózne żale,
Ból swój niebu trza polecić,
A samemu wciąż wytrwale,
Trzeba naprzód iść i świecić.

Adam Asnyk

NOTATKI

NOTATKI

GRUDZEN

Dzień	Miejsce	Opis	Zmiana
1	Wojciechów	Wojciechów	12.12.1914
2	Wojciechów	Wojciechów	13.12.1914
3	Wojciechów	Wojciechów	14.12.1914
4	Wojciechów	Wojciechów	15.12.1914
5	Wojciechów	Wojciechów	16.12.1914
6	Wojciechów	Wojciechów	17.12.1914
7	Wojciechów	Wojciechów	18.12.1914
8	Wojciechów	Wojciechów	19.12.1914
9	Wojciechów	Wojciechów	20.12.1914
10	Wojciechów	Wojciechów	21.12.1914
11	Wojciechów	Wojciechów	22.12.1914
12	Wojciechów	Wojciechów	23.12.1914
13	Wojciechów	Wojciechów	24.12.1914
14	Wojciechów	Wojciechów	25.12.1914
15	Wojciechów	Wojciechów	26.12.1914
16	Wojciechów	Wojciechów	27.12.1914
17	Wojciechów	Wojciechów	28.12.1914
18	Wojciechów	Wojciechów	29.12.1914
19	Wojciechów	Wojciechów	30.12.1914
20	Wojciechów	Wojciechów	31.12.1914

GRUDZIEŃ

Dni	Kalendarz rzymsko katolicki	Słońca		Księżycyca		Znaki
		wsch.	zach.	wsch.	zach.	
1 Sb.	Eligjusza B. W.	7 20	15 30	1 25	12 58	
2 Nd.	1 N. Adw., Bibiany	7 21	15 29	2 38	13 12	
3 Pn.	Franciszka Ksaw.	7 23	15 29	3 54	13 28	
4 Wt.	Barbary p. M.	7 24	15 28	5 15	13 50	
5 Śr.	Sabby Op., Niceta	7 25	15 28	6 37	14 20	
6 Cz.	Mikołaja B. w. ☉	7 27	15 27	7 57	15 04	
7 Pt.	† Ambrożego B. w.	7 29	15 26	9 06	16 04	
8 Sb.	Niepok. Pocz. NMP.	7 30	15 26	10 00	17 23	
9 Nd.	2 N. Adw., Walerji	7 31	15 26	10 38	18 49	
10 Pn.	NMP. Loretańskiej	7 32	15 25	11 04	20 19	
11 Wt.	Damazego P. w.	7 33	15 25	11 24	21 46	
12 Śr.	Aleksandra M.	7 34	15 25	11 41	23 12	
13 Cz.	Łucji p. M., Otylli ☽	7 35	15 25	11 55	00 00	
14 Pt.	† Dyoskorai i Herona	7 36	15 25	12 09	0 34	
15 Sb.	Walerjana i Iren.	7 37	15 25	12 25	1 56	
16 Nd.	3 N. Adw., Euzebj.	7 38	15 25	12 43	3 16	
17 Pn.	Łazarza B. w.	7 39	15 25	13 05	4 37	
18 Wt.	Gracjana B. w.	7 40	15 25	13 35	5 54	
19 Śr.	† S. dz., Darjusza	7 41	15 26	14 14	7 05	
20 Cz.	Teofila i Zenona ☽	7 41	15 26	15 06	8 06	
21 Pt.	† S. dz., Tomasza	7 42	15 26	16 07	8 52	
22 Sb.	† S. dz., Honorata	7 42	15 27	17 17	9 28	
23 Nd.	4 N. Adw., Wiktorji	7 43	15 28	18 28	9 53	
24 Pn.	† Wigilja, Irminy	7 43	15 28	19 39	10 12	
25 Wt.	Narodz. Chr. Pana	7 44	15 29	20 50	10 27	
26 Śr.	Szczepana I Męcz.	7 44	15 29	21 59	10 40	
27 Cz.	Jana Apost. Ew.	7 44	15 30	23 08	10 52	
28 Pt.	† Młodzianków	7 44	15 31	00 00	11 04	
29 Sb.	Tomasza B. ☾	7 45	15 32	0 19	11 16	
30 Nd.	N. po Nar. Chr. P.	7 45	15 33	1 32	11 31	
31 Pn.	Sylwestra P. W.	7 45	15 33	2 48	11 50	

NOTATKI

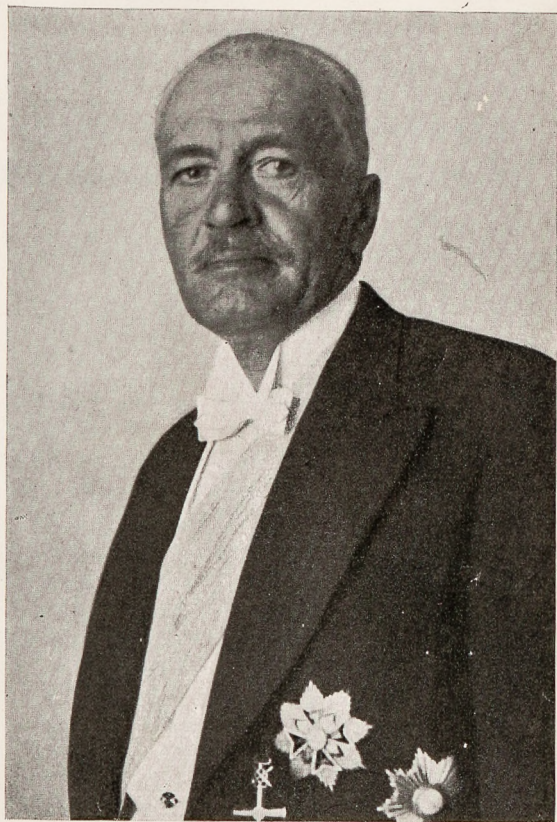
Nie licz wśród burz na żadną latarnię,
Ani na ziemi, ani też na niebie.
Bo kto jej czeka, zatonie ten marnie
I będzie dzwonem na własnym pogrzebie.
Noc tylko tego w swój płaszcz nie ogarnie,
Kto światło swoje wykrzesze sam z siebie
I sam na drodze swej zaświeci jasno,
Ducha słoneczność rozbliwszy swą własną.

Marja Konopnicka

NOTATKI

W RUDZIE

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

IGNACY MOŚCICKI
Prezydent Rzeczypospolitej

WINCENTY GRABIŃSKI
aspirant

Wielki uczony i wynalazca Włodarzem Rzeczypospolitej

*Idą czasy,
których znamieniem będzie wyścig pracy,
jak przedtem był wyścig żelaza,
jak przedtem był wyścig krwi...*

J. Piłsudski

Wielkie narody, o wielkiej kulturze, wydają szeregi ludzi wielkich. Nie o każdym wybitnym człowieku wiedzą współcześni.

Nie wielu z Polaków wiedziało przed rokiem 1926 o obecnym Prezydencie Rzeczypospolitej, profesorze Ignacym Mościckim. A mimo to było jego nazwisko znane również poza granicami Rzeczypospolitej, szczególnie w Szwajcarji. Wszak jemu zawdzięcza Szwajcarja kilka ważnych wynalazków, które na terenie Szwajcarji są eksploatowane. Dzięki jego pracom naukowym, był także znany światu uczonych. Znali również Pana Prezydenta wychowankowie Politechniki Lwowskiej, znali go pracownicy fabryki azotów z Chorzowa, a przede wszystkim znali go jako swego towarzysza bojownicy o wolność, którzy częstokroć korzystali na terenie Anglji i Szwajcarji z gościnności domu państwa Mościckich.

Nie więc dziwnego, że pierwszy bojownik niepodległościowy Polski współczesnej, Marszałek

Józef Piłsudski, wysunął jego kandydaturę na Prezydenta Rzeczypospolitej. Propozycja została przez reprezentantów narodu przyjęta, a Zgromadzenie Narodowe wybrało profesora Ignacego Mościckiego Prezydentem Rzeczypospolitej.

Podobnie jak o cesarzu Justynianie I można powiedzieć o Marszałku Józefie Piłsudskim, że ma talent wyszukiwania znakomitych ludzi na stanowiska kierownicze. W szczególności odnosi się to do osoby Prezydenta Rzeczypospolitej. Dlatego też Rządy pomajowe mogą się poszczycić wielkimi sukcesami. Szczegółową ocenę tych zasług trzeba pozostawić historykom, bo wielkość dokonanego dzieła można ocenić, gdy ono jest wykończone, i gdy już można widzieć całokształt, a nie dopiero poszczególne zarysy. W krótkości można wymienić sukcesy najważniejsze, jak utworzenie stałych i silnych rządów, zdobycie odpowiednich wpływów na arenie międzynarodowej, położenie kresu pieniactwu i walkom partyjnym wewnątrz kraju, ustabilizowanie waluty i celowe zwalczanie kryzysu; wielka część tych zasług przypada w udziale Głowie Państwa, co zresztą jest rzeczą zrozumiałą, gdyż zawsze musi pomyślnie rozwijać się bieg spraw, gdy właściwy człowiek zajmuje właściwe stanowisko.

Z zadowoleniem i entuzjazmem przyjęło społeczeństwo polskie wiadomość, że Zgromadzenie Narodowe wybrało na dalsze siedem lat Ignacego Mościckiego Prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej. Po siedmiu latach już każdy obywatel dobrze sobie zdaje sprawę z zasług, a taksamo każdy obywatel nabył wiary i ufności w rządy tego Prezydenta. Każdy światlejszy obywatel też zrozumiał, że w obliczu tak naprężonej sytuacji na terenie mię-

dzynarodowym wskazaniem jest unikanie wielkich zmian i utrzymanie ciągłości rządów.

Nie każdy jednak zdaje sobie sprawę, że zaszczytne stanowisko Prezydenta jest niezmiernie trudne. Prezydent, jako Głowa Państwa, reprezentuje Państwo nawewnątrz i zewnątrz, i swym autorytetem odpowiada za wszystko, co Państwo dotyczy i co się w Państwie dzieje, pomimo że jego władza jest ograniczona. Prezydent nie może zaznać wypoczynku nawet podczas wakacyj, gdyż każde jego zdanie i każde poczynanie musi być obmyślane. Nie pozostaje Prezydentowi Państwa wiele czasu dla własnej osoby, lecz przeciwnie, wszystko musi poświęcić dla Państwa.

Jeżeli weźmiemy pod uwagę zamiłowanie Prof. I. Mościckiego do pracy naukowej, musimy wywnioskować, że niełatwo mu przyszło wyrazić zgodę piastowania godności Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej przez dalsze siedem lat, lecz wzgląd na dobro Państwa był zapewne decydującym; jest przecież synem powstańca z 1863 r., który również wszystko poświęcił dla Ojczyzny.

Badając genealogję Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Prof. Ignacego Mościckiego stwierdzamy, że stary szlachecki ród Mościckich, wywodzący swą nazwę od rodzinnej posiadłości Mościsk, która już w 15 wieku była w jego władaniu, wydał cały szereg ludzi wielkich, których nazwiska zabłyśły bądźto dzięki wiedzy, bądźto dzięki zasługom dla kraju.

W plejadzie uczonych polskich, od 16 wieku poczynawszy, spotykamy nazwiska Mościckich. Melchior Mościcki był jednym z najgłośniejszych kaznodzieji 16 wieku. Za zasługi ofiaruje mu król Zygmunt August arcybiskupstwo lwowskie, któ-

rej to godności nie przyjął. — Mikołaj Mościcki był sławnym teologiem i filozofem oraz autorem prac naukowych. — Maciej Mościcki był profesorem Uniwersytetu Jagiellońskiego za panowania Zygmunta III. — Doktor filozofji, Jakób Mościcki, zasłużył się jako wydawca dzieł w 17 wieku.

To zamięrowanie Mościckich do pracy kulturalno-oświatowej i naukowej ciągnie się aż do czasów nowszych. Z końcem ubiegłego stulecia rozwinął nader owocną działalność Kajetan Mościcki. Był on nie tylko autorem szeregu prac naukowych, lecz także wynalazcą i realizatorem wynalazków w dziedzinie techniki.

Nie tylko pracą kulturalną i naukową służyli Mościcy Ojczyźnie, lecz w razie potrzeby stawali w obronie kraju i niepodległości z orężem w ręku. Służyli Mościcy zarówno w legjonach Dąbrowskiego, jak również w szeregach powstańczych powstania listopadowego, oraz w latach 1863 — 1864.

Pod przybranem nazwiskiem Markiewicza walczył w powstaniu styczniowym ojciec dzisiejszego Prezydenta, Faustyn Mościcki. W powstaniu styczniowym brali także udział dwaj bracia Faustyna Mościckiego, Jan i Kazimierz, a pierwszy z nich Jan zginął śmiercią bohaterską.

Faustyn Mościcki był dowódcą oddziału partyzanckiego, walczącego w ziemi płockiej. Po upadku powstania wyemigrował do Drezna, gdzie brał wybitniejszy udział w życiu wychodźstwa polskiego. Jakiś czas później wrócił do kraju i został przez władze rosyjskie aresztowany. Po zwolnieniu z więzienia pozostał, jak wielu innych, pod ścisłym nadzorem policji.

Ignacy Mościcki urodził się dnia 1 grudnia 1867 r. w majątku Mierzanów, dzierżawionym przez

jego ojca Faustyna Mościckiego. Po swoich dawniejszych przodkach odziedziczył talent i zamiłowanie do nauk ścisłych, a wpływ ojca powstańca i matki, oddanej całemu sercem sprawie narodowej, wszczepiły w dziecięcy umysł miłość Ojczyzny i ideę walki o niepodległość.

Już wówczas, gdy jeszcze uczęszczał do szkół średnich w Warszawie, wyróżniał się wybitnymi zdolnościami, oraz szczególnem zamiłowaniem do nauk technicznych. Po ukończeniu szkół średnich, zapisuje się na wydział chemji technicznej politechniki w Rydze. Pomimo gorliwych studjów pozostaje mu poddostatkiem czasu dla pracy w ruchu niepodległościowym. Gdy w pracy społeczno-narodowej rozwinął znaczniejszą działalność, zwrócił na siebie uwagę władz rosyjskich i musiał wyjechać zagranicę.

Tułaczka trwała blisko 20 lat, a pierwszym etapem był Londyn. Niedolę tułacza dzieliła mężnie młoda jego małżonka, Michalina z Czyżewskich. Pomimo ciężkich warunków, w jakich zdobywał środki na utrzymanie, kontynuuje Ignacy Mościcki swoje studja. Pozostaje mu nawet czas na prace w organizacjach polskich. Przy takiej okazji zapoznaje się z Józefem Piłsudskim.

W roku 1897 obejmuje Ignacy Mościcki stanowisko asystenta uniwersytetu w Fryburgu w Szwajcarii. Jesienią 1901 r. obejmuje stanowisko kierownika technicznego specjalnie dla realizacji jego wynalazków utworzonej spółki. Zakres prac doświadczalnych był tak rozległy, a trudności do pokonania tak olbrzymie, że dopiero w lecie 1908 r. mógł przystąpić do budowy fabryki kwasu azotowego, wytwarzanego z powietrza metodą elektro-techniczną. Osiągnięto metodą wynalezioną przez

Ignacego Mościckiego tak nieoczekiwane rezultaty, że zamówienia na wytwarzany kwas azotowy wpływały nietylko z Szwajcarii, ale nawet z Niemiec. Fabrykę trzeba było wkrótce dziesięciokrotnie powiększyć. Ważność wynalazku okazała się w całej pełni w czasie wojny światowej, gdy wytwarzany daną metodą azot zastępował skutecznie saletrę chilijską, której spowodu blokady nie było można sprowadzać.

Podobnych wynalazków z dziedziny elektrochemicznej można wyliczyć cały szereg a praca nie kończyła się nigdy na rozwiązaniu samego problemu, lecz obejmowała również realizację danego wynalazku w najdrobniejszych szczegółach.

Powodzenie i sława nie dają Ignacemu Mościckiemu całkowitego zadowolenia, gdyż jego pragnieniem jest działać w kraju i resztę życia poświęcić pracy nad rozbudową przemysłu krajowego, jak również przygotować odpowiedni zastęp energicznych i zdolnych ludzi, potrzebnych w przemyśle krajowym.

Ziściły się nareszcie te pragnienia, gdy w roku 1912 powołano Ignacego Mościckiego na katedrę profesorską Politechniki Lwowskiej. Objęcie katedry mogło nastąpić dopiero w r. 1913, gdyż tak długo trwała likwidacja zajęć w Szwajcarii.

Działalność na Politechnice była bardzo wszechstronna. Poza czynnościami profesorskimi opracowuje projekty dwóch fabryk. Ponadto zajmuje się urządzeniem nowopowstałego Instytutu Elektrotechnicznego, dla którego podarował bardzo dużo maszyn i aparatów ze swego laboratorium we Fryburgu. Nieco później, bo w roku 1916 zorganizował profesor Mościcki instytut do badań naukowych i technicznych pod nazwą „Metan”.

Przedsiębiorstwo to początkowo skromne, rozwija się pomyślnie, rozszerza zakres badań technologicznych a w roku 1922 zostaje przeniesione do Warszawy i jako „Chemiczny Instytut Badawczy” jest ośrodkiem pracy o wielkiem znaczeniu. Na tem nie koniec działalności. Jeszcze dużo czasu poświęca obecny Prezydent na studia i wynalazki.

W międzyczasie nastąpiło przyłączenie Górnego Śląska do Macierzy polskiej. Między innymi obiektami przemysłowemi na Górnym Śląsku na szczególną uwagę zasługiwały Zakłady związków azotowych w Chorzowie. Niemcy, opuszczając Górny Śląsk, byli zdania, że w Polsce nikt nie będzie w stanie tej fabryki uruchomić. Dlatego nie pozostawili w danej fabryce nietylko ani jednego ze swych inżynierów, ale nawet z chemików mistrzów i techników nikt nie pozostał. Taksamo nie pozostawiono żadnych planów ani archiwów fabryki. Niezależnie od tego wstrzymano dostawę surowców i zamknięto niemiecki rynek zbytu. To ostatnie pociągnięcie było najgroźniejsze dla prosperowania fabryki, gdyż na polski rynek zbytu wcale nie liczono.

Dlatego miał profesor Ignacy Mościcki nader trudne zadanie do spełnienia, gdy mu powierzono kierownictwo tej fabryki; lecz uczony tej miary nie zna problemów zbyt trudnych, ażeby ich nie można rozwiązać, a dla człowieka o takim charakterze, trudności są tylko bodźcem do intensywniejszej pracy. Fabrykę uruchomiono wkrótce; niezadługo udoskonalamo już urządzenie a przede wszystkim dokonano tego, czego Niemcy nie byli w stanie dokonać, a mianowicie przedsiębiorstwo stało się rentownem, podczas gdy Niemcom fabryka stwarzała rokrocznie deficyt.

Profesor Mościcki projektował budowę dalszych fabryk chemicznych. Jego projektem jest budowa fabryki związków azotowych pod Tarnowem.

Inicjatorowi i twórcy nie było dane zrealizowanie projektu, gdyż w międzyczasie powołała go wola narodu polskiego na stanowisko Prezydenta Rzeczypospolitej. Otwarcie nowej fabryki związków azotowych nastąpiło w roku 1930. Jest to olbrzymie przedsiębiorstwo, skonstruowane nie według wzorów fabryki chorzowskiej lub innej, lecz konstrukcji oryginalnej. Gigantycznego dzieła dokonano wyłącznie siłami polskimi pod kierownictwem dr. Tadeusza Zawistockiego. Osiedle, na którym się fabryka wznosi, otrzymało nazwę Moście, dla uwiecznienia pamięci twórcy dzieła.

Aczkolwiek powierzenie godności Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej jest największym zaszczytem, jaki może spotkać Polaka, to jednak obecny Prezydent przyjmując tę godność musiał dużą ofiarę złożyć na ołtarzu miłości Ojczyzny. Musiał przedewszystkiem wyrzec się na przeciąg dalszych siedem lat radości tworzenia, a właśnie radość twórcza jest szczęściem najdoskonalszem.

Niedość że przyjął ciężkie obowiązki rządu i reprezentacji, lecz piastuje swój wysoki urząd tak godnie, że nie tylko Polacy, ale wszyscy obywatele Rzeczypospolitej, bez różnicy narodowości i wyznania, są dumni z tego i pełni uwielbienia dla Głowy Państwa.

MARSZAŁEK POLSKI JÓZEF PIŁSUDSKI
Minister Spraw Wojskowych i Generalny Inspektor
Sił Zbrojnych

15-lecie Niepodległości Polski

*Być zwyciężonym i nie ulec — to zwycięstwo,
zwyciężyć i spocząć na laurach — to klęska.*

J. Piłsudski

Wyjątek z przemówienia Pana Prezydenta
R. P. Ignacego Mościckiego, wygłoszonego
dnia 17 listopada 1933 r. przez radio w War-
szawie do Polaków mieszkających w Ameryce.

Piętnaście lat temu ziemię polskie i całe życie polskie leżało w gruzach. Dziś, po krótkim stosunkowo czasie z radością stwierdzić można, że opłakane dziedzictwo niewoli przeminęło bezpowrotnie. Odbudowa Państwa postąpiła tak daleko, że już każdy zaliczyć musi Polskę do państw mocnych, dobrze rządzonych i szybko rozwijających się.

Do tej odbudowy, 15 lat temu, przystąpiła duża ilość ludzi, zaprawionych do służby Państwu długoletnią pracą i walką o zdobycie niepodległości, a na czele tych ludzi stał od lat, jak stoi do dziś dnia, człowiek wielki, który sprawie tej poświęcał nie tylko ogromne zasoby swego uczucia, ale również swój wszechstronny genjusz.

Genjusz Józefa Piłsudskiego przejawiał się przede wszystkim w dziedzinie wojskowej. On na lata przed wojną i potem, w czasie jej trwania, zorganizował metodą konspiracyjną pierwsze kadry wojska; on w roku 1920 obronił granice świeżo odbudowanego Państwa, a jednocześnie zasłonił Europę przed grozą nowej zawieruchy wojennej i rewolucyjnej; on wreszcie obecnie zorganizował wojsko nasze, tak, że Polska, stojąc niezłomnie na straży pokoju, gotowa jest wszelkiej agresji na swe Państwo przeciwstawić ofiarną siłę całego narodu.

Genjusz Piłsudskiego przejawia się jednak również w innych dziedzinach, a nawet w dziedzinie gospodarczej. Dzięki temu, że jeszcze w latach dobrej konjunktury wyczuł on zapowiedź zbliżającego się kryzysu, Polska zawczasu przygotowała się do walki — i dziś przechodzi kryzys stosunkowo dobrze, i nie uroniła w czasie walki ani jednej zasadniczej zdobyczy uprzedniej polityki gospodarczej.

Temi zaletami swemi Piłsudski skupił wokoło siebie i swej idei cały państwowo-myślący ogół Polaków wszelkich klas i stanów. Skupił nie tylko tych, którzy oddawna byli towarzyszami jego pracy — ale i tych, którzy dawniej go nie znali i nie rozumieli jego wielkiej roli. W ten sposób w Polsce dzisiejszej mamy jakby zaprzeczenie tej dość powszechnej prawdy, że wielkość człowieka znajduje uznanie dopiero w historii.

Dziś rządy jego i jego współpracowników, zaprawionych w służbie dla Państwa, opierają się na woli narodu, w sposób jaknajbardziej demokratyczny objawionej.

Hymn Powstańców Śląskich

Słowa prof. Emanuela Imieli

M u z y k a : Tadeusz Saloni

Tempo marsza

Fr

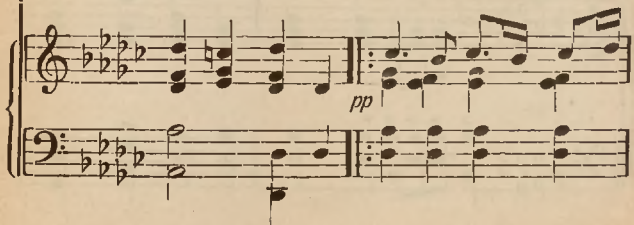
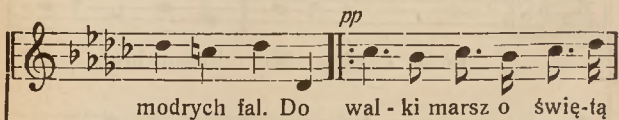
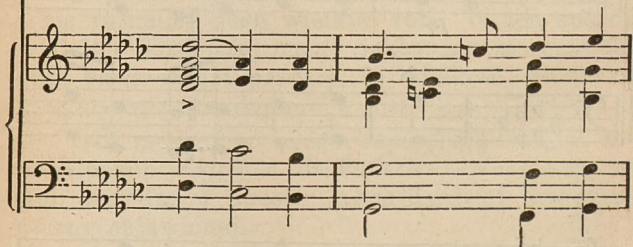
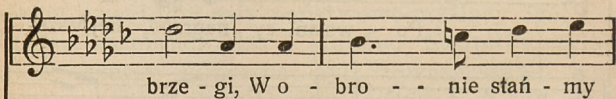
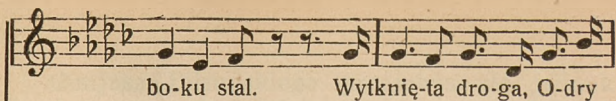
$\bullet = 120$

The first system of the musical score consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, featuring a 4/4 time signature and a key signature of three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The lyrics 'Po - wstań - cy naprzód, hej wsze-' are written below the notes. The middle and bottom staves are part of a piano accompaniment, with the middle staff in treble clef and the bottom staff in bass clef. Both are marked with a forte 'Fr' dynamic. The piano part includes a triplet of eighth notes in the right hand and a corresponding bass line.

Po - wstań - cy naprzód, hej wsze-

The second system of the musical score continues the composition. The top staff (melody) has the lyrics 're - - gi, Na ra-mię broń, do'. The piano accompaniment (middle and bottom staves) continues with chords and a triplet of eighth notes in the right hand, marked with a forte 'Fr' dynamic. The bottom staff features a triplet of eighth notes in the left hand.

re - - gi, Na ra-mię broń, do

Musical score for the first system. The vocal line (treble clef) has a key signature of five flats (B-flat, E-flat, A-flat, D-flat, G-flat) and a common time signature. The lyrics "zie - - - - - mie," are written below the notes. The piano accompaniment (grand staff) consists of a right-hand part (treble clef) and a left-hand part (bass clef).

Musical score for the second system. The vocal line continues with the lyrics "świę - - te cha - ty, świę - ty". The piano accompaniment continues with the same instrumentation.

Musical score for the third system. The vocal line concludes with the lyrics "siew," and a fermata over the final note. The piano accompaniment also concludes with a fermata. The system ends with a double bar line.

Maestoso

ślą - ski lud pia - sto - we ple - mię, O

ser - - ca pol - skie, pol - - - ską

krew. Na bój! Na bój! Nie spocznem

First system of the musical score. The vocal line is on a single staff in B-flat major (two flats). The piano accompaniment consists of two staves (treble and bass clef). The lyrics are: "aż u - sta - pi wróg, Bo".

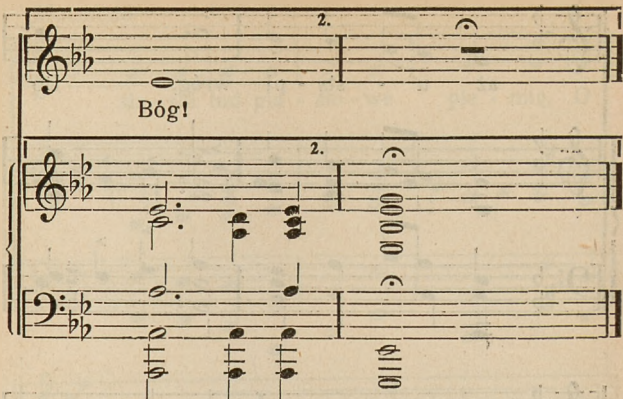
aż u - sta - pi wróg, Bo

Second system of the musical score. The vocal line continues with the lyrics: "nas na bój pro - wa - dzi Bóg, pro -". The piano accompaniment continues with chords and moving lines in both hands.

nas na bój pro - wa - dzi Bóg, pro -

Third system of the musical score. The vocal line concludes the phrase with the lyrics: "wa - dzi Bóg! Do". The piano accompaniment also concludes. Both systems in this block include a first ending bracket labeled "1.".

wa - dzi Bóg! Do

II

Uzbrojmy dusze w twardość skały
 A mięśnie swoje w stali hart,
 Nie będzie ten, kto zniewieściał,
 Miłości swej Ojczyzny wart.
 Zginęło wielu w jej obronie,
 Nie szczędź i ty więc swoich sił.
 Bo męski żar ci w piersi płonie,
 Byś bronił swych, a wroga bił.
 Nie spoczniem, aż ustąpi wróg,
 Bo nas na bój prowadzi Bóg.

III

Wciąż na zachodzie krzyk złowrogi...
 Na bacność więc! Na ramię broń!
 Ojczyzny strzeżmy święte progi,
 Pokażmy wrogom silną dłoń.
 Do walki więc, więc marsz w szeregi,
 Aby się godnym Polski stać;
 Niech wroga gna za Odry brzegi,
 Piastowski lud, powstańcza brać.
 Nie spoczniem, aż ustąpi wróg,
 Bo nas na bój prowadzi Bóg.

WINCENTY GRABIŃSKI
aspirant

Stefan Batory

1533 — 1933

SŁOWO I CZYN

*W słowach tylko chęć widzim,
w działaniu potęgę,
Trudniej dzień dobrze przeżyć,
niż napisać księgę.*

Adam Mickiewicz

Cztery stulecia upłynęły od urodzenia króla polskiego Stefana Batorego, dużo zmieniło się w stosunkach europejskich, ale mimo to znajdujemy wiele analogij w głównych zagadnieniach Rzeczypospolitej z czasów panowania tego dzielnego króla z zagadnieniami doby obecnej.

Stefan Batory urodził się 28 września 1533 r. w rodzinnej majątności Somlyo. Rodzina Batorych, wywodząca się z rodu króla panońskiego Batho, odgrywała na Węgrzech wybitną rolę. Wzrasta Batory wśród zgiełku walk o niepodległość Węgier i już jako piętnastoletni chłopiec bierze udział w wyprawie przeciwko Turkom. Pomimo zamiłowania do rzemiosła wojennego kształci się wszechstronnie i zasłynął później nie tylko jako zdolny i znakomity wojownik, lecz również jako światły człowiek i mecenas ludzi uczonych. Gdy został obrany księciem siedmiogrodzkim, czyli tej części Węgier, która niezupełnie utraciła niepodległość, zajął się z całym zapałem urządzeniem zrujnowanego długoletnimi wojnami księstwa, podnosząc przede wszystkim poziom oświaty czynił przygotowania do odzyskania niepodległości Węgier.

Część Węgier znajdowała się bowiem pod panowaniem Habsburgów, podczas gdy drugą część zajęli Turcy. Chętnie więc przyjmuje ofiarowaną mu koronę polską, gdyż jako król tak potężnego państwa będzie mógł prędzej urzeczywistnić swe marzenia.

Stefan B a t o r y nie został jednomyślnie wybrany królem polskim, elekcja była bardzo burzliwa a większość senatu głosowała za Maksymiljanem, cesarzem niemieckim. Pomimo gwałtownego sprzeciwu szlachty prymas Uchański obwołał go królem polskim. Gdyby cesarz niemiecki był został królem polskim, mogła szlachta spodziewać się utraty swobód i praw zdobytych, a cały naród mógł ulec germanizacji, jak się to działo na Węgrzech i w Czechach. Dlatego wysunęli wojewoda Tęczyński i przywódca szlachty Jan Zamojski kandydaturę siostry Zygmunta Augusta, Anny Jagiellonki, a jako kandydata na jej męża i króla polskiego Stefana Batorego. Dwa dni po obwołaniu królem polskim Maksymiljana Habsburga przez prymasa, obwołała szlachta królem Stefana Batorego. Miał on jednak wiele trudności do pokonania, zanim mógł się koronować królem polskim oraz zanim utwierdził swoją władzę. W pierwszym rzędzie miał Batory w kraju dużo przeciwników jako stronników cesarza a mianowicie większą część możnowładców oraz większość duchowieństwa z księdzem prymasem na czele. Ponadto musiał się liczyć z interwencją dwóch możnych i wrogich sąsiadów, którzy także stawali jako kandydaci do tronu, a mianowicie cesarza Maksymiljana oraz cara moskiewskiego Iwana Groźnego. Gdyby cesarz Maksymiljan, którego część narodu wybrała królem polskim, był okazał więcej stanowczości i był wkroczył do kraju, mogło przyjść do starcia po-

między dwoma obozami polskimi. Lecz Batory uprzedził cesarza a stanawszy na ziemiach polskich zdobył nietylko przywiązanie szlachty, ale swoim taktownem a stanowczem wystąpieniem zjednał sobie wszystkich przeciwników.

Jedynie butni Gdańszczanie nie chcieli go uznać królem polskim a później nawet przystąpili do otwartego buntu. Gdańsk jako miasto portowe, leżące nad ujściem Wisły, zbogaciło się niepomiernie handlem zagranicznym. Większość eksportowanego drzewa, zboża i innych płodów z olbrzymich obszarów Polski wywożono, a taksamo większą część towarów importowanych z zagranicy sprowadzano przez Gdańsk. Miasto otrzymało dalekoidący samorząd, utrzymywało własne wojsko, było obwarowane murami i otoczone fosami.

Gdańszczanie niepomni, że Polsce zawdzięczają swe bogactwo i znaczenie, zażądali zupełnej niepodległości i zerwania wszelkich związków z Rzeczypospolitą. Zanim król przystąpił do oblężenia miasta, napadli butni Gdańszczanie na przyległe do miasta miejscowości, złupili opactwo klasztoru Cystersów w Oliwie, aż nareszcie natknęli się na oddział wojsk królewskich pod Tczewem.

Pomimo liczebnej przewagi zostali przez polskie wojsko pod dowództwem Jana Zborowskiego pobici. Król nie mógł wykorzystać świetnego zwycięstwa, bo nie posiadał odpowiednich sił do zdobycia warownej twierdzy, gdyż szlachta nie chciała uchwalić podatków na prowadzenie wojny, dopiero przez zastaw klejnotów oraz zaciągnięcie pożyczki zdobywa król środki na zaciąg wojska.

Po trzymiesięcznem oblężeniu przypuścił Batory szturm na warownię. Gdańszczanie stawili jednak zacięty opór, otrzymując posiłki z Lubeki

i z Danji. Dowództwo nad załogą gdańską objął sławny wojownik Jan z Kolna, który krótko przedtem wstawił się obroną Magdeburga przeciw Karolowi V. Nie poprzestając na walce orężnej, postanowił król prowadzić z buntownikami równocześnie wojnę ekonomiczną i skierował cały handel Polski na Elbląg. Przedewszystkiem wysłał on z Elbląga 10 uzbrojonych statków, które miały przeprowadzić blokadę Gdańska od strony morza. Gdańszczanie się więc upokorzyli, uznali swoją winę i prosili króla o przebaczenie. Wobec tego zwinął Stefan Batory oblężenie Gdańska i udał się do Malborka, gdzie zawarł pokój. Gdańsk musiał zapłacić 200.000 zł, rozpuścić załogi, złożyć przysięgę na wierność, na odbudowę klasztoru oliwskiego dać 20.000 zł i zobowiązać się do ponoszenia przypadających nań ciężarów.

Krół przebaczył wspaniałomyślnie, zniósł banieję, zatwierdził prawa i przywileje dotychczas posiadane i zapewnił ponadto wolność wyznania.

Sprawa Gdańska przysporzyła Polsce kłopotów, gdyż rozzuchwalała wrogów Rzeczypospolitej. Przedewszystkiem wpadli do kraju Tatarzy a car moskiewski również wkroczył w granice kraju, chcąc zagrabić Inflanty i tem samem uzyskać dostęp do morza.

Inflantczycy za panowania Zygmunta Augusta w obawie przed Moskwą oddali się pod opiekę Polski a w roku 1561 dobrowolnie złożyli Zygmuntowi Augustowi przysięgę poddańczą. Zwrócił się tedy król do sułtana tureckiego, ażeby poskromił podległych mu Tatarów a sam przygotował się do rozprawy z Moskwą.

W międzyczasie Iwan Groźny w okrutny sposób obchodził się z mieszkańcami zdobywanych

twierdz inflanckich. Jeńców torturowano; nie oszczędzano starców, kobiet, ani dzieci. Nie sposób opisać wszystkich okrutności, których dopuszczano się z rozkazu cara.

Stefan Batory przygotowywał się do wyprawy przeciw Moskwie bardzo sumiennie i nie szczędził trudów i zachodów, ażeby pozyskać potrzebne na wojnę środki. Pomimo wszystkich zabiegów, nie byłby swego celu osiągnął, gdyby nie był miał tak zdolnego pomocnika w osobie podkanclerza a późniejszego kanclerza Jana Zamojskiego. Dzięki zabiegom Zamojskiego zdołał uzyskać od sejmu uchwalenie podatków i tem samem mógł werbować wojska najemne. Niezależnie od tego zorganizował Batory pierwsze w Polsce wojsko stałe t. zw. piechotę łanową. Nazywano ją także piechotą wybraniecką, gdyż z 20 łanów dóbr królewskich wybierano jednego chłopą, którego odpowiednio wymusztrowano i uzbrojono, a tenże na wezwanie musiał się w oznaczonym czasie stawić. Za to został on zwolniony od pańszczyzny i innych świadczeń, a zachodziły wypadki, że gdy taki chłop podczas walki się odznaczył, podnoszono go do stanu szlacheckiego. Utworzenie piechoty było krokiem bardzo doniosłym, gdyż szlachta polska służyła tylko w kawalerji, a przy zdobywaniu twierdz nie można się było obejść bez piechoty. Pozatem był to pierwszy etap do utworzenia wojska regularnego.

W lipcu 1579 r. wyruszył Stefan Batory na czele 20.000 doborowego wojska na pierwszą wyprawę przeciwko Moskwie. Wojsku towarzyszyła takąż ilość czeladzi, przeznaczonej do naprawy dróg, sypania szanców i innych prac fortyfikacyjnych.

Król nie prowadził wojska do świeżo złupionych ziem Inflant, lecz podążył w głąb kraju moskiewskiego, ażeby odebrać twierdzę Połock i Smoleńsk i tem samem odciąć drogę powrotu wojsku moskiewskiemu w Inflantach. Zdobyć Połocka nie było łatwe, natomiast nie przedstawiało większych trudności zdobycie całego szeregu mniejszych warowni. Dalszy zwycięski pochód wstrzymała zima, więc król wrócił z wojskiem do kraju.

Gdy z wiosną 1580 r. król Stefan Batory wyruszył na drugą wyprawę przeciw Moskwie, rozporządzał już znaczniejszemi siłami. Postanowił przedewszystkiem zdobyć Wielkie Łuki, gdyż twierdza ta odgrywała w strategji wojennej większą rolę, niż Smoleńsk. Iwan Groźny widząc powodzenie króla, słał posłów z prośbą o pokój, lecz warunków Batorego przyjąć nie chciał. Wobec tego przystąpiono do szturmów, zdobyto Wielkie Łuki wraz z okolicznemi warowniami.

Trzecia wyprawa rozpoczęła się pomyślnie, bo zdobyciem Ostrowa. Natomiast Psków, przygotowany dostatecznie do obrony i dobrze zaopatrzony, stawiał opór. Wojska polskie jednak nie odstępowały od oblężenia i ponawiały szturmy na fortecę mimo ostrej zimy. Iwan Groźny stracił zupełnie wiarę w powodzenie i zwrócił się do papieża Grzegorza XIII z prośbą o skłonienie króla polskiego do zawarcia pokoju i obiecywał wzajemian unję z kościołem katolickim. Poseł papieski, Jezuita Possewin, doprowadził do zawarcia pokoju, lecz cara dla unji nie pozyskał. Pokój był dla Polski korzystny i zaszczytny, gdyż Moskwa musiała odstąpić Polsce Inflanty i ziemię Podolską.

Wyprawy moskiewskie nie tylko zabezpieczyły wschodnie granice kraju, lecz przyczyniły się do podniesienia ducha wojskowego, wślawiły oręż Polski, a przede wszystkim podniosły znaczenie Rzeczypospolitej.

Nie tylko w dziedzinie obrony kraju zawdzięcza Polska Stefanowi Batoremu znaczne reformy. Między innymi zreorganizował on sądownictwo, tak, że wymiar sprawiedliwości odtąd mógł się odbywać sprawnie i bez zwłoki. Dla spraw odwoławczych zostały ustanowione trybunały. Korzystne dla rozwoju miast i sprawiedliwe były reformy skarbowe. Uciążliwy podatek pogłówny, nakładający jednakowe ciężary na mieszczan bez względu na dochody, został zniesiony a zato ściągano podatek dochodowy. Rozłożenia podatków na wszystkich obywateli, a więc także na szlachtę i duchowieństwo nie zdołał przeprowadzić. Szlachta płaciła jedynie podatki na potrzeby wojenne.

Wielką uwagę poświęcał Batory oświacie. Popierał on nie tylko wyższą uczelnię w Krakowie oraz szkoły średnie, ale zakłada Uniwersytet w Wilnie.

Wiele taktu i stanowczości okazał król przy tłumieniu wybryków przeciwko innowiercom. Dzięki jego staraniom ustały w kraju walki między katolikami i członkami wyznań reformowanych.

Dążeniem króla było także uregulowanie sprawy kozackiej i ujęcie tych dzikich ludzi w karby, ażeby uniknąć zatargu z Turcją, lecz śmierć uniemożliwiła zamierzenie.

Nie wszystkie projekty króla zostały przez sejm uchwalone. Bez uchwały pozostały projekty uregulowania elekcji następcy tronu, urzędzenia

ustroju Infant oraz zabezpieczenia granic Państwa. Posłowie zwracali więcej uwagi na sprawę Zborowskich. Król pomimo, iż Zborowscy mieli dużo zwolenników, nie zważał na wpływy, jakie mieli magnaci, i wymógł od sejmu, że buntownika ukarano. Zyskała na tem powaga majestatu i przekonano się, że w Polsce każdy musi się liczyć z prawem bez względu na stanowisko, jakie zajmuje.

Kwestja Zborowskich powstała już za panowania Henryka Walezego. Można magnat Zborowski Samuel został skazany na banicję. Licząc na pobłażliwość Stefana Batorego, którego elekcję rodzina Zborowskich poparła, wrócił Zborowski do kraju przed zniesieniem banicji i były widoki, że król cofnie infamję. Gdy jednak Batory wyniósł swego doradcę Jana Zamojskiego do godności kanclerza i hetmana, a następnie w uznaniu jego zasług ożenił go ze swą bratanicą Gryzeldą Batorówną, zaczęto zazdrościć Zamojskiemu i nienawidzić króla. Szczególnie bracia Zborowscy czuli się dotknięci i zaczęli intrygować przeciwko królowi oraz Zamojskiemu. Doszło nawet z ich strony do publicznej zniewagi majestatu. Zamojski kazał najgorszego z nich, a mianowicie banitę Samuela, uwięzić i stracić. Król zatwierdził wyrok śmierci, co wywołało w kraju wielkie wrzenie. Stronnicy Zborowskich wywodzili, że w myśl prawa *neminem capti vabimus*, Zborowski jako szlachcic nie mógł być więziony przed osądzeniem. Stronnicy Zamojskiego twierdzili, że Zborowski jako banita nie mógł korzystać z przywileju. Król postawił sprawę ostro i wezwał przed sąd braci, Zborowskiego Krzysztofa i Jana, pod zarzutem udziału w spisku przeciw królowi i prowadzenia konszachtów z monarchami państw ościennych. Jan Zborowski sta-

wił się przed sądem i został ułaskawiony, natomiast wobec Krzysztofa, który nie chciał uznać kompetencji sądu, wydano wyrok skazujący na infamję i konfiskatę dóbr.

W międzyczasie zmarł car Iwan Groźny a na tronie moskiewskim zasiadł jego chorowity i niedołężny syn Fiedor. Gdy ta wieść dotarła do Polski, zaczęto myśleć o unji z Moskwą, gdyż Fiedorowi nie rokowano długiego życia. Król nosił się jednak z innemi planami i wszystko przemawiało za tem, że je urzeczywistni. Przedewszystkiem chciał Batory zawładnąć Moskwą, gdzie dochodziło do rozruchów. Bojarowie ruscy buntowali się przeciw tyranji i Batory zyskiwał wśród nich coraz więcej zwolenników.

Połączenie Rosji z Polską i Litwą miało dopomóc królowi do stawienia czoła grożącej nietylko Polsce, ale całemu światu chrześcijańskiemu, potędze tureckiej i oswobodzenia spod jarzma niewoli Węgier. Papież Grzegorz XIII coprawda nie chciał udzielić poparcia Batoremu w przeprowadzeniu planu, lecz wkrótce zmarł a nowy Papież Sykstus V nietylko był zwolennikiem tego planu, lecz popierał Batorego, starając się o sfinansowanie wyprawy oraz kaptowanie zwolenników dla króla. Także sejm polski uznał te plany jako korzystne dla Rzeczypospolitej i uchwalił potrzebne na ten cel podatki. Wszystko rokowało powodzenie przedsięwzięcia i Polska miała zabłysnąć jako mocarstwo, wokół którego ogniskują się zagadnienia polityki całej Europy i nawet Azji. Wówczas, jak grom z jasnego nieba, zaskoczyła wszystkich smutna wieść, że król nie żyje. Dnia 12 grudnia 1586 r. zmarł Stefan Batory a z jego śmiercią upadły jego dalekoidące plany.

Jest wiele analogij między zagadnieniami Polski za czasów panowania Batorego i Polski współczesnej. Najważniejszymi są sprawa Gdańska, sprawa ustroju i stosunek do sąsiadów.

Gdańsk przechodził różne koleje. Do znaczenia przyszedł z chwilą, gdy wraz z Pomorzem dostał się pod panowanie Polski. Rozwój jego został zahamowany i miasto zaczęło ubożeć, gdy Krzyżacy podstępnie zajęli Pomorze i Gdańsk. Dopiero za panowania Kazimierza Jagiellończyka wraca Pomorze wraz z Gdańskiem pod panowanie Polski. Od tego czasu datuje się świetny rozwój tego miasta. W roku 1793 Gdańsk dostaje się pod panowanie pruskie, zagrabiony podstępnie przez Fryderyka II, podczas drugiego rozbioru. Prusy posiadają bardzo długie wybrzeże, posiadają dostateczną ilość portów, wobec czego Gdańsk pod panowaniem Prus zeszedł do roli zupełnie podrzędnej i jego rozwój został wstrzymany. Dopiero w roku 1918 zaistniały dla Gdańska widoki lepszego jutra, bo miał się stać jedynym portem polskim, zgodnie z postawionymi przez prezydenta Wilsona warunkami pokojowemi. Bardzo złą przysługę oddał Gdańszczanom wódz liberałów angielskich Lord George, który przeforsował inne rozwiązanie sprawy, a mianowicie utworzenie z Gdańska i okolicznych miejscowości obszaru Wolnego Miasta pod protektoratem Ligi Narodów. Pod względem celnym tworzy obszar Wolnego Miasta z Polską całość i wobec tego zyskał olbrzymi obszar ciężenia i stał się głównym punktem ogniskującym handel zamorski Polski.

Długie lata niewoli nie nauczyły Gdańszczan rozsądku. Zgermanizowani i butni mieszczenie uważali Wolne Miasto jako organizm równorzędnym

Państwu Polskiemu. Podczas wojny bolszewickiej podjudzano robotników portowych, ażeby nie wyładowywali transportów amunicji dla armji polskiej. Ludność polską na terenie Wolnego Miasta szykanowano i po dziś szykanuje się podobnie jak za czasów pruskich. Gdańszczan kłuły w oczy godła polskie na skrzynkach pocztowych. Senat gdański zasypywał sekretarjat Ligi Narodów mnóstwem błahych zażaleń. Dopuszczano się różnych podejść i niewłaściwości, ażeby ukrócić dochody skarbu Państwa.

Polska zwartwychwstała poszła śladem Bato-rego i dużo uwagi poświęciła od samego początku istnienia polskiemu wybrzeżu. Po smutnem doświadczeniu, że na lojalność Gdańską liczyć nie można, postanowiono wybudować port, którego gospodarzami będziemy wyłącznie i jedynie my, tembardziej, że urządzenia portu gdańskiego były przestarzałe i niedostateczne dla handlu Polski. Wybudowano więc w iście amerykańskiem tempie nowoczesny port w Gdyni, który wprawia w zdumienie obcych i świadczy o zdolności Polaków do pracy twórczej. Gdynia posiada nie tylko nowoczesny urządzonej port, do którego zawijają okręty towarowe i osobowe, ale także cały szereg urządzeń ułatwiających handel, jak olbrzymie magazyny, chłodnie, łuszcarnie ryżu i wiele innych. Dla lepszey komunikacji wybudowano nową linię kolejową Gdynia—Śląsk. Obroty Gdyni wzrastają z roku na rok. Polskie okręty pod polską banderą odchodzą z Gdyni we wszystkich kierunkach świata. Nic więc dziwnego, że Gdańsk podniósł krzyk, gdyż widzi w Gdyni poważnego konkurenta. Żale Gdańszczan są całkiem bezpodstawne, gdyż Polska jest tak wielkim krajem, że dla obsługi jej handlu zamorskiego nawet dwa porty nie wystarczą.

Statystyki wykazują bowiem, że obrót towarowy Gdańska wynosił w roku 1928 czterekroć tyle, co wynosił obrót w roku 1913, gdy Gdańsk należał do Prus. Przedewszystkiem muszą Gdańszczanie pamiętać o tem, że Polska nie jest terenem eksploatacyjnym dla Gdańska, lecz że Gdańsk jest portem, którego zadaniem jest obsługiwanie polskiego handlu i temsamem powinien Polsce lojalnie służyć.

Gdańszczanie niestety mają to do siebie, że do lojalności muszą ciągle być upominani a nawet zmuszani. Polacy jednak gotowi są bronić nie tylko polskiego wybrzeża wraz z Gdynią, ale także swoich praw na terenie Wolnego Miasta.

Drugą analogją działalności Stefana Batorego z działalnością obecnego Rządu jest sprawa ustroju Państwa. Taksamo jak Batory dążył do podniesienia powagi majestatu oraz umocnienia władzy królewskiej czyli władzy wykonawczej, tak samo obecny Rząd dokłada wszelkich sił, ażeby w drodze legalnej wzmocnić władzę wykonawczą, gdyż nie od kaprysu, zmieniającego się co pewien okres czasu sejmu, lecz od silnego i trwałego rządu zależy rozwój i potęga każdego państwa. Gdyby następcy Batorego byli zdołali utrzymać władzę królewską na tym samym poziomie, nie byłoby później doszło do rozbiorów.

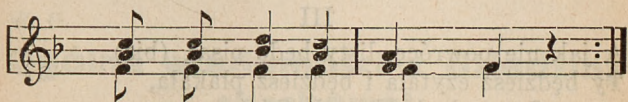
Podobnie jak przewidująca i oględna polityka Stefana Batorego przyczyniła się do tego, że Polska stała się mocarstwem, z którego opinią liczone się w świecie, tak i dzisiejsza polityka Polski jest przewidująca i ma do zanotowania niejeden poważny sukces na terenie międzynarodowym. Dlatego możemy ufnie patrzeć w przyszłość i nie przejmować się odosobnionemi głosami krytyki, bo i Ba-

tory zaznał od współczesnych bardzo mało uznania, natomiast nasłuchiwał się dużo urągania, a dopiero potomni uznali wielkość jego zasług.

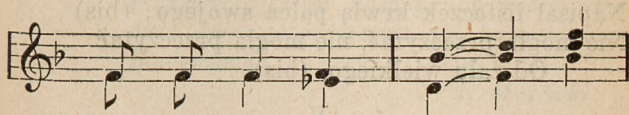
Do Bytomskich Strzelców

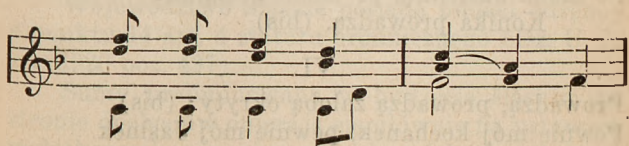
Do By - tom - skich Strzel - ców

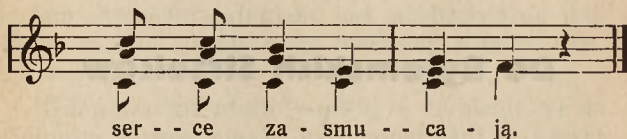
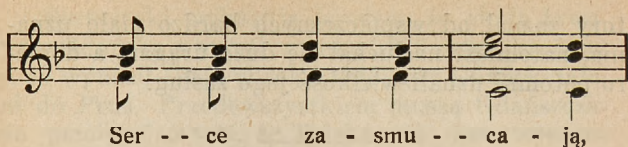
chłop - ców za - cią - ga - - ją,

Nie - je - dnejszy ko - - chan - - ce,

nie - je - dnejszy dzie - wczy - - - nie

II

Nie płaczże dziewczyno, nie smuć sama siebie, (bis)
 Bo za roczek, za dwa, bo za roczek, za dwa
 Powrócę do ciebie. (bis)

III

A jak nie powrócę, listy będę pisał, (bis)
 Ty będziesz czytała i będziesz płakała,
 Ja nie będę słyszał. (bis)

IV

Napisał listeczek krwią palca swojego; (bis)
 Nie mogła przeczytać, nie mogła przeczytać
 Od żalu wielkiego. (bis)

V

Wyszła na górceczkę, gdzie Ślżacy jadą; (bis)
 Po moim Jasieńku, po moim kochanku
 Konika prowadzą. (bis)

VI

Prowadzą, prowadzą żałobą okryty; (bis)
 Pewnie mój kochanek, pewnie mój Jasinek
 Na wojnie zabity. (bis)

VII

Zabili, zabili prusey wojownicy; (bis)
 I pochowali go, i pochowali go
 Na śląskiej granicy. (bis)

VIII

Na śląskiej granicy — murawa zielona; (bis)
 A na tej murawie, a na tej zielonej
 Chorągiew czerwona. (bis)

IX

Na chorągwi orzeł biały wyszywany; (bis)
 Po moim Jasieńku, po moim kochanku
 Listek krwią pisany. (bis)

W, G.

Ogólne wiadomości z dziedziny skarbowej

Naród, w którym oszczędzanie stało się przyzwyczajeniem każdego obywatela, buduje swe gospodarstwo na najtrwalszym fundamencie.

I. Mościcki

Gospodarka Państwa, jak i innych związków prawnopublicznych opiera się na budżecie.

Województwo Śląskie posiada budżet odrębny z punktu 14 art. 4 statutu organicznego (Dz. U. 73 z r. 1920 poz. 497).

Sumy preliminowane w budżecie śląskim po stronie dochodów opierają się głównie na ustawach podatkowych, a w nieznacznej części na wpływach

Śląskiego Funduszu Gospodarczego, z ogólnego zarządu Województwa i z procentów od lokat pieniężnych.

Na terenie Województwa obowiązują ogólnopństwowe ustawy podatkowe, o ile nie zawierają klauzuli, wyłączającej Śląsk spod ich działania, a w następstwie i rozporządzenia ministerjalne oparte na tych ustawach, jak również ustawy śląskie regionalne (np. o Śląskim Funduszu Gospodarczym), oraz niezniesione ustawy austriackie, niemieckie (o podatku gruntowym i podatku od spadków i darowizn).

Śląska Ustawa Skarbowa na rok administracyjny 1933/34 (od kwietnia 1933 r. do końca marca 1934 r.) przewiduje 69.947.330 złotych wpływów z danin publicznych (Dz. Ust. Śl. 10 p. 19), przy czem w wykonaniu zasady szczegółowości w Cz. III zestawienia budżetowego przeprowadza podział tej sumy: na podatki bezpośrednie (§ 10), podatki pośrednie (§ 11), opłaty stemplowe i inne daniny publiczne (§ 13).

W budżecie śląskim ustaloną została następująca kolejność w podatkach bezpośrednich: gruntowy, przemysłowy, dochodowy, dodatek kryzyso-owy, 10% dodatek do podatku dochodowego, podatek od skumulowanych uposażeń służbowych, podatek od niektórych zajęć zawodowych oraz podatek od kapitałów i rent.

Poza budżetem śląskim wpływa ze Śląska na rzecz ogólnopństwowego skarbu nadzwyczajna danina majątkowa, podatek wojskowy i 10% od innych podatków poza podatkiem dochodowym.

Poza podatkami zostały wprowadzone świadczenia publiczne na rzecz funduszków, do których

należy na Śląsku Fundusz Gospodarczy, Fundusz Drogowy, wpływami z których administruje Skarb Śląski oraz Fundusz Pracy, administrowany przez Dyrekcję przy Prezesie Rady Ministrów.

I. PODATKI BEZPOŚREDNIE

A. Podatek gruntowy

Na Śląsku cieszyńskim wymiar i pobór podatku gruntowego unormowany został w ustawach:

a) z 24 maja 1869 r. Dz. U. P. 88 o regulacji podatku gruntowego,

b) z 7 lipca 1881 r. Dz. U. P. 49 o ustaleniu kontyngentu, a wkońcu na noweli z 23 maja 1883 r. Dz. U. P. 83 o utrzymaniu ewidencji podatku gruntowego oraz na ustawie polskiej z dnia 15 czerwca 1923 r. (Dz. U. 65 p. 505).

Na górnośląskiej części Województwa Śląskiego podstawę prawną do wymiaru tego podatku stanowi ustawa pruska z dnia 21 maja 1861 r. (Zb. Ust. pr. str. 263) oraz ustawy polskie z dnia 17 czerwca 1921 r. (Dz. Ust. 59 poz. 372) oraz z dnia 15 czerwca 1923 r. (Dz. U. 65 p. 505).

Według powołanych ustaw wymiar podatku gruntowego opiera się na ułożonym według gmin rejestrze szacunkowym z pomiarowych map katastralnych, wykazujących rodzaj uprawy i klasę urodzajności gruntów, z uwzględnieniem granic poszczególnych własności.

Na podstawie map katastralnych zakładane są dla każdej własności arkusze posiadłości według gmin, zawierające opisanie parcel należących do danej własności, powierzchnię tychże, rodzaj uprawy, klasę gruntów i czysty dochód katastralny (pozo-

stały dochód po potrąceniu kosztów produkcji). Dochód ten, nazywany w ustawach austriackich czystą intratą katastralną, jest przedmiotem podatku.

Zmiany w operatach katastralnych są przeprowadzane przez: 1. rewizję na gruncie z urzędu; 2. zgłoszenie przez strony; 3. zawiadomienie o zmianach w posiadaniu z hipoteki sądowej, jak i ze strony urzędów administracyjnych.

Zarząd katastrem należy do urzędów katastralnych, wymiar zaś na górnośląskiej części do urzędów gminnych, na Śląsku cieszyńskim do urzędów skarbowych.

Podatek gruntowy na Śląsku cieszyńskim jest samoistny, na górnośląskiej części Województwa stanowi dodatek do podatku samorządowego.

Pomieniona wyżej ustawa z 15 czerwca 1923 r. wprowadziła oddzielny podatek progresywny w ramach od 10% (106 zł.) do 100% (ponad 8.796 zł.) podatku na rzecz skarbu, przy jednoczesnem ustanowieniu zniżki 50% przy podatku do 8,80 zł. i 20% od 8,80 zł. do 35,20 zł. na rzecz skarbu, potrącalnej przy płatności drugiej raty podatku.

W kompleks ustaw regulujących sprawę podatku pozatem wchodzi: a) ustawa o scaleniu gruntów (Dz. U. 92 z r. 1927 p. 833), zwalniająca w artykule 12 grunta scalone na okres dwuletni, o ile nie zwolniono od opłaty za techniczne scalenie; b) ustawa w przedmiocie ochrony drobnych dzierżawców rolnych (art. 6 — Dz. U. 75 z r. 1924 poz. 741), ustawa o wykupnie gruntów przez drobnych dzierżawców (art. 24 Dz. U. 30 z r. 1932 poz. 307).

Podatek płatny jest w dwóch ratach półrocznych, z których pierwsza w kwietniu, druga zaś między 15 października a 15 listopada.

B. Podatek przemysłowy

Normy prawne dla podatku przemysłowego zawarte zostały w zasadniczej ustawie z dnia 15 lipca 1925 r. w brzmieniu obwieszczenia Ministra Skarbu z dnia 27 stycznia 1932 r. (Dz. U. Nr. 17 p. 110), w rozporządzeniu wykonawczem z 29 marca 1932 r. (Dz. U. Nr. 40 p. 406), a dalej w rozporządzeniach: a) z 4 lutego 1932 r. (Dz. U. 14 p. 86) w sprawie zryczałtowanego podatku przemysłowego od obrotu dla drobnych przedsiębiorstw; b) z dnia 28 maja 1932 r. (Dz. U. Nr. 54 p. 529) o podatku scalonym od 1 lipca 1932 r. od wyrobów Państwowego Monopolu Tytoniowego, Państwowego Monopolu Spirytusowego, Soli kuchennej, bydłęcej, przemysłowej oraz losów Loterii Państwowej; c) z dnia 22 czerwca 1932 r. (Dz. U. Nr. 54 p. 531) o podatku scalonym od 1 lipca 1932 r. dla cementu; d) z dn. 21. IX. 1932 r. (Dz. U. 79 p. 703) o podatku scalonym od cukru od dnia 1 października 1932 r.

Podatkowi przemysłowemu podlegają: handlowe, przemysłowe i inne na zysk obliczone przedsiębiorstwa, jak również zajęcia przemysłowe i samodzielne wolne zajęcia zawodowe.

Od tej zasady ustawa przewiduje szereg zwolnień i wyjątków.

Podatek w zasadzie opłaca się w dwojakiej formie: a) świadectw przemysłowych; b) podatku od obrotu,

Podatek przemysłowy jedynie w formie świadectw przemysłowych opłacają przedsiębiorstwa handlu wędrownego i jarmarcznego, komiwojażerowie, inspektorzy i agenci towarzystw ubezpieczeniowych, przedsiębiorstw komunikacyjnych, przewozowych, kredytowych, z wyjątkiem komiwojażerów działających w imieniu lub na rachunek firm zagranicznych, o ile konwencje lub traktaty handlowe inaczej nie stanowią; przedsiębiorstwa prowadzące wydawnictwa dzienników i innych pism periodycznych, pracownie i zajęcia rzemieślnicze, rękodzielnicze zaopatrzone w karty rzemieślnicze, tudzież dorózkarstwo, furmaństwo, rybołówstwo, o ile są prowadzone przez właścicieli przy współudziale najwyżej jednego członka rodziny.

Ustawa ustala 5 kategorii świadectw dla przedsiębiorstw handlowych, 8 dla przemysłowych i 4 dla zajęć przemysłowych z podziałem na 4 klasy miejscowości.

Cena świadectwa uzależniona jest od klasy miejscowości i ustanowionej kategorii świadectwa.

Świadectwa przemysłowe nabywa się w listopadzie i grudniu, a dla uruchomionych w ciągu roku przedsiębiorstw w przeddzień ich uruchomienia.

Obowiązek samookreślenia świadectwa przemysłowego ciąży na przedsiębiorcy.

Ministerstwo Skarbu rokrocznie wydaje okólniki, regulujące sprawę zaklasowania przedsiębiorstw do niższych kategorii, przyczem termin do składania w tym przedmiocie podań odpowiada terminom, ustanowionym dla wykupu świadectw.

Prawidłowość w wykupnie świadectw przemysłowych kontrolowana jest przez organa urzędów skarbowych, które w wypadkach oczywistej ko-

nieczności, a w szczególności przy rewizji lokali nie-handlowych, winny korzystać z pomocy organów policyjnych, przyczem te ostatnie obowiązane są do zawiadamiania władz podatkowych o zauważonem prowadzeniu przedsiębiorstw względnie wykonywaniu zajęć bez świadectw przemysłowych.

Na organach policyjnych ciąży również obowiązek ścisłego zainteresowania się handlem domokrażnym i na targach, oraz zgłaszania zarówno władzom przemysłowym, jak i skarbowym, o wypadkach naruszenia odnośnych ustaw.

Przedsiębiorstwa i zajęcia przemysłowe wyżej niewymienione, jak również osobiste zajęcia zawodowe podlegają podatkowi od obrotu.

Skala podatkowa wynosi od 0,5 do 4%, przyczem uzależniona jest dla przedsiębiorstw handlowych od rodzaju tranzakcyj lub usług oraz od faktu prowadzenia ksiąg handlowych, a dla przemysłu od charakteru nabywcy i celu nabycia, dla rzemiosła zaś od faktu posiadania kart rzemieślniczych.

Do stawki zasadniczej dolicza się 25% tejsze na samorządy i 10% na ogólne cele budżetowe.

Wymiar podatku należy: a) dla osób fizycznych do komisyj szacunkowych; b) dla osób prawnych, niebędących spółkami akcyjnymi, do urzędów skarbowych; c) zaś dla spółek akcyjnych do Wydziału Skarbowego (Izb Skarbowych).

Przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe wyższych kategorii, zajęcia przemysłowe i wolne zajęcia handlowe dla celów podatkowych składają zeznania o obrocie do dnia 15 lutego. Złożenie nierzetelnych zeznań lub oświadczeń, jak i prowadzenie nierzetelnych ksiąg podlega karze sądowej.

Podatek dla osób fizycznych wymierza się do 15 kwietnia, odwołania mogą być składane do 15 maja.

Termin odwoławczy dla przedsiębiorstw o innej osobowości prawnej wynosi dni 14 od dnia następnego po doręczeniu nakazu.

Przedsiębiorstwa wyższych kategorii, prowadzące prawidłową księgowość, opłacają zaliczki miesięczne w terminie do dnia 15-go następnego miesiąca, pozostali zaś płatnicy — zaliczki kwartalne w terminach do 15 lipca, 15 września, 15 listopada oraz 15 marca, w wysokości co najmniej jednejpiątej rocznej kwoty podatku z roku poprzedniego.

Podatek od obrotu przez drobne przedsiębiorstwa, wymienione w rozp. Ministra Skarbu z dnia 4. II. 1932 r. za lata 1932 i 1933, spłacany jest w formie ryczałtu.

Od obrotów podlegających podatkowi scalonemu nie opłaca się podatku od obrotu według zasad ogólnych.

C. Podatek dochodowy wraz z kryzysowym dodatkiem

W dziedzinie podatku dochodowego obowiązują: a) ustawa o państwowym podatku dochodowym (Dz. U. 58 z r. 1925 p. 411); b) nowela do ustawy z 7. XI. 1931 r. (Dz. U. 101 p. 771); c) rozporządzenie wykonawcze z 14. X. 1921 r. (Dz. U. 48 p. 298); d) ustawa z dn. 22. X. 1931 r. o kryzysowym dodatku do państwowego podatku dochodowego (Dz. U. Nr. 99 p. 760); e) ustawa z dnia 19 grudnia 1931 r. o nadzwyczajnym dodatku od nie-

których zajęć zawodowych (Dz. U. Nr. 112 poz. 832).

Podatkowi dochodowemu podlegają osoby fizyczne i prawne oraz spadki wakujące, osiągające dochód z nieruchomości gruntowej, własnej, posiadanej, użytkowanej lub dzierżawionej, z budynków, z przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych, z zajęć zawodowych i wszelkich innych zatrudnień o celach zarobkowych, z wynagrodzenia procentowego (tantjem), z kapitałów pieniężnych i praw majątkowych, z uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę, oraz z innych źródeł dochodu.

Dochód z uposażeń, emerytur i rent oraz z wynagrodzeń za najemną pracę podlega opodatkowaniu, jeżeli w stosunku rocznym przekracza 2.500 zł., pozostały zaś dochód jeżeli ogólnie przekracza 1.500 zł. rocznie.

Dochód z uposażeń, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę stanowią wszelkie uposażenia bieżące brutto bez potrąceń i odliczeń, otrzymane zarówno w pieniądzach, jak i w naturze.

Podatek winien być wpłacany przez służbodawcę. Jednorazowe dorywcze wynagrodzenia, nadzwyczajne dodatki, zapomogi, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, dolicza się do ostatniego perjodycznego wynagrodzenia, obliczonego w stosunku do całego roku.

Osoby otrzymujące wynagrodzenia od kilku służbodawców obowiązane są obliczyć i zeznać do urzędu skarbowego według miejsca zamieszkania różnicę między podatkiem wpłaconym z tytułu otrzymanych uposażeń, a podatkiem od ogólnej ich wysokości.

Różnicę wpłaca się w ratach kwartalnych: do 5 marca, 5 czerwca, 5 września i 5 grudnia następnego roku.

Do zasadniczych stawek podatku od uposażeń w granicach od $11\frac{1}{2}\%$ do 25% pobiera się dodatek kryzysowy w wysokości od $0,5\%$ do 10% dochodu.

Dodatkowi kryzysowemu nie podlegają dochody z uposażeń służbowych, emerytur, rent i wynagrodzeń za najemną pracę wypłacane z funduszków Państwa, jak również z funduszków związków komunalnych, pobieranych według zasad dla urzędników państwowych; natomiast do podatku od tych uposażeń dolicza się 10% nadzwyczajny dodatek. Pozatem na rzecz związków komunalnych pobiera się 3% od dochodu z uposażeń ponad 4.800 zł. w stosunku rocznym, od osób zamieszkających na górnośląskiej części Województwa Śląskiego.

Za dochód, poza pracą najemną, uważa się sumę wszystkich perjodycznych przychodów w pieniądzu lub wartościach pieniężnych, otrzymanych ze źródeł wyżej wymienionych a osiągniętych w danym roku kalendarzowym lub operacyjnym, po strąceniu: kosztów osiągnięcia, zachowania i zabezpieczenia tych przychodów, łącznie z corocznem prawidłowem odpisaniem na zużycie budynków, maszyn i wszelkiego rodzaju martwego inwentarza (odpisy amortyzacyjne), oraz po potrąceniu strat częściowych lub całkowitych w przedmiotach, podlegających zużyciu i służących do osiągnięcia dochodu.

Poza potrąceniami ustawa przewiduje odliczenia od dochodu, jako wydatki obciążające czy to pośrednio, czy też bezpośrednio źródła dochodu.

Skala opodatkowania jest progresywna i waha się od 31 złotych do 50.000 zł. przy dochodach do 200.000 zł., a dla dochodów ponad 200.000 zł. są odrębne podstawy obliczenia.

Stopę podatkową podwyższa się o 20% dla osób samotnych, niemających na utrzymaniu żadnego członka rodziny, a osiągających dochód ponad 3.600 zł.

Natomiast stopę podatkową obniża się o 2 stopnie na każdego członka rodziny dla osób, których dochód nie przekracza 7.200 zł. rocznie, a które posiadają na utrzymaniu więcej jak jednego członka rodziny.

Ponadto pobiera się dodatek kryzysowy w wysokości od 0,5% do 4% oraz na górnośląskiej części Województwa Śląskiego dodatek na rzecz związków komunalnych od 4% do 5% dochodu podatkowego.

Według odrębnych zasad opodatkowuje się tantiemy i wynagrodzenia otrzymywane zagranicą.

Od tantiem przekraczających 1.500 zł. opłaca się dodatkowo specjalny podatek w wysokości 50% według stawki działu I, niemniej jednak jak 16 zł., pozatem dochód z tantiem dolicza się do ogólnego dochodu z działu I-go. Do podatku dolicza się 10% dodatku nadzwyczajnego.

Przy opodatkowaniu zarobków zagranicznych postępowanie wymiarowe odbywa się według zasad działu I, wymiar zaś podatku według skali z działu II.

O dochodzie z uposażeń składane są przez służbodawców listy płacy w terminie 7-mio dniowym od dnia wypłaty.

Od dochodów fundowanych osoby fizyczne składają zeznania do dnia 1 marca, osoby prawne zaś do dnia 1 maja, oraz wpłacają do 1 maja połowę podatku.

Podatek dochodowy komisje szacunkowe wymierzają: a) osobom fizycznym, b) osobom prawnym nieobowiązującym do publicznego składania rachunków, c) osobom prawnym sprawozdawczym o kapitale zakładowym do 100.000 zł. z wyjątkiem spółek akcyjnych, zaś innym osobom prawnym, a w tem i spółkom akcyjnym Wydział Skarbowy (Izby Skarbowe).

Wymiary są zaskarżalne w terminie dni 30-tu do Komisji Odwoławczej, o ile chodzi o pierwszą grupę płatników, pozostali zaś mają prawo odwołania do Ministerstwa Skarbu.

Podatek z nakazów płatniczych doręczonych do 15-go października płatny jest do dnia 1 listopada, a w wypadku późniejszego doręczenia — do dni 30-tu od doręczenia.

Pozatem ustawa zawiera sankcje porządkowe oraz sankcje karno-sądowe za złożenie nieprawdziwych zeznań i wyjaśnień w własnej sprawie podatkowej, jak i w charakterze znawcy lub świadka.

W kompleks ustaw o podatku dochodowym wchodzi ustawa o nadzwyczajnym podatku od niektórych zajęć.

Wspomnianemu podatkowi podlegają poza normalnem obciążeniem podatkiem dochodowym przekraczające 12.000 zł. rocznie dochody notariuszy, pisarzy hipotecznych i komorników.

Skala podatkowa wynosi od 3 do 20% bez doliczenia dodatków.

D. Podatek od kapitałów i rent

(Dz. U. Śl. Nr. 15 z r. 1927 p. 29)

Podatkowi obecnie podlegają przychody z pobieranych w gotówce lub w naturze świadczeń, umówionych w kontraktach wydobywania ciał kopalnych z cudzego gruntu, o ile te świadczenia ustalono nie w kwocie pieniężnej ściśle oznaczonej, lecz w stosunku procentowym do ilości wydobytych ciał kopalnych (procenta brutto). Pozatem podatkiem tym obciążone są specjalne rachunki bieżące (on' callowe), zabezpieczone przez złożenie papierów wartościowych lub w jakikolwiek inny sposób, otwarte w instytucjach kredytowych.

Podatek od procentów brutto wynosi 20% od przychodów zastrzeżonych w kontraktach wydobywania ropy naftowej lub gazu ziemnego, natomiast przy innych ciałach kopalnych wynosi 10% przychodów. Podatek opłacają przedsiębiorstwa górnicze w okresach miesięcznych.

Podatek od rachunków on'callowych wynosi rocznie 0,540% w stosunku do czasu i sumy pożyczek. Oblicza się go tylko od procentów debetowych, które nie mogą być kompensowane procentami kredytowymi. Podatek obliczają i wypłacają instytucje kredytowe.

Do podatków z budżetu ogólnopaństwowego należą nadzwyczajna danina majątkowa i podatek wojskowy.

E. Nadzwyczajna danina majątkowa

została wprowadzona na lata 1933 — 1937, a) ustawą z dnia 24 marca 1933 r. (Dz. U. Nr. 29 p. 248), rozporządzeniami: z dnia 10 maja 1933 r. (Dz. U.

47, p. 375), b) z dnia 9 maja 1933 r. (Dz. U. 53 poz. 401) i c) z 13 lipca 1933 r. (Dz. U. Nr. 53 poz. 402).

Podstawę obliczenia daniny stanowi podatek gruntowy i przemysłowy oraz z nieruchomości ustalony przychód brutto za ubiegły rok kalendarzowy.

Dla rolnictwa stopa podatkowa wynosi 20% podatku gruntowego przy obciążeniu od 25 do 60 zł., i 40% tego podatku ponad 60 zł.

Przemysł, handel i wolne zawody płacą 40 gr. od tysiąca przy obrocie ponad 20.000 zł. i 60 gr. od tysiąca przy obrocie ponad 50.000 zł.

Przy zryczałtowanym podatku stopa wynosi 40 gr. od tysiąca ponad 27.000 zł. obrotu.

Podstawę obliczenia daniny dla nieruchomości budynkowej stanowi pełne umowne komorne lub pełna wartość czynszowa nieoddawanych w najem nieruchomości lub ich części z poprzedniego roku kalendarzowego. Od ustalenia wysokości czynszu przysługuje prawo odwołania się w terminie dni 14-tu.

Przy niemożności ustalenia wspomnianej podstawy przyjmuje się wartość czynszową w wysokości 5% od obiegowej wartości danej nieruchomości.

Kontyngent roczny z daniny majątkowej wynosi 24.000.000 złotych, z czego dla nieruchomości gruntowej przypada zł 10.000.000, dla przemysłu, handlu i wolnych zawodów — 10.500.000, dla nieruchomości budynkowych — zł. 3.500.000.

Ministrowi Skarbu przysługuje prawo uzupełnienia niedoboru podatkowego dla poszczególnych grup kontyngentowych przez procentowe podwyżki

obciążenia, a w wypadku nadwyżki do odpowiedniego obniżenia podatku.

F. Podatek wojskowy

Podatek wojskowy opiera się na rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 1931 r. (Dz. U. 89 p. 697).

Podatek wojskowy opłacają osoby: a) obowiązane do służby wojskowej, przedwcześnie jednak przeniesione do rezerwy, b) zaklasowane przy poborze lub w czasie służby wojskowej do pospolitego ruszenia z bronią względnie bez broni; c) uznane za niezdolne do służby wojskowej.

Forma podatku jest dwojaka. Podatek zasadniczy w stałych stawkach zł. 10,— zł. 15,— lub 20,— zł. (zależnie od kwalifikacji, jaką otrzymał poborowy przy poborze) płaci corocznie każdy zobowiązany.

O ile i jak długo zobowiązany podlega podatkowi dochodowemu, to opłaca ponadto dodatek do tego podatku. Dodatek ten wynosi przy dochodzie z uposażeń od 0,2% i wzrasta progresywnie do 2% rocznego wynagrodzenia będącego podstawą dla podatku dochodowego, przy innych dochodach 10%, 15% lub 20% podatku stosownie do otrzymanej przy komisji poborowej wojskowo-lekarskiej kwalifikacji (kategoria C, D, E). Przedwcześnie przeniesieni do rezerwy płacą 10,— zł zasadniczego podatku, a płacący podatek dochodowy z innych źródeł, poza uposażeniem 10% tego podatku.

II. FUNDUSZE

Poza podatkami budżet przewiduje świadczenia na rzecz funduszków, utworzonych dla zaspokojenia specjalnych celów gospodarczych.

Do tej grupy zaliczyć należy Fundusz Gospodarczy, Drogowy i Pracy.

Śląski Fundusz Gospodarczy stworzony został dla wzmożenia ruchu budowlanego w Województwie Śląkiem (Dz. Ustaw Śl. Nr. 22 z r. 1933 p. 46).

Do opłaty tego funduszu obowiązani są właściciele nieruchomości na obszarze gmin wiejskich i miejskich od pobieranych czynszów oraz dzierżawcy nieruchomości państwowych i samorządowych od czynszów z podnajmu.

Przedmiotem opodatkowania jest czynsz miesięczny ponad 15 złotych, przyczem stawka jest progresywna od 5 do 25%.

Od mieszkań służbowych oblicza się na podstawie przeciętnej wartości czynszowej w stosunku do mieszkań podobnych.

Wpływy z tego funduszu idą na długoterminowe pożyczki hipoteczne, na budowę, przebudowę i nadbudowę domów mieszkalnych oraz remont główny tych domów wybudowanych przed dniem 1 stycznia 1929 r. oraz na pożyczki na utworzenie nowych gospodarstw rolnych, a w szczególności dla reemigrantów z Województwa Śląskiego. Funduszem tym administruje Śląska Rada Wojewódzka.

Wojewódzki Fundusz Drogowy opiera się na ustawie z dnia 30 marca 1931 r. w brzmieniu obwieszczenia Wojewody Śląskiego z dnia 3 czerwca 1933 r. (Dz. Ust. Śl. 16 p. 36).

Funduszowi temu podlegają wpływy z opłat od pojazdów mechanicznych, materiałów pędnych, od reklam na drogach publicznych oraz należności pobieranych na podstawie ustawy z dnia 9 stycznia

1933 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych w Województwie Śląskiem (Dz. U. Śl. 3 p. 3), z grzywnien za przekroczenie przepisów jazdy, z dotacyj ze Skarbu Śląskiego i z innych własnych źródeł funduszu.

Ogólnopanstwowy Fundusz Pracy utworzony został ustawą z dnia 16 marca 1933 r. (Dz. Ust. 22 p. 163) w miejsce Funduszu pomocy bezrobotnym.

Zasady wymiaru, poboru i kontroli zostały ustalone w rozporządzeniach Prezesa Rady Ministrów z dnia 31 marca 1933 r. (Dz. U. 22 p. 176) i z dnia 3 czerwca 1933 r. (Dz. U. 41 p. 326).

Fundusz ten wprowadzony został dla dostarczenia pracy oraz utrzymania osób bez środków do życia.

Znaczna część tego funduszu idzie na wzmożenie robót publicznych i urządzeń komunikacyjnych. Wpływy wchodzi do ogólnopanstwowego preliminarza.

Na dochód wspomnianego funduszu składają się następujące daniny: podatek od zarobków, uposażeń, emerytur i t. p. (1%), od tantjem (2%), od czynszu najmu (0,5% od wpłat), opłaty od biletów wstępu na zabawy, widowiska (5 do 50 gr.), od totalizatora (1%), dodatek do akcyzy od cukru na rynku wewnętrznym (0,5 od 1 q), od piwa (0,25 zł. od 1 hl), od żarówek (15% od ceny), od gazu (5% od rachunku), od przebywania między godziną 24 a 6 w restauracjach, kawiarniach, cukierniach i t. p. z wyjątkiem restauracyj i bufetów kolejowych (50 gr. od osoby). Nadto wpływają świadczenia w naturze (materiał do robót, środki przewozowe, praca, środki żywności, opał, materiały włókiennicze i t. p.) na spłacenie zaległości w podat-

kach: gruntowym, dochodowym, majątkowym i spadkowym. Miasta wydzielone wpłacają do tego funduszu 1%, a powiaty 5% swoich budżetów zwyczajnych.

III. PODATKI POŚREDNIE

Budżet śląski przewiduje 5.845.200 zł. wpływu z podatków pośrednich oraz następującą ich kolejność: od wina, piwa, cukru, drożdży, olejów mineralnych, zapalniczek, kwasu octowego oraz akcyzowych opłat patentowych.

Podatek od wina uregulowany został ustawą z dnia 22. X. 1931 r. (Nr. 99, poz. 763). Do napojów winnych zalicza się: wina naturalne (gronowe, owocowe i rodzynkowe), gazowane, musujące, miód sycony, moszcz gronowy i owocowy oraz wina sztuczne.

Podatkowi od wina podlegają napoje winne, zawierające od 1½% do 25% objętościowych alkoholu.

Podatek dzieli się na dwie grupy od spożycia i od wyrobu.

Podatek od spożycia pobiera się od litra względnie od butelki lub półbutelki i wynosi od 0,25 do 2 zł. od litra, względnie 1,25 do 8 zł. od butelki, zaś od wyrobu i magazynowania od 30 do 400 zł.

Podatek od piwa oparty jest na ustawie z dnia 22. X. 1931 r. (Dz. U. 99, p. 762), na podstawie której temu podatkowi podlega piwo wyrobione na obszarze Państwa Polskiego oraz sprowadzone z zagranicy lub W. Miasta Gdańska. Podatek wynosi od pierwszych 2.000 hl, wydanych do obrotu w ciągu roku obrachunkowego po 8 zł. 30 gr. od 1 hekto-

litra ; od następnych 8.000 hl po 8 zł. 75 gr. od 1 hl ; od dalszych ilości po 9 zł. 20 gr. od 1 hl.

Od dubeltowego piwa krajowego i importowanego opłata jest o połowę wyższa, a od piwa mocnego dwukrotnie wyższa od ustalonej dla piwa pełnego.

Wolne od podatku jest piwo wywożone do Gdańska oraz deputaty piwne dla pracowników browaru w ilości do litra dziennie.

Podatek od cukru uregulowany został rozp. Prezydenta Rz. P. z dnia 13 września 1927 r. (Dz. U. 71, p. 700) oraz w rozp. Min. Skarbu z 17. 4. 1928 r. (Dz. U. 61, p. 564).

Podatek od cukru jest podatkiem od spożycia i wynosi 35 zł. od 100 kg wagi netto, cukru kontyngentowego wyrobionego w cukrowniach krajowych, oraz 75 zł. od 100 kg cukru ponadkontyngentowego, względnie przywiezionego z W. Miasta Gdańska.

Pozatem ustawa przewiduje opodatkowanie przetworów cukrowych przywożonych z zagranicy. Wolny jest od podatku cukier krajowy po skażeniu, cukrzyca oraz odcieki, przeznaczone dla celów przemysłowych, na paszę dla bydła oraz do karmienia pszczoł.

Poza podatkiem spożywczym dla cukrowni krajowych wprowadzona została opłata patentowa w wysokości 0,40 zł. od każdej wyprodukowanej względnie rozpoczętej tony cukru białego i surowego, lub też rozpoczętej tony rafinady.

Podatek od drożdży unormowany został w rozporządzeniu Prezydenta Rz. P. z dnia 11 lipca 1932 r. (Dz. U. 63, p. 586).

Drożdże prasowane produkcji krajowej jak i zagranicznej podlegają opodatkowaniu w wysokości 1,50 zł. od 1 kg.

Niezależnie od tego wprowadzona jest 15 zł. opłata patentowa dla drożdżowni, niepędzących spirytusu.

Wspomnianem rozporządzeniem uregulowane zostało opodatkowanie kwasu octowego wyrabianego bądź z octu drzewnego, bądź z soli kwasu octowego, wynoszące 40 gr. od 1 kg kwasu bezwodnego.

Według rozporządzenia Prezydenta Rz. P. z dnia 7 marca 1928 r. (Dz. U. 27, p. 252) oraz Ministra Skarbu z dnia 13. X. 1928 r. (Dz. U. 97, p. 862) podatkowi od olejów mineralnych podlegają tak krajowe jak i zagraniczne przetwory, otrzymane z ropy naftowej i gazu ziemnego.

Podatek wynosi za 100 kg:

- a) od oleju o gęstości 790° Ar (benzyna) — 14,— zł.,
- b) od oleju o gęstości ponad 790° do 865° (nafta) — 10,50 zł.,
- c) od oleju o gęstości ponad 865° do 890° (olej pogazowy) — 180 zł.,
- d) od oleju o gęstości ponad 890° Ar przy + 15° C, tudzież od ropału i wazeliny — 7,— zł.,
- e) od parafiny i świec parafinowych — 10,50 zł.,
- f) od gudronu poolejowego (mazi) o gęstości do 975° Ar włącznie przy + 15° C smarów wozowych i smaru Tavott'a (t. zw. smarów stałych), oraz od odpadków produktów olejowych, pochodzących ze specjalnych systemów rozkładowych (Cracking), o gęstości do 965° Ar przy + 15° C włącznie — 180 zł.

Możliwem jest ubieganie się o procentowy opust, a nawet o zwolnienie od opłaty w wypadkach sprzedaży olejów mineralnych na cele przemysłowe, a w szczególności:

- a) do poruszania silników w przemyśle i rolnictwie,
- b) oczyszczania szybów naftowych,
- c) do naprawy (oraz opryskiwania) dróg,
- d) jako środek opałowy, rozczyniający, zmięszający lub wyciągowy w przemyśle.

Również możliwem jest zwolnienie od podatku obrotu olejami na potrzeby wojska, władz i przedsiębiorstw państwowych.

Opodatkowanie zapalniczek według ustawy z dnia 30. I. 1931 r. (Dz. U. 9, p. 45), według której opłata monopolowa wynosi 10 zł. od zapalniczki kieszonkowej, oraz 25 zł. od ścienniej lub stołowej.

Niezależnie od powyższego wprowadzony został podatek w wysokości 20 zł. od zapalniczki srebrnej względnie złotej.

Opłaty patentowe za wyrób, przerób oraz sprzedaż spirytusu i wyrobów alkoholowych zostały ustalone w rozporządzeniu Prezydenta Rz. P. z dnia 11 lipca 1932 r. (Dz. U. 66, p. 586).

Obowiązek opłacania wspomnianych patentów ciąży na zakładach wyrobu i przerobu spirytusu, a więc na gorzelniach, rektyfikacjach, fabrykach wódek, octu, drożdży, lakieru, politory, perfum, zakładach denaturacyjnych, wytwórniach wszelkiego rodzaju wina i miodosytniach oraz na zakładach sprzedaży napojów alkoholowych, do których należą: restauracje, cukiernie, winiarnie, piwiarnie, składy piwa i wina, miodu, karczmy, domy zajezdne, bufety i t. d.

Opłaty patentowe przy przedsiębiorstwach przemysłowych uzależnione są od rodzaju przedsiębiorstwa, ilości zatrudnionego personelu, ilości wytworzonego lub przerobionego spirytusu, przy handlowych zaś od klasy miejscowości.

Na granicy podatku pośredniego i opłaty stemplowej znajduje się opodatkowanie kart do gry.

Opodatkowanie to unormowane zostało w ustawie z dnia 18 marca 1931 r. (Dz. U. 27, p. 171) i wynosi od kart sporządzonych w kraju jak i zagranicą:

1. z kartonu papierowego: a) od talji do 36 kart 1,30 zł., b) od talji ponad 36 kart 2,— zł.
2. z innych materiałów (płótna, jedwabiu, masy celuloidowej lub aluminjowej, cellonu i t. p.) od talji 10,— zł.

IV. MONOPOLE

Wyniki finansowe monopolów znajdują swój wyraz w budżecie ogólnopanstwowym.

Monopolem Spirytusowym (Dz. Ust. 63, p. 586 z r. 1932) zostało zastrzeżonem dla Państwa prawo do: a) zakupu i sprzedaży spirytusu dla wewnętrznej konsumpcji; b) wyrabiania czystych wódek i ich sprzedaży; c) wyrabiania spirytusu nie z ziemniaków, zboża, owoców i t. p., lecz z innych substancyj (z karbidu, drzewa); d) do skażenia spirytusu ogólnym środkiem i rozlewu denaturatu.

Na sprzedaż napojów alkoholowych zarówno w naczyniach zamkniętych jak i w wyszynku wymagana jest koncesja.

Koncesje wydaje władza skarbowa oznaczonej osobie i na ściśle oznaczone miejsce sprzedaży.

na czas nieograniczony, lecz z prawem odwołania zezwolenia bez żadnego odszkodowania.

Sprzedaż może być prowadzona osobiście przez uprawnioną osobę lub przez odpowiedzialnego zastępcę, zatwierdzonego przez właściwą władzę.

Monopol Tytoniowy oparty na ustawie z dnia 1 czerwca 1922 r. (Dz. U. 47, p. 409) prowadzony jest według zasad gospodarki skomercjalizowanej, ustalonych w ustawie z dnia 18 marca 1932 r. (Dz. U. Nr. 26, p. 240).

Monopolem objęto produkcję, przywóz z zagranicy oraz sprzedaż surowego tytoniu jak i wyrobów tytoniowych.

Dozwolony jest przywóz bez opłaty i cła 50 papierosów, 20 cygar i 50 gramów tytoniu krajowego.

Sprzedaż tytoniu odbywa się na podstawie koncesji — na sprzedaż hurtową i detaliczną.

Hurtownie tytoniowe dzielą się na rejonowe, uprawnione do sprzedaży detalistom z danego rejonu, i rozdzielcze przyznawane spółdzielniom i ich związkom dla rozdzielania wyrobów tytoniowych do sklepów oddziałowych.

Koncesje na hurtową sprzedaż wyrobów tytoniowych nadaje Dyrekcja Monopoli, na detaliczną zaś Urzędy Akcyz i Monopolów.

Rozporządzenie Prezydenta Rz. P. z dnia 30 grudnia 1924 r. (Dz. U. 117, p. 1043) wprowadziło Monopol Solny, któremu nadano oddzielną osobowość prawną rozporządzeniem z dnia 21 czerwca 1932 r. (Dz. U. Nr. 52, p. 497).

Przedmiotem monopolu jest administracja kopalń państwowych oraz zakup i sprzedaż soli, za-

równie kuchennej jak i przemysłowej oraz bydłowej.

Sprzedaż soli odbywa się przez koncesjonowane hurtownie i rozdzielcze składy soli.

Koncesje na hurtownie nadaje Dyrekcja Państwowego Monopolu Solnego. Sprzedaż drobna nie wymaga koncesji.

Funkcjonowanie Monopolu Zapalczanego unormowane zostało ostatecznie w ustawie z dnia 30 stycznia 1931 r. (Dz. U. 9, p. 45).

Monopol wykonywuje spółka eksploatacyjna szwedzko-amerykańska, opłacając czynsz roczny w wysokości 5.000.000 fr. w złocie przy prawie Państwa do udziałów w czystych zyskach.

Sprzedaż zapalek nie wymaga koncesji.

Dla ochrony gospodarczej powyższego monopolu wprowadzona została opłata dla zapalek przywozowych w wysokości 268 zł. od miliona zapalek.

Organizowanie i prowadzenie wszelkiego rodzaju loteryj jest monopolem Państwa w myśl ustawy z dnia 26 marca 1920 r. (Dz. U. Nr. 31, p. 180), rozciągniętej na całe Państwo ustawą z dnia 15. XII. 1923 r. (Dz. U. 131, p. 1063).

Roczny plan Loterii Państwowej obejmuje 3 plany loteryjne, rozgrywane w 4 klasach. Rozsprzedaż wykonywana jest za pośrednictwem kolektorów.

Wyżej przytoczone przepisy prawne o monopolach w większości wypadków wyłączają od nadań koncesyjnych: a) posłów i senatorów; b) osoby pozostające w służbie państwowej, cywilnej albo wojskowej, w przedsiębiorstwach państwowych, w służbie samorządowej lub instytucji publiczno-prawnej, choćby stosunek ich był kontraktowy,

z wyjątkiem osób piastujących honorowo, t. j. bezinteresownie jakąś godność lub urząd w powyższych instytucjach; c) osoby, przeciw którym toczy się postępowanie karnosądowe lub upadłościowe; d) osoby skazane prawomocnym wyrokiem sądu karnego, o ile skazanie pociąga utratę zdolności do piastowania urzędu publicznego; e) osoby zasądzone prawomocnie za przemytnictwo, nielegalną fabrykację lub sprzedaż wyrobów monopolowych, oszustwo i inne przestępstwa z chęci zysku, bądź za działalność antypaństwową; f) niezdolnych według ustaw cywilnych do zaciągania zobowiązań lub do swobodnego rozporządzenia swym majątkiem; g) nieposiadających obywatelstwa polskiego, o ile istniejące traktaty lub konwencje nie zawierają odrębnych w tym względzie postanowień.

V. CŁO

Celem ochrony gospodarstwa narodowego wprowadzone są bądź zakazy wywozu surowców, niezbędnych dla przemysłu krajowego, bądź też zakazy przywozu.

Pozatem dokonywuje się pobierania opłat przy wwozie względnie wywozie towarów wymienionych w taryfie celnej.

Ze względów gospodarczych przyznano Ministrowi Skarbu w ustawie z dnia 31 lipca 1924 r. (Dz. U. 80, p. 777) w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu do przeprowadzania czasowych zmian w taryfie celnej, oraz w przedmiocie zwrotu cła od gotowych wyrobów, ulg przy wwozie przedmiotów pierwszej potrzeby, surowców i środków produkcji, kredytowania cła, podwyższania względnie zniżania opłat manipulacyjnych, wprowadza-

nia odwetowych ceł, a nawet zakazu przywozu, wywozu lub przewozu.

Z dniem 11 października 1933 r. weszła w życie nowa taryfa przywozowa (Dz. U. Nr. 85 z r. 1932, p. 732).

Taryfa ta zawiera 20 rozdziałów i 90 grup towarów, z których każda liczy po kilka lub więcej pozycji, ogółem taryfa obejmuje 1275 pozycji taryfowych.

Obok cła pobierana jest opłata manipulacyjna wraz z dodatkami t. zw. akcydencjami.

Osobną opłatę uiszcza się za prawo wyjątkowego przywozu lub wywozu towaru oraz za specjalną kontrolę na składach wolnocłowych.

Poza temi opłatami pobierana jest jeszcze opłata statystyczna od 25 do 90 gr. od 1000 kg towaru.

Dla popierania eksportu służy Fundusz Eksportowy, z którego zwraca się uiszczony podatek obrotowy oraz pokrywa się ulgi w taryfie kolejowej.

Odprawa celna odbywa się na podstawie deklaracji celnej przez rewizję towaru, z której spisuje się protokół.

Podstawą wymiaru jest rodzaj towaru i waga brutto za wyjątkami, gdzie taryfa dopuszcza opodatkowanie według wagi netto.

Przy wywozie lub przywozie drogą morską, a więc przez Gdynię i Gdańsk, obowiązują oddzielne przepisy porządkowe od ustalonych w rozporząd. o postępowaniu celnem (Dz. Ust. 77, p. 552. z roku 1933).

Naruszenie przepisów akcyzowych o monopolach państwowych oraz o należnościach celnych i obrocie towarowym z zagranicą karane jest na

podstawie ustawy karnoskarbowej z dnia 18 marca 1932 r. (Dz. U. 34, p. 355).

Ustawa wylicza taksatywnie przestępstwa zagrożone karą, zawiera własne postanowienia o winie, o karach, o zbiegu przestępstw i kar, o okolicznościach obciążających, o przedawnieniu i o umorzeniu.

Sytuacje prawne co do poczytalności, podżegania, współwiny, pomocy w przestępstwie, podlegają ocenie według kodeksu karnego z dnia 30 września 1932 r. (Dz. U. 83, p. 725).

Ściganie przestępstw akcyzowych należy do Urzędów Akcyz i Monopolów Państwowych, tem niemniej policja państwowa obowiązana jest z art. 147 pomienionej ustawy do zastępczego lub pomocniczego działania w wykrywaniu przestępstw przy jednoczesnem zawiadamianiu o tem właściwej władzy skarbowej.

VI. OPŁATY STEMPOWE

W budżecie śląskim preliminowano 8.882.100 zł. oraz wyodrębniono w oddzielnych grupach opłaty: a) od przejścia własności nieruchomości; b) od rachunków; c) od obrotu papierami wartościowymi; d) od najmu skrzynek depozytowych; e) od dokumentów przewozowych; f) od ubezpieczeń; g) od spółek; h) od weksli; i) uiszczone przez znaczki stempłowe.

Opłacie stempłowej podlegają (Dz. Ust. 41 z r. 1932, poz. 413) akty obrotu z tytułu przeniesienia własności ruchomej (umowy, wyroki, orzeczenia sądów polubownych i władz administracyjnych), z ustanowienia i przeniesienia praw kopalnych, odszkodowań i zastrzeżeń dla właścicieli gruntów

i inne pokrewne umowy, orzeczenia, rachunki z przeniesienia posiadania rzeczy ruchomych na inną osobę, rachunki za wykonanie dzieł i cesję praw, umowy o sprzedaż papierów wartościowych, o służebności gruntowe, użytkowanie, używanie, ciężar rzeczowy, zastaw, hipotekę, kaucję, o najem, dzierżawę, o usługi, wpłaty i wypłaty asekuracyjne, o zawiązanie spółki, powiększenie kapitału, wpłaty udziałowe w spółdzielniach, pełnomocnictwa, obligacje, listy zastawne, obligi dłużne, weksle, przekazy, czek, asygnacje, umowy małżeńskie, działy, ugody, punktacje, rachunki i pokwitowania.

Przedmiotem opłaty jest dokument stwierdzający dokonanie danej transakcji. Ustawa przewiduje jednak wyjątki od tej zasady np. przy licytacji.

Oddzielnie należy zwrócić uwagę na podania do władz, jako dokumenty podlegające opłacie jednostkowej, a nie procentowej.

Zasadnicza opłata wynosi 5 zł. i od załączników 50 gr.

Stawka 10 zł. przewidziana jest dla podań:
a) o zezwolenie na prowadzenie przedsiębiorstwa zarobkowego, zmianę instalacji w jego lokalu, o ile dla udzielenia zezwolenia wymagane są oględziny urzędowe; b) o nadanie uprawnień górniczych i c) o wpis do księgi wodnej.

Odwołania podatkowe podlegają 2 zł. opłacie przy sumie spornej ponad 100 złotych; zaś od 50 do 100 zł. opłaca się 50 gr., poniżej 50 zł. odwołania są wolne.

Innego rodzaju podania w sprawach podatkowych podlegają 3 zł. stawce, a od każdego załącznika po 50 gr.

Świadcstwa wydawane przez urzędy państwowe, nie wyłączając notariuszów, podlegają zasadniczej stawce 5 zł.

Stawka za świadectwa sądowe oraz za wyciągi z akt stanu cywilnego w zasadzie wynosi 3 zł.

Opłata wyższa od zasadniczej przewidziana jest dla: 1. aktu nadania obywatelstwa polskiego, 2. aktu zezwolenia na zmianę nazwiska, 3. zezwolenia na nabycie nieruchomości przez obcokrajowca, 4. dla zatwierdzenia statutu spółki akcyjnej lub komandytowo-akcyjnej albo zmian w statucie, jak również dla zezwolenia spółkom zagranicznym na działalność w Państwie Polskiem lub na powiększenie wydzielonego kapitału, 5. zezwolenia na stałe prowadzenie przedsiębiorstwa zarobkowego, wymagającego koncesji, 6. zezwolenia na przedłużenie godzin wstępu do lokalu publicznego, 7. aktu nadania górniczego, 8. kart łowieckich, wydanych na okres dłuższy niż 14 dni, 9. zezwoleń na urządzenie wystaw i targów gospodarczych.

PODATEK SPADKOWY I OD DAROWIZN

Na górnośląskiej części Województwa Śląskiego obowiązuje ustawa z dnia 10 września 1919 r. (Dz. U. P. str. 1543) z późniejszymi zmianami, a na Śląsku cieszyńskim ces. rozp. z dnia 15 września 1915 r. (Dz. U. P. 278) z późniejszymi zmianami.

Według ustawy z dnia 18 lipca 1924 r. (Dz. U. 72, p. 699) opodatkowaniu podlega czysta wartość majątku spadkowego ponad 10.000 zł. przy przejściu majątku na małżonka lub wstępnego oraz 3.000 zł. przy przejściu na inne osoby.

Pozatem ustawa przewiduje wolność podatkową dla sprzętów pokojowych i kuchennych, poście-

li, odzieży i bielizny przeznaczonej do użytku w gospodarstwie domowym, narzędzi pracy, inwentarzy żywych i martwych w gospodarstwach rolnych, przy przejściu na małżonka lub krewnego w linii prostej, jeżeli wartość tych przedmiotów nie przewyższa 2.500 zł.

Stawka podatkowa jest progresywna w zależności od wartości spadku i stopnia pokrewieństwa, przyczem wydatne zniżki tej stopy przyznane zostały w ustawie z dnia 14 marca 1933 r. (Dz. U. 21, poz. 141) z zastosowaniem do wymiarów po 1 kwietnia 1933 r. oraz dla nieuiszczonego do dnia 1 kwietnia 1933 r. podatku spadkowego i od darowizn, pod warunkiem, że zniżona należność wpłacono będzie do końca tego roku.

VII. EGZEKUCJA PODATKOWA

Ustawy podatkowe dla zabezpieczenia wpływów przewidują przymus wpłacania należności podatkowych przez obywateli.

Postępowanie przymusowe w ściąganiu należności podatkowych jak i publicznoprawnych innego rodzaju uregulowane zostało w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. (Dz. U. 62, poz. 580).

Organami powołanymi do egzekwowania wspomnianych należności są urzędy skarbowe.

FINANSE SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

Na Śląsku sprawa gospodarki finansowej związków komunalnych uregulowana została w ustawie z dnia 14. IV. 1924 r. (Dz. U. Śl. 17 z r. 1926, p. 30).

Wpływy na potrzeby związków samorządowych składają się bądź z dodatków do podatków państwowych, bądź też z samoistnych podatków.

Za cel wspomnianego artykułu postawiono wskazanie źródeł prawnych, regulujących tylko te dziedziny skarbowości, które interesują obywateli z tytułu ponoszonych świadczeń na potrzeby ogólnopaństwowe, jak i publicznej administracji miejscowej. W następstwie świadomie pominięto sprawę organizacji władz, nakładających świadczenia publiczne, ustroju monetarnego, rachunkowości i kasowości władz publicznych oraz nie podano ustaw wygasłych, których normy mogą być przydatne dla spraw spornych z lat ubiegłych.

Tablica legalnych jednostek miar

Ustawą z dnia 15 kwietnia 1932 roku (patrz Dziennik Ustaw Śląskich Nr. 10 z dnia 20 kwietnia 1932, poz. 21) wyraził Sejm Śląski swą zgodę na wejście w życie na obszarze górnośląskiej części Województwa Śląskiego dekretu z dnia 8 lutego 1919 roku o miarach (Dz. U. R. P. Nr. 15, poz. 211) oraz rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 roku o zmianie dekretu o miarach z dnia 8 lutego 1919 roku (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 308).

Jednolity tekst dekretu o miarach z dnia 8 lutego 1919 r. został ogłoszony obwieszczeniem Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 28 czerwca 1928 r. (patrz Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 661). Pozatem ogłoszone w Dz. U. R. P. Nr. 29 poz. 258 rozporządze-

nie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 29 marca 1930 r. o legalnych jednostkach miar.

Jednostki poniżej wyliczone stanowią ogół legalnych jednostek miar (Dz. U. R. P. r. 1928, poz. 661 art. 2 — 7 i Dz. U. R. P. r. 1930, poz. 258) i tylko te jednostki (Dz. U. R. P. r. 1928 poz. 661 art. 8) mogą być używane dla pomiarów przestrzeni, masy i temperatury w obrocie publicznym, jak i również we wszystkich aktach i czynnościach urzędowych oraz we wszelkich umowach rządowych, gdy zachodzi potrzeba wyrażenia miary.

Jednostki długości

Jednostka główna — metr

Nazwa jednostki	Skrót	Wartość w jednostce głównej (w obrocie publicznym)
mirjametr	mrn	10 000 metrów
kilometr	km	1 000 „
hektometr	hm	100 „
metr	m	1 metr
decymetr	dem	1/10 metra
centymetr	cm	1/100 „
milimetr	mm	1/1000 „
mikron	μ	1/1 000 000 „

Jednostki powierzchni

Jednostka główna — centar (metr kwadratowy)

Nazwa jednostki	Skrót	Wartość w jednostce głównej (w obrocie publicznym)
mirjametr kwadratowy	mrn ²	100 000 000 centarów
kilometr kwadratowy	km ²	1 000 000 „
hektar czyli hektometr kwadratowy	ha lub hm ²	10 000 „
ar	a	100 „
centar czyli metr kwadratowy	ca lub m ²	1 centar

decymetr kwa- dratowy	dem ²	1/100 centara	
centymetr kwa- dratowy	cm ²	1/10 000	„
milimetr kwa- dratowy	mm ²	1/1000 000	„
mikron kwadra- towy	μ ²	1/1000 000 000 000	„

Jednostki objętości

Jednostka główna — ster (metr sześcienny)

Nazwa jednostki	Skrót	Wartość w jednostce głównej (w obrocie publicznym)
mirjametr sze- ścienny albo kubiczny	mrm ³	1 000 000 000 000 sterów
kilometr sze- ścienny	km ³	1 000 000 000 „
hektometr sze- ścienny	hm ³	1 000 000 „
ster czyli metr sześcienny	s lub m ³	1 ster
decyster	des	1/10 stera
decymetr sze- ścienny	dcm ³	1/1000 „
centymetr sze- ścienny	cm ³	1/1000 000 „
milimetr sze- ścienny	mm ³	1/1000 000 000 „
mikron sześcienn- ny	μ ³	

Jednostka główna — litr ²⁾

Nazwa jednostki	Skrót	Wartość w jednostce głównej (w obrocie publicznym)
kilolitr	kl	1000 litrów czyli 1 ster
hektolitr	hl	100 litrów czyli 1/10 stera
dekalitr	dkl	10 litrów czyli 1/100 „
garniec	grn	4 litry czyli 1/250 „
litr czyli kwarta	l	1 litr czyli 1/1000 „
kwaterka	kka	1/4 l = 1/4000 „
decylitr	dcl	1/10 l = 1/10 000 „
mililitr	ml	1/1000 l = 1/1000 000 „

Jednostki kątów

Jednostka główna — kąt prosty

Nazwa jednostki	Skrót	Wartość w jednostce głównej (w obrocie publicznym)
kąt pełny czyli obrót	P	4 kąty proste
kąt półpełny	—	2 „ „
kąt prosty	D	1 kąt prosty
stopień kątowy	d lub °	1/90 kąta prostego
minuta kątowa	'	1/5 400 „ „
sekunda kątowa	''	1/324 000 „ „

Jednostki masy

Jednostka główna — kilogram

Nazwa jednostki	Skrót	Wartość w jednostce głównej (w obrocie publicznym)
tonna	t	1000 kilogramów
kwintal ³⁾	kwn lub q	100 „
mirjagram	mrg	10 „
kilogram ⁴⁾	kg	1 kilogram
dekagram ⁴⁾	đkg	1/100 kilograma
gram	g	1/1000 „
miligram	mg	1/1000 000 „
karat ⁵⁾	kr	1/5 000 „

Jednostki temperatury⁶⁾

stopień tempera- tury	C lub °
--------------------------	---------

Uwagi

- 1) Skróty jednostek miar pisze się zawsze bez kropki na końcu.
- 2) Litra nie jest ściśle równy $\frac{1}{1000}$ stera. Różnica jest jednak tak drobna, że nie posiada żadnego znaczenia w pomiarach technicznych i handlowych i może zasługiwać na uwzględnienie tylko w najdokładniejszych badaniach naukowych. To samo odnosi się do wtórnych jednostek litra.

- 3) Nazywanie kwintala (100 kg) „metrem”, praktykowane wśród rolników w niektórych okolicach kraju, zupełnie sprzeczne tak z duchem systemu metrycznego, jak i z obowiązującym prawem, nie powinno mieć miejsca w mowie ludzi wykształconych.
- 4) Unikać należy nielegalnego zastępowania wyrazów kilogram i dekagram przez skróty kilo i deka. Te skróty są bałamutne („kilo” mogłoby być tak samo dobrze skrótem kilometra lub kilolitra, jak i kilograma, a „deka” — dekametra, dekalitra, dekagrama) i niezgodne z duchem języka polskiego (nieodmienne rzeczowniki). Natomiast posiłkowanie się wyrazem „deko” zamiast dekagram jest już wręcz prostackim błędem (zniekształcenie „deka” na podobieństwo „kilo”).
- 5) Karat jest jednostką przeznaczoną do odważania kamieni i pereł drogocennych.
- 6) Legalną skalą temperatury jest wyłącznie skala stustopniowa (Celsjusza).

JÓZEF FERFECKI

starszy przodownik

Automatyczne aparaty telefoniczne

Z początkiem 1934 r. mają w Województwie Śląskiem być oddane do publicznego użytku automatyczne aparaty telefoniczne. Nie od rzeczy będzie ogół funkcjonariuszów z tąże inowacją bliżej zaznaczyć.

Podaję poniżej fachowe objaśnienia posługiwania się telef. aparatami automatycznymi pióra inżyniera W. Kotowskiego.

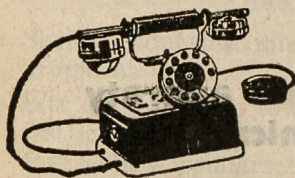
Jak działa telefoniczny aparat automatyczny

Telefoniczny aparat automatyczny umożliwia łączenie się z innym abonentem bez udziału telefonistki. Każdy abonent sam uskutecznia połączenie.

Otóż najprzód mamy tę wygodę, że stacja zgłasza się bardzo szybko, tak, że praktycznie biorąc, nie czekamy na zgłoszenie się stacji wcale.

Dalej wypadki mylnych połączeń zdarzają się już przy tym systemie bardzo rzadko. Pochodźcie bowiem one mogą już tylko z nieuwagi samego abonenta.

Pozatem wielką wygodę daje łączenie automatyczne dzięki temu, że dzwonek, dzwoniąc z przerwami, wywołuje abonenta tak długo, póki ten nie podejdzie do aparatu i nie podniesie słuchawki. Możemy więc, dzięki takiemu urządzeniu, kogoś naprzykład przez długotrwały dzwonek obudzić, jeżeli już jest taka sytuacja, że musimy się z nim koniecznie porozumieć. Aparat zwykły tej możliwości nie daje.

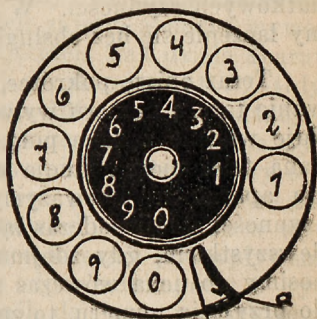
A teraz podaję sposób, w jaki dokonywa się połączenia z dowolnym abonentem w aparacie automatycznym. Na rysunku obok podany jest widok aparatu automatycznego.

Różni się on od zwykłego zewnątrz tylko tem, że posiada mogącą się obracać tarczę z otworami.

Chcąc połączyć się z innym abonentem, zdejmujemy lewą ręką słuchawkę z widełek i przykładamy

damy do ucha. Gdy usłyszymy charakterystyczne przeciągłe brzęczenie bez przerwy, to znak, że stacja zgłosiła się, oczywiście, że nie telefonistka, której niema, a tylko sama stacja-automatycznie. To zgłoszenie się stacji oznacza, że można już rozpocząć czynność łączenia, czyli tak zwane nadawanie

numeru wzywanego abonenta. Nadawanie to uskuteczniamy, trzymając ciągle słuchawkę przy uchu, zapomoć owej tarczy numerowej (rys. obok) przez nakręcenie każdej cyfry oddzielnie, cyfra po cyfrze, w tym porządku, w jakim się je pisze. Naprzykład, gdy

chcemy połączyć się z numerem 457, należy palec wskazujący prawej ręki włożyć w otwór tarczy numerowej, oznaczony liczbą 4, i pokręcić tarczę w prawą stronę, to jest w kierunku ruchu wskazówki zegarowej, aż do oparcia palca o występ zaporowy, oznaczony na rysunku literą a, poczem wyjąć palec z otworu. Wtedy krążek obraca się w przeciwną stronę i staje w położeniu pierwotnem. Następnie w ten sam sposób nadajemy cyfrę 5, nakręcając tarczę z otworu oznaczonego liczbą 5, wreszcie trzecią cyfrę, w tym wypadku — 7.

Po nadaniu numeru otrzymujemy w słuchawce sygnał, również w formie brzęczenia, oznaczający, że stacja automatycznie dzwoni do wzywanego abonenta. Sygnał ten trwa bardzo krótko, ale co chwila się powtarza, dopóki wywołany abonent nie zgłosi się do telefonu. Jeżeli żądany numer jest za-

jęty, to po nadaniu numeru usłyszymy w słuchawce sygnał zajętości, w formie krótkiego przerywanego brzęczenia, wtedy należy rozłączyć się, t. j. zawiesić słuchawkę na widełkach. Po skończeniu rozmowy kładziemy słuchawkę, jak w zwykłym aparacie, spowrotem na widełkach, bez żadnych dodatkowych czynności. W ten sposób skuteczniamy łączenie się bez obsługi.

Teraz opiszę pokrótce, w jaki to sposób nadawanie tarczą numeru wywołanego abonenta powoduje właśnie żądane połączenie. Przypuśmy, że dana telefoniczna stacja automatyczna obsługuje sto aparatów. Rozważmy kolejno poszczególne czynności stacji podczas łączenia się. A więc przede wszystkim, gdy zdejmujemy słuchawkę i podnosimy do ucha wówczas stacja przygotowuje się do przyjęcia numeru, to znaczy przygotowuje czyli wybiera jedno ze swoich urządzeń, w tej chwili nieczynne, poczem następuje ów sygnał zgłoszenia się stacji. Przypuśmy teraz, że chcemy połączyć się z numerem 34, a więc nadajemy cyfrę 3 w sposób wyżej opisany. Pod wpływem czynności, dokonywanej przy tem przez nas, urządzenie na stacji, które jest przygotowane do przyjęcia numeru, dostaje trzy impulsy prądu elektrycznego, co powoduje trzykrotny ruch tego urządzenia. Ruch ten sprawia, że aparat, z którego nadajemy numer, zostaje połączony z czwartym dziesiątkiem abonentów, 34-ty abonent należy bowiem do czwartego dziesiątka. W ten sposób urządzenie stacyjne wybrało z setki odpowiedni dziesiątek abonentów, w którym znajduje się i abonent 34-ty. Teraz stacja oczekuje dalszego rozporządzenia ze strony nadającego numer aparatu, czynimy to: nadajemy cyfrę 4. Wówczas, jak poprzednio, urządzenie sta-

cyjne dostaje impulsy prądu, w tym wypadku cztery impulsy, co powoduje czterokrotny ruch mechanizmu, rozporządzającego jedynie połączeniami z abonentami czwartego dziesiątka. Ruch ten sprawia, że aparat, z którego nadajemy numer, zostaje połączony z aparatem, oznaczonym liczbą 34. Jeżeli aparat 34-ty jest wolny, wówczas następuje sygnał dzwonkowy. Jeżeli zajęty, abonent wywołujący usłyszy sygnał zajętości. Tak działa aparat automatyczny przy stacji na sto abonentów. Gdy liczba ich jest większa, np. 1000, wówczas nadajemy kolejno trzy cyfry, a urządzenie stacyjne wybiera pod wpływem nadawania pierwszej cyfry odpowiednią setkę abonentów, pod wpływem nadawania drugiej cyfry, odpowiedni dziesiątek w wybranej już poprzednio setce, wreszcie pod wpływem nadawania trzeciej cyfry odpowiedni aparat w wybranym dziesiątku. Sposób działania mechanizmu stacyjnego przy jeszcze większych liczbach abonentów opiera się na tym samym podziale zadań urządzeń stacyjnych, jak przy stu, czy tysiącu abonentach.

Kalendarz myśliwski

Czasy ochronne dla niektórych gatunków zwierzyny łownej na przeciąg jednego roku, a mianowicie od 3 czerwca 1933 r. do 2 czerwca 1934 r., zgodnie z rozporządzeniem Wojewody Śląskiego (Dz. U. Śl. Nr. 15, poz. 32 z dnia 25 maja 1933 r.).

1. dla jeleni i danieli (byków) od 1. 11. do 15. 9.

2. dla łań i cieląt jeleni i danieli cały rok
3. dla rogaczy (kozłów sarniuków) od 1. 11. do 15. 5.
4. dla sarn (kóz, siut) kozłat, spiczaków i widłaków cały rok
5. dla zajęcy od 15. 1. do 15. 10.
6. dla borsuków od 1. 12. do 31. 10.
7. dla głuszców cały rok
8. dla samiec cietrzewi i bażantów cały rok
9. dla kogutów cietrzewi od 1. 6. do 15. 8.
10. dla kogutów bażantów od 1. 2. do 15. 10
11. dla jarząbków cały rok
12. dla kuropatw od 1. 12. do 20. 8.
13. dla kaczek od 1. 12. do 15. 7.

Zakreślone terminy rozumie się włącznie.

ROMUALD BARGIEŁ
podkomisarz

Hodowla królików i jej gospodarcze znaczenie

Hodowla królików stanowi tę gałąź gospodarstwa domowego, która wskutek nieczem nieuzasadnionego uprzedzenia i niedocenywania przez szersze warstwy naszego społeczeństwa nie znajduje się dotąd na należącym się jej poziomie. W miejscowościach przemysłowych, zwłaszcza na Górnym Śląsku, obserwujemy już dosyć znaczne postępy w jej rozwoju, gorzej jednak przedstawia się ona na wsi. Piszę o tem oddawna i pisać będziemy może jeszcze długo, nim hodowlę królików postawimy na tej wyżynie, na jakiej znajduje się ona

w państwach zachodnich jak Francja, Anglja, Belgja, Niemcy.

Królik jest zwierzęciem mało wybrednem a hodowla jego nie wymaga zbyt wielu zabiegów ani pracy. Każdy funkcjonarjusz policji może z łatwością, poza godzinami swojej służby, zająć się tą miłą a korzystną hodowlą. Mięso królicze jest smaczne i o blisko 100% pożywniejsze od mięsa wołowego. (Części pożywnych zawiera mięso wołowe 24,20%, królicze 40,15%). Najlepszym tego dowodem są dane statystyczne, stwierdzające, że np. w Francji roczne spożycie królików dochodzi 80 milionów sztuk. Produkcję nawet króliki dla własnych potrzeb w gospodarstwie, podnieśliśmy dobrobyt, polepszylibyśmy warunki odżywiania ludności miejskiej oraz robotniczej. Szczególnie w obecnym okresie, kiedy rzesze bezrobotnych, korzystające z kuchni gminnych i ofiarności publicznej, rzadko kiedy mają kawałek mięsa na obiad, można w tym zakresie bardzo wiele dopomóc.

Futerka królików, przybierające nazwy rzadkich i cennych zwierząt jak bobra, gronostaja, i t. p. znajdujemy na rynkach kuśnierskich. Jeżeli zważymy, że według danych z Lipska roczny wyrób futerek w Europie sięga 70 milionów sztuk, zrozumiemy jakich rozmiarów dosięgła hodowla królików w poszczególnych krajach. Polska wywoziła np. w roku 1927 surowych skórek 2275 kwintali za cenę przeszło 2 milionów zł. a sprowadziła futer wyprawionych 2823 kwintali za cenę 22 miliony zł.

W Polsce mamy przeszło 3 miliony gospodarstw rolnych. Gdyby $\frac{1}{10}$ część tych gospodarstw zaprowadziła u siebie hodowlę królików, mielibyś-

my około 30 miljonów skórek, wartości 150 miljonów złotych.

A przecież w naszym nawskroś rolniczym kraju moglibyśmy znakomicie rozwinąć samą hodowlę królików jak i przemysł królikarski. Chodzi przede wszystkim o chów gospodarski, który jest dostępny przy minimalnych wkładach, a straty ewent. i niepowodzenia nie dadzą się tak poważnie odczuć. Hodując stale tylko 3 samice i 1 samea, można się dochować rocznie 50 — 60 sztuk królików, a więc tyleż futerek a nadto 120 kg dobrego, pożywnego i smacznego mięsa.

Najwybitniejszą rolę odgrywają związki i stowarzyszenia hodowców drobnego inwentarza. Na Śląsku mamy 50 takich towarzystw. Organizacja ich przystosowana jest do administracyjnego podziału Państwa. Naczelną organizacją jest Centralny Komitet dla spraw hodowli drobiu, który powstał w 1921 roku w Warszawie. Każde województwo posiada okręgowy związek. Na Śląsku okręgowy związek nosi dotychczas nazwę Głównego Związku Śląskich Hodowców Drob. Inwent. Do niego należą 2 związki powiatowe w Rybniku i Tarnowskich Górach. Obecnie organizuje się związki powiatowe w Katowicach i Świętochłowicach. Do związku głównego i powiatowych należą poszczególne towarzystwa.

Największą bolączką tych towarzystw jest brak członków spośród inteligencji. Jako prezes Głównego Związku miałem możność stwierdzić, że w tych towarzystwach, w których zarządzie znajdują się urzędnicy państwowi a przede wszystkim funkcjonariusze Policji, ilość członków jest najsilniejsza a pod względem organizacji towarzystwo takie jest najlepsze. Hodowcami są przeważnie ro-

botnicy i bezrobotni, którzy każdego urzędnika, wstępującego do ich towarzystwa, witają serdecznie, powierzając mu stanowisko prezesa lub członka zarządu.

Literatura z tego działu jest dosyć bogata. Na początek polecam, jako najlepszy, podręcznik pod tytułem: „Króliki” Maurycego Trybulskiego, prezesa Komitetu Centralnego w Warszawie, Kopernika 30, gdzie podręcznik ten można nabyć. Fachowym dziennikiem na Śląsku jest Rolnik Śląski, wydawany jako tygodnik przez Śląską Izbę Rolniczą w Katowicach, Juliusza Ligonia 36. Abonament roczny wynosi 12 zł.

IGNACY PIECHACZEK
nadkomisarz

Krótkie wiadomości o Polsce i Śląsku

Powierzchnia Polski wynosi 388.390 km²

Powierzchnia Śląska: 4230 km²

Podział administracyjny Polski obejmuje:

17 województw

275 powiatów

632 miasta

12.578 gmin wiejskich

2330 obszarów dworskich

Województwo Śląskie obejmuje:

8 powiatów

3 miasta wydzielone

18 miast

414 gmin wiejskich

Granice Polski:

Ogólna długość granic naszych wynosi 5.534 km

Granice lądowe 5394 km — 97,5%

Granice morskie 140 km — 2,5%

Odcinki granicy lądowej:

z Niemcami 1912 km — 34,5%

z Sowietami 1412 km — 25,5%

z Czechosłowacją 984 km — 17,8%

z Litwą 507 km — 9,2%

z Rumunją 349 km — 6,3%

z Gdańskiem 121 km — 2,2%

z Łotwą 109 km — 2,0%

Kalendarz obowiązujących świąt

Władze Polskie i Urzędy świętują w dni
następujące:

Wszystkie niedziele całego roku

Nowy Rok (1 stycznia)

Święto Trzech Króli (6 stycznia)

Matki Boskiej Gromnicznej (2 lutego)

Drugi dzień Wielkiejnocy (data zmienna)

Matki Boskiej Królowej Korony Polskiej (3 maja)

Wniebowstąpienie Pańskie (data zmienna)

Drugi dzień Zielonych Świątek (data zmienna)

Boże Ciało (data zmienna)

Św. Apostołów Piotra i Pawła (29 czerwca)

Wniebowzięcie N. M. P. (15 sierpnia), Cud nad
Wisłą

Wszystkich Świętych (1 listopada)

Niepokalane Poczęcie N. M. P. (8 grudnia)

Pierwsze i drugie święto Bożego Narodzenia (25
i 26 grudnia)

Różne rachuby czasu

Rok 1934 ery chrześcijańskiej liczy się od Narodzenia Chrystusa Pana.

Kościół grecki liczy lata od stworzenia świata według t. zw. ery bizantyńskiej, t. j. od roku 5509 przed Narodzeniem Chrystusa i w naszym r. 1934 rozpoczyna rok 7443.

Rosjanie liczyli według powyższej rachuby aż do Piotra Wielkiego, później według kalendarza juljańskiego. Od 12 czerwca 1930 roku zaprowadzono i w Rosji kalendarz gregorjański.

Rusini trzymają się kalendarza juljańskiego, który o 14 dni jest późniejszy od naszego. A więc 14-go stycznia u nas, jest u nich 1-go stycznia.

Żydzi. Liczą lata od stworzenia świata. W naszym 1934 roku rozpoczynają swój rok 5695.

Arabowie, Persowie, Turcy i inni wyznawcy Mahometa — od ucieczki Mahometa z Mekki do Medyny, zowią tę wędrówkę Hedżrą. Zaczynają w maju swój rok 1353.

Informacje gospodarcze

	klacze	krowy	owce i kozy	maciory
Okres ciąży . . .	49 tyg.	40 1/2 tyg.	22 tyg.	17 tyg.
Powrót okresu nat. popędu płciowego, po porodzie . .	14 dni	4 tyg.	26 tyg.	6 tyg.
Powrót okresu nat. popędu płciowego, jeśli nie nastąpiło zapłodnienie . .	8-10 dni	26-28 dni	14-21 dni	21-28 dni
Trwanie okresu popędu płciowego	24-36 godz.	24-36 godz.	24-36 godz.	30-40 godz.
Okres karmienia .	15-18 tyg.	10-12 tyg.	16-18 tyg.	7-8 tyg.

Ciąża psów: trwa 9 tygodni.

Ciąża kotów: trwa 10 tygodni.

Czas wylęgu jaj

Gęś 28 — 32 dni (12 — 15 jajek)

Gołąb 17 — 19 dni (2 jajka)

Indyczka 26 — 27 dni (15 — 20 jajek)

Kaczka 28 — 32 dni (15 — 18 jajek)

Kura 20 — 22 dni (16 — 20 jajek).

Rady praktyczne

Jak usunąć plamy?

Usunąć plamy z ubrania względnie munduru można zapomocą następujących środków:

tłuszcz — benzyną, terpentyną,

farbę olejną — terpentyną, spirytusem,

atrament — roztworem kwasu winnego,

brud, pot — amoniakiem, wodą z mydłem „panama”,

krew — zimną wodą,

rdzę — kwaskiem cytrynowym, kwasem winnym,

trawę — wodą z mydłem,

owoce, wina — letnią wodą mydłą, amoniakiem,

cukier — wodą gorącą,

mleko — wodą z mydłem, amoniakiem,

kawę — wodą zimną,

parafinę, воск, stearynę — zeszkrobać, przykryć bibułą, poczem przeprasować gorącym żelazkiem (nagrzanym nożem), wtedy tłuszcz wsiąka w bibułę, a ewent. pozostałą jeszcze plamę zmywa się spirytusem.

Plamy z nafty najlepiej się zmywa octem.

Jodynę z materiałów można wywabić roztworem podsiarkanu sodu.

Plamy od jodyny na rękach można łatwo zmyć amoniakiem.

Plamy tłuste z papieru można wywabić przez pokrycie ich rzadkiem ciastem, urobionem z magnezji palonej i wody. Po zaschnięciu należy delikatnie zeszkrobać nożem a papier wytrzeć gumą lub ośrodkiem bułki. Trzeba to powtórzyć 2 — 4 razy z obu stron.

Zapach nafty z rąk usuwa się przez pocieranie powalanych miejsc rozciętym surowym ziemniakiem.

Taryfa pocztowa i telegraficzna

OBRÓT WEWNĘTRZNY

WRAZ Z POLSKIM URZĘDEM POCZTOWYM GDAŃSK 1

	miejsce.	zamiejsc.
Listy pryw. do wagi 20 gr	—,15 zł	—,30 zł
ponad 20 do 100 gr	—,20 „	—,45 „
„ 100 „ 250 gr	—,30 „	—,60 „
„ 250 „ 500 gr	—,40 „	—,80 „
Wymiary: 45×45×45 cm, rulon 75×10 cm		
Kartki pocztowe pojed.	—,10 „	—,20 „
z opłac. odpow.	—,20 „	—,40 „
Wymiary: najwyżej 15×10,5 cm, najmniej 10×7 cm		
Druki do wagi 25 gr		—,05 zł
ponad 25 do 50 gr		—,10 „
„ 50 „ 100 gr		—,15 „
„ 100 „ 250 gr		—,25 „
„ 250 „ 500 gr		—,50 „
„ 500 „ 1000 gr		—,60 „
„ 1000 „ 2000 gr (tylko pojedynczo wysyłane tomy)		—,70 „
Druki nadaw. jednoraz. w ilości		
ponad 100 do 500 sztuk		60%
„ 500 „ 1000 „		50%

ponad 1000 sztuk	40%
opłat za druki odpow. wagi.	

Druki bezadresowe

tylko do 50 g (sztuka)	
za każde 500 sztuk	3,— zł

Bezadresowe ulotki za

każde 1000 sztuk	5,— zł
----------------------------	--------

Druki dla ociemniałych

do 5 kg	—,05 „
-------------------	--------

Wymiary jak dla listów.

Papiery handlowe do wagi 100 g

ponad 100 do 250 gr	—,15 zł
-------------------------------	---------

„ 250 „ 500 gr	—,25 zł
--------------------------	---------

„ 500 „ 1000 gr	—,50 „
---------------------------	--------

„ 1000 „ 1000 gr	—,60 „
----------------------------	--------

Wymiary jak dla listów.

Próbki towarów do wagi 100 gr

a) „ 100 do 250 gr	—,15 „
------------------------------	--------

„ 250 „ 500 gr	—,25 „
--------------------------	--------

„ 500 „ 1000 gr	—,50 „
---------------------------	--------

Wymiary: 45×20×10, rulon 45×15.

b) nadawane jednorazowo w ilości

ponad 100 do 500 sztuk	60%
----------------------------------	-----

„ 500 „ 1000 „	50%
--------------------------	-----

„ 1000 sztuk	40%
------------------------	-----

opłat za próbki towarów odp. wagi.

Przesyłki mieszane (druki, próbki towarów, papiery handlowe)

a) do 100 gr	—,15 „
------------------------	--------

„ 250 gr	—,25 „
--------------------	--------

„ 500 gr	—,50 „
--------------------	--------

„ 1000 gr	—,60 „
---------------------	--------

b) przesyłki mieszane z zawartością tylko druków i próbek towarów, nadawane jednorazowo w ilości

ponad 100 do 500 sztuk	60%
----------------------------------	-----

„ 500 sztuk	50%
-----------------------	-----

„ 1000 „	40%
--------------------	-----

opłat za przesyłki miesz. odp. wagi.

Listy wartościowe a) jak za list polecony odpowiedniej wagi, b) należność od deklarowanej wartości za każde 100 zł lub część tychże w stanie otwartym

„ „ zamkniętym	—,30 „
--------------------------	--------

„ „ „	—,10 „
-----------------	--------

Wartość podana najwyżej 10.000 zł.

Listy zleceniowe —,80 zł

Za przekazanie sumy wekslowej opłata
jak przy przekazach pocztowych.

Za czynności związane z zaprotestowaniem
weksłu pobiera się:

a) opłatę za sponządz. protestu

od weksłu	do	100 zł.	2,—
" "	powyżej 100	" 250	" 2,50
" "	" 250	" 300	" 3,10
" "	" 300	" 400	" 4,60
" "	" 400	" 500	" 5,60
" "	" 500	" 600	" 6,10
" "	" 600	" 1000	" 8,10
" "	" 1000	" 2000	" 12,20

b) opłatę manipul. 0,50 zł

z kwoty wykupionego weksła potrąca się:

a) opłatę za przekaz

b) opłatę manipulacyjną —,50 „

c) podatek komunalny w wysokości $\frac{1}{2}\%$ za-
protestowanej sumy wekslowej (na obsza-
rze W. śl. nie pobiera się).

Przekazy: a) zwykłe, pobraniowe i zleceniowe

	do	zł 10	opłata	zł —,20
ponad	10	do 25	" "	—,35
"	25	" 50	" "	—,50
"	50	" 100	" "	—,70
"	100	" 250	" "	—,95
"	250	" 500	" "	1,35
"	500	" 750	" "	1,80
"	750	" 1000	" "	2,20
"	1000	" 1250	" "	2,55
"	1250	" 1500	" "	2,90
"	1500	" 1750	" "	3,25
"	1750	" 2000	" "	3,55

b) przekazy telegraficzne:

1. opłaty jak po a)
2. opłata manipul. —,20 zł
3. „ za telegram przekazowy
4. „ za pospieszne doręczenie.

Różne opłaty

Polecenie przesyłek pocztowych	—,50	zł
Za pospieszne doręcen. (Express)	—,80	„
Za nadanie przesyłki za pobraniem lub zleceniem	—,50	„
Za nadanie przesyłki poza godzinami urzędowymi	—,50	„
Za żądanie zwrotu lub zmiany adresu	—,80	„
Za reklamację	—,50	„
Za zniesienie lub zmniejszenie zaliczki	—,80	„
Składowe za paczki, za każdy dzień zwłoki i za		
każdą paczkę	—,20	„
najwyżej	10,—	„
Składowe za listy wartości, za każdy dzień zwłoki	—,10	„
najwyżej	2,—	„
Karta składowa	—,50	„
Pocztowa karta tożsamości	1,50	„
Poste restante: listy i przekazy	—,10	„
paczki i listy wart.	—,50	„
Zwrotne poświadczenie odbioru		
wypłaty	—,50	„
Za doręczenie: a) przekazów pocztowych i tele-		
 graficznych oraz przekazów P. K. O.		
do 10 zł	—,05	zł
ponad 10 „ 50 „	—,10	„
„ 50 „ 100 „	—,20	„
„ 100 „ 250 „	—,35	„
„ 250 „ 500 „	—,50	„
„ 500 „ 750 „	—,75	„
„ 750 „ 1000 „	1,00	„
„ 1000 „ 1500 „	1,50	„
„ 1500 „ 2000 „	2,—	„
b) listów wartości do 100 zł podanej wartości	—,10	zł
ponad 100 do 1000 zł	—,20	„
„ 1000 „ 5000 „	—,50	„
„ 5000 zł	1,00	„
c) paczek w Warszawie w urzęd. poczt. w innych		
	I i II kl.	urzęd.
do 5 kg —,40 —,30 —,30		zł
„ 10 „ —,60 —,40 —,40		„
„ 15 „ —,80 —,70 —,50		„
„ 20 „ 1,— —,90 —,70		„
paczek żywnościowych i tytoniowych	—,30	„

Paczki

Paczki zwykłe prywatne i urzędowe

W a g a				S t r e f a				p. u. p. Gdańsk 1
				1 do 100 km	2 ponad 100 do 300 km	3 ponad 300 do 600 km	4 ponad 600	
	do	1 kg		—,50	—,60	—,60	—,60	1,—
ponad	1	„ 3	„	—,70	1,00	1,30	1,60	2,—
„	3	„ 5	„	1,00	1,50	2,00	2,50	2,—
„	5	„ 10	„	1,50	2,50	3,50	4,00	3,—
„	10	„ 15	„	2,00	3,50	5,00	6,00	5,—
„	15	„ 20	„	2,50	4,50	6,50	8,00	6,—*)

*) Urzędowe wydawnictwa polskie i zagraniczne oraz książki 50% powyższej opłaty.

Paczki zawierające urzędowe wydawnictwa polskie i zagraniczne oraz książki

				S t r e f a			
				1	2	3	4
				g r o s z y			
do	1 kg	.	.	25	30	30	30
„	3	„	.	35	50	65	80
„	5	„	.	50	75	100	125
„	10	„	.	75	125	175	200
„	15	„	.	100	175	250	300
„	20	„	.	125	225	325	400

Paczki żywnościowe Waga w kilogramach do

	5	6	7	8	9	10
	g r o s z y					
do 100 km	50	60	70	80	90	100
ponad 100 km	100	120	140	160	180	200

Paczki tytoniowe

W a g a	O p ł a t a groszy
do 5 kg	75
„ 6 „	90
„ 7 „	105
„ 8 „	120
„ 9 „	135
„ 10 „	150

Wartościowe:

- a) opłata od wagi jak wyżej
 b) należytość asek. od każdych 100 zł . . —,10 zł
 c) należytość manipulacyjna przy paczkach
 do 200 zł wartości —,20 „
 ponad 200 zł wartości —,40 „

Wartość podana: najwyżej 10.000 zł.

Opłaty manip. nie pobiera się przy paczk. tytoniowych.

Telegramy

	miejsc.	zamiejsc.
od wyrazu	—,05 zł	—,15 zł
„ „ pilny (D)	—,10 „	—,30 „
od każdego telegramu zasadniczo .	—,25 „	—,50 „
Opłacona odpowiedź — RPX — opłata w dowolnej wysokości . . .		
Telegramy nadawane telefonem:		
za k. 100 słów lub część tychże .		—,30 „
Telegram listowy — ELT — opłata od wyrazu		—,05 „
najmniej		1,00 „
od każdego telegramu zasadniczo		—,25 „
Za telegr. gratulacyjne, zawierające tylko życzenia z okazji świąt Bożego Narodzenia, Nowego Roku, Wielkiej Nocy i t. p. wszystkich wyznań, z okazji wesel, urodzin, imienin i uroczystości jubileuszowych:		
opłaty od wyrazu		—,05 „

najmniej	—,75 zł
opłata zasadnicza	—,25 „
Za doręczenie telegramu na ozdobnym blankiecie w zaklejonej kopercie z okazji świąt, ślubów, imienin, urodzin, jubileuszów i t. p. .	1,00 „
Opłata za telegram — 14 wyrazów — nadany w pociągu pospiesznym u konduktora pociągu do wszystkich miejscowości w Polsce . .	3,20 „

Taryfa lotnicza

Opłaty za przesyłki lotnicze składają się:

a) z opłaty pocztowej i b) z opłaty lotniczej.

Krajowe opłaty lotnicze

1. Kartka pocztowa	—,15 zł
2. Listy, druki, papiery handlowe, próbki towarów, przesyłki mieszane:	
do 20 gr	—,20 zł
do 250 gr	1,40 zł
„ 50 gr	—,40 „
„ 500 gr	2,50 „
„ 100 gr	—,60 „
„ 1 kg	4,00 „
Za każde dalsze 500 gr.	2,50 „
3. Przekazy pocztowe	—,20 „
4. Paczki: Za każdy kg lub część kg	—,75 „

OBRÓT Z WOLNEM MIASTEM GDAŃSKIEM *)

Za listy, kartki pocztowe, druki, papiery handlowe, próbki towarów i przesyłki mieszane opłaca się według taryfy dla obrotu wewn.

Listy wartościowe:

- opłata za list odpowiedniej wagi jak w obrocie wewnętrznym
- opłata za polecenie —,60 zł
- za każde 300 złotych podanej wartości lub ich część —,50 „

Wartość podana: najwyżej 10.000 zł.

Paczki: opłata jak dla zagranicy.

Opłaty różne: opłata jak dla zagranicy.

Przekazy pieniężne: opłata jak dla zagranicy.

*) Dla obrotu z pocztowym urzędem polskim Gdańsk 1 miarodajna jest taryfa dla obrotu wewnętrznego, należy wtedy adresować po polsku Gdańsk a nie Danzig.

OBRÓT ZAGRANICZNY

Listy prywatne Austrija, Czechosłowacja, Rumunja i Węgry do 20 gr		—,50 zł
inne państwa do 20 gr		—,60 „
za każde dalsze 20 gr		—,30 „
Najwyższa dopuszcz. waga: 2 kg.		
Kartki pocztowe Austrija, Czechosłowacja, Rumunja i Węgry — pojedyncze		—,30 „
z zapł. odpow.		—,60 „
inne państwa — pojedyncze		—,35 „
z zapł. odpow.		—,70 „
Druki za każde 50 gr		—,10 „
Najwyżej 2 kg.		
Waga pojedynczych książek do 3 kg.		
Druki dla ociemniałych do 5 kg		
do Austrii, Czechosłowacji, Rumunii i Węgier		—,05 „
do innych państw za każdy kg		—,05 „
Papiery handlowe za każde 50 gr		—,10 „
najmniej jednak		—,60 „
Najwyższa waga 2 kg.		
Próbki towarów , za każde 50 gr.		—,10 „
najmniej jednak		—,20 „
Najwyższa dopuszczalna waga 500 gr.		
Przesyłki mieszane (druki, próbki towarów i papiery handlowe) za każde 50 gr		—,10 „
najmniej jednak		—,60 „
Przesyłka zawierająca tylko druki i próbki towarów		—,10 „
najmniej jednak		—,20 „
Najwyższa waga 2 kg.		
Listy wartościowe a) jak za list polecony odpowiedniej wagi, b) należytość od deklarowanej wartości za każde 300 zł lub ich część		—,50 „
Wartość podana: najwyżej 5000 frank. w złocie lub ich równowartość w złotych, jeżeli nie obowiązuje kwota niższa.		
Przekazy pocztowe:		
do krajów, z którymi wprowadzono obrót przekazowy do 100,— zł		—,80 „
za dalsze 100 zł lub ich część		—,50 „
do Kanady, Stanów Zjedn. Ameryki, W. Brytanji do 100 zł		1,— „
za każde dalsze 100 zł lub ich część		1,— „

Paczki

Paczki zwykłe: opłaty od wagi, podane w zagranicznej taryfie paczkowej w frankach i centymach, przelicza się na złote i grosze według ustalonego kursu franka złotego.

Paczki z podaną wartością: a) opłata od wagi,

b) za każde 300 franków złotych lub ich część 50 centymów

c) należność manipulacyjna 50 „

Wartość podana: najwyżej 1000 franków w złocie lub ich równowartość w złotych, jeżeli nie obowiązuje kwota niższa.

Za paczki ochronne opłata od wagi jest o 50% wyższa.

Za paczki pilne pobiera się potrójną opłatę.

Opłaty różne

Polecenie przesyłek pocztowych	—,60 zł
Za pospieszne doręcz. (Express)	1,— „
Za pospieszne doręcz. paczki	80 cent.
Za nadanie przesyłki poza godzinami urzędowymi	—,50 zł
żądanie zmiany pobrania, zlecenia	1,20 „
żądanie zmiany adresu lub zwrotu przesyłki	1,20 „
Zwrotne poświadczenie odbioru, wypłaty	—,60 „
Pobranie	—,60 „
„ przy paczce	50 cent.

Telegramy

Algier	38 c.	Luksemburg	25 c.
Austria	26 „	Łotwa	19 „
Belgia	26 „	Niemcy	22 „
Bułgaria	26 „	Norwegja	34 „
Czechosłowacja	19 „	Portugalja	40 „
Dania	26 „	Rumunja	12 „
Estonja	26 „	Szwajcarja i Liechtenstein	26 „
Finlandja	35 „	Szwecja	26 „
Francja	28 „	Tunis	38 „
Grecja	33 „	Turecja	54 „
Hiszpanja	34 „	Węgry	17 „
Holandja	26 „	Wielka Brytania	39 „
Irlandja	43 „	Włochy	36 „
Jugosławja	26 „	Związek Socj. Rep. Rad.	34 „
Litwa i Kłajpeda	26 „		

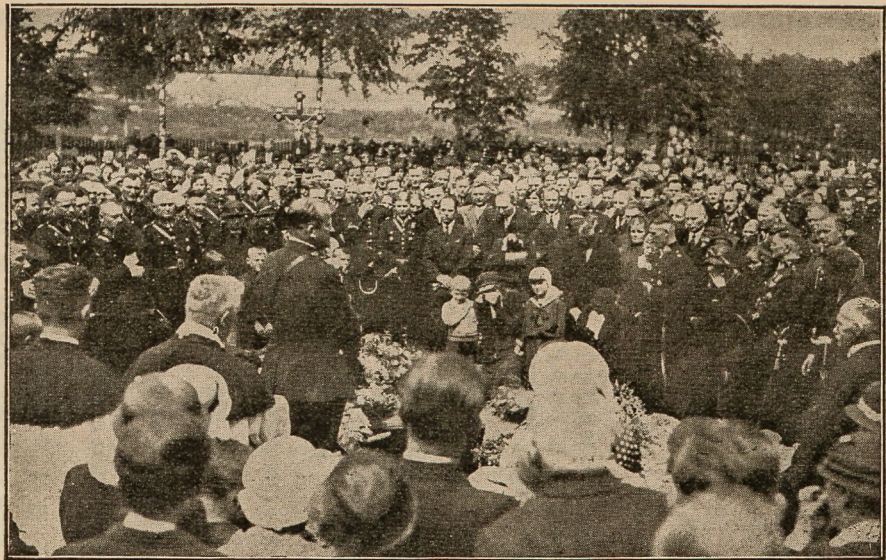
Opłaty lotnicze

Dział policyjny

Spis funkcjonariuszów zmarłych w roku 1932-1933

1. st. post. Kotas Tomasz † 2. XII. 1932 r.
2. st. post. Bednorz Edmund † 2. I. 1933 r.
3. poster. sł. śl. Pilch Józef † 19. II. 1933 r.
4. przod. Urbanek Augustyn † 27. IV. 1933 r.
5. poster. Barowski Alfons † 2. V. 1933 r.
6. st. post. Copik Edward † 12. VI. 1933 r. zginął w Halembie śmiercią chwalebną w obronie prawa i współobywateli z rąk bandyty — w czasie wykonywania obowiązków służbowych.
7. st. przod. Krasnopolski Antoni † 5. VII. 1933 r.
8. poster. Dłuski Jan † 13. VIII. 1933 r.
9. st. przod. Nowak Jan † 1. IX. 1933 r.
10. poster. Kawczyński Jan † 26. IX. 1933 r.
11. st. post. Zichlarz Henryk † 14. XI. 1933 r.
12. post. Kalina Stanisław † 25. XI. 1933 r.
13. post. Fojcik Wincenty † 26. XI. 1933 r. zginął w Rybniku śmiercią chwalebną w obronie prawa i współobywateli z rąk bandyty — w czasie wykonywania obowiązków służbowych.

CZEŚĆ ICH PAMIĘCI!

Pan Główny Komendant P. W. śl. insp. Józef Żółtaszek przemawia nad grobem
ś. p. st. post. Edwarda Copika, zastrzelonego przez bandytę dnia 12. VI. 33 r.

JÓZEF ŻÓŁTASZEK

Główny Komendant Policji Wojew. śl.

Prawne podstawy organizacji bezpieczeństwa publicznego w świetle krytycznem

(Część odczytu wygłoszonego dnia 14. II. 1933 r. w Towarzystwie Prawniczem i Ekonomicznem w Poznaniu)

1. Rozwój

Gdy chcemy zanalizować podstawy organizacji bezpieczeństwa publicznego i wyprowadzić wnioski, jaką ta służba w nowoczesnem państwie być powinna, rzecz jasna, że przedewszystkiem rzucimy spojrzenie poza siebie w przeszłość. Powstanie i rozwój w przekroju historycznym służby bezpieczeństwa publ. powinnyby dać nam wyczerpujące dane dla koncepcji, jaka w nowoczesnych warunkach byłaby najodpowiedniejsza.

Rzeczywistość wykazuje wręcz odmienne rezultaty.

W każdym państwie nieomal służba bezpieczeństwa publ. układała się inaczej, a różnorodność organów policyjnych w poszczególnych krajach dobitnie świadczy o braku jakiejś wspólnej podstawy dla organizacji.

Służba bezpieczeństwa publicznego powstawała równocześnie lub prawie równocześnie z powstaniem instytucji prawa karnego, którego normy gwarantują grupie społecznej egzystencję i mają ją chronić przed jakimkolwiek naruszeniem tej egzystencji, wypływajacem z konfliktów wewnętrznych. Zatem u zarania powstawania form państwowych normy karne oddziaływały na formę organu bezpieczeństwa, który jako organ działania

przymusowego wdrażał poszanowanie dla postanowień prawa karnego.

Z biegiem czasu komplikacje życia, głównie życia w miastach, wywołały powstanie nowego organu, który nazwano czy to policją administracyjną, czy to policją porządkową, a którego prototypem jest średniowieczny pachołek miejski, patrolujący wśród nocy. Nastąpił jakby naturalny podział na policję sądową i policję porządkową, przyczem dla ugruntowania tego podziału wprowadzono pojęcie represji jako podstawy działania dla policji sądowej i prewencji jako podstawy działania policji administracyjnej.

Ten zgrubsza podział utrzymał się w państwach Europy Zachodniej (np. Francja, Niemcy, Belgja, częściowo Anglja), przyczem policja porządkowa w wielu wypadkach nie jest organem państwowym, a samorządowym. Ostatnio powojenne czasy przyniosły dążenie do stworzenia jednolitego organu policyjnego w państwie. Dążenie to przyszło z Anglii i przyjęło się w państwach, powstałych po wojnie, między innymi i w Polsce.

2. Prewencja i represja

Jednak i w tych jednolitych policjach nowoczesnych rysuje się rozdwojenie i od czasu do czasu przychodzą reminiscencje przeszłości i nawroty do podziału na dwa rodzaje policji: sądową i administracyjną, biorące za podstawę represję i prewencję.

Przedewszystkiem więc chciałbym rozpatrzyć prewencję i represję. Naprzykład: policja poszukuje przestępcy zawodowego, znanego z nazwiska, który dokonał jakiegoś czynu przestępnego. W tej akcji pościgu zachodzą już dwa momenty:

1. oddanie przestępcy pod sąd,
2. zapobieżenie dokonaniu dalszych przestępstw, a więc równocześnie represja i prewencja.

Drugi przykład: policjant zatrzymuje na ulicy człowieka, który mu się wydaje podejrzany, a który niesie tobołek na plecach. Po zbadaniu sprawy okazuje się, że człowiek ten na chwilę przed zatrzymaniem dokonał kradzieży i właśnie niósł skradzione rzeczy. Jakiej tu dokonał czynności policjant, represji czy prewencji? Z punktu widzenia samego funkcjonariusza — prewencyjnej — z punktu widzenia jego czynności (działalności) — represyjnej.

Takich przykładów mógłbym przytoczyć bardzo dużo, sądzę jednak, że i te dwa przykłady świadczą, że rozgraniczenie czynności policyjnych według pojęcia represji i prewencji są nieścisłe, że te pojęcia nie mogą być podstawą organizacyjną dla policji, a są tylko pojęciami prawniczemi.

Przytoczone powyżej przykłady również dobrze świadczą, że zazębianie się tak zwanej policji, której zadaniem jest prewencja i policji, której zadaniem jest represja, może być bardzo częste i praktyka wykazuje, że istotnie to zazębianie się jest nie tylko częste, ale wywołuje cały szereg tarć i walk o kompetencję. Bardzo często zdarza się, że policjant zatrzymując kogoś na ulicy, nie wie, że zatrzymuje poważnego przestępcę, który należy do kompetencji policji sądowej itd. itd.

Nowoczesne tendencje do jednolitej organizacji policyjnej, gdzie nad wszystkimi czynnościami policji czuwa jedna władza kierownicza, wydaje się słusznem, gdyż wszelkie spory o kompetencję władza ta może rozstrzygać, cechą jednak takiej organizacji ma być taki wewnętrzny ustrój, aby tych

sporów kompetencyjnych było jaknajmniej i aby obszar działania poszczególnych organów policyjnych był możliwie dokładnie zakresłony. Dodać należy, że w Polsce pomimo jednolitości korpusu policji państwowej oparcie się na pojęciach prewencji i represji wywołało pęknięcia natury organizacyjnej w strukturze całości. Od lat 13 toczy się dyskusja nad organizacją t. zw. służby śledczej i stosunku jej do t. zw. służby mundurowej — dotychczas nie znaleziono właściwej formy. Ośmielał się twierdzić, że jest to problem nie do rozwiązania, jeśli chce się go oprzeć na płynnej podstawie organizacyjnej, jaką jest podział na prewencję i represję.

3. Sankcja karna, a działanie organu bezpieczeństwa

Dla organizacji nowoczesnej policji znamieniem będzie jeszcze ujęcie stosunku działalności do prawa karnego. Otóż zdawałoby się, że działalność policji pozostaje w związku funkcyjnym z sankcjami prawa karnego. Chcę przez to powiedzieć, że wysokość kary za przestępstwo musiałaby wywołać odpowiednie napięcie działalności policji. Gdyby ten związek funkcyjny zdołano ustalić, to możnaby było z dużą łatwością zorganizować policję według istotnych potrzeb.

Tymczasem spostrzegamy pewne zjawiska, które to przypuszczenie o związku funkcyjnym między karą a napięciem akcji policji podają w wątpliwość i to dlatego:

1. że postanowienia karne, jak każda zresztą ustawa, nie mogą się przystosować do zmiennych zjawisk nowoczesnego skomplikowanego życia, zjawisk, których kinetyka działania i rozmiary

przybierają wprost formy nieprawdopodobne i czego ustawodawca nie mógł przewidzieć. Zjawiska te jednak w poważnym stopniu naruszają tak zwane bezpieczeństwo i muszą należeć do obszaru działania policji;

2. że ustawodawca musi bardzo uwzględnić **czynnik subiektywny** (wola przestępcza) i dlatego np. mała kradzież będzie karana zawsze słabo, choć takie masowe kradzieże mogą stanowić bardziej ważny problem, niż t. zw. grube przestępstwa, jednak stosunkowo rzadkie. Prawo karne tylko wtedy podwyższa sankcję karną, o ile istnieje t. zw. zmowa t. j. wola przestępcza organizująca masowe przestępstwa.

Jako przykład przytoczę rozwój dzikiego kopalnictwa na Śląsku, który w okresie swojego rozkwitu w końcu roku ubiegłego przyjął niebywałe rozmiary, sięgając do 10.000 robotników, pracujących w około 2500 szybkach (t. zw. biedaszybach) i prawie 5000 ton węgla produkcji dziennej.

Z punktu widzenia prawa karnego naruszenie własności górniczej jest nieznaczem wykroczeniem i sądy, uwzględniając położenie ludności itp. albo nie karały tego wcale, albo karały małą kilkuzłotową grzywną, a tymczasem dzikie kopalnictwo stało się problemem z punktu widzenia bezpieczeństwa. Naruszało stan prawny, mnożyły się śmiertelne wypadki, wprowadzał się czynnik dezorganizacji w ustalone stosunki i było trzeba wielkiego wysiłku i napięcia akcji, aby ten objaw zwalczyć i w dalszym ciągu trzeba bardzo wiele energii, aby nie dopuścić do jego rozwoju. Dość powiedzieć, że nawet obecnie na terenie Wojew. Śląskiego około 100 policjantów zaabsorbowanych jest dzikiem ko-

palnictwem. Wysiłek ten nie leży w żadnym stosunku do kary.

Mogę powiedzieć, że obszar działania sankcji prawa karnego nie pokrywa się tutaj z obszarem działania policji i że w danym wypadku związek funkcjonalny, o którym wyżej mówiłem, nie istnieje. Takich przykładów, gdzie przestępstwo jako pojedyncze jest przestępstwem małym, co znalazło odzwierciedlenie w prawie karnym, ale w masie stanowi już cały problem dla kwestji bezpieczeństwa — można przytoczyć więcej. Wprawdzie prawo karne zdąża za życiem i dostosowuje sankcje karne do jego wymogów, jednak istnieje cały szereg przejściowych zjawisk o bardzo silnem napięciu, które nie zdążyły utrwalić się na kliszy kodeksów karnych i zresztą z wyżej przytoczonych względów zasadniczych nie jest to możliwe.

Jeżeli teraz przejdziemy do analizy pojedynczego faktu przestępstwa, to gdybym chciał wykreślić go, to wypadłaby nam linja krzywa, jakaś parabola, u szczytu której byłoby wykonanie, na lewo od tego punktu usiłowanie, przygotowanie, zamiar i podłoże sprzyjające powstaniu danego przestępstwa — predyspozycja. Na prawo od tego punktu ucieczka, zatarcie śladów i rozplynięcie się w tem ogólnem tle, gdzie przestępstwo się rodzi — w podłożu.

Ze względu na akcję policyjną niezawsze można powiedzieć, że maximum tej akcji jest w punkcie kulminacyjnym tej krzywej, a mianowicie przy wykonaniu, co nazywałoby się schwyтaniem przestępcy na gorącym uczynku. Działanie policji rozkłada się w czasie inaczej. W niektórych wypadkach, np. przy drobnych kradzieżach akcja policji musi być skoncentrowana przy wykonaniu, ale np.

w wypadku akcji antypaństwowej największe napięcie energii położone jest w wywiadzie, czyli leży na lewej stronie tej krzywej, sama akcja likwidacyjna, jej wykonanie, przedstawia się zupełnie łatwo, np. aresztowanie uczestników zebrania komunistycznego, poprzedzone długotrwałym skomplikowanym wywiadem. Wreszcie możemy mieć wypadki, gdzie koncentracja akcji policyjnej następuje na prawo od punktu kulminacyjnego w chwili, kiedy przestępstwo jest w okresie likwidacji, np. w pościgu za bandytą lub w zwalczaniu handlu przemyconemi towarami.

Krzywa przestępstwa, o której mówiłem, jest jakby krzywą, wskazującą dynamikę przestępstwa z punktu widzenia prawa karnego, a to dlatego, że przecież usiłowanie i przygotowanie są znacznie słabiej karane niż wykonanie, dynamika zaś działania policji rozkłada się inaczej, jak to przed chwilą udowodniłem.

A więc nie tylko ze względu na obszar działania w czasie i przestrzeni, ale również na dynamikę działania akcja policji nie pozostaje w związku funkcyjnym z wysokością sankcji karnej.

Być może, że to co przed chwilą powiedziałem wydaje się tak oczywiste, że trudnem jest uwierzyć, aby organizacja policji mogła się inaczej kształtować. Otóż pozwolę sobie zaznaczyć, że właśnie kształtuje się inaczej. Nastawienie aparatu organizacyjnego policji jest takie, jakby istniał funkcyjny związek między sankcją karną a napięciem akcji policji. Gdy weźmiemy chociażby taki ważny dział jak wyszkolenie, to zauważymy, że t. zw. nauczanie służby śledczej zasadza się na roztrząsaniu ciężkich przestępstw, z którymi policjant spotyka się b. rzadko. Zwraca się uwagę

na te przestępstwa głównie, za które grozi wysoka kara. Nietylko w Polsce, ale i w wielu innych państwach rozbudowano kryminologję, zaprzęgając do niej nauki ścisłe, natomiast nic się prawie nie mówi i nie bada się problemów bezpieczeństwa, wychodzących poza te naogół stosunkowo dość rzadkie wypadki.

A więc wobec takich sprzeczności organizacja policji, która jest organizacją działania, której istotą jest ruch, nie może opierać się wyłącznie na przesłankach prawa karnego i podstaw jej organizacji trzeba szukać głębiej, biorąc za podstawę analizę działania (ruchu).

4. Bezpieczeństwo

Wobec tego zwrócimy się w inną stronę, a w kierunku tak zwanego bezpieczeństwa. Co to jest bezpieczeństwo?

Według określenia stereotypowego w prawie administracyjnem jest to zapewnienie zdrowia, życia i mienia obywateli. Należałoby tu jeszcze dodać: całości państwa i pewnych dóbr moralnych, które są podstawą istnienia danej grupy społecznej, religji, rodziny itd.

Z tego określenia nie wynika, jakimi środkami należy zapewnić to bezpieczeństwo, bo określenie to wskazuje tylko cel, jaki powinien przyświecać organowi bezpieczeństwa. Zresztą wiemy, że rozmaite grupy społeczne w rozmaity sposób ustosunkowują się do bezpieczeństwa. Zależy to od czasu i miejsca; inne wymagania w tym względzie będzie miał obywatel przysłowiowego Meksyku, inne Anglik, i co pierwszy będzie uważał za raj, drugi za niemożliwe do życia normalnego. To zależy jest od stopy życiowej, stopnia kultury, cy-

wilizacji i od charakteru ludzi i wielu, wielu czynników bardzo zmiennych i bardzo różnorodnych, o klasyfikację których trudno byłoby się pokusić.

Tak zwane minimum bezpieczeństwa jest to wielkość bardzo zmienna i nieuchwytna, nawet w obrębie jednego państwa a nawet województwa, co na przykład w jednej wsi może być uważane za normalne — w drugiej już za objaw groźny. Tak zwane bezpieczeństwo jest wynikiem pewnego stanu psychicznego, czy ktoś czuje się bezpiecznym lub nie.

Weźmy dalej trzy wypadki kradzieży:

pierwszy wypadek: gdy przestępca został schwyty i rzeczy zwrócone zostały właścicielowi;

drugi wypadek: przestępca został schwyty, ale rzeczy przepadły;

trzeci wypadek: ani przestępca nie został schwyty ani rzeczy nie zostały znalezione.

W pierwszym wypadku nastąpiła całkowita rekompensata szkody wyrządzonej jednostce i szkody moralnej, wyrządzonej grupie społecznej, która zakazuje pod groźbą kary kradzieży.

W drugim wypadku zrekompensowana została tylko szkoda moralna grupy społecznej, w wypadku trzecim — ani jedno ani drugie.

Oczywiście, że wzbudzenie obawy na przyszłość przez fakt kradzieży najsilniej wywołane zostało trzecim wypadkiem, niemniej jednak i pierwszy i drugi wypadek wzbudził obawę, która przetrzymała znacznie fakt schwycenia, ukarania i zwrotu przedmiotów. Znane są wypadki, że choć bandyci, którzy napadali na danym odcinku szosy, zostali schwytani i osadzeni w więzieniu, obawa u podróżnych, którzy o tem wiedzą — pozostaje.

A więc i dziedzina psychiczna tego, co nazywamy bezpieczeństwem jest bardzo rozległą i znów wprowadza do akcji policji nowe momenty, które muszą być uwzględnione i analiza tego, co się nazywa bezpieczeństwem, nie doprowadza nas również do jakichkolwiek wniosków, które mogłyby służyć jako podstawowe dla organizacji policji.

Sądzę zatem, że należy sięgnąć do podstawowego uczucia, które zrodziło funkcje ochronne: do obawy przed niebezpieczeństwem, przed tem co zagraża normalnemu wykonywaniu działań konsumcyjnych, t. j. takich działań „które dają zadowolenie same przez się” (określenie to wzięłem z pracy prof. Znamierowskiego p. t. „Prolegomena do nauki o państwie”).

5. Pola niebezpieczne i ich układy

Otóż organizację służby bezpieczeństwa opieram na analizie niebezpieczeństwa jako źródle obawy. Do tego, aby to mogło się udać, muszą istnieć 3 momenty:

1. możliwość wynalezienia jednostki niebezpieczeństwa i zanalizowania jej działania,
2. odnalezienie związku funkcjonalnego między natężeniem działania jednostki bezpieczeństwa a natężeniem działalności organów bezpieczeństwa,
3. zależność form strukturalnych zespołów niebezpieczeństwa i organów bezpieczeństwa.

Te trzy momenty zostały rozwinięte przeze mnie w mej poprzedniej pracy: „Naukowa Organizacja Bezpieczeństwa”.

JÓZEF ŻÓLTASZEK
inspektor

Uwagi do podstaw teoretycznych Nauki Organizacji

(Wygłoszone jako słowo wstępne na zebraniu prawników
Apelacji Katowickiej w dniu 8 czerwca 1933 r.)

Być może, że jestem narazie jedynym, który w gronie prawników ma zaszczyt przemawiać w imieniu Nauki Organizacji. Tak się bowiem złożyło, że nauka ta rozwinęła się na gruncie techniki i produkcji. Inne działy życia zostały na boku; niemniej jednak penetracja jej jest powolna i stała, dowodem czego jest chociażby dzisiejsze zebranie. Rozumiem doskonale, że mówiąc w tym gronie o Nauce Organizacji, nie mogę operować temi przesłankami, które wyrosły na gruncie techniki, a to nietylko dlatego, abym się obawiał, że będę źle zrozumiany, ale głównie dlatego, że moje argumenty byłyby mało przekonujące. Dlatego sięgnę do innej dziedziny, zdawałoby się napozór zupełnie obcej. Profesor teorii prawa Znamierowski w jednej ze swoich ostatnich prac „Prolegomena do Nauki o Państwie”, mówiąc o rodzajach działania, dzieli je na konsumcyjne, które dają zadowolenie same przez się, wytwórcze, które podejmujemy dla jakiegoś celu, choćby nie dawały zadowolenia jako takie i które polegają na tem, aby przekształcić tworzywo i uczynić je tworzywem działania spożywczego. Wreszcie działania organizacyjne, t. j. takie, które zmieniają do pewnego stopnia uporządkowanie innego działania czy też składowych części jakiegoś działania i które mogą posługiwać się tworzywem materjalnem, lub mogące mieć cechy normodawcze. Działania organizacyjne mają zatem charakter czysto instrukcyjny, jednak

zawierają w sobie pewne cechy dające zadowolenie człowiekowi, czy to intelektualne, czy też estetyczne, czy też zadość czynią wrodzonemu zamiłowaniu człowieka do systematyczności, dokładności. Działania organizacyjne polegają na tworzeniu planu i z tego powodu są to działania o charakterze wybitnie umysłowym. Działania organizacyjne w ogólnym układzie działań ludzkich są działaniami trzecioplanowymi, gdyż stoją za konsumcyjnymi i wytwórczymi. Jeżeli np. ktoś poszedł do szafy, wziął stamtąd pomarańczę, położył ją na talerzyku, wyjętym z jednej z szufladek, a obok niej nożyk i serwetkę, wyjęte jeszcze z innych szufladek, zaniósł pomarańczę do innego pokoju, tam ją obrał, podzielił na kawałki, następnie zjadł, to w tym kompleksie działań, działaniem konsumcyjnym jest jedzenie, działaniem wytwórczym jest obranie pomarańczy, wszelkie inne są działaniami organizacyjnymi.

Wiemy dokładnie z praktyki, że mało sprawna służąca te najprostsze działania organizacyjne wykona źle. A jeśli sobie teraz wyobrazimy wielki warsztat produkcyjny albo wielki urząd, dla którego działaniem konsumcyjnym będzie konkretna czynność o charakterze materialnym, to oczywiście w takich wypadkach wzrost czynności organizacyjnej będzie tak wielki, że będzie wymagał całego sztabu ludzi i całego szeregu działań skomplikowanych. Zdolność do działania organizacyjnego, którą obserwujemy w świecie zwierzęcym, jest działaniem instynktu, a u człowieka w skomplikowanym świecie, który sobie sam stworzył, wymaga się jednak wybitnego nakładu pracy umysłowej. Nowoczesny rozwój życia, gdzie na stosunkowo małej przestrzeni gromadzi się wielkie ilości materji,

i proces wytwarzania i konsumowania zmusił ludzi do poszukiwania metod i takich praw, któreby działania organizacyjne ujednoliciły i aby nie były one uzależnione od uzdolnień jakiegoś przypadkowego kierownika, ale dokładnie wskazywały, jak należy działać. Jednem słowem, aby organizacje, która leżała w dziedzinie sztuki, talentu, przekształcić na wiedzę ścisłą. I wiedza ta w obecnej chwili kształtuje się pod nazwą Nauki Organizacji i Kierownictwa, jak to określił ją ostatnio dopiero co zmarły profesor Adamiecki, jeden z współtwórców tej nauki o sławie międzynarodowej.

Konieczność poddania działań organizacyjnych pewnym prawom lat temu około 40 stworzyła ruch umysłowy w Ameryce, zapoczątkowany przez inżyniera Taylora i równocześnie w Polsce przez prof. Karola Adamieckiego, który rozwinął się pod nazwą Naukowej Organizacji, przyczem Taylor zajął się pracą jednostek, szukając drogą cierpliwej analizy wzorca dla pracy robotnika i maszyny, ulegających wskutek różnych przyczyn natury mechanicznej, fizjologicznej i psychicznej przeróżnym wahaniom, zakłócającym bieg wytwarzania; szedł poprzez chronometraż do wzorca, inaczej mówiąc poprzez analizę ruchu i działania do poszukiwania jednostki mierniczej. Adamiecki analizował pracę zespołową (walcownię blachy), składającą się z kilku poszczególnych etapów. Częste zakłócenie pracy zespołów, wynikające z braku koordynacji działań poszczególnych części zespołów, odbija się źle na wyniku produkcji. Analiza naukowa działania ruchu i czasu doprowadziła profesora Adamieckiego do stworzenia prawa harmonji jako podstawowego dla Naukowej Organizacji; bez dodatkowego obciążenia maszyny i człowieka, scharmonizowanie

(skoordynowanie) działań poszczególnych zespołów, jak i działań w częściach zespołu, dały w rezultacie kilkakrotne zwiększenie produkcji.

Nauka Organizacji wyrosła z eksperymentu, z praktyki i początkowo ograniczała się jedynie do dziedziny produkcji, jako nauka czysto ekonomiczna, posługując się prawami podziału, koncentracji i zwiększonej wydajności. Nie będę omawiał szczegółów tych poszczególnych praw, jednak istnienie ich wprowadziło do Nauki Organizacji nowy dział planowania i kierownictwa, gdyż skoro ustala się wzorzec jakiegoś działania czy też pewien typ harmoniczny dla jakiegoś zespołu, to oczywiście trzeba najpierw planować i tak kierować produkcją, aby te typy działania były zastosowane. A więc na gruncie eksperymentu technicznego wyrosły idee organizacji i planowania, które określił prof. Znamierowski i wyodrębnił, analizując działania wogóle, jako działania organizacyjne, które wymagają planowania i są działaniami umysłowymi. Przyznać należy, że właściwi twórcy Nauki Organizacji nie dali definicji działań organizacyjnych. Nie stworzyli oni teorii Nauki Organizacji, stąd też wynika pewna ekskluzywność Nauki Organizacji wyłącznie do spraw produkcji przemysłowej. Prof. Znamierowski idąc zupełnie inną drogą dał teoretyczne oświecenie, posuwając teorię Nauki Organizacji o duży krok naprzód. Zyskuje ona podstawy do przekroczenia granic produkcji przemysłowej i wejścia do innych dziedzin działalności ludzkiej, zresztą jak to praktyka już wykazała, Nauka Organizacji nie jest wyłączną, że tak powiem „własnością” techniki.

Mówiąc o Nauce Organizacji możemy już posługiwać się nie tylko terminologią Taylora, Ada-

mieckiego i Le Chatelier'a, ale również i prof. Znamierowskiego, którzy idąc różnymi drogami doszli do wspólnego mianownika. Taylor, Adamiecki mierzyli czas, przestrzeń i ruch i szukali wśród wielu układów materialnych układu w czasie i przestrzeni najlepszego. Mówiąc językiem prof. Znamierowskiego porządkowali działania lub też składowe części jakiegoś działania, posługując się tworzywem materialnem.

Ci pierwsi jednak jako praktycy, analitycy, wykuli mozolną pracą pewne etapy, metody, sposoby, które należy stosować w pracy Nauki Organizacji. Powiedzieli, że nie może być osiągnięty nakreślony cel, o ile nie będzie przeprowadzone dokładne badanie metodą doświadczalno-naukową, na podstawie której sporządzony zostanie plan następnie wykonany, a wykonanie skontrolowane. Kontrola daje poprawki, które skolei są przedmiotem badania, wpływają na dalszy plan itd. itd. Tworzy się zamknięte koło postępowania o ruchu jednokierunkowym i zasilanym prawami podziału, koncentracji, harmonji i zwiększonej wydajności, dążącym równolegle do potrzeb zmiennych warunków życia. Nauka Organizacji wprowadziła metody nauki doświadczalnej w dziedzinę, gdzie tej metody dotychczas nie było, mianowicie w dziedzinę przestrzeni i ruchu, zaczęła mierzyć, sprawdzać te dziedziny działania, które były zostawione dowolnemu biegowi, wyzwalaając wielkie zasoby energii twórczej do innych zadań. Bo prawo zwiększonej wydajności należy rozumieć nie tylko jako pomnożenie dóbr materialnych drogą znacznie zmniejszonego nakładu energii, ale również przy tym samym poziomie wytwórczym wyzwolenie masy energii mogącej być użytą na innem polu, a zaprzepaszczo-

nej przedtem wskutek marnotrawstwa energii, mogącej być skierowaną w kierunku działań wytwórczych i konsumcyjnych, czyli działań pierwszoplanowych najważniejszych w życiu ludzi, w stosunku do których działania organizacyjne mają znaczenie wtórne.

Naukowa Organizacja przechodziła dość ciężkie próby, np. w roku 1916-tym Kongres Stanów Zjednoczonych zabronił używania chronometrażu we wszystkich fabrykach państwowych, bądź produkujących dla państwa w jakikolwiek sposób, uważając chronometraż jako drogę do krańcowego wzysku robotnika. Podobne stanowisko reprezentuje p. Jastrzebski w swej książce „Organizacja Pracy Fizycznej”, której 2 wydanie niedawno się ukazało. Pozatem dzisiejszy kryzys gospodarczy tłumaczy się też między innymi rozwojem Nauki Organizacji. Przypnać należy, że przemysłowcy wykorzystywali Naukową Organizację zbyt egoistycznie, jednostronnie w kierunku wzysku, że zwłaszcza w Ameryce przemysł zaopatrzony w „prosperity” produkował nad miarę. Stworzyła się już nawet pewnego rodzaju filozofia produkcji. Emerson mówi o cywilizacji przemysłowej, rzeczywistość jednak okazała się inną. Widocznie popełniono i popełnia się błędy, skoro harmonia została naruszona. Prof. Adamiecki zwykł był mówić, że nikt nie potępia chemii za to, że przy pomocy jej wytwarza się gazy trujące, ani fizyki za to, że celnie strzela się do ludzi. Zła wola albo nieumiejętność zawsze czynią szkodę, niewłaściwie operując zdobyczami nauki.

Nawet wśród tak zwanych zwolenników Naukowej Organizacji podnoszą się głosy, że to nie jest nauka. Ludzie ci oczywiście nie dostrzegają tego,

że nietylko w naukach przyrodniczych, w które są zaopatrzeni (jak np. Jastrzębski w pracy, o której powyżej mowa), istnieje metoda naukowo-doświadczalna ale taksamo i w Naukowej Organizacji metoda ta była i jest stosowaną. Badanie działań, to znaczy badanie specjalnych form ruchu w czasie i przestrzeni, szukanie miernika tego ruchu, czy też odkrycie pewnego rytmu w scharmonizowanym działaniu może nastąpić jedynie drogą doświadczalną przez eksperymentowanie poszczególnymi składnikami ruchu, czasu i przestrzeni. Zamiast tworzywa materialnego mamy do czynienia z pewnymi pojęciami abstrakcyjnymi, które jednak dadzą się wyrazić w jednostce energji, a co zatem idzie w jednostce pieniężnej, to co z jednej strony wykorzystano zbyt pochopnie dla wyzysku pracy i co wytworzyło tak silną reakcję ze strony t. zw. świata pracy. Nie ulega żadnej wątpliwości fakt, że przez Naukę Organizacji wprowadzono do metod działań ludzkich nowe formy, które te działania ludzkie popchnęły naprzód na drogę postępu, na drogę nowych prawd dotychczas nieznanych. Nikt zatem nie może domagać się, aby myśl ludzka miała się cofnąć, miała zrezygnować z poznania prawd doskonalących działania ludzkie. Pomimo, że u boku Naukowej Organizacji uwijają się zastępy całe znachorów i pseudoorganizatorów, mających na widoku zysk osobisty, albo też ulegających zupełnemu pomieszaniu pojęć, prawdziwe ziarno jednak wydaje stałe owoce.

Być może, że szanowni słuchacze na podstawie moich zbyt krótkich skondensowanych wywodów nie przyszli do przekonania, że w sądownictwie właśnie Nauka Organizacji może się na coś przydać, jednak z pewnym uporem gotów jestem twier-

dzie, że tak. Celem istnienia organów wymiaru sprawiedliwości jest szybki i sprawiedliwy wyrok. Od powstania sprawy aż do jej zakończenia musi ona przechodzić przez bardzo wielką ilość rąk i nosić na sobie cechy postanowień wyteźonej myśli ludzkiej, przechodzić przez mechanizm komórek organizacyjnych. Zagadnienie i tutaj da się sprowadzić do podstawowych praw Naukowej Organizacji: podziału, koncentracji, harmonji i zwiększonej wydajności, przyczem zwiększona wydajność będzie się wyrażała w podniesieniu sprawności nie tylko w pracy sędziego czy prokuratora, ale i w pracy komórek biurowych. Najważniejszą rzeczą jest dopatrzyć się, że kwestja istnieje, mojem zdaniem kwestja ta istnieje, gdyż istnieje, istniała i istnieć będzie ona wszędzie, gdzie istnieje działający zespół ludzki. Poza ludźmi istnieje jeszcze jeden wróg Nauki Organizacji, to t. zw. prawo inercji, któremu ulegają ludzie w swej pracy, niechęć do rzeczy nowych. Nie wolno z dnia na dzień zmieniać starych systemów pracy, tak jak nie można nagle hamować i znów nagle ruszać pociągiem. Inercja jak mówił prof. Adamiecki, a jak to samo nazywa prof. Znamierowski „progiem nowości”, każe nam z należytą uwagą i dokładną cierpliwą analizą brać się do t. zw. reorganizacji. Inercja utrudnia wprowadzenie rzeczy nowych, ale i jest gwarancją stałości i ciągłości pracy.

Mówi się, że Nauka Organizacji nie może być nauką, gdyż leży ona, że tak powiem w naturze rzeczy i już przed wiekami, gdy jej jeszcze nie znano, powstawały wielkie dzieła, wymagające wielkiej zdolności organizacyjnej, że zatem nie jest ona niczem nowem. Gdybyśmy tak sądzili, to możemy powiedzieć, że prawie żadna z nauk nowoczesnych

nie jest nauką nową i moglibyśmy wszystko wprowadzić do Arystotelesa czy Platona. Już starożytni Grecy mówili o podzielności materji na cząsteczki (na atomy), jednak wtenczas nie była to jedyna prawda, teorii o budowie materji było więcej. Drogą naukowo-doświadczalną nowa nauka ustaliła tylko jedyną prawdę. Taksamo metod organizacyjnych było wiele, ale nowoczesna Nauka Organizacji jest jedyną i bezsporną prawdą.

JÓZEF ŻÓŁTASZEK

Główny Komendant Policji Wojew. śl.

Służba bezpieczeństwa w świetle niektórych ogólnych zasad taktyki wojskowej

(Odczyt wygłoszony dnia 10 lutego 1933 r. w Instytucie
Naukowej Organizacji w Warszawie).

Zanim przystąpię do właściwego tematu, pozwolę sobie jaknajkrócej poinformować Szan. Czytelnika o treści swej pracy p. t. „Naukowa Organizacja Bezpieczeństwa”, drukowanej w „Przeglądzie Organizacji” Nr. 6 1931 r. m. czerwiec. Jest ona bowiem jedną z podstaw dalszych mych rozważań.

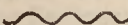
Jeżeli spojrzymy na jakiś teren pod kątem widzenia bezpieczeństwa, to zauważymy, że działają na nim zjawiska, które określam jako niebezpieczne. Jako komórkę pierwotną, że się tak wyrażę, biologiczną zjawiska niebezpiecznego uważam tak zwane pole niebezpieczne, którego cechą zasadniczą jest zmienność działania w czasie, miejscu i natężeniu. Pola niebezpieczne mają żywą tendencję

do łączenia się i wtedy wytwarzają t. zw. płaszczyzny pól niebezpiecznych, np. zorganizowane kradzieże lub akcja terrorystyczna. Można przewidywać powstanie pola niebezpiecznego w danym miejscu i czasie o danym natężeniu, albo tylko o danym czasie lub danym miejscu lub natężeniu. Pole niebezpieczne ma zasięg fizyczny (niebezpieczeństwo bezpośrednie) i zasięg psychiczny (obawa przed niebezpieczeństwem). Wzajemny stosunek działania obu zasięgów jest dosyć zróżniczkowany pod względem siły, natężenia i czasu.

Do zwalczania pól niebezpiecznych przeznaczone są organa bezpieczeństwa, które w przeciwieństwie do pól niebezpiecznych tworzą pola i płaszczyzny bezpieczeństwa, których układ i sposób działania zależny jest dosyć ściśle od układu i działania pól niebezpiecznych.

Na podstawie takiej koncepcji niebezpieczeństwo przedstawia się nam jako działanie bez przerwy pól i płaszczyzn, przyczem dynamika ich działania jest bardzo zróżniczkowaną w zależności od wielu czynników zewnętrznych.

W każdym bądź razie naogół dynamika tego działania jest znacznie mniejsza niż działań wojennych. Pomimo tej różnicy nasuwają się jednak pewne analogje. Front wojenny możemy wyobrazić sobie jako pola niebezpieczne wzajemnie sobie przeciwdziałające o ogromnej sile natężenia, zmienne w czasie i miejscu. Chcąc bardziej upodobnić te zjawiska z dziedziny bezpieczeństwa do frontu wojennego, pozwolę sobie przedstawić je przy pomocy rzutu płaszczyzn jednej na drugą pod kątem ostrym. Płaszczyzna A jest płaszczyzną zjawisk niebezpiecznych, rzucona pod kątem ostrym na płaszczyznę B, daje nam jakby zgęszczony swój

obraz w czasie. Otrzymujemy jakby skrót tych zjawisk, wskutek tego ruch ich staje się szybszy i wyraźniejszy, możemy to wyrazić dwiema łamanymi linjami: linja A wyobraża nam rzeczywiste działanie w czasie T i linja B te same zjawiska wyobraża w czasie krótszym T.

Ta metoda skrótu czasowego bardziej upodobni nam front zjawisk niebezpiecznych do frontu wojennego, który gdybyśmy chcieli wyobrazić sobie przy pomocy linji, wyglądałby jak bardzo zgęszczona linja łamana.

Ten sposób spojrzenia na ogół zjawisk niebezpiecznych w skrócie czasowym nie jest bynajmniej czemś bardzo oderwanem i ad hoc wykombinowaniem. Ilekroć zdarza mi się przystąpić do analizy jakiegoś zjawiska niebezpiecznego o dużym zasięgu przestrzennym i długotrwałym, chcąc sobie wyrobić syntetyczne pojęcie o całości, staram się zawsze spoglądać na to zjawisko jakby z dalszej odległości dla wyrobienia sobie rzutu perspektywicznego; być może, że szczegóły się w tem zatracają, ale całość widzi się lepiej. Ten sposób patrzenia na pojedyncze zjawiska pozwolił mi na rozszerzenie pola widzenia na całość zjawisk niebezpiecznych i wywołał wrażenie podobieństwa do zjawisk na froncie wojennym, co będę starał się udowodnić w dalszym ciągu swego artykułu, posiłkując się memi bardzo skromnymi wiadomościami z zakresu taktyki ogólnej.

Manewr

„Aby zniszczyć nieprzyjaciela, trzeba uciec się do siły. Siła zwiększa się przez podstęp; podstępem w języku wojskowym jest manewr (pułk.

Faury „Zasady taktyki ogólnej”). Choć powyższe powiedzenie nie daje dokładnego określenia manewru, niemniej jednak możemy powiedzieć na podstawie tego powiedzenia, że manewr jest wykorzystaniem miejsca i czasu, inaczej, że wybór miejsca i czasu pomnaża nasze siły a zmniejsza je u przeciwnika, a więc zwiększa nasze szanse zwycięstwa. Ten wybór może nastąpić przy wykonaniu pewnego ruchu własnych sił. Tłómacząc to na język pól niebezpiecznych możemy powiedzieć, że siła przeciwnika, o zniszczenie której nam w danej chwili chodzi, jest polem niebezpiecznym, zmiennym w czasie, miejscu i natężeniu, atak na te siły, aby był skuteczny, musi nastąpić przy uwzględnieniu tych trzech czynników, przy doborze oczywiście odpowiednich środków. Analogie nasuwają się w służbie bezpieczeństwa na każdym kroku. Przytoczę tutaj jeden przykład dłuższego działania przy zwalczaniu dzikiego kopalnictwa węgla na Śląsku. Na terenie Górnego Śląska około 10 000 ludzi wydobywało nielegalnie węgiel, leżący tuż pod powierzchnią. Walka bardzo trudna, gdyż ludzie stawiają policji czynny opór. Atakowanie bezpośrednio pracujących związałoby masę sił policji i doprowadziłoby do krwawych starć o wątpliwym rezultacie. Ponieważ handel tym węglem rozwinął się bardzo, policja zwróciła swą akcję przeciwko handlarzom (paserom), jest to element mniej agresywny. Masowe konfiskaty węgla handlarzom podcięły zdecydowanie produkcję dzikiego kopalnictwa, zanim zdążyło ono wytworzyć jakiekolwiek formy obronne handlu. Tłómacząc to na język wojenny — odcięto główne siły przeciwnika od podstawy operacyjnej, atakując słabe tyły. Było to wykorzystanie miejsca, czasu i natężenia. Oczywiście akcja ta rozciągnię-

ta w terenie i czasie nie była podobna zewnętrznie do manewru na froncie, jednak w skrócie perspektywicznym, czasowym, nabiera cech podobieństwa do niego.

Pomijam tutaj niektóre akcje pól niebezpieczeństwa, które ściśle można porównać do walk wojennych, np. walka z bandą uzbrojoną lub walka uliczna z uzbrojonym tłumem. Te zjawiska potwierdzają istnienie podobieństwa. Wybór dogodnego miejsca i czasu dla uderzenia ma na celu zaskoczenie przeciwnika. Otóż na froncie bezpieczeństwa to zaskoczenie jest stałą cechą służby policyjnej zwłaszcza tam, gdzie ma się do czynienia z wolą przestępczą i organizacją, która w pierwszym rzędzie nastawiona jest na uniknięcie niebezpieczeństwa, grożącego ze strony większych sił policyjnych.

Ugrupowanie wgląb

„Odwoły są potrzebne: a) aby stawić czoło okolicznościom niespodziewanym, b) aby podtrzymać walkę przez zastąpienie jednostek zużytych nowymi, c) aby manewrować (j. w.). Na szczególnie uwagę z punktu widzenia bezpieczeństwa zasługuje punkt a) „aby stawić czoło okolicznościom niespodziewanym”.

Poprzednio powiedziałem, że pola niebezpieczne mogą powstać nieoczekiwanie i działać z dużą siłą. Aby takie pole niebezpieczne zlikwidować, nie wystarcza cienka powłoka służby w postaci pojedynczych, a najwyżej podwójnych patroli czy posterunków. Nagły wybuch zrywa tę powłokę i istnienie odwołu, rezerwy, aby tę wyrwę zapęłnić, staje się koniecznością. Wszelka bowiem zwłoka pozwoli na rozwinięcie się wydarzeń do rozmia-

rów zgola nieoczekiwanych, jak np. miało to miejsce w końcu czerwca 1932 r. w powiecie liskim, wojew. lwowskiego. Jest to przykład na dużą skalę, ale weźmy np. zwykłą awanturę uliczną, która może przerodzić się w rozruch, o ile odpowiednia siła policyjna nie zlikwiduje zajścia w zarodku. Istnienie odwodów (rezerw) musi być dostosowane do siły natężenia pól niebezpiecznych. Badanie warunków doprowadzi nas do pewnej klasyfikacji nieoczekiwanych powstających pól niebezpiecznych. Dla codziennych spraw wystarczy kilku policjantów w komisarjacie policji. Dla tłumienia większych rozruchów muszą być ulokowane w odpowiednich miejscach rezerwy przystosowane do nieoczekiwanych zadań. Wreszcie mogą powstać wielkie pola niebezpieczne ważne dla państwa, wtedy tutaj muszą istnieć już gotowe rezerwy lub też winny być powoływane do życia oddziały naskutek specjalnych zgóry przewidzianych zarządzeń. Każda bowiem akcja żywiołów wrogich daje się w rezultacie ostatecznym zlikwidować, jednak im dłużej była w stanie utrzymać się i przeciwdziałać władzom państwowym, tem silniejsze zdobywa moralne podstawy na przyszłość. Odwód w policji daje rękojmię szybkości i zastosowanie maximum środka w danym czasie i miejscu, a więc pozwala na wykonanie właściwego manewru. Odwody zorganizowane wgląb pozwalają na użycie większej siły tam, gdzie mniejsza nie wystarcza.

System kordonowy

„System kordonowy, przy którym wszystkie części linii frontu są jednakowo słabe jest wadliwy; był on zresztą zawsze zgóry skazany na niepowodzenie” (jak wyżej).

System kordonowy opiera się na zasadzie jednakowego natężenia niebezpieczeństwa w każdym miejscu i czasie, a więc nie może być przyjęty ani na froncie wojennym ani na froncie bezpieczeństwa wewnętrznego. Jedna linja frontu bez odwodu ruchomego, czy też obchody i posterunki bez rezerw ruchomych są jednakowo wadliwe. Taki system służby bezpieczeństwa, który opiera się na mechanicznym podziale terenu i mechanicznem wykreśleniu linji obchodów, odpowiada systemowi kordonowemu i w zasadzie jest wadliwy, nie uwzględnia bowiem zmienności zjawisk. Tworzenie wszędzie bardzo silnych oddziałów policji dostosowanych do największego natężenia niebezpieczeństwa, jakie może powstać na danym terenie, jest może skuteczne, ale wymaga nadmiernej ilości sił, które nie są wykorzystane. System kordonowy, w którym każdy punkt obsadzony jest według maximum zagrożenia, jest z punktu widzenia celowości błędny. Jest on bowiem systemem nieruchomym, utrudniającym koncentrację sił w miejscu szczególnego zagrożenia. System kordonowy jako koncepcja organizacyjna jest konstrukcją sztuczną, opartą na niespostrzeganiu ruchliwości i zmienności zjawisk niebezpiecznych i sprzeczną z zasadami zdrowego rozsądku. Możemy zauważyć, że człowiek rzeczowo myślący na małym odcinku nigdy podobnego błędu nie robi.

System kordonowy a manewr

Manewr zasadza się na działaniu, jest ruchem, wyrazem energii kinetycznej. Każdy manewr jest funkcją pewnych czynników zmiennych. W przeciwieństwie do niego system kordonowy zasadza się na bezwładności materji, jest wyrazem energii

statycznej (bezczynnością). Podczas gdy manewr jest zmiennością, system kordonowy jest stałością. Atom już nie jest, jak dawniej uważano, cząstką materji, ale jest wynikiem ruchu elektronów i protonów. To, co nazywamy statyczną bezczynnością, jest tylko wynikiem pewnej równowagi sił, znajdujących się w ruchu. System kordonowy może być również wynikiem pewnej równowagi sił w działaniu, ale jako taki może być przejściowym, doraźnie potrzebnym, nie może być „systemem”. Gdy porównujemy system kordonowy z manewrem, to porównujemy bezwład masy z ruchem.

Jedność rozkazodawstwa

„Zasadą bezwzględną jest, iż każdym danem działaniem powinien kierować tylko jeden dowódca. Pogwałcenie tej zasady, tak jasno i bezwzględnie postawionej przez Napoleona, zdarza się nawet na wojnie (dowództwo niemieckie w bitwie nad Marną 1914 r.). Winą tego jest jakby niezdolność umysłów ludzkich do zakończenia konstrukcji piramidy, do wybudowania jej szczytu. Braki w jedności rozkazodawstwa są wynikiem albo całkowitego braku tego szczytu (bitwa nad Marną 1914 r.), albo poprostu wskutek złego powiązania szczytu z dołami (naczelne dowództwo rosyjskie w wojnie rosyjsko-japońskiej). Służba bezpieczeństwa przez swoje podobieństwo do frontu wojennego nie znosi pogwałcenia zasady jedności rozkazodawstwa. Na danym odcinku dla przeprowadzenia jednego celu musi być jeden rozkazodawca. Dlatego też zespolenie władzy administracji ogólnej z organem wykonawczym policji musi odpowiadać wyżej wymienionej zasadzie, a gdy chodzi o nasze warunki, to zespolenie musi być tak zacieśnione, aby administracja ogólna i policja

tworzyły na każdym szczeblu hierarchji (instancji) jedną piramidę z dobrze skonstruowanym szczytem.

Wywiad

Manewr, który jest podstawą działania, nie może być wykonany bez wywiadu, który jest wydłużeniem oka i ucha dowódcy. Wywiad powinien ustalić, jakie miejsce i jaki czas są najodpowiedniejsze do uderzenia. W służbie bezpieczeństwa wywiad daje możność zbliżenia się do pola niebezpiecznego w momencie jego początkowego rozwoju i jeśli tylko na to pozwalają przepisy (bo np. przygotowanie przestępstwa jest karane tylko w niektórych wypadkach) można przystąpić do jego likwidacji. Pole niebezpieczne ma dążenie do bardzo szybkiego rozwoju i gwałtownego rozszerzania się i łączenia z innymi polami. Stąd też stałe wychodzenie organów bezpieczeństwa naprzeciw jest główną zasadą, że tak powiem, taktyki policyjnej, zasadą trudną do zrealizowania bez wywiadu.

Powstawanie pól niebezpiecznych należy przewidywać. Przewidywanie tylko wtedy jest dobre, jeżeli opiera się nie tylko na obserwowaniu terenu i warunków, ale na odkrywaniu i analizowaniu ruchów w działalności przestępczej. Wtedy nigdy nie będziemy zaskoczeni, inaczej mówiąc nie dopuścimy do powstania groźnego pola niebezpiecznego. Trzeba bowiem wiedzieć, że nawet gdy pole niebezpieczne zostanie zlikwidowane (złodziej ujęty), fakt jednak pozostawia pewien osad obawy i niepokoju (zasięg psychiczny pola niebezpiecznego).

Stosunek sił

Front wojenny przeważnie ma to do siebie, że siły są mniejwięcej równe; to wyrównanie sił następuje już w czasie pokoju, czy to przez zbrojenia,

czy też przez sojusze wojskowe. Dlatego też front wojenny ulega wahaniom spowodu przewagi jednej lub drugiej strony. Stąd też większe wysyłanie się na manewr, mający zniszczyć siły przeciwnika. Stąd też dążenie do wprowadzenia do boju wszystkich materialnych sił, jakimi się rozporządza. Służbie bezpieczeństwa stawianie sobie celu działania już nastrocza poważne trudności. Akcja rozciąga się na całym terenie i jest w czasie nieograniczona i ciągła. Stąd też trudno jest mówić o osiągnięciu ostatecznego celu, o jakimś radykalnem zniszczeniu sił przeciwnika. Front bezpieczeństwa jest jakby sumą wielu odcinków, a na każdym odcinku oczekują inne zadania.

Weźmy, na przykład akcję przeciwko demonstrującemu tłumowi, jaki jest cel, który sobie stawia organ bezpieczeństwa. Otóż celem jest nie zniszczenie tłumy, ale usunięcie go z pewnego miejsca. W miarę tego jak rośnie dynamika nastrojów i działania tego tłumy, cel może się zmienić, np. celem już będzie nie tylko usunięcie tłumy z danego miejsca, ale i przytrzymanie dowódców. Otóż cel działania organu bezpieczeństwa może zmienić się z minuty na minutę. Dlatego też wybór momentu i środka dla osiągnięcia celu jest rzeczą pierwszorzędnej wagi. W wypadku z tłumem użycie maksimum sił materialnych, będących w rozporządzeniu organu bezpieczeństwa, wyrażałoby się w oddaniu szeregu salw, ponieważ jednak nie odpowiadałoby to celowi (usunięcie tłumy), ilość sił materialnych wprowadzonych do walki musi być wielokrotnie zmniejszona. Należy zgóry przed każdym działaniem ustalić sobie nie tylko cel, ale i środki do tego celu prowadzące. Ilość tych środków jak i sposób ich użycia są wielkościami zmiennymi, za-

leżnemi od celu, który również może być zmienny. Jeżeli na wojnie można powiedzieć, że obowiązuje zasada użycia maximum środków, to w służbie bezpieczeństwa musi obowiązywać zasada użycia **dopuszczalnego** maximum zbrojnego środka (według celu). Ten hamulec jednak, jaki nakłada się na ilość środka, który może być wprowadzony do walki, bynajmniej nie zmienia faktu podobieństwa działania na froncie wojennym i bezpieczeństwa, gdyż należy uważać, że środkiem materialnym, jakim wolno w danym momencie dysponować, jest maximum sił. Środek znajduje się w związku funkcjonalnym z celem.

Zakończenie

Gdy pisałem swą pracę, o której na początku wspominałem, nie patrzyłem bynajmniej na zjawiska niebezpieczne z punktu widzenia taktyki woj-skowej. Zasadę zmienności tych zjawisk, która stanowi punkt styczności z zasadami taktyki woj-skowej, wyprowadziłem z ogólnych rozważań o ruchu i przestrzeni.

Niniejszy szkic jest jakby próbą sprowadzenia do wspólnego mianownika zjawisk pozornie odrębnych, w świetle jednak głębszych rozważań, wpływających z jednego źródła. Ja jednak, robiąc te próby porównawcze, uważałem taktykę wojskową jako klasyczne wykrystalizowanie się metod zbiorowych działań ludzkich, metod, które narodziły się razem z ludzkością. Taktyka wojskowa powstała z walki, do której człowiek mobilizuje wszystkie swe siły moralne i fizyczne, aby zwyciężyć w walce o byt. Napięcie woli zbiorowej i inteligencji w walce stanowi, że właśnie taktyka wojskowa jest jakby wzorem zbiorowych działań ludzkich, jest jakby geometrią form walki.

Przyznam się, że gdy nasunęła mi się pierwsza analogja między służbą bezpieczeństwa a zasadami taktyki, te ostatnie traktowałem jako kryterjum słuszności działania pól niebezpiecznych.

Moje jednak podejście do spraw bezpieczeństwa nie było wywołane jakkolwiek znajomością taktyki wojskowej, a jedynie usiłowaniem do znalezienia jakiegoś atomu niebezpieczeństwa, które nazwałem polem niebezpiecznym. Obserwacja działania pola niebezpiecznego podsunęła mi możliwość analogji z działaniem wojennem. Dalsze moje dociekania oparte były na metodach Naukowej Organizacji, która, jak mi się wydaje, jest jedyną nauką, która wszelkie zbiorowe **działania** ludzkie ujmuje w jednolite prawa i kieruje je najbliższą drogą ku postawionemu celowi.

Gdy patrzę na obecny stan rzeczy w naszej poliej, czy to pod kątem widzenia taktyki wojskowej, czy też Naukowej Organizacji, nie mogę powstrzymać się od uwagi, że panuje tutaj prawie wszechwładnie stan, który zaprzecza dopiero co wygłoszonym zasadom, gdyż system kordonowy, jako wyraz statycznej nieruchomości i dwoistość rozkazodawstwa, stoją stale na przeszkodzie celowemu manewrowi, który wszędzie i zawsze jest duszą walki.

JÓZEF JEZIORSKI

podinspektor

Nowe rozporządzenie o służbie w Policji Wojew. Śląskiego

W Dz. U. R. P. Nr. 88 poz. 662 z dnia 30 października 1933 r. ogłoszone zostało Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października

1933 r. o służbie w Policji Województwa Śląskiego. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 15 listopada 1933 r. i zawiera szereg postanowień odmiennych od dotychczasowych przepisów. W dziale ogólnym wprowadza nowy podział funkcjonariuszów policji na oficerów i szeregowych. Kwestja urlopów wypoczynkowych została zasadniczo i jednolicie dla szeregowych uregulowana, na czem oczywiście zyskują starsi posterunkowi i posterunkowi, którzy dotąd byli traktowani odmiennie od przodowników i starszych przodowników. Urlopy dla poratowania zdrowia nie są przewidziane. Korzystniejsze zaliczenie służby policyjnej przewidziane w art. 51 ma wpływ nie tylko na wymiar zaopatrzenia emerytalnego, lecz także na uzasadnienie roszczenia do tego zaopatrzenia. Organizacja Policji Województwa Śląskiego nie została zmieniona, to też pod tym względem obowiązują nadal przepisy, zawarte w ustawie 2. III. 1933 r. w przedmiocie organizacji Policji Województwa Śląskiego (Dz. U. Śl. Nr. 13, poz. 86).

Poniżej pełny tekst nowego rozporządzenia.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 28 października 1933 r.

o służbie w Policji Województwa Śląskiego

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 25 marca 1933 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 249) postanawiam co następuje:

TYTUŁ I

Stosunek służbowy

R o z d z i a ł I

Przepisy ogólne

Art. 1. Stosunek służby w Policji Województwa Śląskiego ma charakter publiczno-prawny; może być zmieniony, zawieszony lub rozwiązany wyłącznie przy zastosowaniu przepisów prawa publicznego, a w szczególności postanowień rozporządzenia niniejszego.

Art. 2. Policja Województwa Śląskiego składa się z oficerów i szeregowych.

Oficerami Policji Województwa Śląskiego w porządku stopni są:

Inspektor,
Podinspektor,
Nadkomisarz,
Komisarz,
Podkomisarz,
Aspirant.

Szeregowymi Policji Województwa Śląskiego w porządku stopni są:

Starszy przodownik,
Przodownik,
Starszy posterunkowy,
Posterunkowy.

Art. 3. Stosunek służbowy oficerów i szeregowych Policji Województwa Śląskiego zawiązuje się z chwilą doręczenia pisma nominacyjnego.

Art. 4. Kandydaci na szeregowych Policji Województwa Śląskiego winni posiadać warunki następujące:

1. obywatelstwo polskie,
2. nieskazitelną przeszłość,
3. wiek od 21 do 35 lat,
4. odpowiednie uzdolnienie fizyczne,
5. zdolność do działań prawnych,
6. odpowiednie uzdolnienie, biegłą znajomość języka polskiego w słowie i piśmie, ukończenie conajmniej 4 klas szkoły powszechnej, udowodnione świadectwem, lub wykształcenie ogólne, odpowiadające poziomowi 4 klas szkoły powszechnej.

Stwierdzenie, czy kandydaci posiadają warunki wymienione w p. 6, a mianowicie odpowiednie uzdolnienie, znajomość języka polskiego, oraz — o ile nie posiadają świadectwa — wykształcenie, odpowiadające poziomowi 4 klas szkoły powszechnej, należy do komisji, składającej się z oficerów Policji Województwa Śląskiego, której skład ustala Wojewoda Śląski.

Postanowień p. 3 nie stosuje się do szeregowych, przechodzących bezpośrednio ze służby zawodowej w wojsku do służby w Policji Województwa Śląskiego.

Art. 5. Kandydaci na oficerów Policji Województwa Śląskiego winni:

- 1) posiadać warunki wymienione w art. 4 p. 1 — 5.

Warunek zawarty w art. 4 p. 3 nie stoi na przeszkodzie w mianowaniu oficerami Policji Województwa Śląskiego po przekroczeniu 35 lat życia tych kandydatów, którzy zajmowali stanowiska w policji, administracji ogólnej lub sądownictwie, albo jako oficerowie zawodowi przechodzą wprost ze służby czynnej w wojsku, lub ze stanu nieczynnego.

Inni kandydaci, którzy przekroczyli powyższą granicę wieku, mogą być mianowani oficerami Policji Województwa Śląskiego tylko w wyjątkowych przypadkach.

2) posiadać wykształcenie średnie ogólnokształcące lub zawodowe, zakończone przepisaniem egzaminami, albo udowodnić, że posiadają nominację na oficera zawodowego w Wojsku Polskiem.

Art. 6. Nie mogą być przyjęte do Policji Województwa Śląskiego osoby, przeciwko którym toczy się postępowanie karno-sądowe o przestępstwo ścigane z urzędu lub postępowanie upadłościowe, albo też postępowanie o ubezwłasnowolnienie.

Przyjęcie do Policji Województwa Śląskiego kandydatów, wydanych ze służby państwowej lub karanych sądownie, wymaga zezwolenia Ministra Spraw Wewnętrznych, mimo ustania niezdolności do zajmowania stanowisk w służbie państwowej w myśl ustaw karnych. Ograniczenia tego nie stosuje się do osób karanych za wykroczenia.

Osoby, karane za przestępstwa z chęci zysku, nie mogą być przyjmowane do Policji Województwa Śląskiego.

Art. 7. W przypadkach, w których małżonkowie, krewni wstępn i zstępni z urodzenia lub przysposobienia, krewni w linii bocznej do trzeciego oraz powinowaci do drugiego stopnia włącznie mają być funkcjonariuszami tego samego urzędu, do którego należą czynności kasowe, zarząd i dysponowanie materjałami gospodarczymi, albo prowadzenie rachunkowości lub kontroli, względnie mają pozo-
stawać do siebie w stosunku bezpośredniego przełożonego i podwładnego w służbie — wymagane jest zezwolenie: a) Ministra Spraw Wewnętrznych,

jeżeli chodzi o oficerów Policji Województwa Śląskiego i urzędników od IX st. sł. wzwyż; b) Wojewody Śląskiego, jeżeli chodzi o szeregowych Policji Województwa Śląskiego i urzędników do X st. sł. włącznie.

Art. 8. Przyjęcie na służbę w charakterze szeregowego Policji Województwa Śląskiego uzależnia się od zobowiązania się kandydata do czteroletniej służby w Policji Województwa Śląskiego.

Art. 9. Przyjęcie do służby w Policji Województwa Śląskiego w stopniu oficera następuje w drodze mianowania przez Ministra Spraw Wewnętrznych, w stopniu szeregowego w drodze mianowania przez Wojewodę Śląskiego lub z jego upoważnienia przez Głównego Komendanta Policji Województwa Śląskiego.

Oficerowie Policji Województwa Śląskiego rozpoczynają służbę w stopniu aspiranta, z wyjątkiem kandydatów z akademickim wykształceniem prawniczym, zakończonem przepisaniem egzaminami, którzy rozpoczynają służbę w stopniu podkomisarza.

Szeregowi Policji Województwa Śląskiego rozpoczynają służbę w stopniu posterunkowego, z wyjątkiem podoficerów żandarmerji wojskowej, przechodzących do służby w Policji Województwa Śląskiego bezpośrednio z zawodowej służby wojskowej, których Wojewoda Śląski może przyjmować w wyższych stopniach.

Art. 10. Oficerowie, przechodzący do Policji Województwa Śląskiego bezpośrednio z zawodowej służby w wojsku, nie mogą być przyjmowani do służby w Policji Województwa Śląskiego w stop-

niach niższych, niż odpowiadające posiadanym w wojsku. Do czasu wydania rozporządzenia, o którym mowa w art. 31 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o Policji Państwowej (Dz. U. R. P. z r. 1931 Nr. 5, poz. 27), wzajemny stosunek stopni wojskowych i policyjnych określa się na podstawie ustawy o uposażeniu.

Art. 11. W wyjątkowych przypadkach może nastąpić mianowanie kandydata na oficera Policji Województwa Śląskiego w stopniu wyższym, niż to przewiduje art. 9 i 10.

Właściwemi do przyjęcia na służbę są w tych przypadkach władze wymienione w art. 37 ust. 2.

Art. 12. Objęcie służby następuje w dniu wyznaczonym w piśmie nominacyjnem.

Mianowany składa przed wymienionym w temże piśmie przełożonym policyjnym przysięgę w brzmieniu następującem:

„Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu na powierzonym mi stanowisku pożytek Państwa Polskiego oraz dobro publiczne mieć zawsze przed oczyma, władzy zwierzchniej Państwa Polskiego wierności dochować, obowiązki swoje spełniać sumiennie i gorliwie, rozkazy i polecenia swych władz wykonywać dokładnie, tajemnicy urzędowej dochować, przepisów prawa strzec pilnie, wszystkich obywateli kraju w równym mając zachowaniu. Tak mi Panie Boże dopomóż”.

Art. 13. W razie niezgłoszenia się w oznaczonym czasie, przyjęcie do służby (nominacja) traci ważność, o ile przyjęty w ciągu dni 15, licząc od dnia doręczenia nominacji, nie usprawiedliwi zwłoki.

Art. 14. Czas służby liczy się od dnia rzeczywistego jej objęcia (art. 12).

W razie bezpośredniego przejścia z innej służby państwowej cywilnej, jak również wojskowej, czas służby w Policji liczy się od dnia zwolnienia od poprzednich obowiązków służbowych.

Art. 15. Przełożona władza prowadzi dla każdego oficera i szeregowego Policji Województwa Śląskiego wykaz służbowy, który jest szczegółowym opisem przebiegu służby, a w szczególności zawiera dane, mające wpływ na wymiar uposażenia, pensji emerytalnej, oraz zaopatrzenia wdowiego i sierociego.

Wzór wykazu służbowego, jako też szczegółowe przepisy co do jego prowadzenia ustala Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów.

Art. 16. Wszyscy oficerowie i szeregowi Policji Województwa Śląskiego podlegają corocznie kwalifikacji.

W tym celu przełożeni policyjni poddają kwalifikacji podległych im oficerów i szeregowych Policji Województwa Śląskiego w porozumieniu z właściwą władzą administracji ogólnej, przyczem ocena kwalifikacyjna jest wpisywana do list. O ile ogólna roczna kwalifikacja jest ujemna (niedostateczna), należy ją z urzędu podać do wiadomości oficera lub szeregowego Policji Województwa Śląskiego.

Oficer lub szeregowy, który w ciągu bezpośrednio po sobie następujących lat trzech otrzymał dwukrotnie niedostateczną ocenę kwalifikacyjną, winien być zwolniony ze służby przy zachowaniu nabytych praw emerytalnych.

Przepisy o sposobie kwalifikowania ustala rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów.

R o z d z i a ł II

Obowiązki

Art. 17. Oficer i szeregowy Policji Województwa Śląskiego jest obywatelem, którego Państwo darzy specjalnem zaufaniem, powierzając mu obronę ładu, spokoju oraz bezpieczeństwa współobywateli.

Oficerą i szeregowego Policji Województwa Śląskiego obowiązuje wierność wobec Rzeczypospolitej, posłuszeństwo wobec przełożonych, poszanowanie prawa, gorliwość, sumienność i bezstronność w wykonywaniu obowiązków.

Art. 18. Oficerowie i szeregowi Policji Województwa Śląskiego obowiązani są zachować w tajemnicy wszystkie sprawy, o których powzięli wiadomości dzięki swemu stanowisku służbowemu, lub dowiedzieli się przy wykonywaniu swych obowiązków służbowych bezpośrednio lub pośrednio, o ile sprawy takie uznano za poufne, lub gdy utrzymania ich w tajemnicy wymaga dobro publiczne, albo inne względy służbowe.

Zachowanie tajemnicy obowiązuje wobec każdego, komu oficerowie i szeregowi Policji Województwa Śląskiego nie są obowiązani donosić o tych sprawach służbowo. Obowiązek zachowania tajemnicy trwa zarówno w czasie służby czynnej, jak też po przejściu w stan nieczynny i na emeryturę, oraz po rozwiązaniu stosunku służbowego z jakiegokolwiek powodu.

Od obowiązku zachowania tajemnicy może oficera lub szeregowego Policji Województwa Śląskiego zwolnić jego obecna lub ostatnio przełożona władza.

Kodeks postępowania karnego określa warunki i tryb zwolnienia od tajemnicy w postępowaniu karnem.

Art. 19. Oficer i szeregowy Policji Województwa Śląskiego obowiązany jest donieść natychmiast władzy przełożonej o każdej przeszkodzie do pełnienia służby. Władza może zażądać udowodnienia tej przeszkody, a w przypadku choroby poddać oficera i szeregowego Policji Województwa Śląskiego badaniu lekarskiemu.

Jeżeli nieobecność na służbie oficera lub szeregowego Policji Województwa Śląskiego wskutek choroby trwa dłużej niż rok, ma on być jednostronnem zarządzeniem władzy przeniesiony w stan spoczynku na zasadach, określonych w przepisach emerytalnych, a jeżeli nie nabył praw emerytalnych, to stosunek służbowy z nim ma być rozwiązany z przyznaniem odprawy w wysokości trzymiesięcznego ostatnio pobieranego uposażenia, jeżeli przesłużył mniej niż trzy lata w służbie policyjnej, a sześciomiesięcznego, jeżeli przesłużył trzy lata lub więcej.

Art. 20. Oficerom i szeregowym Policji Województwa Śląskiego nie wolno przyjmować żadnej posady ani stanowiska, ani też oddawać się takim zajęciom, których wykonanie stoi w sprzeczności z obowiązkami służbowymi, lub które mogą budzić wątpliwości co do bezstronnego i sumiennego wypełnienia obowiązków służbowych.

Art. 21. O ile oficer lub szeregowy Policji Województwa Śląskiego chciałby przyjąć jakiegokol-

wiek inne zajęcie uboczne, przynoszące mu korzyści materialne, którego wykonywanie nie stałoby w sprzeczności z postanowieniami poprzedniego artykułu, winien on uprzednio uzyskać na to zezwolenie Ministra Spraw Wewnętrznych lub władzy przełożonej, przez niego upoważnionej.

Oficer lub szeregowy Policji Województwa Śląskiego obowiązany jest zaniechać takich zajęć, które władza uzna za niedopuszczalne w myśl powyższych postanowień.

Art. 22. O zajęciu samodzielnem żony oraz dzieci nieletnich, pozostających we wspólnem gospodarstwie domowem, winien oficer lub szeregowy Policji Województwa Śląskiego zawiadomić przełożoną władzę policyjną, która może sprzeciwić się wykonywaniu takiego zajęcia, o ile ono koliduje z godnością munduru policyjnego, albo z interesami służby.

Art. 23. Oficerowie i szeregowi Policji Województwa Śląskiego nie mogą zawierać transakcyj gospodarczych z urzędami Policji Województwa Śląskiego.

Art. 24. Oficerom i szeregowym Policji Województwa Śląskiego nie wolno bez zezwolenia władzy przełożonej występować w charakterze rzeczoznawców w sprawach, pozostających w związku z ich zadaniami służbowymi.

Art. 25. Szeregowi Policji Województwa Śląskiego mogą być skoszarowani.

Pomieszczenia w koszarach są bezpłatne i nie są uważane za mieszkania służbowe, ani za mieszkania dostarczone w lokalach państwowych lub przez Państwo administrowanych, na zasadach ustalonych w przepisach o uposażeniu.

Oficerom Policji Województwa Śląskiego i nieskoszarowanym szeregowym władza przełożona może dostarczyć mieszkania w lokalach państwowych lub przez Państwo wynajętych, względnie administrowanych, na zasadach ustalonych w przepisach o uposażeniu.

W razie rozwiązania stosunku służbowego lub przeniesienia do innego działu zarządu państwowego, a także w razie przeniesienia służbowego do innej miejscowości, wymienieni lokatorzy obowiązani są na żądanie ostatniej władzy przełożonej opróżnić otrzymany lokal w ciągu trzech miesięcy od dnia rozwiązania stosunku służbowego, albo przeniesienia. W przypadku przeniesienia w stan nieczynny (art. 58) termin ten liczy się od dnia rozwiązania stosunku służbowego w myśl art. 62. W razie niezastosowania się do wezwania w określonym terminie ostatnia władza przełożona uprawniona jest do opróżnienia lokalu przymusowo w drodze egzekucji administracyjnej.

Art. 26. O ile szczególne warunki służbowe tego wymagają, władza przełożona może zarządzić ograniczenie wydalenia się oficerów i szeregowych Policji Województwa Śląskiego z siedziby albo regionu służbowego.

Art. 27. Oficerom i szeregowym Policji Województwa Śląskiego wolno należeć do związków i stowarzyszeń tylko za zezwoleniem władzy przełożonej.

Art. 28. Dla zawarcia małżeństwa oficerowie i szeregowi Policji Województwa Śląskiego obowiązani są otrzymać zezwolenie władzy przełożonej.

Warunki niezbędne dla otrzymania powyższego zezwolenia określa rozporządzenie Ministra

Spraw Wewnętrznych, wydane dla Policji Państwowej.

Art. 29. Oficerowie i szeregowi Policji Województwa Śląskiego są umundurowani z wyjątkiem tych rodzajów służby, co do których władza przełożona zarządzi pełnienie jej w ubraniu cywilnem.

Zawieszonym w czynnościach służbowych i pozostającym w stanie nieczynnym może Wojewoda Śląski zabronić noszenia munduru.

Przepisy o umundurowaniu i uzbrojeniu Policji Województwa Śląskiego wydaje Minister Spraw Wewnętrznych.

Używanie umundurowania, zbliżonego wyglądem do umundurowania Policji Województwa Śląskiego, jest wzbronione. Termin wejścia w życie tego przepisu ustali Wojewoda Śląski w drodze rozporządzenia.

Art. 30. Szczegółowe obowiązki oficerów i szeregowych Policji Województwa Śląskiego oraz tryb postępowania służbowego określa instrukcja służbowa, wydana dla Policji Państwowej.

R o z d z i a ł I I I

Prawa

Art. 31. Oficer i szeregowy Policji Województwa Śląskiego jest urzędnikiem w rozumieniu ustaw karnych.

Art. 32. Oficerowie i szeregowi Policji Województwa Śląskiego, którzy przesłużyli przynajmniej rok w służbie państwowej, mają prawo do corocznego urlopu dla wypoczynku, a mianowicie:

Oficerowie do lat ośmiu służby państwowej — przez cztery tygodnie, ponad osiem do szesnastu

lat — przez pięć tygodni, ponad szesnaście lat — przez sześć tygodni;

szeregowi do lat trzech — przez dwa tygodnie, ponad trzy do dziesięciu lat — przez trzy tygodnie, ponad dziesięć lat — przez cztery tygodnie.

Art. 33. Urlop dla wypoczynku można wstrzymać albo odwołać, o ile tego wymagają ważne względy służbowe.

Skoro jednak następnie służba na to pozwoli, należy umożliwić wykorzystanie urlopu jeszcze w tym samym roku kalendarzowym.

W przeciwnym razie należy to uwzględnić w miarę możliwości przy wymiarze urlopu wypoczynkowego w roku następnym.

Koszty podróży, spowodowane odwołaniem z urlopu, podlegają zwrotowi według norm ustalonych dla podróży służbowych.

Art. 34. Oficerowie i szeregowi Policji Województwa Śląskiego mogą otrzymać urlop w celu załatwienia spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych, nie przenoszący jednorazowo dni trzech; termin ten może być przedłużony tylko w wyjątkowych przypadkach. W razie przeniesienia służbowego do innej miejscowości oficer lub szeregowy Policji Województwa Śląskiego otrzymuje z urzędu urlop, którego czas trwania i tryb udzielania określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane dla Policji Państwowej.

Urlopy takie nie są wliczane do wymiaru urlopu wypoczynkowego.

Pozatem na prośbę oficera lub szeregowego Policji Województwa Śląskiego może mu być udzielony bezpłatny dłuższy urlop najwyżej do lat dwóch; czasu trwania tego urlopu nie wlicza się

do służby czynnej. Władza może od tych warunków odstąpić w całości lub w części tylko wówczas, gdy udzielenie dłuższego urlopu pożądane jest z ważnych względów publicznych.

Art. 35. O urloпах wypoczynkowych oraz o urloпах nieprzenoszących jednorazowo siedmiu dni decydują przełożeni policyjni, przyczem co do urlopów kierowników jednostek wykonawczych wymagana jest zgoda właściwej władzy administracji ogólnej. O urloпах innych decyduje Wojewoda Śląski.

Art. 36. Oficerowie i szeregowi Policji Województwa Śląskiego awansują według uznania władzy, która bierze pod uwagę uzdolnienie, użyteczność i inne kwalifikacje służbowe, jako też opinię władz administracji ogólnej.

Awansować można tylko o jeden stopień.

Art. 37. Na starszych przodowników, przodowników i st. posterunkowych awansuje Wojewoda Śląski.

Na stopnie oficerskie awansuje Minister Spraw Wewnętrznych, przyczem awans na stopień inspektora wymaga uprzedniej zgody Prezesa Rady Ministrów.

Awanse oficerów do podinspektora włącznie oraz szeregowych Policji Województwa Śląskiego mogą być uzależnione od warunków, które ustala Prezes Rady Ministrów.

Art. 38. Głównego Komendanta Policji Województwa Śląskiego mianuje za zgodą Prezesa Rady Ministrów Minister Spraw Wewnętrznych na wniosek, przedstawiony przez Wojewodę Śląskiego.

Art. 39. Nie mogą być awansowani oficerowie i szeregowi Policji Województwa Śląskiego:

a) będący w stanie nieczynnym;

b) przeciwko którym wdrożono postępowanie karne albo dyscyplinarne, lub którzy zostali zawieszeni w czynnościach służbowych — aż do czasu zakończenia tego postępowania lub zniesienia zawieszenia;

c) w czasie, którego nie zalicza się do służby czynnej.

Art. 40. Oficerowie i szeregowi Policji Województwa Śląskiego mogą być awansowani po przesłużeniu conajmniej określonego poniżej czasu w danym stopniu:

w stopniu posterunkowego	1 roku
„ „ st. posterunkowego	2 lat
„ „ przodownika	2 „
„ „ st. przodownika	2 „
„ „ aspiranta	2 „
„ „ podkomisarza	3 „
„ „ komisarza	3 „
od nadkomisarza do inspektora włącznie	4 „
w każdym stopniu.	

Art. 41. Minister Spraw Wewnętrznych w odniesieniu do oficerów, a Wojewoda Śląski w odniesieniu do szeregowych Policji Województwa Śląskiego, mogą w poszczególnych przypadkach skrócić terminy służby, określone w poprzednim artykule, nie więcej jednak niż o połowę, o ile przemawiają za tem względy tego rodzaju, jak: posiadane studia, szczególne uzdolnienie, wybitne zasługi, wyniki w służbie bezpieczeństwa i t. p.

Art. 42. St. przodownicy Policji Województwa Śląskiego, nieposiadający warunków, wymienionych w art. 5 p. 2, wymaganych od kandydatów na oficerów Policji Województwa Śląskiego, mogą

wyjątkowo być awansowani na aspirantów, jeżeli odznaczyli się wybitnymi zdolnościami, położyli w służbie bezpieczeństwa niepospolite zasługi i przeszli w Policji Województwa Śląskiego conajmniej lat siedem, z czego w stopniu st. przodownika conajmniej lat dwa.

Przy awansach na wyższe stopnie oficerskie st. przodownicy, którzy awansowali na aspirantów, awansują według ogólnych zasad.

Art. 43. W razie braku wolnych etatów aspirantów st. przodownik, odpowiadający warunkom wymaganym przez rozporządzenie niniejsze, może być awansowany na aspiranta z uposażeniem st. przodownika, a kandydat na oficera Policji Województwa Śląskiego — mianowany aspirantem z uposażeniem st. przodownika. Po otworzeniu się wolnego miejsca w etacie aspirantów, tacy aspiranci otrzymują od dnia pierwszego najbliższego miesiąca w porządku starszeństwa — uposażenie aspiranta.

Ogólna liczba aspirantów z uposażeniem starszego przodownika w korpusie Policji Województwa Śląskiego nie może przekraczać 50% etatu aspirantów.

Art. 44. Szczególne przepisy, dotyczące sposobu awansowania, jakie wyda dla Policji Państwowej Minister Spraw Wewnętrznych, będą miały również zastosowanie do Policji Województwa Śląskiego.

Art. 45. Oficerowie i szeregowi Policji Województwa Śląskiego, należący do rezerwy Wojska Polskiego, mogą być powoływani do ćwiczeń wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 46. Przepisy o uposażeniu oficerów i szeregowych Policji Państwowej mają również zastosowanie do oficerów i szeregowych Policji Województwa Śląskiego.

Art. 47. Oficerom i szeregowym Policji Województwa Śląskiego w przypadkach, zasługujących na uwzględnienie, może być przyznana bezprocentowa zaliczka.

Art. 48. Uposażenie oficerów i szeregowych Policji Województwa Śląskiego ulega zajęciu sądowemu według przepisów kodeksu postępowania cywilnego; może również ulec zajęciu administracyjnemu z ograniczeniami analogicznymi do określonych w kodeksie postępowania cywilnego.

Art. 49. Ustępowanie pod jakimkolwiek tytułem prawa do pobierania uposażenia jest wzbronione. Wszelka umowa przeciwna temu jest nieważna.

Art. 50. Oficerowie i szeregowi Policji Województwa Śląskiego mają prawo do uposażenia emerytalnego, a wdowy i sieroty po nich do zaopatrzenia wdowiego i sierocego na zasadach, które normują przepisy o zaopatrzeniu emerytalnem mające zastosowanie do oficerów i szeregowych Policji Państwowej, przyczem z chwilą przyjęcia do służby w Policji Województwa Śląskiego (art. 9) są uważani za mianowanych na stałe.

Art. 51. Oficerowi i szeregowemu Policji Województwa Śląskiego po ukończeniu pięciu lat faktycznej służby czynnej, następne lata czynnej służby liczą się do wymiaru emerytury w stosunku dwanaście miesięcy służby efektywnej za szesnaście miesięcy. Przepis ten stosuje się również do oficerów i szeregowych Policji Województwa Ślą-

skiego, będących w służbie czynnej Policji Województwa Śląskiego w dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego, jednak tylko za lata służby policyjnej, poczynając od dnia 1 listopada 1918 r.

Art. 52. Prawo oficerów i szeregowych Policji Województwa Śląskiego i ich rodzin do odszkodowania w niektórych przypadkach wyjątkowych normuje ustawa z dnia 30 marca 1931 r. (Dz. Ust. Śl. Nr. 9, poz. 18).

Art. 53. Oficerom i szeregowym Policji Województwa Śląskiego przysługują te same prawa pierwszeństwa do otrzymania odpowiadających ich kwalifikacjom innych stanowisk w cywilnej służbie państwowej, tudzież samorządowej, lub zakładach i instytucjach subwencjonowanych przez Państwo lub Województwo Śląskie, które przysługują oficerom lub też zawodowym podoficerom Wojsk Polskich.

Przepisy, jakie wyda w tej sprawie Rada Ministrów odnośnie do Policji Państwowej, będą miały zastosowanie do Policji Województwa Śląskiego.

R o z d z i a ł I V

Zmiany w stosunku służbowym

Art. 54. Przeniesienie służbowe oficera lub szeregowego Policji Województwa Śląskiego do innej miejscowości albo na inne stanowisko służbowe może nastąpić z urzędu w interesie służby, albo na własną prośbę.

Oficerów Policji Województwa Śląskiego przenosi Minister Spraw Wewnętrznych, szeregowych Wojewoda Śląski lub z jego upoważnienia Główny Komendant Policji Województwa Śląskiego.

Art. 55. W razie potrzeby czasowego użycia oficera lub szeregowego Policji Województwa Śląskiego do służby poza rejonem jego stałego przydziału właściwy przełożony policyjny zarządza odkomenderowanie względnie delegację służbową do miejsca przeznaczenia.

Szczegółowe przepisy w tym zakresie wyda Wojewoda Śląski.

Art. 56. O ile Wojewoda Śląski upoważni Głównego Komendanta Policji Województwa Śląskiego do przeniesień, wówczas Główny Komendant Policji Województwa Śląskiego winien przed przeniesieniem szeregowych Policji Województwa Śląskiego do przeniesień, wówczas Główny Komendant posterunków lub innych równorzędnych jednostek policyjnych, zasięgnąć opinii starosty, właściwego ze względu na ostatni i projektowany przydział.

W razie rozbieżnego stanowiska władzy administracyjnej i przełożonego policyjnego decyduje o przeniesieniu Wojewoda Śląski.

Art. 57. Oficer i szeregowy Policji Województwa Śląskiego po trzech latach służby w Policji Województwa Śląskiego zostaje ustalony z mocy samego prawa.

W przypadkach wyjątkowych Ministrowi Spraw Wewnętrznych w odniesieniu do oficerów, a Wojewodzie Śląskiemu w odniesieniu do szeregowych Policji Województwa Śląskiego, przysługuje prawo ustalenia w służbie przed upływem czasu określonego w ustępie poprzednim. Ustalenie może nastąpić również jednocześnie z mianowaniem.

Stosunek służbowy oficera i szeregowego nieustalonego w służbie może być w każdej chwili rozwiązany, gdy władza powołana do mianowania

uzna, że nie nadaje się do służby w Policji Województwa Śląskiego.

Przy rozwiązywaniu stosunku służbowego w trybie ustępu poprzedniego, oficerowie i szeregowi Policji Województwa Śląskiego w razie nienagannego zachowania się otrzymują, o ile nie nabyli praw emerytalnych, odprawę w wysokości: za służbę do jednego roku — jednomiesięcznego uposażenia, za służbę od jednego roku do lat dwóch — dwumiesięcznego i za służbę ponad dwa lata — trzymiesięcznego.

Art. 58. Jeżeli wskutek zmian organizacyjnych w korpusie Policji Województwa Śląskiego powstanie czasowo brak odpowiedniego stanowiska tego samego stopnia dla oficera lub szeregowego Policji Województwa Śląskiego, ustalonego w służbie, albo gdy zajdą okoliczności, nie pozwalające ze względu na dobro służby na dalsze zajmowanie przez takiego oficera lub szeregowego stanowiska tego samego stopnia w korpusie Policji Województwa Śląskiego — zostaje on przeniesiony w stan nieczynny.

Art. 59. Oficerów Policji Województwa Śląskiego przenosi w stan nieczynny Minister Spraw Wewnętrznych za zgodą Prezesa Rady Ministrów.

Art. 60. Szeregowych Policji Województwa Śląskiego przenosi w stan nieczynny Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 61. Przez cały czas pozostawania w stanie nieczynnym oficerowie i szeregowi Policji Województwa Śląskiego pobierają pełne uposażenie służbowe.

Czas spędzony w stanie nieczynnym zalicza się tylko do wymiaru emerytury.

Art. 62. Oficer lub szeregowy Policji Województwa Śląskiego przeniesiony w stan nieczynny może być w każdej chwili powołany spowrotem do służby czynnej, jeżeli jednak powołanie takie nie nastąpi w ciągu pół roku od dnia przeniesienia w stan nieczynny, lub też o ile w tym samym czasie nie nastąpi przeniesienie do innego działu zarządu państwowego (art. 63), należy rozwiązać z nim stosunek służbowy z zastosowaniem postanowień przepisów emerytalnych.

Art. 63. Do innego działu zarządu państwowego oficer lub szeregowy Policji Województwa Śląskiego może być przeniesiony tylko za jego zgodą.

Minister Spraw Wewnętrznych może ze względu na dobro służby przenieść oficera lub szeregowego Policji Województwa Śląskiego do służby, podlegającej innym przepisom w podległym sobie dziale zarządu państwowego, bez obniżenia posiadanej grupy uposażenia — jeżeli stosunek służbowy, normowany innemi przepisami, ma charakter publiczno-prawny.

Art. 64. Oficera lub szeregowego Policji Województwa Śląskiego, wybranego do ciała ustawodawczego, zwalnia się na czas trwania mandatu od sprawowania funkcyj, z jednoczesnem wstrzymaniem mu za cały ten czas uposażenia służbowego.

Po wygaśnięciu mandatu oficer lub szeregowy Policji Województwa Śląskiego powraca do służby w Policji Województwa Śląskiego w tym samym stopniu.

Czas sprawowania mandatu do ciała ustawodawczego zalicza się całkowicie do czasu służby.

Działalność oficera i szeregowego Policji Województwa Śląskiego w czasie wykonywania man-

datu poselskiego, będąca w związku z wykonywaniem obowiązków poselskich, nie może być podstawą do dochodzeń służbowych przeciwko niemu.

Art. 65. Stosunek służbowy oficera lub szeregowego Policji Województwa Śląskiego można rozwiązać poza przypadkami, przewidzianymi w tytule II oraz w art. 16, 57 i 62 rozporządzenia niniejszego, także na własną prośbę zainteresowanego.

Art. 66. Prośbę o rozwiązanie stosunku służbowego składa się na piśmie w drodze służbowej; oficerowie i szeregowi Policji Województwa Śląskiego w stanie nieczynnym składają ją temu przełożonemu, któremu podlegali przed przeniesieniem w stan nieczynny.

Decyzja w sprawach rozwiązania stosunku służbowego na własną prośbę oficera lub szeregowego Policji Województwa Śląskiego należy do władzy powołanej do mianowania.

Art. 67. Władza, wymieniona w ust. 2 poprzedniego artykułu, może prośbę o rozwiązanie stosunku służbowego uwzględnić odrazu, odroczyć rozwiązanie stosunku służbowego do określonego terminu lub też, jeśli dla ważnych przyczyn oznaczenie terminu nie może nastąpić niezwłocznie, odroczyć decyzję co do terminu rozwiązania stosunku służbowego do czasu późniejszego, nie dłużej jednak, niż na trzy miesiące.

Termin, wyznaczony do rozwiązania stosunku służbowego w odniesieniu do oficerów, nie może przekraczać jednego roku, licząc od dnia wniesienia prośby, zaś w odniesieniu do szeregowych Policji Województwa Śląskiego — sześciu miesięcy. Termin ten u szeregowych Policji Województwa Śląskiego może być wyznaczony niezależnie od wy-

magania dotrzymania zobowiązania się do czteroletniej służby w Policji Województwa Śląskiego w myśl art. 8.

Odpowiedź na prośbę o rozwiązanie stosunku służbowego winna być zakomunikowana proszącemu bez nieuzasadnionej zwłoki, a w każdym razie nie później, jak w ciągu czterech tygodni od dnia jej złożenia bezpośredniemu przełożonemu.

Art. 68. Przez wystąpienie ze służby na własną prośbę (art. 65) oficer lub szeregowy Policji Województwa Śląskiego i jego rodzina tracą wszelkie prawa, wynikające ze stosunku służbowego.

W razie ponownego wstąpienia do służby w Policji Województwa Śląskiego przywrócenie praw, nabytych poprzednią służbą, może nastąpić za zgodą Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 69. Mianowanie oficera lub szeregowego Policji Województwa Śląskiego będzie uznane za nieważne, jeżeli nastąpiło na podstawie dokumentów fałszywych lub nieważnych, albo wyjdą na jaw okoliczności, niedopuszczające mianowania w myśl obowiązujących przepisów.

Orzeczenie o unieważnieniu nominacji wyda władza, powołana do mianowania.

R o z d z i a ł V

Współdziałanie Policji Województwa Śląskiego w sprawach obrony Państwa

Art. 70. Przepisy o współdziałaniu Policji Państwowej w sprawach obrony Państwa mają zastosowanie również do Policji Województwa Śląskiego.

TYTUŁ II

Odpowiedzialność oficerów i szeregowych Policji Województwa Śląskiego

R o z d z i a ł I

Odpowiedzialność dyscyplinarna

Art. 71. Oficerów i szeregowych Policji Województwa Śląskiego, którzy naruszają swe obowiązki w służbie lub poza służbą przez czyn, zaniechanie lub zaniedbanie, pociąga się, niezależnie od ewentualnej sądowej odpowiedzialności karnej lub cywilnej, do odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Art. 72. W drodze dyscyplinarnej nakłada się następujące kary dyscyplinarne:

A. na szeregowych:

1. nagana,
2. areszt od jednego do siedmiu dni,
3. degradacja o jeden stopień,
4. zwolnienie ze służby,
5. wydalenie ze służby;

B. na oficerów:

1. upomnienie,
2. nagana,
3. areszt domowy lub na odwachu od jednego do czternastu dni,
4. zwolnienie ze służby,
5. wydalenie ze służby.

Art. 73. Kara nagany i aresztu do trzech dni u oficerów oraz kara aresztu do siedmiu dni u szeregowych pociąga za sobą na przeciąg jednego roku od orzeczenia kary:

A. w stosunku do oficerów:

1. niemożność awansowania,

2. niemożność mianowania członkami i zastępcami członków komisji dyscyplinarnych,
3. niemożność powoływania na asesorów do komisji dyscyplinarnych;

B. w stosunku do szeregowych:

1. niemożność awansowania,
2. niemożność powoływania na asesorów do komisji dyscyplinarnych.

Kara aresztu od czterech do czternastu dni u oficerów pociąga za sobą na przeciąg dwóch lat od orzeczenia kary:

1. niemożność awansowania,
2. niemożność mianowania członkami i zastępcami członków komisji dyscyplinarnych,
3. niemożność powoływania na asesorów do komisji dyscyplinarnych.

Kara degradacji u szeregowych pociąga za sobą na przeciąg trzech lat od orzeczenia kary:

1. niemożność awansowania,
2. niemożność powoływania na asesorów do komisji dyscyplinarnych.

Zwolnienie ze służby w Policji Województwa Śląskiego nie pociąga za sobą utraty praw, nabytych służbą, jednak przy wydaniu orzeczenia dyscyplinarnego zaopatrzenie emerytalne ma być zmniejszone. Zmniejszenie to może dochodzić do 50% normalnego zaopatrzenia.

Jeżeli zwolniony ze służby nie posiada prawa do zaopatrzenia emerytalnego, to otrzymuje odprawę według norm określonych w art. 57. Odprawa ta ma być również zmniejszona do 50% normalnego wymiaru.

Wydalenie ze służby w Policji Województwa Śląskiego pociąga za sobą utratę wszystkich praw, wynikłych ze stosunku służbowego, w tej liczbie prawa do zaopatrzenia emerytalnego; jednak w przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, władza, orzekająca wydalenie, może przyznać członkom rodziny wydalonego stały zasiłek w wysokości ich zaopatrzenia wdowiego lub sierocego, albo mniejszy.

Kary nagany, odliczenia lat służby i obniżenia stopnia służbowego, nakładane na urzędników (art. 106) w myśl postanowień art. 77 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej, pociągają za sobą w stosunku do urzędników — niemożność awansowania, oraz niemożność powoływania na asesorów do komisyj dyscyplinarnych na okres: przy karze nagany przez jeden rok, przy odliczeniu lat służby i obniżeniu stopnia służbowego na okres czasu, równający się ilości odliczonych lat, bądź na jaki zawieszono możność awansu spowodu obniżenia stopnia służbowego.

Art. 74. Karę wydalenia lub zwolnienia ze służby odnośnie do oficerów Policji Województwa Śląskiego orzeka Minister Spraw Wewnętrznych.

Karę wydalenia i zwolnienia ze służby oraz degradacji odnośnie do szeregowych Policji Województwa Śląskiego orzeka Wojewoda Śląski.

Zastosowanie wymienionych w ustępach poprzednich kar musi poprzedzać wysłuchanie opinii komisyj dyscyplinarnych, ustanowionych: dla oficerów Policji Województwa Śląskiego — przy Wojewodzie Śląskim, dla szeregowych Policji Województwa Śląskiego — przy Głównym Komendancie Policji Województwa Śląskiego.

Art. 75. Oficer lub szeregowy, skazany prawomocnym wyrokiem sądu karnego, podlega wydaleniu ze służby bez wdrożenia postępowania dyscyplinarnego i bez wysłuchania opinii komisji dyscyplinarnych, jeżeli skazanie pociąga za sobą utratę zdolności do piastowania urzędu publicznego.

Art. 76. Minister Spraw Wewnętrznych posiada pełnię praw dyscyplinarnych w stosunku do wszystkich oficerów i szeregowych Policji Województwa Śląskiego.

Wojewoda Śląski posiada pełnię praw dyscyplinarnych w stosunku do wszystkich oficerów i szeregowych Policji Województwa Śląskiego z wyjątkiem kary zwolnienia i wydalenia ze służby oficerów Policji Województwa Śląskiego.

Art. 77. Kary dyscyplinarne: upomnienia, nagany i aresztu orzekają przełożeni w stopniach oficerów Policji Województwa Śląskiego, odpowiedzialni za dyscyplinę w powierzonych im jednostkach.

Kary te mogą być nakładane także i bez wysłuchania opinii komisji dyscyplinarnych.

Szczegółowe przepisy o uprawnieniach przełożonych policyjnych wyda Wojewoda Śląski.

Art. 78. Od orzeczenia dyscyplinarnego niema odwołania.

Art. 79. Wznowienie postępowania dyscyplinarnego, zakończonego orzeczeniem, możliwe jest, gdy wyjdą najaw nowe fakty lub środki dowodowe, nieznane w poprzednim postępowaniu, które mogą spowodować zmianę orzeczenia.

O dopuszczeniu wznowienia decyduje władza, która nałożyła karę.

W przypadku zniesienia orzeczenia dyscyplinarnego na podstawie wznowionego postępowania dyscyplinarnego, skutki nowego orzeczenia dyscyplinarnego liczą się od dnia wydania zniesionego orzeczenia dyscyplinarnego.

Art. 80. W przypadku, gdy po przeprowadzeniu wznowionego postępowania w sprawie, w której zapadło orzeczenie zwolnienia lub wydalenia ze służby, zostanie wydane orzeczenie uniewinniające, lub nakładające karę łagodniejszą, niż kara poprzednia, następuje rehabilitacja z pełną restytucją, lub rehabilitacja z częściową restytucją.

Rehabilitacja z pełną restytucją powoduje przywrócenie wszystkich praw, utraconych wskutek orzeczenia o zwolnieniu lub wydaleniu ze służby od dnia wydania tego orzeczenia.

Rehabilitacja z częściową restytucją powoduje zmianę podstawy rozwiązania stosunku służbowego w tym kierunku, że rozwiązanie tego stosunku, które liczyć należy od dnia zniesienia zwolnienia lub wydalenia ze służby, następuje albo w drodze przeniesienia w stan spoczynku, przy zastosowaniu przepisów emerytalnych, albo z przyznaniem odprawy według norm, ustalonych w ustępie ostatnim art. 57 rozporządzenia niniejszego.

O rehabilitacji, tak z pełną, jak i częściową restytucją, decyduje w stosunku do oficerów Policji Województwa Śląskiego Minister Spraw Wewnętrznych, a w stosunku do szeregowych — Wojewoda Śląski.

Art. 81. Komisja Dyscyplinarna dla oficerów Policji Województwa Śląskiego w stopniu od aspiranta do nadkomisarza składa się: z dwóch oficerów w stopniu nie niższym od podinspektora, z któ-

rych starszy stopniem, albo latami służby, jeżeli są w tym samym stopniu, spełnia funkcje przewodniczącego, i z urzędnika Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego, jako członków, oraz z dwóch oficerów Policji Województwa Śląskiego w tym samym stopniu co obwiniony, jako asesorów z prawem głosu.

Członków Komisji oraz potrzebną ilość zastępców mianuje na okres roczny Minister Spraw Wewnętrznych, asesorów zaś powołuje Wojewoda Śląski dla każdej sprawy oddzielnie.

Skład Komisji Dyscyplinarnej oraz asesorów dla inspektora lub podinspektorów Policji Województwa Śląskiego ustala w razie potrzeby Minister Spraw Wewnętrznych.

Komisja Dyscyplinarna dla szeregowych Policji Województwa Śląskiego składa się z dwóch oficerów Policji Województwa Śląskiego w stopniu nie niższym od komisarza, z których starszy stopniem, albo latami służby, jeżeli są w tym samym stopniu, spełnia funkcje przewodniczącego, i z urzędnika Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego, jako członków, oraz z dwóch szeregowych Policji Województwa Śląskiego w tym samym stopniu co obwiniony, jako asesorów z prawem głosu.

Członków Komisji Dyscyplinarnej dla szeregowych Policji Województwa Śląskiego oraz potrzebną ilość zastępców mianuje na okres roczny Wojewoda Śląski.

Asesorów do Komisji Dyscyplinarnej dla szeregowych Policji Województwa Śląskiego mianuje dla każdej sprawy oddzielnie Główny Komendant Policji Województwa Śląskiego.

Jeżeli obwinieni w jednej sprawie, podlegającej rozpatrzeniu przez komisję dyscyplinarną, są

w różnych stopniach służbowych, wówczas na asesorów powołuje się oficerów lub szeregowych w stopniach, równych najstarszemu stopniem obwinionemu, jeżeli zaś w jednej sprawie obwinieni są oficerowie Policji wraz z urzędnikami, lub też szeregowi Policji wraz z urzędnikami, należy powołać na asesorów oficerów lub szeregowych Policji w stopniach, równych najstarszemu obwinionemu.

Art. 82. Wdrożenie postępowania dyscyplinarnego należy do kompetencji przełożonych policyjnych i następuje bądź z ich własnej inicjatywy, bądź na żądanie rządowych władz administracji ogólnej lub sądowych, względnie prokuratorskich.

W razie dopuszczenia się przez oficera lub szeregowego Policji Województwa Śląskiego uchybienia w zakresie dochodzenia i ścigania przestępstw, prokurator i sędzia śledczy może zwrócić mu na to uwagę, oraz na skutki uchybienia, a w miarę okoliczności zawiadomić właściwego przełożonego policyjnego, który na żądanie obowiązany jest spowodować wdrożenie postępowania dyscyplinarnego.

Art. 83. Prawo zawieszania oficerów i szeregowych Policji Województwa Śląskiego w czynnościach służbowych przysługuje Ministrowi Spraw Wewnętrznych, Wojewodzie Śląskiemu i przełożonym policyjnym w stopniu oficerów.

Zawieszenie, zarządzone przez oficerów, podlega zatwierdzeniu przez Wojewodę Śląskiego.

Naczelnicy powiatowych władz administracji ogólnej mają prawo w wyjątkowych przypadkach zawieszać w czynnościach służbowych oficerów i szeregowych Policji Województwa Śląskiego, pełniących służbę w podległych im okręgach administracyjnych,

Zawieszenie oficera lub szeregowego Policji Województwa Śląskiego przez władze, wymienione w ustępie poprzednim, może nastąpić tylko w przypadkach nagłych, w razie uzasadnionych danych, że dalsze pełnienie przez niego obowiązków służbowych może być szkodliwe dla służby.

Naczelnik powiatowej władzy administracji ogólnej może zarządzić zawieszenie bezpośrednio, jeżeli jednak przełożony danego oficera lub szeregowego Policji Województwa Śląskiego znajduje się na miejscu, zawieszenie powinno nastąpić za jego pośrednictwem, przyczem polecenie zawieszenia winno być niezwłocznie wykonane.

O dokonaniem zawieszeniu naczelnik powiatowej władzy administracji ogólnej zawiadamia niezwłocznie właściwego przełożonego policyjnego zawieszonego oficera lub szeregowego Policji Województwa Śląskiego, który obowiązany jest niezwłocznie spowodować wdrożenie przeciwko zawieszonemu postępowania dyscyplinarnego.

O utrzymaniu zawieszenia w czasie postępowania dyscyplinarnego lub uchyleniu zawieszenia, zarządzonego przez naczelnika powiatowej władzy administracji ogólnej, decyduje Wojewoda Śląski.

Oficerom i szeregowym Policji Województwa Śląskiego, zawieszonym w czynnościach służbowych, może być na czas trwania zawieszenia ograniczone uposażenie do połowy. Decyzja pod tym względem należy w stosunku do wszystkich oficerów i szeregowych Policji Województwa Śląskiego do Wojewody Śląskiego.

Jeżeli w wyniku postępowania dyscyplinarnego oficer Policji Województwa Śląskiego ukarany został zwolnieniem lub wydaleniem ze służby, a szeregowy Policji Województwa Śląskiego degrada-

cją, zwolnieniem lub wydaleniem ze służby, to czas zawieszenia w służbie nie zalicza się do służby czynnej, a zatrzymana w tym czasie część uposażenia wypłacie (zwrotowi) nie podlega.

W przypadku umorzenia postępowania dyscyplinarnego, uniewinnienia obwinionego, lub nałożenia niższego wymiaru kary, niż wymienione w ustępie poprzednim, czas zawieszenia liczy się do służby czynnej, a część uposażenia, wstrzymana na czas zawieszenia, powinna być wypłacona.

Postanowienia niniejszego artykułu stosuje się również do urzędników i niższych funkcjonariuszów do czynności pomocniczych.

Art. 84. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych, wprowadzające szczegółowe przepisy o odpowiedzialności dyscyplinarnej i postępowaniu dyscyplinarnem dla Policji Państwowej, będzie miało zastosowanie także do Policji Województwa Śląskiego.

R o z d z i a ł II

Odpowiedzialność karna

Art. 85. Oficer lub szeregowy Policji Województwa Śląskiego, winny umyślnego niewykonania polecenia służbowego właściwej władzy administracji ogólnej albo właściwej władzy sądowej lub prokuratorskiej, podlega karze aresztu do 6 miesięcy.

Art. 86. Oficer lub szeregowy Policji Województwa Śląskiego, który samowolnie celem uchylenia się od służby oddali się czasowo ze swego oddziału, opuści czasowo swe stanowisko służbowe, przekroczy udzielony mu urlop lub nie stawia się

do pełnienia włożonego nań obowiązku, podlega karze aresztu do 6 miesięcy.

Jeżeli samowolne oddalenie się z oddziału, opuszczenie stanowiska służbowego lub przekroczenie urlopu nastąpiło w zamiarze trwałego uchylenia się od obowiązku służby, winny podlega karze więzienia do roku.

Art. 87. Oficer lub szeregowy Policji Województwa Śląskiego, który w czasie pełnienia czynności służbowych, połączonych z niebezpieczeństwem dla niego, z tchórzostwa nie spełni powierzonego mu zadania służbowego albo opuści lub pozostawi współdziałających z nim lub osoby trzecie w niebezpieczeństwie, podlega karze więzienia do lat 2.

Art. 88. Oficer lub szeregowy Policji Województwa Śląskiego, który przez odezwanie lub zachowanie się znieważa (obraża) przełożonego lub starszego stopniem, podlega karze aresztu do 6 miesięcy.

Jeżeli oficer lub szeregowy Policji Województwa Śląskiego czynnie targnie się na przełożonego lub starszego stopniem, podlega karze więzienia do lat 2.

Jeżeli zniewaga przełożonego lub starszego stopniem nastąpiła w czasie, gdy oni pełnili służbę, lub spowodu wykonywania przez nich obowiązków służbowych, winny podlega w przypadku przewidzianym w ust. 1 — karze aresztu do roku, w przypadku zaś przewidzianym w ust. 2 — karze więzienia do lat 3.

Pod temi samemi warunkami tym samym karom podlega oficer lub szeregowy Policji Województwa Śląskiego, winny zniewagi lub czynnego

targnięcia się na kierownika władzy administracji ogólnej albo sędziego lub prokuratora, w okręgu którego pełni służbę, lub który w rejonie oficera czy szeregowego Policji Województwa Śląskiego spełnia czynności urzędowe.

Wzajemność zniewagi nie może skutkować zwolnienia od kary.

Art. 89. Oficer lub szeregowy Policji Województwa Śląskiego, który rozkazowi wydanemu, przez przełożonego policyjnego jest nieposłuszny przez samowolne niewykonanie, przekroczenie lub zmianę rozkazu, podlega karze aresztu do 6 miesięcy.

Oficer lub szeregowy Policji Województwa Śląskiego, który takiemu rozkazowi wyraźnie odmówi posłuszeństwa lub wyrazi swe nieposłuszeństwo słowami, gestami lub innemi działaniami, również oficer lub szeregowy Policji Województwa Śląskiego, który mimo powtórzenia rozkazu trwa w nieposłuszeństwie, podlega karze aresztu do roku.

Jeżeli jeden z czynów, wskazanych powyżej, spełniono wobec zebranych szeregowych Policji Województwa Śląskiego lub odmówiono rozkazowi stawiania pod broń albo pod bronią, winny podlega karze więzienia do lat 3.

Art. 90. Oficer lub szeregowy Policji Województwa Śląskiego, winny świadomego działania w kierunku spowodowania zbiorowego wystąpienia oficerów czy szeregowych Policji Województwa Śląskiego w sprawach związanych ze służbą, czy to przez urządzenie zebrania, czy zbieranie podpisów w celu wspólnego przedstawienia lub zażalenia, czy przez szerzenie wśród oficerów i szeregowych Po-

licji Województwa Śląskiego niezadowolenia ze służby i jej warunków, podlega karze aresztu do roku.

Uczestnicy takiego zebrania, zażalenia lub przedstawienia podlegają karze aresztu do 6 miesięcy.

Art. 91. Oficerowie i szeregowi Policji Województwa Śląskiego, winni skupiania się i wspólnej odmowy posłuszeństwa przełożonemu, oporu lub targnięcia się na przełożonego, podlegają karze więzienia do lat 5.

Przywódcy i podżegacze zbiegowiska, tudzież uczestnicy zbiegowiska, którzy dopuszczają się czynnego gwałtu na przełożonych, podlegają karze więzienia do lat 10.

Art. 92. Oficer lub szeregowy Policji Województwa Śląskiego, który groźbą niekorzystnych następstw służbowych usiłuje powstrzymać podwładnego od wniesienia lub popierania zażalenia, albo udaremnienia lub usiłuje udaremnąć zażalenie, wniesione doń przepisowo, a które jest on obowiązany dalej przedłożyć lub zbadać, podlega karze aresztu do roku.

Art. 93. Udział w przestępstwach przewidzianych w rozporządzeniu niniejszem osób, niebędących oficerami lub szeregowymi Policji Województwa Śląskiego, jest karany w wymiarze, wynoszącym do połowy wymiaru najwyższego, przewidzianego za odnośne przestępstwa.

Art. 94. Postanowienia art. 85 — 93 rozporządzenia niniejszego stosuje się, o ile czyn przestępny nie podpada pod postanowienia art. 286 — 291 kodeksu karnego,

Art. 95. Przestępstwa, określone w art. 85 — 90 i 92, ścigane są tylko na wniosek Wojewody Śląskiego, powzięty z własnej inicjatywy lub na polecenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Wojewoda Śląski nie postawi wniosku o ukaranie przez sąd, jeżeli uważa, że ukaranie dyscyplinarne ze względu na szczególne okoliczności przypadku jest wystarczające.

W przypadkach przestępstw, przewidzianych w art. 85 i 88 ust. 4 rozporządzenia niniejszego, wniosek może złożyć także prezes sądu apelacyjnego i prokurator apelacyjny w zależności od tego, czyje polecenie nie zostało wykonane, lub której władzy jest podporządkowany sędzia lub prokurator. Do wniosku tego stosuje się przepisy, dotyczące wniosku Wojewody Śląskiego.

Art. 96. Art. 88 ust. 4 i odnoszących się do niego postanowień art. 95 ust. 3 nie stosuje się do oficerów i szeregowych Policji Województwa Śląskiego w chwili popełnienia przestępstwa będących na etacie Głównej Komendy Policji Województwa Śląskiego, lub do niej przykomenderowanych.

Za czyny, określone w art. 88 ust. 4, oficerowie i szeregowi Policji Województwa Śląskiego wymienionej kategorii odpowiadają według postanowień ogólnych ustaw karnych.

Jeżeli jednak oficer lub szeregowy Policji Województwa Śląskiego, należący do wymienionej kategorii, został odkomenderowany do służby w jednostce wykonawczej Policji Województwa Śląskiego, to za czyny, przewidziane w art. 88 ust. 4, popełnione w czasie odkomenderowania, odpowiada narówni z oficerami lub też szeregowymi Policji Województwa Śląskiego tej jednostki,

Oficerowie i szeregowi Policji Województwa Śląskiego, będący na etacie specjalnych oddziałów, utworzonych przy Głównym Komendancie Policji Województwa Śląskiego, a przeznaczonych także do czynności dochodzenia i ścigania przestępstw, lub do takich oddziałów przykomenderowani, odpowiadają w trybie, przewidzianym w art. 95 ust. 3, za zniewagę sędziego lub prokuratora, albo za czynne targnięcie się na nich (art. 88), jeżeli taki czyn przestępny został dokonany w czasie pełnienia wymienionych czynności, lub w związku z pełnieniem tych czynności.

Art. 97. Wniosek pisemny o ukaranie należy złożyć prokuratorowi właściwemu lub najbliższemu, który skieruje go do prokuratora właściwego.

Ściganie jest wykluczone, jeżeli Wojewoda Śląski lub uprawniona władza (art. 95) nie złożyła wniosku w ciągu trzech miesięcy. Termin ten liczy się od dnia, w którym osoba, uprawniona do wniosku, otrzymała wiadomość o czynie i osobie sprawcy.

Postępowanie sądowe obejmuje wszystkich, którzy mieli w czynie udział, niemniej popleczników popierających przestępcę i ukrywaczy, choćby wniesiono o ukaranie tylko jednej z powyższych osób.

Cofnięcie wniosku nie jest dopuszczalne.

Prokurator działa na podstawie wniosku z urzędu, jako oskarżyciel publiczny.

Art. 98. Brak wniosku, wymienionego w artykułach poprzednich, nie stoi na przeszkodzie zaareztowaniu zapobiegawczemu (tymczasowemu przytrzymaniu) sprawcy, jak niemniej przeprowadzeniu dochodzeń,

O wydaniu sędziowskiego nakazu zaaresztowania należy jednak zawiadomić bezzwłocznie osobę, uprawnioną do złożenia wniosku, przytaczając okoliczności faktyczne przestępstwa, o ile są wiadome. Nakaz należy uchylić, jeżeli w ciągu dni czternastu od doręczenia tego zawiadomienia nie oznajmiono sądowi, że wniosek złożono lub że zostanie złożony.

Zaaresztowanego należy wypuścić na wolność, jeżeli prokurator o to wniesie, albo jeżeli w ciągu dwóch miesięcy po wykonaniu zaaresztowania niełoży sądowi (sędziemu śledczemu) właściwego wniosku prokuratorskiego, dołączając wniosek osoby uprawnionej (art. 95).

Art. 99. Jeżeli czyn oficera lub szeregowego Policji Województwa Śląskiego ma cechy przestępstwa, ulegającego ukaraniu na wniosek według niniejszego rozporządzenia, oraz cechy przestępstwa, ulegającego ukaraniu według innych ustaw karnych, wówczas mimo to ściganie może nastąpić tylko w razie złożenia wniosku w myśl art. 95 rozporządzenia niniejszego; ograniczenia tego nie stosuje się jednak względem czynów, zagrożonych w innych ustawach karnych karą cięższą, albo ściganych z oskarżenia prywatnego.

Art. 100. Przepisy, wydane przez Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych co do miejsca i sposobu wykonania kar pozbawienia wolności na oficerach i szeregowych Policji Państwowej, będą miały zastosowanie do oficerów i szeregowych Policji Województwa Śląskiego.

Art. 101. Sprawy o przestępstwa, przewidziane w rozporządzeniu niniejszem (art. 85 — 93) należą do właściwości sądów okręgowych.

W sprawach przeciwko oficerom i szeregowym Policji Województwa Śląskiego o przestępstwa, popełnione w związku z pełnieniem służby:

1. delegatowi Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Wojewody Śląskiego oraz Głównego Komendanta Policji Województwa Śląskiego należy zezwolić w każdym stadium sprawy na przeglądanie jej aktów w sądzie lub u prokuratora, o ile to nie tamuje biegu postępowania; delegatem Głównego Komendanta Policji Województwa Śląskiego może być tylko oficer Policji Województwa Śląskiego;

2. przed ukończeniem dochodzenia lub śledztwa należy zażądać opinii władzy, czy, o ile i w czym, uwzględniając warunki służby, czyn obwinionego naruszył obowiązujące przepisy; opinię wydają władze administracji ogólnej oraz przełożeni policyjni; opinię tę należy na rozprawie głównej odczytać; w razie potrzeby ustnego jej uzupełnienia należy przesłuchać biegłego spośród osób, wskazanych przez władzę, która wydała opinię.

Art. 102. Do oficerów i szeregowych Policji Województwa Śląskiego stosuje się przepisy, odnoszące się do Policji Państwowej w zakresie odpowiedzialności karnej przed sądami wojskowymi.

TYTUŁ III

Urzędnicy i niżsi funkcjonariusze do czynności pomocniczych

Art. 103. Osobną kategorię w Policji Województwa Śląskiego tworzą:

- a) urzędnicy kancelaryjni,
- b) niżsi funkcjonariusze do czynności pomocniczych.

Wymienieni w p. a) i b) pełnią czynności, nie wymagające uprawnień policyjno-wykonawczych, i takich uprawnień nie posiadają.

Art. 104. Do urzędników kancelaryjnych i niższych funkcjonarjuszów do czynności pomocniczych stosuje się ogólne przepisy, regulujące stosunki służbowe w państwowej służbie cywilnej, odpowiedzialność karną oraz obowiązki w zakresie służby wojskowej w czasie pokoju i wojny ze zmianami, przewidzianymi rozporządzeniem niniejszem.

Art. 105. Pod względem służbowym i osobowym podlegają urzędnicy i niżsi funkcjonarjusze do czynności pomocniczych właściwym przełożonym policyjnym, przyczem do niższych funkcjonarjuszów do czynności pomocniczych i do urzędników kancelaryjnych od XII do X stopnia włącznie stosuje się przepisy rozporządzenia niniejszego o mianowaniu, awansowaniu, przenoszeniu i rozwiązaniu stosunku służbowego, dotyczące szeregowych Policji Województwa Śląskiego, a do pozostałych urzędników kancelaryjnych — takie same przepisy, dotyczące oficerów Policji Województwa Śląskiego.

Art. 106. Przepisy, regulujące tryb postępowania dyscyplinarnego, dotyczące oficerów i szeregowych Policji Województwa Śląskiego, stosuje się również i do urzędników kancelaryjnych oraz funkcjonarjuszów niższych do czynności pomocniczych z tem, że asesory w komisjach dyscyplinarnych, rozpatrujących ich sprawy, będą powoływani z ich grona.

Komisjami dyscyplinarnymi, właściwymi dla spraw tych urzędników i funkcjonarjuszów są: dla urzędników kancelaryjnych od XII do X stopnia włącznie i niższych funkcjonarjuszów do czynno-

ści pomocniczych — Komisje Dyscyplinarne dla szeregowych Policji Województwa Śląskiego, dla pozostałych urzędników kancelaryjnych (od IX stopnia wzwyż) — Komisja Dyscyplinarna dla oficerów Policji Województwa Śląskiego.

Art. 107. Postanowienia art. 5 ust. 1 rozporządzenia niniejszego nie mają zastosowania do tych oficerów Policji Województwa Śląskiego, którzy przed dniem jego wejścia w życie zostali przyjęci do Policji Województwa Śląskiego.

Art. 108. Szeregowi Policji Województwa Śląskiego, przyjęci na służbę przed dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego, jeżeli nie przeszli w Policji Województwa Śląskiego czterech lat, winni złożyć zobowiązanie, przewidziane w art. 8 niniejszego rozporządzenia, przyczem okres ich służby dotychczasowej w Policji Województwa Śląskiego winien być zaliczony do przewidzianego tym artykułem czasu służby.

Art. 109. Oficerowie i szeregowi Policji Województwa Śląskiego, którzy przed wejściem w życie rozporządzenia niniejszego otrzymali nominacje na stałe na podstawie poprzednio obowiązujących przepisów, uważani będą za ustalonych w służbie w rozumieniu art. 57 rozporządzenia niniejszego, niezależnie od czasu służby w Policji Województwa Śląskiego.

Art. 110. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych i właściwym ministrom.

Art. 111. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w piętnaście dni po ogłoszeniu.

Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy

prawne, normujące sprawy, które są przedmiotem postanowień niniejszego rozporządzenia. Do czasu wydania rozporządzeń i instrukcyj, przewidzianych w niniejszem rozporządzeniu, obowiązują rozporządzenia i instrukcje wydane na podstawie poprzednio obowiązujących przepisów.

Prezydent Rzeczypospolitej: I. Mościcki

Prezes Rady Ministrów i Minister Wyznań

Religijnych i Oświecenia Publicznego:

J. Jędrzejewicz

Minister Spraw Wewnętrznych:

Bronisław Pieracki

Minister Spraw Zagranicznych: Beck

Minister Spraw Wojskowych: J. Piłsudski

Minister Skarbu: Wł. Zawadzki

Minister Sprawiedliwości:

Czesław Michałowski

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych:

Nakonecznikow-Klukowski

Minister Przemysłu i Handlu: Zarzycki

Minister Komunikacji: M. Butkiewicz

Minister Opieki Społecznej: Hubicki

Minister Pocht i Telegrafów: Kaliński

J. E. HOSTYŃSKI
nadkomisarz

Ratownictwo przeciwgazowe

P r z e d m o w a

Przygotowanie obrony biernej przeciwlotniczo-gazowej przybiera na aktualności z dnia na dzień w związku ze stałym postępem w technice lotniczej i broni chemicznej, jak również z uwagi na rozwój sytuacji międzynarodowej. Zagadnienie powyższe nie może być obcem w szeregach organizacji zbrojnej, jaką jest policja, która w przyszłej wojnie aerochemicznej odegra poważną rolę jako jedna z najważniejszych organizacji obronnych.

Szkolimy się w ramach istniejących możliwości i przyswajamy sobie najniezbędniejsze wiadomości z tej dziedziny, a wiadomości nabyte na kursach utrwalamy z roku na rok w formie fachowych artykułów w naszym kalendarzyku.

Śladem lat ubiegłych ofiaruję w roku bieżącym czytelnikom kalendarzyka artykuł p. t. „Ratownictwo przeciwgazowe” (pierwsza pomoc), wyrażając nadzieję, że treścią tego artykułu zainteresują się nie tylko funkcjonariusze policji, ale także ich rodziny.

D Z I A Ł A N I E CHEMICZNYCH ŚRODKÓW BOJOWYCH — A RATOWNICTWO

Dokładna znajomość działania toksycznego chemicznych środków bojowych na organizm ludzki jest nieodzownym warunkiem zrozumienia wskazań sanitarnych i techniki obrony.

Jednym z groźnych elementów walki w przyszłej wojnie aerochemicznej będą t. zw. gazy czyli chemiczne środki bojowe,

Według przyjętej ogólnie teorii będą większe skupienia ludzkie w głębi kraju atakowane przez lotnika, (a w nielicznych wypadkach także przy pomocy pocisków artyleryjskich — tereny przyfrontowe), trzema rodzajami chemicznych środków bojowych, a mianowicie:

duszącemi, parzącemi i ewentl. trującemi.

Nie będzie zadaniem niniejszego podręcznika zaznajomienie czytelnika w szczegółach z chemicznymi i fizycznymi właściwościami wyżej wymienionych trzech grup, gdyż cel ten należy osiągać zasadniczo przy pomocy popularnych kursów informacyjnych, które ukończyć powinno całe społeczeństwo. Natomiast pragnąłbym zapoznać czytelnika w sposób najprzystępniejszy z działaniem biologicznem i objawami zatruc, spowodowanych gazami, ażeby na tle tych wiadomości dać praktyczną poradę, jak należy bronić się przed gazami, lub też ratować tych, którzy ulegli ich działaniu.

Opisując skutki działania chemicznych środków bojowych na organizm ludzki oraz objawów i odruchów u dotkniętego temi środkami, ograniczę się w niniejszym podręczniku jedynie do szczegółów dostępnych dla laika i dających dobrą podstawę do zrozumienia celu i istoty ratownictwa. Pominę również wszelkie t. zw. następowe objawy i skutki procesu chorobowego, które nawet w razie ich rozpoznania przez laika nie upoważniają go do zabiegów, zastrzeżonych wyłącznie dla lekarza. Natomiast postaram się uwypuklić w sposób popularny skutki, objawy i odruchy, które laik może rozpoznać, a — wyciągnąwszy z tego rozpoznania właściwe wnioski — zastosować dopuszczalne zabiegi ratownicze (pierwszą pomoc),

Dla lepszego jednak zrozumienia skutków groźnego działania chemicznych środków bojowych na organizm ludzki i uzasadnienia poszczególnych zabiegów, przypomnę kilka zasadniczych wiadomości z dziedziny anatomji i fizjologii.

Zrozumiałem jest, że nie można w kilkudziesięciu wierszach wyczerpująco omówić tak skomplikowanego ustroju, jakim jest organizm ludzki i funkcje jego poszczególnych części składowych. Toteż muszę ograniczyć się z konieczności do krótkiego omówienia tylko tych części organizmu, które mają bezpośredni i najściślejszy związek z działaniem gazów.

Będą to t. zw. drogi i narządy oddechowe oraz system krwionośny w najogólniejszych zarysach.

Czytelnik, któremu te wiadomości są obce, znajdzie je w załączniku Nr. 1, umieszczonym na końcu podręcznika.

GRUPA GAZÓW DUSZĄCYCH

Do najważniejszych gazów z grupy duszących należą:

- 1) **chlor**, gaz koloru zielono-żółtego, o zapachu ostrym, duszącym, $2\frac{1}{2}$ razy cięższy od powietrza, stężenie zabójcze przy zawartości 3 mg chloru na 1 litr powietrza i 30 minutach oddechania. Chlor przy zetknięciu się z wilgocią rozkłada się chemicznie, a jednym z produktów rozkładu jest kwas solny;
- 2) **fosgen**: gaz bezbarwny, o duszącym zapachu ziemistym (zgniłych owoców lub siana), $3\frac{1}{2}$ razy cięższy od powietrza, 15 razy bardziej trujący od chloru, bardzo czule reaguje pod wpływem wody (wilgoci), dając również jako

jeden z produktów rozkładu chemicznego kwas solny. Otrzymuje się fosgen z czadu i chloru pod wpływem światła;

- 3) **dwufosgen**: ciecz bezbarwna, zapach sfermentowanych owoców, para cięższa od powietrza 6,9 razy, działanie na organizm ludzki takie same jak fosgenu;
- 4) **chloropikryna**: ciecz oleista, bezbarwna, ostry duszący zapach, para $3\frac{1}{2}$ razy cięższa od powietrza, w wodzie nierozpuszczalna, działanie na organizm nieco słabsze niż fosgenu.

DZIAŁANIE BIOLOGICZNE GAZÓW DUSZĄCYCH

Ażeby dobrze zrozumieć zasady ratownictwa chorych, którzy ulegli działaniu gazów duszących, koniecznem jest poznać ich działanie biologiczne.

Ogólnie biorąc, przedstawia się ono w tej grupie następująco:

- a) zadrażnienie błon śluzowych nosa, gardła, krtani, tchawicy, oskrzeli, oskrzelików, oraz spojówek oczu,
- b) specjalne zmiany w płucach,
- c) następowe zmiany w płucach i w systemie krwionośnym.

W szczegółach najbardziej typowy obraz zatrucia daje fosgen.

Wdychane z powietrzem cząsteczki fosgenu osadzają się na błonach śluzowych dróg oddechowych oraz na delikatnych ściankach pęcherzyków płucnych, wskutek czego następuje bardzo ostre zadrażnienie przedewszystkiem samych pęcherzyków, a następnie ścianek oplatających je włosko-

watych naczyń krwionośnych. Ścianki tak pęcherzyków jak też naczynek krwionośnych ulegają uszkodzeniu i stają się przepuszczalnymi dla płynów. W następstwie tych uszkodzeń przedostaje się płyn surowiczy, zawarty w naczyniach krwionośnych, do pęcherzyków płucnych i zalewa płuca, powodując obrzęk płuc. (Zalew ten w przeciągu 24 godzin dosięga takich rozmiarów, że waga płuc zwiększa się cztero- do pięciokrotnie). Następuje stopniowe zmniejszenie powierzchni oddechania i wzmagające się coraz bardziej przeszkody w wymianie gazów tj. w pobieraniu tlenu przez organizm. Równocześnie wskutek tak znacznego ubytku płynu surowiczego w naczyniach krwionośnych, pozostała w nich krew gęstnieje, tracąc na zdolności krążenia. Przeszkody w krążeniu krwi i wynikające z tego niedostateczne odżywianie organizmu tlenem wywierają zgubny, stopniowo wzrastający wpływ na siłę mięśnia sercowego i jego funkcje fizjologiczne. Nie może to pozostać bez wpływu na inne części organizmu, a w rezultacie często następuje śmierć przez uduszenie, jako bezpośrednia przyczyna toksycznego obrzęku płuc oraz ustanie akcji serca.

Podobny obraz zatrucia daje chlor i dwufosgen.

Zatrucia chloropikryną mają natomiast inny przebieg. Nie działa ona jak fosgen, przede wszystkim lokalnie na płuca, lecz jad jej zmienia skład chemiczny krwi, sięga przy pomocy naczyń krwionośnych do odległych części organizmu i wywołuje ich uszkodzenie. Również przy zatruciu chloropikryną obserwujemy obrzęk płuc, podobny jak przy działaniu fosgenu, ale równocześnie dają się zauważyć uszkodzenia odległych komórek, a prze-

dewszystkiem w centralnym systemie nerwowym i w sercu, dalej spotkamy również uszkodzenia dróg pokarmowych, oraz zadrażnienia spojówek oczu. Jednakowoż tak przy fosgenie jak i tutaj najgroźniejszym w skutkach jest uszkodzenie płuc.

Rozpoznanie zatrucia fosgenem byłoby znacznie ułatwione, gdyby natychmiast po zatruciu wystąpiły pewne charakterystyczne objawy. Niektórzy ludzie wprawdzie reagują zaraz po wtargnięciu trucizny do organizmu, kaszlą nieco, skarżą się na bóle w klatce piersiowej, inni żalą się na nudności, niesmak, drapanie w gardle, pobudliwość do wymiotów, a czasem nawet wymiotują.

Naogół jednak dostają się cząsteczki fosgenu bez wywołania tych objawów w głąb płuc i w pierwszych momentach zatrucia nie występują żadne charakterystyczne objawy i na tem właśnie polega niebezpieczeństwo podstępnego działania gazów duszących, że objawy jego ukazują się zwykle z opóźnieniem, a dotknięty gazem czuje się narażenie względnie dobrze.

Dopiero po upływie 1 — 2 lub więcej godzin po zatruciu fosgenem zauważymy typowe i wyraźne objawy zatrucia: najpierw występuje duszność; zamiast normalnych 18 — 20 oddechów na minutę ilość ich zwiększa się stopniowo do 30, 40, 50 a nawet 70. Chory chwyta usilnie powietrze, lamentuje, stęka, rzuca się, zmienia położenie, ręce i nogi są w ruchu. Mamy obraz nerwowego niepokoju.

Twarz nabiera koloru sino-czerwonego, widać na twarzy wyraz wielkiego cierpienia, skrzydła nosa rozszerzają się, tętnice szyjne pulsują silnie, z ust i nosa wydobywają się żółto-czerwone wybroczyny. Ruchy nerwowe stają się coraz gwałtowniejsze, klatka piersiowa staje na szczycie wde-

chu. — Dochodzi do częściowej lub zupełnej utraty przytomności.

Dlatego też, ażeby móc skutecznie chronić się przed następstwami tego podstępного działania gazów duszących, powinien każdy obywatel bez wyjątku poznać jego istotę, gdyż od zachowania się zatrutego w pierwszych momentach zatrucia zależy jego los i życie.

Brak powyżej opisanych symptomów w pierwszych momentach zatrucia nie może być przeto bagatelizowany i skoro tylko istnieje podejrzenie zatrucia, należy ściśle przestrzegać niżej podanych wskazówek, w przeciwnym bowiem razie naraża się zatruty na nieobliczalne i najgroźniejsze następstwa, aż do utraty życia włącznie.

PIERWSZA POMOC PRZY ZATRUCIACH GAZAMI DUSZĄCEMI

Naczelną zasadą przy zatruciach gazami tej grupy jest: jaknajszybsza pomoc lekarska. Ponieważ jednak w przypuszczalnych warunkach przyszłej wojny aerochemicznej pomoc lekarska z powodu licznych wypadków i warunków terenowych nie zawsze będzie możliwą natychmiast, powinien tak chory jak też przedewszystkiem każdy niosący mu pomoc laik poznać i zastosować dokładnie zasady ratownictwa, opisane poniżej:

Transport

Przedewszystkiem należy chorego usunąć natychmiast z zatrutej atmosfery.¹⁾ Jeżeli natych-

¹⁾ Rozumie się, że ratujący musi sam być zabezpieczony w maskę i ewent. ubranie ochronne, o którym mowa przy gazach parzących.

miastowe opuszczenie tej atmosfery jest niemożliwym (duży, rozległy obłok gazowy, chwilowy brak środków i pomocy transportowej), trzeba chorego chronić przed dalszem wdychaniem skażonego powietrza przez nałożenie maski, lub też w braku maski nałożyć mu na usta i nos tampon (ew. chusteczkę lub czystą szmatkę), zwilżony w płynie neutralizującym (np. tiosiarczan sodowy ewentl. zmieszany z sodą), albo w braku takiego płynu, przynajmniej w czystej wodzie. Jeżeli chory ma nałożoną maskę, sprawdzić, czy jest ona dobrze nałożona i źle nałożoną poprawić. O ile ratujący stwierdzi, że maska chorego jest uszkodzona, powinien zastąpić ją inną maską lub też wyżej wspomnianym tamponem.

Jeżeli, badając zabezpieczenie chorego, stwierdzimy u niego wymioty, to należy maskę natychmiast zdjąć (i po oczyszczeniu chorego zastąpić ją ewent. tamponem), ażeby zapobiec uduszeniu się chorego.

Przy usuwaniu z atmosfery zatrutej **będzie najważniejszym, ażeby chory nie był absolutnie narażony nawet na najmniejszy wysiłek fizyczny.** Chory musi być wyniesiony na noszach lub na innym sprzęcie transportowym, nawet wtedy, jeżeli jest zdolny do odbycia drogi pieszo. Wiemy, że każdy chociażby nieznaczny wysiłek fizyczny, każdy ruch, a nawet głośne wołanie, powodują większe zapotrzebowanie tlenu w organizmie, a z opisanego na wstępie przebiegu zatrucia nie trudno wywnioskować, że z powodu poważnego uszkodzenia płuc wymiana gazów w organizmie jest wybitnie utrudniona i dopływ tlenu pomniejszony poniżej normalnego zapotrzebowania. Wobec tego nie tylko nie śmiemy podwyższać tego zapotrzebowa-

nia, ale musimy starać się przez unieruchomienie chorego obniżyć zapotrzebowanie tlenu do minimum.

Sztuczne oddechanie nie śmie być zastosowane pod żadnym warunkiem u chorych zatrutych gazami duszącymi.

Przy transportowaniu nie należy posługiwać się pojazdami, które powodują wstrząsy, lecz używać — w braku przeznaczonych do transportu chorych specjalnych karetek konnych lub samochodowych — raczej tylko noszy, chociażby nawet zaimprowizowanych.

Chorego transportuje się zasadniczo w pozycji leżącej, przyczem głowa i klatka piersiowa powinny spoczywać nieco wyżej (podłożyć poduszkę, siano, słomę lub części ubrania), a w każdym razie w położeniu ułatwiającem oddechanie. Życzenie chorego odnośnie do ułożenia go w inny sposób np. półsiedząco powinno być respektowane.

Uspokajający wpływ na ratowanego ze strony jego otoczenia oraz zdecydowane i spokojne zachowanie się ratownika będzie miało duże znaczenie dodatnie dla chorego; uniknie się przez to każdego zbędnego podniecenia, które musi mieć wpływ na czynności oddechowe i może spowodować nowe niebezpieczeństwo.

Jeżeli transport odbywa się w karetce zamkniętej, trzeba koniecznie dbać o wentylację, unikając jednak w porze chłodnej zbytniego oziębienia powietrza wewnątrz.

Przy dłużej trwającym transporcie byłoby bardzo pożądanem zainstalowanie w karetce aparatu tlenowego i podawanie choremu tlenu już w czasie transportu.

Nie należy przy transporcie zapomnieć o rozluźnieniu ubrania (kołnierzyk, krawat, pas itd.), co umożliwi choremu swobodniejsze oddechanie.

Ciepłota ciała

Dla utrzymania ciepłoty, szczególnie porą zimową wzgl. zależnie od panujących warunków atmosferycznych należy mieć w pogotowiu koce i okrywać skrzętnie transportowanego, bez zbytecznego obciążenia, które spowodowałoby utrudnienie w oddechaniu. Wskutek niedoboru tlenu będzie się u chorego zaznaczał ubytek ciepłoty, a wpływy zewnętrzne mogą spowodować jeszcze dalsze pogorszenie stanu, a w szczególności zwężenie naczyń krwionośnych, w następstwie czego może wzmóc się odpływ płynu surowiczego z naczyń krwionośnych do płuc. Dlatego też podtrzymanie ciepłoty musi być tak dobitnie zaakcentowane.

Zmiana ubrania

Po przybyciu na punkt ratowniczy powinna nastąpić natychmiast zmiana ubrania (jeżeli okoliczności na to pozwalają), ponieważ w ubraniu chorego będą tkwić cząsteczki gazu, szkodliwe dla niego i otoczenia. Przy zmianie ubrania nie narażać chorego na ochłodzenie i wysiłki fizyczne.

Zakażone ubrania usunąć do innej ubikacji — po uprzednim wydatniem przewietrzeniu.

Podawanie tlenu

Pierwszym i najważniejszym zabiegiem, jaki można i należy zastosować przy zatruciu gazami duszącymi, jest podawanie choremu tlenu. Ten środek odżywczy, jako podstawa ratownictwa przeciwgazowego, powinien być i będzie w przyszłej wojnie wytwarzany masowo i musi łącznie z odpo-

wiedniemi aparatami znaleźć się wszędzie, gdzie będzie groziło niebezpieczeństwo gazowe, a w każdym razie w punkcie ratowniczym.

Laik powinien jednak wiedzieć, że podawanie choremu tlenu z butli, niezaopatrzonej w zawór redukujący dopływ tlenu do płuc stosownie do zapotrzebowania, będzie zawsze dla chorego bardzo niebezpiecznem, gdyż może doprowadzić do rozdarcia płuc. Dlatego też podawanie tlenu musi odbywać się przy pomocy specjalnie do tego skonstruowanych aparatów, lub też — z mniej już dzisiaj stosowanych — worków tlenowych.

Przy cięższych wypadkach, oraz jeżeli zapas tlenu i aparatów tlenowych wystarcza, można chorego utrzymywać nawet dłuższy czas pod tlenem, zaś przy lżejszych wypadkach i przy braku zapasów podawanie tlenu powinno odbywać się z przerwami, zależnie od subiektywnego stanu chorego lub też obiektywnych spostrzeżeń ratującego, który zauważy u chorego duszności. Przeciętnie wystarcza 6 l tlenu na minutę.

Lokal

Jeżeli natychmiastowe oddanie chorego do szpitala nie jest możliwem, trzeba stworzyć mu jaknajlepsze warunki w danej sytuacji. Lokal, w którym ma zagazowany przebywać, powinien być obszerny, dobrze przewietrzony (wentylacja), jasny, zapewniający wygodę i spokój. Utrzymanie odpowiedniej temperatury jest rzeczą bardzo ważną. Porą zimową można ogrzewać łóżko (worki z ogrzanym piaskiem, cegłą, termofory; nie poparzyć chorego).

Powietrze w lokalu powinno być od czasu do czasu nasycone parą wodną (przez wyparowywa-

nie wrzącej wody z większego naczynia); takie powietrze zmniejsza pobudliwość do kaszlu. Także odświeżanie powietrza przez rozpylanie rozczyну, składającego się z 240 gr wątroby siarczanej, 140 cm³ ługu mydlanego rozpuszczonego w 10 litrach wody przyczynia się do stworzenia dogodnej dla chorego atmosfery. Rozumie się, że palenie tytoniu w izbie chorego jest niedopuszczalne.

Lekarstwa i odżywianie

W przerwach między podawaniem tlenu można zastosować wdychanie pary z 2,25% rozczyну dwuwęglanu sodu.

W czasie napadów kaszlu podać choremu do wachania olejek eterowy, albo też spirytus mentolowy na zwilżonej chusteczce, co przynosi pewną ulgę.

O ile chory żąda, można mu podać ciepłej herbaty lub kawy. Chorzy zwyczajnie nie będą mieli apetytu, ale w razie potrzeby można im podać pokarmy tylko płynne lub papki.

Usta chorego można przepłukać słabym rozczyinem nadmanganjanu potasu lub letnią wodą.

Chorym nieprzytomnym pod żadnym warunkiem nie wolno podawać płynów.

Dla uniknięcia nieporozumień należy zaznaczyć, że ratownictwo byłoby źle zrozumiane i zastosowane, jeżelibyśmy chcieli odrazu stosować wszystkie wymienione zabiegi. Każdy z nich może być stosowany w miarę potrzeby i czasu oraz zależnie od objawów i odruchów.

Oczy

O ile chory odczuwa silny światłowstręt (przeważnie po zatruciu chloropikryną), może dobre

usługi oddać nałożenie okularów z ciemnego szkła, lub w braku takich daszka z tektury na czole nad oczyma. Nie dopuścić do tarcia oczu; powoduje ono spotęgowanie stanu zapalnego. Przy bólach oczu można zakropić je 3% roztworem wody borowej, lub 2,25% roztworem dwuwęglanu sodu.

Istnieje jeszcze cały szereg innych zabiegów pierwszej pomocy w wypadkach zatrucia gazami duszącymi, jednakowoż stosowanie tych zabiegów z wielu bardzo względów nie może być powierzzone laikowi, który przez niewłaściwą dawkę albo podanie niewłaściwego środka i w niewłaściwym czasie mógłby raczej zaszkodzić i narazić chorego na bardzo poważne następstwa.

Ścisłe i umiejętne zastosowanie przez laika powyżej zaleconych metod i środków ratownictwa będzie często stanowiło o życiu zagazowanego, a w każdym razie ułatwi lekarzowi fachowe leczenie i przyczyni się do złagodzenia procesu chorobowego.

Trzeba działać szybko, spokojnie, zdecydowanie i z pełną świadomością oraz zrozumieniem znaczenia pierwszej pomocy, a wtedy spełnimy dobrze ciążący na nas obowiązek samarytański!

G A Z Y P A R Z A C O - T R U J Ą C E

Do tej grupy należą: iperyt i luizyt.

IPERYT

technicznie używany jest cieczą oleistą, koloru brunatnego, o zapachu musztardy. Przy temperaturze 14° C zestala się, przy zwykłych temperaturach paruje słabo i należy do długotrwałych w terenie. (Chemicznie niezniszczony potrwa w te-

renie do 6 tygodni). Para iperytu jest cięższa od powietrza 5,5 razy, ciecz iperytu jest cięższa od wody. Przesiąka łatwo przez tkaniny itp., oraz niektóre rodzaje skóry, nie tracąc swych szkodliwych właściwości.

Ogólne działanie biologiczne: Iperyty jest typowym jadem komórkowym. Zarówno ciecz jego jak też i para działają parząco zewnątrz, a pary lub rozpylone drobne kropelki, wdychane przez człowieka (zwierzę), działają bardzo szkodliwie na organa i drogi oddechowe.

Najczulej reagują: oczy, twarz, szyja, przednia część klatki piersiowej, pachy, nasady żeber i okolice organów płciowych.

Działanie odbywa się z opóźnieniem, widoczne po 2 — 6 godzinach.

Skóra: Pod działaniem np. jednej kropli iperytu: po 2 godzinach powstaje zwykły rumień, który w przeciągu następnych kilku godzin przechodzi następujące zmiany: barwa różowa staje się fiołkową, miedzianą, a wreszcie brązową. W miejscach rumienia szcześnie (po około 18 — 20 godzinach) powstają pęcherze w różnej ilości i rozmiarach. Towarzyszy tym objawom obrzęk zapalny i dotkliwe bóle. Na miejscu oparzenia tworzy się owrzodzenie, kończące się obumarciem tkanek, a po wygojeniu pozostaje znaczna blizna. Po pęknięciu pęcherzy istnieje groźba wtórnego zakażenia.

Proces choroby jest długotrwały — do 2 miesięcy.

Drogi oddechowe:

Nos: utrata powonienia, katar (w późniejszym stadium), mogą nastąpić krwotoki.

Krtań i tchawica: możliwe przekrwienie i obrzęk błony śluzowej.

Oskrzela, płuca: ulegają często również dotkliwym uszkodzeniom.

Ogólne objawy zakażenia dróg oddechowych: chory bez głosu, oddycha z trudnością, ma napady kaszlu i duszności.

Drogi pokarmowe: Istnieje również niebezpieczeństwo zakażenia żołądka. Objawy: nudności, wymioty.

Oczy: światłowstręt i łzotok po 2 — 3 godzinach, zapalenie spojówek (po 5 — 12 godzinach). Przy silniejszych stężeniach pary: cięższe formy uszkodzenia.

Ogólne objawy: osłabienie, przygnębienie, senność, dotkliwe bóle.

LUIZYT

Oleista, żółta ciecz, cięższa od wody, pary dosyć lotne, 7,1 raza cięższe od powietrza, zapach pelargonji. W terenie jest luizyt mniej trwały od iperytu.

Właściwości toksyczne luizytu są podobne do iperytu, lecz objawy działania następują natychmiast po zakażeniu (rumień po kilkunastu minutach).

Proces chorobowy trwa znacznie krócej niż przy iperycie.

PIERWSZA POMOC PRZY ZATRUCIU GAZAMI PARZĄCEMI

Transport

Tak, jak przy gazach duszących, pierwszym warunkiem pomocy jest usunięcie z atmosfery działania iperytu.

Przy zakażonych, którzy zdradzają objawy uszkodzenia dróg oddechowych, należy zachować takie same ostrożności transportowe, jak przy zatrutych gazami duszącymi, gdyż zakażenia dróg oddechowych należą tu do najcięższych postaci uszkodzeń.

Zabezpieczenie własne

Zanim wejdziemy w szczegóły udzielania pierwszej pomocy, musimy przede wszystkim zwrócić uwagę na zabezpieczenie osoby niosącej pomoc. Nie wystarczy tutaj — jak przy gazach duszących — sama maska przeciwgazowa, wobec faktu, że iperyt (luizyt) działa nietylko na drogi oddechowe (pary lub drobne cząsteczki cieczy), ale także na całą powierzchnię ciała.

Zasadniczo ratownictwo w wypadkach zagażowań środkami chemicznymi parzącymi powinno być prowadzone przez drużynę sanitarną, zaopatrzoną w maski przeciwgazowe i t. zw. ubrania przeciwiiperytowe, chroniące całe ciało przed uszkodzeniem. W braku takich ubrań należy ochronę przynajmniej zaimprovizować przez posługiwanie się np. gumowym płaszczem nieprzemakalnym, lub z materiału nagumowanego, albo też płaszczem z grubego płótna, gotowanym w mieszaninie łożu, talku i pokostu. Płaszcze gumowe z kapiszonem zachodzącym głęboko na szyję są najlepsze. Płaszcze obcisłe nie są wskazane, raczej obszerne, wolno leżące, dobrze jednak zapinane. Głowę można chronić także skutecznie przez czapki skórzane, gumowe lub z płótna (impregnowanego jak wyżej), układające się w liczne fałdy. Dla ochrony okolic części płciowych mogą służyć kawałki płótna, nasiąkniętego oliwą (prof. Lustig, str. 200).

Ręce należy chronić przy pomocy rękawic gumowych lub skórzanych, możliwie najgrubszych, które jednak ze względu na przepuszczalność po stosunkowo krótkim czasie (10 do 30 minut — zależnie od grubości) trzeba zmywać często ciepłą wodą lub zimną wodą przy użyciu mydła, lub zanurzać od czasu do czasu w benzynie (lub w 4% roztworze nadmanganianu potasu, albo też 3% roztworze wapna chlorowanego). Buty powinny być możliwie z najgrubszej skóry. Nałożenie na buty chodaków z drewnianymi podeszwami, lub też zaimprowizowane podeszwy drewniane dadzą dobrą ochronę na pewien czas.

Prowadzenie akcji ratowniczej bez powyżej zaleconego, przynajmniej zaimprowizowanego zabezpieczenia, będzie dla ratującego zawsze bardzo niebezpiecznem.

Pierwsza pomoc

Metody ratownictwa, zalecone poniżej, oparte są na założeniu, że pierwsza pomoc będzie udzielana najpóźniej w około 2 — 2½ godziny po zetknięciu się z iperytem, tj. w czasie, kiedy nie będzie jeszcze widocznych objawów zewnętrznych zakażenia lub też objawy te będą bardzo nieznaczne. Przy dobrze zorganizowanej akcji obronnej pierwsza pomoc będzie w tym okresie czasu zawsze możliwa.

Udzielenie pomocy w okresie późniejszym aniżeli 2½ godzinny, lub kiedy wystąpią już wyraźne ostre objawy zatrucia, jest bardziej skomplikowane i będzie należało już raczej do zakresu działania lekarza, tutaj bowiem zastosowanie niewłaściwego zabiegu przez laika może mieć poważne ujemne następstwa. I dlatego wypadki już rozwi-

niętego działania iperytu (znaczny rumień, obrzęk skóry i ewentualnie pęcherze) należy bezwarunkowo i jaknajszybciej kierować do lekarza.

Ogólną zasadą przy udzielaniu pierwszej pomocy powinno być, że im sprawniej i szybciej ona nastąpi, tem skutki jej będą pomyślniejsze. Nie należy przypuszczać, że udzielenie szybkiej pomocy uchroni zakażonego zupełnie przed skutkami działania iperytu, natomiast trzeba sobie zdawać sprawę z faktu, że zneutralizowanie iperytu w przeciągu 5 — 10 minut od chwili zakażenia daje w wielu wypadkach bardzo łagodny przebieg zakażenia, a zastosowanie właściwych zabiegów już po upływie tego czasu, ale jaknajspieszniej, w każdym razie zapobiegnie rozszerzaniu się powierzchni uszkodzonej, zmniejszy nasilenie przyszłych objawów chorobowych i ułatwi pracę lekarzowi.

W praktyce będziemy rozróżniali dwa rodzaje wypadków zakażenia, a mianowicie: drobne zakażenie lokalne na wiadomem, dającym się stwierdzić miejscu, lub też zakażenie na większej przestrzeni ciała, ustalone albo przypuszczalne. Tam, gdzie zachodzą wątpliwości co do miejsca i rozmiaru, należy przyjąć jako podstawę ratownictwa, że odkażenie musi nastąpić na całym ciele.

W pierwszym wypadku (np. drobne lokalne zakażenie ręki, ewentualnie jest jeszcze widoczna niewchłonięta przez skórę kropla cieczy iperytowej) należy postąpić następująco:

a) zdjąć ciecz przy pomocy waty lub szmatki tak, ażeby przytem nie rozszerzać zakażenia, (użyta do tego celu watę względnie szmatkę natychmiast spalić lub też wrzucić do wiadra z roztworem sody),

b) następnie zmyć zakażone miejsce ciepłą wodą z mydłem (ewentualnie szarem mydłem), przez co resztką niewchłoniętego iperytu zostanie usunięta.

Jeżeli zabieg następuje w 30 minut po zakażeniu, można odkażenie przeprowadzić także przy pomocy szmatki lub waty, napuszczonej alkoholem (benzyną, gazoliną lub naftą), przez natarcie zakażonej powierzchni. Szmatkę (watę) po użyciu spalić.

Tego rodzaju drobne zakażenia będą prawdopodobnie należały do rzadkości i — jakkolwiek powinny być również zbadane przez lekarza — nie będą nastroczały zbyt wielkich obaw o zdrowie zakażonego.

Metody dezyperytażu (odkażania) najlepiej można scharakteryzować na tle liczniejszych wypadków zakażeń o nieznanej powierzchni skażenia t. j. na organizacji zbiorowego odkażania, z jakim będziemy mieli prawdopodobnie do czynienia w przyszłej wojnie. Kto opanuje ten system, temu łatwo będzie znaleźć dobre wyjście z sytuacji mniej skomplikowanej.

Do masowego ratownictwa przeciwiperytowe nadają się najlepiej łącznie z natryskami, ze względu bowiem na opisane na wstępie właściwości chemiczne i toksyczne iperytu dezyperytaż w wodzie stojącej byłby raczej szkodliwy i narażałby chorego na dalsze uszkodzenia.

Punkt ratowniczy (łaznia) powinien mieć osobne wejście i wyjście tj. t. zw. stronę zakażoną i czystą. Jedną z ubikacyj, najbliższą wejścia należy przeznaczyć na rozbieranie chorych (w porze chłodnej musi być dobrze ogrzana, możliwie obszer-

na, podłoga w miarę możliwości wyłożona słomiankami lub matą kokosową), a obok drugą na lokal dezynfekcyjny ubrań, ekwipunku i sprzętu. Ta ostatnia ubikacja powinna być ściśle odseparowana od innych, przez co zapobiegnie się przenikaniu par iperytowych do innych lokalów, w których odbywa się odkażanie chorych.

Trzecia ubikacja punktu ratowniczego, zaopatrzona w możliwie największą ilość natrysków, będzie przeznaczona na zmywanie zakażonych, czwartą zaś przeznaczają się na szatnię, gdzie chory otrzyma odkażone ubranie własne, lub — w miarę możliwości — inne czyste ubranie, a następnie zostanie oddany w opiekę lekarską (ew. do szpitala).

We wszystkich wyżej wymienionych lokalach powinna istnieć dobra wentylacja, która uniemożliwiałaby nagromadzenie się w nich pary iperytowej, powstałej przy odkażaniu i wydzielającej się z zakażonego sprzętu i ekwipunku, zaś personel ratowniczy powinien pracować stale w maskach i w ubraniach ochronnych — w miarę możliwości bojowych, a nie improwizowanych. (Prężność pary iperytu przy $+ 20^{\circ} \text{C}$ może wywołać nasycenie powietrza w ilości 0,625 mg na 1 litr, a to stężenie może spowodować śmiertelne porażenie iperytem).

Punkt ratowniczy powinien być zasadniczo przygotowany w formie schronu przeciwgazowego (uszczelniony i zaopatrzony w wentylatory z filtrem).

Postępowanie przy rozbieraniu zaiperytowanych

Rozbieranie zaiperytowanych musi być przeprowadzone z zachowaniem wszelkich możliwych ostrożności,

Udzielający pomocy winien być przede wszystkim sam dobrze zabezpieczony (maska, ubranie ochronne przeciwiperytowe) i dbać o to, ażeby przez nieumiejętne postępowanie nie naraził chorego na zakażenie części ciała, przedtem niezakażonych, co łatwo może nastąpić przez dotknięcie zakażonym ubraniem lub ekwipunkiem. Może zająć wypadek, że ubranie nie da się zdjąć z chorego bez narażenia go na dalsze zakażenie i wtedy nie należy zawahać się przed rozcięciem ubrania nożycami, gdyż szkoda materialna ustępuje na dalszy plan wobec konieczności ratowania zdrowia ludzkiego.

W tym lokalu należy także przeprowadzić strzyżenie włosów, o ile są one podejrzane o zakażenie.

W braku bojowego ubrania ochronnego trzeba będzie dla własnej ochrony niejednokrotnie zastosować improwizowane środki ochronne opisane na str. 230 — 31 i użyć kleszczy, ażeby przy pomocy tego sprzętu uchronić się od dotykania zakażonego ubrania gołymi rękami. W takich wypadkach będzie się polecało odkażać możliwie najczęściej rękawice rozczytnem wapna chlorowanego, a ręce (po dokładnem wysuszeniu) sproszkowanym wapnem chlorowanym i przez zmywanie w bieżącej ciepłej wodzie, przy użyciu mydła szarego lub też przy najmniej zwykłego.

Odkazanie lokali

Ubranie zakażone i ekwipunek należy oddać natychmiast do lokalu dezynfekcyjnego.

Lokal, w którym odbywa się rozbieranie zakażonych, powinien być możliwie najobszerniejszy i wyposażony w ławki, stoły, wiadra z wodą, sodą

i wapno chlorowane w szczelnie zamkniętych naczyniach.

Sprzęt i podłogę (ewentualnie słomianki i maty) należy możliwie najczęściej odkażać wapnem chlorowanym, a cały lokal często przewietrzać, wykorzystując momenty, w których nie grozi wtargnięcie z zewnątrz powietrza zakażonego gazami duszącymi lub trującymi, względnie parzącymi, o ile w pobliżu znajdowałyby się plama iperytowa (luizytowa) jeszcze nieodkażona.

Odkazanie skóry

W lokalu natryskowym najprostszą i bardzo skuteczną metodą neutralizowania iperytu jest obfite i kilkakrotne zmywanie ciała w bieżącej ciepłej wodzie przy równoczesnem namydłaniu mydłem zwykłym lub też mydłem szarem (zielonym). Do zmywania nie używać szczotek lub t. p., lecz najlepiej gąbki lub kawałka płótna.

O ile chory zetknął się z płynnym iperytem i powierzchnia zakażonego ciała została ustalona (najczęściej ręce, stopy, pośladki) można także zastosować następujący sposób odkażania (Dr. Montrym-Żakowicz):

a) zmywanie conajmniej dwukrotnie powierzchni zakażonej alkoholowym roztworem mydła zielonego i następnie wodą z temże mydłem,

b) pudrowanie obfite zaiperytowanej powierzchni skóry wapnem chlorowanym przy zachowaniu następujących ostrożności: wapno chlorowane musi być świeże, suche, bardzo drobno sproszkowane i bez grudek. Lepiej go mieszać z równą częścią talku. Przedtem skórę należy dokładnie osuszyć, nigdy nie pudrować wilgotnej skóry. Na częściach skóry jak: pachwiny, pod pachami, na organach

płciowych, powieki, pomiędzy palcami nóg i rąk itp. nie wolno stosować wapna chlorowanego. Również z chwilą pojawienia się zapalenia skóry i pęcherzy nie wolno używać do odkażania tego środka odkażającego.

W 3 — 8 minut (zależnie od wrażliwości chorego) należy przeprowadzić obfite zmywanie ciała ciepłą wodą z mydłem.

Na wrażliwe, wyżej wymienione części ciała w miejsce wapna chlorowanego zastosować 1 — 2% roztwór annogenu.

Trzeba dbać o to, ażeby woda użyta do zmywania miała szybki i dobry odpływ, gdyż nagromadzone w niej cząsteczki iperytu mogą jeszcze działać zakażająco.

Odkazanie oczu, jamy ustnej, przewodów nosowych, gardzieli

Po zmyciu skóry należy niemniej szybko przystąpić do odkażania wyżej wymienionych części organizmu, przepłukując je 2,25% roztworem dwuwęglanu sodu.

Rozczyn ten sporządza się z 22,5 gr dwuwęglanu sodu na 1 l wody destylowanej. Pod żadnym warunkiem roztwór ten nie śmie być silniejszy.

Do płukania spojówek oczu używać najlepiej irygatora, którego rurka gumowa jest zakończona odpowiednio cienką szklaną rurką. Przy oczach postępować bardzo ostrożnie!

Na tem kończy się skromna ilość zabiegów pierwszej pomocy, którą może i powinien zastosować laik. Jest jeszcze cały szereg innych środków pomocy, które musi się jednak zastrzec doświad-

ezonemu sanitariuszowi, a pozatem przypominam jeszcze raz zasadę: jaknajprędzej do lekarza!

Opisany powyżej sposób niesienia pierwszej pomocy zaiperytowanym nie zawsze i nie wszędzie da się zastosować w całej pełni. Przy masowem odkazaniu te warunki powinno się stworzyć; brak jednakowoż kilku oddzielnych ubikacyj, łaźni z natryskami itd. nigdy nie może być przeszkodą do uskutecznienia odkazania pojedynczych osób. Tam gdzie wszystko odbywa się w jednym lokalu, trzeba będzie zachować często więcej ostrożności, dbać więcej o odkazanie wszystkiego, co mogło ulec zakażeniu, a natrysk można zawsze zaimprovizować.

Odkazanie ubrania i bielizny

Najskuteczniej można odkazić ubranie w dezynfektorze w przegrzanej parze wodnej, pod wpływem której iperyt rozkłada się i staje się nieszkodliwym.

W braku dezynfektora można osiągnąć odkazanie ubrania i bielizny przez przygotowanie w wodzie z mydłem na **otwartem powietrzu lub w dobrze przewietrzanej przestrzeni** i przeprasowanie.

Ubranie ochronne impregnowane odkaza się 3% roztworem wapna chlorowanego.

Odkazanie przedmiotów skórzanych i metalowych

Obuwie i inne skórzane części ekwipunku odkaza się przez odpowiednie wysmarowanie klarownym roztworem wapna chlorowanego.

Przedmioty metalowe oczyszcza się ostrożnie z iperytu szmatką, (którą winno się zaraz spalić)

i następnie natrzeć 5% roztworem siarczku sodowego²⁾, zmyć ciepłą wodą, osuszyć i wysmarować smarem.

UWAGI DO RATOWNICTWA ZAKAŻONYCH LUIZYTEM

Jak już poprzednio zaznaczono, działanie luitytu na organizm ludzki następuje — w odróżnieniu od działania iperytu — natychmiast (rumień występuje już po kilkunastu minutach), a w następstwie tego także pęcherze i obrzęk skóry pojawiają się szybciej, niż po zakażeniu iperytem.

W związku z tem udzielenie pierwszej pomocy powinno nastąpić w możliwie najszybszym czasie.

Sposób udzielania pierwszej pomocy przy zakażeniach luityztem jest naogół taki sam jak przy iperycie. Im szybciej nastąpi pomoc, tem lepszy skutek. (Natarcie np. zakażonej powierzchni suchem sproszkowanym wapnem chlorowanym w 5 — 10 minut po zakażeniu spowoduje powstanie mniejszych pęcherzy i łagodniejszy przebieg procesu chorobowego).

O ile przy udzielaniu pierwszej pomocy zauważymy już pęcherze (pomoc w tym wypadku musiałaby nastąpić zbyt późno), to należy baczyć, ażeby pęcherzy tych nie uszkodzić, gdyż przez to ułatwiłoby się zakażenie organizmu bakterjami chorobotwórczymi. Przy zmywaniu pęcherzy poleca się napuścić używaną do tego gazę amerykańską wazeliną, przez co zapobiegnie się uszkodzeniu delikatnego nabłonka pęcherzy.

²⁾ Nie dotykać gołemi rękami, ponieważ siarczek sodowy ma własności żrące.

GAZY TRUJĄCE

Ogólne uwagi

Chemiczne środki bojowe trujące należą do grupy „trucizn o działaniu ogólnem”.

W czasie minionej wojny były z tej grupy stosowane trucizny krwi i trucizny systemu nerwowego jak np. kwas pruski i t. zw. karbonylki, a po-
zatem występował w warunkach polowych tlenek węgla (czad), jako produkt niezupełnego spalania się materiałów wybuchowych.

Działanie tych środków chemicznych polegało bądźto na chemicznej zmianie składu krwi, która stawała się po zatruciu niezdolną do przenoszenia tlenu do komórek organizmu ludzkiego, bądźteż na porażeniu systemu nerwowego i mięśnia sercowego, oraz ośrodka oddechowego.

Niemal wszystkie te środki chemiczne okazały się w czasie minionej wojny z punktu widzenia ich wartości bojowej mało wartościowymi; wielka trudność techniczna w uzyskaniu szkodliwych dla organizmu ludzkiego stężeń w powietrzu i inne względy pozwalają na twierdzenie, że te „gazy” w przyszłej wojnie jako bojowe chemiczne środki nie będą używane.

Jeden z nich tylko zasługuje na uwagę i to w związku z obroną bierną przeciwlotniczą w kraju, a jest nim tlenek węgla czyli „czad”. Gaz ten jako jeden ze składników chemicznych gazów świetlnych może zagrażać osiedla ludzkie w razie uszkodzenia przewodów gazów świetlnych przez lotnika przy pomocy bomb kruszących pośrednio lub bezpośrednio. Z tego też powodu wskazanem jest, ażeby właściwości toksyczne tlenku węgla, system

obrony i ratownictwo zatrutych tym gazem były ogólnie znane.

TLENEK WĘGLA (CZAD)

Działanie na organizm ludzki. Tlenek węgla jest typową trucizną krwi o bardzo dużej jadowitości. Zawartość 2 gr czadu w 1 m³ powietrza powoduje śmierć w przeciągu kilku minut; jednakowoż także o wiele niższe stężenia jak np. 0,2 — 0,5 gr na 1 m³ powietrza mogą spowodować śmierć przy dłuższem działaniu.

Działanie trujące tlenku węgla polega na tem, że tworzy on z hemoglobina krwi daleko trwalsze połączenie od jej połączenia z tlenem. Hemoglobina, która połączyła się z tlenkiem węgla, nie jest w stanie wchłaniać tlenu i wskutek tego ustaje stopniowo odżywianie organizmu ludzkiego tlenem, które — zależnie od stężenia i czasu działania — szybko lub z opóźnieniem powoduje śmierć wśród objawów uduszenia się.

Działanie czadu na organizm ludzki można na podstawie obserwacji objawów podzielić na trzy okresy:

- 1 okres:** Przyspieszenie tętna i oddechu, ból głowy, senność, wzrastająca duszność, bóle w okolicy serca i drżenie członków. Powoli następuje niedowład, szczególnie dolnych kończyn.
- 2 okres:** Występują drgawki poszczególnych grup mięśni lub całego ciała, chorzy często przygryzają sobie język, źrenice zwężają się, ukazuje się piana na ustach, oddech jest charchący (objawy podrażnienia kory mózgowej jako następstwo głodu tlenowego).

3 okres: Występują objawy duszenia się, źrenice rozszerzają się i nie reagują na światło, oddech bardzo przyspieszony i płytki, piana na ustach, tętno szybkie i nieregularne, w końcu tętno ustaje zupełnie.

Połączenie tlenku węgla z hemoglobina krwi jest odwracalne, jeżeli pomoc nastąpi naczas. Nadmiar tlenu może wyprzeć tlenek węgla z krwi i przywrócić jej normalną zdolność odżywiania organizmu tlenem.

RATOWNICTWO

Wypadki zatrucia będą występowały przede wszystkim w lokalach zamkniętych lub też źle wentylowanych. Przy wejściu do tych lokali w celach ratowniczych należy pamiętać o zabezpieczeniu własnem. Najskuteczniejsze zabezpieczenie przed działaniem tlenku węgla daje aparat tlenowy izolacyjny, jednakowoż i maska przeciwgazowa zaopatrzona w specjalny pochłaniacz t. zw. hopkalitowy stanowi dobrą ochronę przeciw temu gazowi. (Maska z pochłaniaczem zwykłym, napełnionym węglem aktywowanym, nie chroni przed tlenkiem węgla).

W razie braku sprzętu ochronnego w postaci aparatu tlenowego względnie maski trzeba będzie dokonać ratowania zagazowanego także i bez tego sprzętu. W takim wypadku należy przez szybkie otwarcie (wyważenie) drzwi i okien spowodować przewietrzenie zagazowanej ubikacji. Jeżeli koniecznem jest wkroczenie do niej bez sprzętu ochronnego, to należy wewnątrz posuwać się szybko, pełzając po podłodze, gdzie stężenie gazu będzie najniższe, albowiem tlenek węgla jako lżej-

szy od powietrza będzie unosił się w górnych jego warstwach.

Postępowanie z zagazowanym

Zagazowanego usunąć jaknajszybciej z zatrutej atmosfery i umieścić na świeżem powietrzu lub też w dobrze przewietrzonej izbie i zastosować sztuczne oddechanie.

Nie narażać chorego na zimno.

Z chwilą, kiedy zauważymy, że oddech u chorego powraca, trzeba poprawić utlenianie krwi przez wydatne podawanie tlenu z aparatu tlenowego, posiadającego urządzenie redukcyjne.

Dla podtrzymania akcji serca podaje się silną czarną kawę, jednakowoż dopiero wtedy, kiedy chory jest przytomny i oddycha samodzielnie. (Alkoholu nie podawać!)

Chory powinien być stale przykryty ciepłym kocem lub ogrzewany termoforem.

Zaleca się również zastosowanie masażu oraz synopizmów na skórze klatki piersiowej i na odnożach.

Także i tutaj zasada: jaknajprędzej do lekarza!

R O Z P O Z N A N I E I P I E R W S Z A P O M O C

Ogólne zasady

Cała trudność w zastosowaniu właściwych metod pierwszej pomocy będzie polegała na rozpoznaniu, jakimi środkami chemicznymi został chory zakażony. Rozpoznanie to będziemy musieli opierać przede wszystkim na objawach i odruchach

chorobowych, które jednakże mogą łatwo doprowadzić do fałszywych wniosków i w następstwie tego do niewłaściwych zabiegów. Istnieje tylko nieznaczna ilość objawów i odruchów charakterystycznych tylko i wyłącznie dla pewnych chemicznych środków bojowych względnie całych ich grup, a natomiast możemy się spotkać często z objawami i odruchami, wspólnymi dla różnych chemicznych środków bojowych, przynależnych pod względem ich działania biologicznego nawet do różnych grup (duszących, trujących, parząco-trujących, drażniących). Ta właśnie ostatnia okoliczność może najłatwiej być przyczyną niewłaściwego rozpoznania rodzaju uszkodzenia organizmu i jego wysoce niepożądanych następstw.

Istnieje wprowadzić cały szereg naukowo zbadanych i zalecanych t. zw. wykrywaczy w postaci rozmaitych papierków chemicznych i cieczy, są to jednak wszystko środki, którymi laik w obecnym stanie rzeczy tylko rzadko będzie mógł się posługiwać, a to spowodu najrozmaitszych technicznych i finansowych trudności, oraz braku odpowiedniego przygotowania.

Dlatego też będzie się polecało, ażeby laik korzystał przede wszystkim z informacji fachowych organizacji obronnych, które będą pracowały w czasie ataków lotniczych w obronie biernej ośrodków ludzkich (drużyny sanitarno-ratownicze i drużyny odkażające), które będą zaopatrzone w odpowiednie wykrywacze. Taki stan rzeczy będzie istniał tak długo, aż ukażą się w obiegu będące obecnie przedmiotem badań tego rodzaju wykrywacze, którymi będzie mógł posłużyć się każdy obywatel, fachowo nieprzygotowany.

Metody niesienia pierwszej pomocy, opisane w niniejszym artykule, odnoszą się do wypadków, w których stwierdzono z wszelką pewnością omawianymi powyżej wykrywaczami, jakie środki chemiczne względnie jakie grupy tych środków zadziałały na chorego.

Może jednak zajść wypadek, w którym nie będziemy mogli korzystać z informacji wspomnianych wyżej fachowych organizacji ratowniczych, a w takich wypadkach rozpoznanie rodzaju zagazowania ułatwi nam „Schemat szybkiego rozpoznania rodzajów zagazowania”, przedstawiony w załączniku Nr. 2. Schemat ten opisuje wspomniane na wstępie niniejszego rozdziału charakterystyczne objawy i odruchy, właściwe tylko pewnym chemicznym środkom bojowym, względnie ich grupom. Skoro zaznajomimy się dokładnie z wiadomościami, zawartymi w tym schemacie, to nietrudno będzie zastosować właściwe metody ratownictwa. Są one szczegółowo opisane przy poszczególnych grupach chemicznych środków bojowych, natomiast załącznik Nr. 3 „Schemat pierwszej pomocy dla zagazowanych” daje ponadto krótki, zwięzły przegląd najważniejszych metod ratownictwa, przy równoczesnem powtórzeniu charakterystycznych objawów, wyszczególnionych w załączniku Nr. 2.

DROGI ODDECHOWE I NARZĄDY KRĄŻENIA KRWI

Jest rzeczą ogólnie wiadomą, że jednym z nieodzownych warunków życia organizmu ludzkiego jest proces mechaniczno-chemiczny, wyrażający się w pobieraniu tlenu, zawartego w otaczającym nas powietrzu i wydalaniu zużytego (spalonego) tlenu w postaci dwutlenku węgla. Proces ten odbywa się przy pomocy całego szeregu skomplikowanych narządów oddechowych oraz krwionośnych w następujący sposób:

Tlen, zawarty w powietrzu, przedostaje się na zasadzie ruchu oddechowego do płuc przez jamę nosową i ustną do jamy gardła i krtani, a następnie do tchawicy, mającej postać rury, która w klatce piersiowej rozdziela się na dwa główne oskrzela; dalsza droga tlenu prowadzi przez coraz drobniejsze rurki, rozdzielające się wewnątrz płuc na wzór gałęzi drzew, t. zw. oskrzela drobne i oskrzeliki, aż wreszcie dostaje się tlen do pęcherzyków płucnych, które nakształt winnych gronek tworzą zakończenie najdrobniejszych oskrzelików.

Pęcherzyki te posiadają bardzo subtelnie zbudowaną ściankę, przez którą mogą przenikać gazy powietrza i inne, natomiast ścianka ta w stanie nieuszkodzonym nie przepuszcza cieczy. Pęcherzyki są niejako stacją rozdzielczą tlenu; ścianki ich są oplecione najdrobniejszymi naczynkami włoskowatymi systemu krwionośnego, stanowiącemi ostateczne rozgałęzienie tętnic i żyły płucnej. Tlen, dostawszy się do pęcherzyków, przebija ich ścianki i wpada do naczyń włoskowatych tętniczych, następnie do coraz grubszych naczyń krwionośnych,

aż wreszcie przez tętnicę wpada do mięśnia sercowego, skąd przy pomocy skurczu mięśnia zostaje wytłoczony za pośrednictwem naczyń krwionośnych tętniczych do całego organizmu, docierając przez naczynia włoskowate aż do najdrobniejszych części, t. j. komórek ciała ludzkiego. Funkcję roznoszenia tlenu po organizmie spełniają czerwone ciała krwi, które jakby czółenka roznoszą ten niezbędny do życia środek odżywczy, podając go komórkom. Tlen zużyty (spalony) w komórkach zamienia się na dwutlenek węgla i w tej nowej postaci chemicznej wpada do naczyń włoskowatych żylnych, zdąża do dużych naczyń żylnych i dostaje się wkońcu do mięśnia sercowego, skąd żyłą płucną i jej rozgałęzieniami (naczyniami włoskowatymi żylnymi) przedostaje się do pęcherzyków płucnych, poczem drogami oddechowymi, opisanymi na wstępie, wydalony zostaje nazewnątrz.

Ten proces wymiany gazów trwa stale tak długo, jak długo organizm ludzki spełnia swoje funkcje fizjologiczne bez przeszkód.

Dla łatwiejszego zrozumienia działania biologicznego chemicznych środków bojowych na organizm ludzki należy jeszcze dodać, że krew w naczyniach krwionośnych tętniczych, odżywiona tlenem, posiada kolor żywo czerwony, podczas gdy nasycona spalonym już tlenem tj. dwutlenkiem węgla krew żylna odznacza się kolorem ciemnym, prawie czarnym.

Chcąc przedstawić powyżej opisany proces mechaniczno-chemiczny obrazowo, możnaby porównać górne drogi oddechowe do głównego dostawcy tlenu, pęcherzyki płucne do stacji rozdzielczej, naczynia krwionośne do drobnych dostawców, a naj-

drobniejszą część organizacyjną ciała ludzkiego tj. komórkę do klienta, pobierającego towar. Jak długo cały aparat dostawców funkcjonuje nienagannie, tak długo klient może zaspakajać swoje potrzeby życiowe. Skoro następują zaburzenia w prawidłowem funkcjonowaniu tego aparatu, co będzie miało miejsce pod działaniem chemicznych środków bojowych, klient nie otrzyma tlenu i musi zachorować.

Nowy system walki, a w szczególności walki chemicznej, polega na skażeniu powietrza takimi środkami chemicznymi, których zadaniem jest uszkodzić powyżej opisane organa oddechowe i krwionośne i uniemożliwić w ten sposób odżywianie organizmu tlenem, albo uszkodzić względnie zabijać wprost „klienta” tj. komórkę i w ten sposób spowodować chorobę lub śmierć człowieka.

SCHEMAT SZYBKIEGO ROZPOZNANIA RODZAJÓW ZAGĄZOWANIA

Bez śladów oparzenia skóry	płuca objęte działaniem gazu	przyczem są objawy zadrażnienia oczu	słodkawo-gryzący zapach w większości wypadków wymioty i nudności	Chlor
		rzadko i tylko nieznaczne zadrażnienie oczu	przeważają objawy duszenia się	Chloro-pikryna
		w większości wypadków zadrażnienie oczu	przeważa działanie na krtań i górne drogi oddechowe, kichanie, kaszel, nudności	Fosgen
Ślady oparzenia skóry	zarumienienie skóry i obrzęk (także objawy ewent. zadziałania na płuca)	łagodne swędzenie, ślady zadziałania na górne drogi oddechowe, zadrażnienie oczu, światłowstręt		Iperyty (w silniejszych stężeniach), zapach musztardy, gorczycy lub cebuli
		pęcherzyki występują z opóźnieniem		
Bez śladów oparzenia skóry	płuca nieobjęte działaniem	osłabienie, ból głowy, zawroty, szum w uszach, zaburzenia umysłowe, nudności, utrata przytomności (bładość twarzy nie występuje - wargi czerw.)		Tlenek węgla (czad) bez zapachu
		kurcze, utrata przytomności, objawy zaburzeń nerwowych		Kwas pruski (zapach gorzkich migdałów)

SCHEMAT PIERWSZEJ POMOCY DLA ZAGAZOWANYCH

Gazy	Działania i główne objawy	Ratownictwo
Gazy działające na płuca (chlor, fosgen, dwufosgen, chloropikryna)	Słabe zadrażnienie oczu i górnych dróg oddechowych, uszkodzenie dolnych dróg oddechowych i płuc (obrzęk płuc), kaszel, duszność, duszenie się	Spokój! ciepłota! Zmiana ubrania! Podawanie tlenu bez ciśnienia! Transport leżąc. Silna kawa czarna, albo herbata. Nie wolno stosować sztucznego oddechania!
Parząco-trujące (iperyt, uizyt)	Oparzenie skóry, powstanie pęcherzy, zadrażnienie oczu i niedomagania wzrokowe spowodu uszkodzenia rogówki. Zapalne zadrażnienie górnych i dolnych dróg oddechowych, z następstwem zachorzeniem płuc	Zmiana ubrania. Skóra: zmywanie przy użyciu mydła. Oczy: Przemywanie 2.25 % roztworem dwuwęglanu sodu, płukanie gardła słabym roztworem nadmanganianu potasu.
Trujące Tlenek węgla i kwas pruski	Oslabienie, szum w uszach, ból głowy, nudności, utrata przytomności, oddech ustaje	Świeże powietrze, sztuczne oddechanie (nawet kilka godzin), nacieranie, utrzymanie akcji serca (czarna kawa), podawanie tlenu.

- Nie wolno !
- 1) podawać nieprzytomnym żadnych płynów !
 - 2) stosować sztucznego oddechania przy gazach bojowych, duszących i parząco-trujących.

MINIMALNE ZAOPATRZENIE niezbędne do niesienia pierwszej pomocy

Dwuwęglan sodu,
olejek eterowy,
nadmanganian potasu,
woda borowa,
annogen techniczny,
5% roztwór siarczku sodowego,
tlen w butlach,
soda bezwodna techniczna,
wątroba siarczana,
ług mydlany,
spirytus mentolowy,
benzyna,
mydło szare,
spirytus rektyfikowany,
gazolina,
nafta,
wapno chlorowane,
alkoholowy roztwór mydła szarego,
talk,
lój,
pokost,
woda destylowana,
wazelina amerykańska,
smar do metalu,
okulary z ciemnego szkła,
zakraplacz do oczu,
nożyce,

maszynka do strzyżenia włosów,
kleszcze,
gaza wyjałowiona,
wata odtłuszczone,
bibuła do filtrowania,
szmatki wyjałowione,
tektura (na daszki na czoło),
gąbki do zmywania,
naczynie do grzania wody,
wiadro emaljowane,
polewaczka do rozczynu wapna chlorowanego,
butle do roztworów,
termofor,
piasek,
cegła,
słomianki,
maty,
aparat tlenowy izolacyjny,
maski przeciwgazowe,
komplet ubrania przeciw-
iperytowego,
nosze,
koce,
kawa,
herbata,
cukier.

Uwaga: Ilości leków, sprzętu i materiału zależne od rozmiarów organizacji ratowniczej.

Ź R Ó D Ł A

1. Dr. M. Montrym - Żakowicz: „Ogólne zasady ratownictwa przeciwgazowego ludności cywilnej, Warszawa 1933”.
 2. Sen. Prof. Aleksander Lustig: „Patologja ogólna i klinika zagazowań bojowych, Warszawa 1933” (tłómaczone z języka włoskiego).
 3. Dr. Hessek i Dr. Hałacz: „Podręcznik dla członków drużyn sanitarnych P. C. K., Katowice 1932”.
 4. Inż. Stefan Stanisław Korolec: „Chemiczne środki bojowe, Warszawa 1928”.
 5. Dr. Jaques Parisot i A. Ardisson: „La protection contre le danger aéro-chemique, Nancy 1932”.
 6. Rudolf Hanslian: „Der chemische Krieg, Berlin 1927”.
 7. Dr. phil. Julius Meyr: „Der Gaskampf und die chemischen Kampfstoffe, Lipsk 1926”.
 8. Dr. Otto Muntsch: „Leitfaden der Pathologie und Therapie der Kampfgaserkrankungen, Lipsk 1932”.
 9. G. Ritter i C. Pfaundler: „Ziviler Luftschutz L. S. Aufbau und Schulung, Ludwigshafen 1932”.
 10. Dr. med. i filozofji Herman Büscher: „Grün- und Gelbkreuz — Spezielle Pathologie und Therapie der Körperbeschädigungen durch die chemischen Kampfstoffe der Grünkreuz- und Gelbkreuzgruppe, Hamburg 1932”.
-

Krzyż Zasługi Za Dzielność

(Dz. U. R. P. Nr. 30/28, poz. 279)

Krzyż Zasługi Za Dzielność istnieje celem szczególnego nagradzania oficerów i szeregowych Policji Państwowej, Korpusu Ochrony Pogranicza oraz Straży Granicznej, za czyny spełnione w specjalnie ciężkich warunkach z wykazaniem wyjątkowej odwagi, z narażeniem życia lub zdrowia w obronie prawa, nietykalności granic oraz życia i mienia obywateli.

Krzyż Zasługi Za Dzielność jest noszony na wstędze Krzyża Zasługi (patrz niżej) z niebiesko-zielonym paskiem biegnącym ukośnie od prawego górnego do lewego dolnego rogu, na lewej piersi.

Krzyż Zasługi Za Dzielność posiada jeden stopień i może być nadany tej samej osobie tylko trzykrotnie. Dwu i trzykrotne nadanie oznacza się nałożeniem na wstęgę posiadanego Krzyża Zasługi Za Dzielność jednego lub dwóch gładkich metalowych okuć ze srebra z polerowanymi krawędziami.

Do Krzyża Zasługi Za Dzielność przy pierwszym i drugim nadaniu przywiązana jest dożywotnia pensja w wysokości 200 zł. rocznie.

Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 27 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 84/33, poz. 631) rozciągnięta została moc obowiązująca powyższego rozporządzenia taksamo na funkcjon. Policji Województwa Śląskiego.

Krzyże Zasługi, nadane funkcjon. Policji Województwa Śląskiego na mocy ustawy z dnia 23 czerwca 1923 r. o ustanowieniu Krzyża Zasługi (Dz. U. R. P. Nr. 62, poz. 458) przed wejściem w życie rozporządzenia powyższego za czyny, określone

w art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 marca 1928 r. o ustanowieniu Krzyża Zasługi Za Dzielność (Dz. U. R. P. Nr. 30, poz. 279), będą zamienione przez władzę określoną w art. 7 tegoż rozporządzenia na Krzyże Zasługi Za Dzielność. Pierwsza pensja roczna, związana z nadaniem Krzyża Zasługi Za Dzielność, będzie w tych przypadkach przysługiwała za rok 1934.

Krzyż Zasługi Za Dzielność nadaje prezes Rady Ministrów.

Krzyż Zasługi

(Dz. U. R. P. Nr. 62/23, poz. 458)

Krzyż Zasługi istnieje celem nagradzania osób, które od chwili wskrzeszenia Rzeczypospolitej położyły względem niej lub jej obywateli zasługi, spełniając czyny, nieleżące w zakresie ich zwyczajnych obowiązków, a przynoszące znaczną korzyść Państwu lub poszczególnym obywatelom.

Krzyż Zasługi posiada trzy stopnie, mianowicie:

Krzyż złoty,
Krzyż srebrny,
Krzyż brązowy.

Krzyż Zasługi jest noszony na wstędze amarantowej z niebieskimi wzdłuż brzegów prążkami, na lewej piersi.

Krzyż Zasługi może być nadany czterokrotnie w każdym stopniu tej samej osobie.

Dwu, trzy lub czterokrotne nadanie oznacza się nałożeniem na wstążkę posiadanego Krzyża Za-

sługi jednego, dwu lub trzech pasków gładkich z odpowiedniego metalu.

Złoty Krzyż Zasługi nadaje Prezydent Rzeczypospolitej, Srebrny i Brązowy Krzyż Zasługi nadaje prezes Rady Ministrów.

Medal Za Ratowanie Ginących

(Dz. U. R. P. Nr. 37/28, poz. 351)

Medal mogą otrzymać obywatele Rzeczypospolitej oraz cudzoziemcy, którzy bądź na obszarze Rzeczypospolitej, bądź przy ratowaniu obywateli polskich zagranicą nieśli ratunek z narażeniem życia własnego.

Medal jest noszony na wstędze białej z czerwonymi brzegami i czerwonym prążkiem w środku, na lewej piersi.

Medal może być nadany jednej i tej samej osobie kilka razy.

Każde następne nadanie oznacza się zapomocą pięcioramiennej metalowej gwiazdki brązowej na wstążce.

Medal Za Ratowanie Ginących nadaje Minister Spraw Wewnętrznych, względnie uprawnieni przez niego wojewodowie.

IGNACY DOLATA
st. przodownik

Zaopatrzenie emerytalne

WSTĘP

Przeważna część funkcjonariuszów Policji Województwa Śląskiego, a zwłaszcza emerytów, nie orientuje się należycie w obowiązujących przepisach emerytalnych i wskutek tego zwracają się do

władz częstokroć z nieuzasadnionemi prośbami i żądaniami, a wskutek nieznajomości przepisów, tracą bardzo często prawo do przysługującego im uposażenia emerytalnego.

Cheąc ułatwić funkcjonarjuszom Policji Województwa Śląskiego należytą interpretację i zrozumienie postanowień ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r., pragnę w ogólnych zarysach podać ważniejsze postanowienia obowiązującej ustawy emerytalnej z uwzględnieniem dotychczasowych zmian, pomijam zaś postanowienia mniej ważne lub mające zastosowanie do nieznacznej ilości funkcjonarjuszów.

Dla łatwiejszej orientacji podaję, że pierwszą ustawą, regulującą zaopatrzenie emerytalne funkcjonarjuszów państwowych była ustawa emerytalna z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 466). Ustawa ta została uchylona ustawą emerytalną z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 6, poz. 46, z 1924 r.), obowiązująca od dnia 1 października 1923 r. Ustawa ta była kilkakrotnie zmieniana, a najważniejsze zmiany wprowadzone zostały rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 grudnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 122, poz. 705) i ustawą z dnia 18 marca 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 170). Jednolity tekst ustawy emerytalnej z wszystkimi zmianami został ogłoszony rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 25 marca 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 42, poz. 380).

Ustawą z dnia 18 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 239) wprowadzone zostały nowe zasadnicze zmiany ustawy emerytalnej, a ponowne jednolite brzmienie ustawy emerytalnej nie zostało jeszcze ogłoszone.

POSTANOWIENIA OGÓLNE

Którzy funkcjonariusze państwowi podlegają tej ustawie?

Postanowienia ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. odnoszą się do :

1. stałych funkcjonariuszów państwowych, nie wyłączając sędziów i prokuratorów (art. 1),
2. zawodowych wojskowych (art. 1),
3. wdów i sierot po funkcjonariuszach państwowych i zawodowych wojskowych (art. 60),
4. emerytów b. państw zaborezych (art. 82),
5. funkcjonariuszów b. państw zaborezych i zawodowych wojskowych b. państw zaborezych, nieprzyjętych do służby w Państwie Polskiem (art. 95, 102, 104 i 108).

Kiedy powstaje prawo do zaopatrzenia emerytalnego

Według art. 9 ustawy emerytalnej prawo do zaopatrzenia emerytalnego nabywał normalnie funkcjonariusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, po nieprzerwanej conajmniej 10-letniej służbie cywilno-państwowej względnie wojskowej, o ile z powodów, w ustawie przewidzianych, przechodził w stan spoczynku.

Wyjątkowo prawo do zaopatrzenia emerytalnego nabywał funkcjonariusz państwowy względnie zawodowy wojskowy :

- a) po nieprzerwanej conajmniej 5-letniej służbie cywilno-państwowej względnie wojskowej, jeżeli został zwolniony ze służby powodu trwałej niezdolności do służby, spowodowanej kalectwem lub chorobą, nabytą bez własnej winy po wstąpieniu do służby, oraz

- b) bez względu na czas służby, jeżeli został zwolniony ze służby wskutek trwałej niezdolności do służby, spowodowanej nieszczęśliwym wypadkiem, wynikłym powodu lub w czasie pełnienia obowiązków służbowych lub wskutek działań wojennych w miejscu służbowego pobytu, lub wreszcie wskutek chorób zakaźnych, panujących epidemicznie w miejscu służbowego pobytu względnie w wojsku.

Nawiasowo podają, że nieszczęśliwy wypadek w rozumieniu poprzedniego ustępu (art. 9, pkt. 2a) jest to nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, które spowodowało bezpośrednio lub pośrednio obrażenie ciała lub chorobę danego funkcjonariusza.

Ustawa z dnia 18 marca 1931 roku zmieniła brzmienie wspomnianego art. 9, zachowała jednak prawo do normalnego zaopatrzenia emerytalnego po 10 latach służby, a natomiast co do uzyskania wyjątkowego zaopatrzenia po 5-ciu latach wprowadziła nie tylko zmianę redakcyjną, ale nadto uzależniła przyznanie zaopatrzenia emerytalnego od stwierdzenia, iż trwała niezdolność do służby nabyta została w związku ze służbą. To ograniczenie uzależniało w wysokim stopniu prawa odnośnego funkcjonariusza państwowego względnie zawodowego wojskowego od orzeczeń komisji lekarskich, a ponadto na komisje lekarskie nakładało ciężki, a niejednokrotnie niemożliwy do wykonania obowiązek ustalenia, czy kalectwo lub choroba nabyta została w związku ze służbą. To też z wdzięcznością powitać należy skreślenie z nowej ustawy słów: „nabytą w związku ze służbą bez własnej winy” i przywrócenie słów poprzednich: „nabytą bez własnej winy po wstąpieniu do służby” i to

z ważnością od dnia 1 kwietnia 1931 r., gdyż bez względu na to, czy komisje lekarskie po dniu 1 kwietnia 1931 r. stwierdziły, iż kalectwo lub choroba nabyta została w związku ze służbą, czy nie, funkcjonariusze ci nabyli prawo do zaopatrzenia emerytalnego, jeżeli komisja lekarska stwierdziła, że niezdolność do służby spowodowana została kalectwem lub chorobą, nabytą bez własnej winy po wstąpieniu do służby.

Nowa ustawa pogorszyła niestety stanowisko funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych, pozostających w służbie czynnej, gdyż normalne nabycie prawa do zaopatrzenia emerytalnego uzależniła od posiadania conajmniej 15-letniej państwowej służby cywilnej względnie wojskowej, tak, że od dnia 1 kwietnia 1932 roku prawo do zaopatrzenia emerytalnego normalnie nabywa tylko ten funkcjonariusz państwowy względnie zawodowy wojskowy, który posiada conajmniej 15 lat służby, policzalnej do wysługi emerytalnej, a tem samem pozbawia zaopatrzenia emerytalnego wszystkich tych, którzy w dniu wejścia w życie tej ustawy posiadali już 10 lat służby, policzalnej do wysługi emerytalnej, a tem samem nabyli prawo do zaopatrzenia emerytalnego.

Aby przynajmniej częściowo krzywdę wyrządzoną wynagrodzić, nowa ustawa zawiera przepis, mocą którego Rada Ministrów na wniosek właściwej władzy naczelnej za zgodą Ministra Skarbu w wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, może przyznać zaopatrzenie emerytalne funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym, którzy w dniu wejścia w życie tej ustawy pozostawali w służbie państwowej i posiadali conajmniej 10 lat służby, względnie służby

i pracy zawodowej, policzalnych do wysługi emerytalnej z samego prawa. Oczywiście, że przyznanie zaopatrzenia emerytalnego z mocy tego przepisu zależy od swobodnego uznania.

Funkcjonariusze państwowi i zawodowi wojskowi, posiadający warunki, w ustępie powyższym wymienione, uzyskują jednak prawo do zaopatrzenia emerytalnego z samego prawa od pierwszego dnia miesiąca, następującego po dniu ukończenia 60 roku życia, w tych przypadkach, gdy nie uzyskali z tytułu ich późniejszej służby lub pracy, po rozwiązaniu z nimi stosunku służbowego, jakiegokolwiek innego zaopatrzenia oraz gdy za nich nie przekazano ze Skarbu Państwa składek ubezpieczeniowych.

Dalej zaznaczyć należy, że w myśl wspomnianego przepisu wdowy i sieroty po funkcjonariuszach państwowych i zawodowych wojskowych, posiadających w dniu wejścia w życie tego przepisu co najmniej 10 lat służby, nabywają prawo do zaopatrzenia emerytalnego z samego prawa. W ten sposób prawa wdów i sierot nabyte na podstawie poprzedniej ustawy zostały zachowane.

Wdowy i sieroty nabywają prawo do zaopatrzenia emerytalnego z chwilą śmierci męża względnie ojca, o ile oczywiście mąż względnie ojciec w chwili śmierci prawo do zaopatrzenia emerytalnego posiadał.

Za życia męża lub ojca przysługuje żonie i dzieciom prawo do zaopatrzenia tylko wówczas, gdy mąż względnie ojciec był już emerytem i umieszczony i leczony jest na koszt Skarbu Państwa w zakładzie dla umysłowo chorych, pod warunkiem, iż oprócz emerytury nie posiada on innych środków utrzymania.

Nadto w wyjątkowych wypadkach władza naczelna w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu może żonie i dzieciom urzędnika wydalonego ze służby przyznać zasiłek na utrzymanie w myśl art. 83 ustawy o państwowej służbie cywilnej.

Przerwy w służbie

Bardzo ważnym warunkiem policzalności lat do wysługi emerytalnej, jak to wymaga art. 10 ustawy emerytalnej, jest ciągłość służby, czyli służba nieprzerwana z wyjątkiem wypadków, przewidzianych w ustawie emerytalnej, a mianowicie:

W myśl postanowień art. 85 ustawy emerytalnej przerwy w służbie (art. 10 ustawy emerytalnej), zaszłe przed dniem 1 października 1923 r. t. j. przed wejściem w życie ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r., nie stoją na przeszkodzie zaliczenia poprzedniego czasu służby do wysługi emerytalnej.

Do zaliczenia czasu czynnej służby w wojsku polskim i czasu przebytego w niewoli niema zastosowania warunek ciągłości służby, wymagany w art. 10 ustawy emerytalnej.

Przy przechodzeniu funkcjonariusza państwowego z jednego działu służby do drugiego, za przerwy w rozumieniu ustawy emerytalnej uważa się jedynie przerwy, przekraczające dni 30.

Służba policzalna do wysługi emerytalnej

Czas służby, policzalnej do wysługi emerytalnej, liczy się od dnia rzeczywistego objęcia służby do dnia przeniesienia w stan spoczynku.

Funkcjonariuszom państwowym zalicza się ponadto:

- a) polską państwową służbę prowizoryczną i przygotowawczą, o ile nominacja na służbę stałą nastąpiła w czasie służby prowizorycznej, lub bezpośrednio po odbyciu służby przygotowawczej (art. 37 pkt. 1);
- b) pracę kontraktową w służbie państwowej polskiej, jeżeli bezpośrednio po ukończeniu tej pracy nastąpiła nominacja na służbę stałą, lub prowizoryczną, jednak pod warunkiem uiszczenia opłaty emerytalnej za czas pracy kontraktowej (art. 37 pkt. 2 ustęp ostatni);
- c) czas przebyty w stanie nieczynnym (art. 37, pkt. 3 lit. a);
- d) czas czynnej również obowiązkowej służby w Wojsku Polskiem (art. 37, pkt. 3 lit. b).

Co do zaliczenia obowiązkowej służby wojskowej do wysługi emerytalnej zaznaczam nawiasem, że Najwyższy Trybunał Administracyjny rozstrzygając w pewnym wypadku sprawę zaliczenia do wysługi emerytalnej służby wojskowej w czasie wojny orzekł, że art. 37 ustawy emerytalnej mówiąc o obowiązkowej służbie wojskowej ma na myśli nie służbę z mobilizacji, lecz służbę z poboru.

Za służbę w Wojsku Polskiem uważa się również służbę wojskową odbyłą w polskich formacjach wojskowych, uznanych przez Państwo oraz odbyłą przed dniem 1 sierpnia 1914 r. służbę w polskich organizacjach wojskowych (art. 92, ustęp 2 i art. 105, ustęp 1). Za formacje wojskowe rozporządzeniem Ministra Spraw Wojskowych z dnia 19 stycznia 1927 r. Dz. Ust. Nr. 9, poz. 72 uznane zostały następujące formacje wojskowe:

1. Legjony Polskie (Polski Korpus Posiłkowy, Polska Siła Zbrojna) od 1 sierpnia 1914 roku.
2. Bajończycy od 21 sierpnia 1914 r. do 22 sierpnia 1915 r.
3. Legjon Puławski od 18 października 1914 r.
4. Brygada Strzelców Polskich od 13 października 1915 r.
5. Dywizja Strzelców Polskich od 21 lutego 1917 r.
6. I Korpus Polski od 6 sierpnia 1917 r. do 7 lipca 1918 r.
7. II Korpus Polski od 8 grudnia 1917 r. do 12 maja 1918 r.
8. III Korpus Polski od 15 stycznia 1918 r. do 22 sierpnia 1918 r.
9. Oddział Polski w Odesie od 23 listopada 1917 r. do 20 kwietnia 1918 r.
10. Polska Oddzielna Brygada na Kaukazie od 25 grudnia 1917 r. do 26 lipca 1918 r.
11. Oddział na Murmaniu od 29 czerwca 1918 r.
12. Oddział na Kubaniu od 24 sierpnia 1918 r.
13. IV Dywizja generała Żeligowskiego od 23 października 1918 r.
14. V Dywizja Syberyjska od 23 czerwca 1918 r.
15. Armja Polska we Francji od 4 czerwca 1917 r.
16. P. O. W. od 1 sierpnia 1914 r.

Organizacje wojskowe, w których służbę odbytą przed dniem 1 sierpnia 1914 r. zalicza się jako służbę w Wojsku Polskiem, są następujące:

1. Związek Walki Czynnej od 1 czerwca 1908 r.
2. Związek Strzelecki od 1 grudnia 1910 r.
3. Strzelec od 1 grudnia 1910 r.
4. Armja Polska od 1 października 1910 r.
5. Polskie Drużyny Strzeleckie od 31 lipca 1911 r.
6. Sokole Drużyny Polowe od 1 lipca 1912 r.

7. Drużyny Bartoszwowe od 1 lipca 1912 r.
8. Drużyny Tow. im. Kościuszki od 1 lipca 1912 r.
9. Drużyny Podhalańskie od 1 lipca 1912 r.

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wojskowych z dnia 13 października 1929 roku (Dz. Ust. Nr. 75, poz. 568) za formacje wojskowe uznane zostały dodatkowo:

17. Zarządy Związków Wojskowych Polaków od 24 marca 1917 r. do lipca 1918 r.
18. Naczelny Polski Komitet (Naczpól) od 21 marca 1917 r. do 31 stycznia 1918 r.
19. Naczelna Rada Polskiej Siły Zbrojnej od 1 lutego 1918 r. do 4 marca 1918 r.
20. Organizacja Bojowa Polskiej Partji Socjalistycznej od 1 sierpnia 1904 r. do 1 sierpnia 1914 r.

- e) czas przebyty w niewoli, jeżeli dostanie się do niej nastąpiło bez winy funkcjonariusza (art. 37, pkt. 3 lit. c);
- f) służbę państwową w b. państwach zaborezych, policzalną do wysługi emerytalnej według przepisów b. państw zaborezych (art. 81);
- g) czas służby opłacany składkami emerytalnymi do kas emerytalnych b. państw zaborezych, o ile prawa z tytułu przynależenia do tych kas nie zostały przez funkcjonariusza państwowego zrealizowane w b. państwach zaborezych (art. 84);

Funkcjonariusze państwowi, którzy w całości lub w części składki w b. państwach zaborezych podjęli, a pełnili służbę w Państwie Polskiem, mają prawo do doliczenia im czasu służby, za który składki podjęli, pod warunkiem wpłacenia do Skarbu Państwa podjętych kwot według kursu ustalonego rozporządze-

- niem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 stycznia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 11, poz. 77);
- h) tym funkcjonariuszom państwowym, którzy przed wstąpieniem do służby państwowej polskiej pełnili ustawowo niepoliczalną do wysługi emerytalnej służbę państwową albo samorządową, lub oddawali się pracy zawodowej, a którym na zasadzie ustaw z dnia 13 lipca 1920 roku (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 429 do 436), na podstawie ustawy z dnia 13 lutego 1924 roku (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 224), na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. lub na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 kwietnia 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 304), policzono czas tej służby lub pracy do dodatku za wysługę lat, dodatku starszeństwa, dodatku za trzechlecie, zalicza się do wysługi emerytalnej za każdy kalendarzowy rok służby państwowej polskiej, policzalnej do emerytury, rok zakwalifikowanej służby względnie pracy zawodowej (art. 97);
- i) czas rzeczywistych studjów w wyższych zakładach naukowych państwowych i uznanych za równorzędne z państwowymi, jeżeli czas tych studjów nie biegnie równolegle z czasem służby, policzalnym do emerytury, pod warunkiem zakończenia tych studjów przepisaniem egzaminami i w wymiarze nie wyższym jak 4 lata (art. 37, pkt. 3, ustęp 2);

Czas studjów wyższych ma wpływ tylko na wysokość uposażenia emerytalnego, a nie na uzasadnienie roszczenia do tegoż;

- j) emerytowanemu funkcjonariuszowi państwowemu, powołanemu ponownie z urzędu lub na

własną prośbę do stałej służby państwowej, przy ponownem przeniesieniu w stan spoczynku dolicza się do wysługi emerytalnej cały okres ponownej służby (art. 10, ustęp 2);

- k) funkcjonarjuszowi państwowemu, który przy pierwszym zwolnieniu ze służby nie nabył prawa do zaopatrzenia emerytalnego, a ponownie przyjęty został do służby państwowej, zalicza się za każdy pełny kalendarzowy rok służby państwowej, pełnionej po przerwie, jeden rok służby pełnionej przed przerwą;
- l) w myśl ustępu 2 art. 37 ustawy emerytalnej w brzmieniu ustawy z dnia 18 marca 1931 r. właściwa władza naczelna za zgodą Ministra Skarbu może zaliczyć do wysługi emerytalnej czas służby pełnionej w charakterze funkcjonarjusza prowizorycznego lub praktykanta, a niepoliczalnej do wysługi emerytalnej na zasadach wyżej wspomnianych, oraz czas pracy kontraktowej w służbie państwowej pod warunkiem uiszczenia opłaty emerytalnej od uposażenia tego stopnia służbowego, który funkcjonarjusz uzyskał przy pierwszym mianowaniu na stałe;
- m) w myśl art. 98 w brzmieniu noweli z dnia 18 marca 1931 roku, pod warunkiem uiszczenia opłaty emerytalnej lub otrzymania składek ubezpieczeniowych, właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu może zaliczyć do wysługi emerytalnej funkcjonarjuszom państwowym nie więcej aniżeli 10 lat z czasu zasadniczo niepoliczalnej służby państwowej, samorządowej lub pracy zawodowej w Państwie Polskiem, względnie z czasu służby państwowej, samorządowej lub pracy zawo-

dowej w państwie obcem, jeżeli okresy tej służby, czy też pracy nie zostały zaliczone do dodatku za wysługę lat, dodatku starszeństwa, dodatku za trzechlecie na podstawie ustaw wymienionych w art. 97 ust. 1.

Okresy czasu niepodlegające zaliczeniu do wysługi emerytalnej

Do wysługi emerytalnej nie wlicza się:

- a) czasu służby, spędzonego przed ukończeniem 18 lat życia; wyjątek stanowi służba wojskowa na obszarze operacyjnym;
- b) czasu urlopów bez uposażenia, z wyjątkiem urlopu otrzymanego na czas piastowania mandatu poselskiego lub senatorskiego;
- c) czas zawieszenia w służbie niepoliczalnego do służby czynnej (wysługi lat) w myśl odnośnych przepisów.
- d) czasu służby, odliczonego orzeczeniem dyscyplinarnem w myśl odnośnych przepisów.

Doliczanie lat do wysługi emerytalnej

Funkcjonariuszowi państwowemu i zawodowemu wojskowemu, który po nieprzerwanej conajmniej 10-letniej służbie państwowej stał się trwale niezdolnym do służby, a ponadto utracił bez własnej winy trwale conajmniej 95% zdolności do zarobkowania, dolicza się przy wymiarze uposażenia emerytalnego 10 lat do czasu służby, podlegającego normalnemu zaliczeniu do wysługi emerytalnej (art. 11).

Do okresu 10-letniej służby państwowej wlicza się jedynie służbę państwową, zaliczalną do wysługi emerytalnej na mocy art. 37 punkt 1 i 2, z uwzględnieniem łącznej policzalności państwowej

służby cywilnej i wojskowej zgodnie z ust. 1 i art. 9 ustawy emerytalnej.

Doliczenie to następuje z urzędu, przy przeniesieniu w stan spoczynku spowodu stwierdzonej trwałej niezdolności do służby, na podstawie orzeczenia komisji lekarskiej o utracie zdolności do pracy zarobkowej.

Funkcjonariuszowi państwowemu i zawodowemu wojskowemu, który wskutek przypadków, wymienionych w p. 2 art. 9 ust. emer., a mianowicie: a) nieszczęśliwego wypadku, wynikłego spowodu, lub w czasie pełnienia obowiązków służbowych, b) działań wojennych w miejscu służbowego pobytu i c) chorób zakaźnych, panujących epidemicznie w miejscu służbowego pobytu, względnie w danej formacji wojskowej, — utracił również zdolność do pracy zarobkowej — wymierza się uposażenie emerytalne według norm określonych w art. 19 ust. emer., doliczając ponadto do wysługi emerytalnej, w granicach tegoż 19 art., zależnie od stopnia utraty zdolności do zarabkowania, a mianowicie:

Przy utracie zdolności od	35%	do	54%	—	2	lata
„ „ „ „	55%	„	74%	—	4	„
„ „ „ „	75%	„	84%	—	6	„
„ „ „ „	85%	„	94%	—	8	„
„ „ „ „	95%	„	100%	—	10	„

W wyjątkowych i na szczególne uwzględnienie zasługujących przypadkach może właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu przyznać uposażenie emerytalne w wymiarze wyższym, jak wyżej wspomniano, aż do pełnego wymiaru uposażenia emerytalnego (art. 12).

Art. 12, jak i art. 11 ust. emer. odróżnia utratę zdolności do służby od utraty zdolności wogóle do

zarobkowania, z czego wynika, że w przypadkach w obu tych artykułach przewidzianych niezbędnem jest poza stwierdzeniem trwałej niezdolności do wykonywania służby, stwierdzenie również stopnia niezdolności do pracy zarobkowej wogóle.

Wymienione wyżej procentowe doliczenie lat do wysługi emerytalnej, następnie pod warunkiem 1) niezdolności do służby, spowodowanej przyczynami, określonymi wyżej pod a, b, c, art. 9 ust. emer., stwierdzonej zarządzeniem z urzędu badaniem komisji lekarskiej i 2) zgłoszenia na piśmie wypadków i poddania się badaniu komisji lekarskiej w ciągu jednego roku tej władzy, przy której dany funkcjonariusz służył. W przypadkach, zasługujących na wyjątkowe uwzględnienie, a należycie usprawiedliwionych i udowodnionych, może władza przyjąć zgłoszenie, jeżeli nastąpiło ono nie później, niż w 3 lata po zajściu wypadku.

Podstawa zaopatrzenia emerytalnego

Podstawą do wymiaru i obliczenia uposażenia emer. jest uposażenie, pobierane ostatnio w służbie czynnej, przypadające według art. 3 ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska z dn. 9. X. 1923 r. (Dz. Ust. Nr. 116, poz. 924). Podstawę oblicza się w wymiarze dla samotnego (art. 17 ust. emer.).

Dodatek regulacyjny wchodzi do podstawy wymiaru zaopatrzeń emerytalnych.

Dodatek wyrównawczy, określony w art. 118 wyżej wymienionej ustawy o uposażeniu z dn. 9. X. 1923 r., jeżeli przysługiwał danemu funkcjonariuszowi państwowemu w chwili przeniesienia w stan spoczynku, wlicza się także do podstawy wymiaru

uposażenia emerytalnego, obliczony od różnicy w wymiarze dla samotnego (art. 18 ustawy emer.).

Na czas trwania wyjątkowych warunków ekonomicznych otrzymuje ponadto emeryt na żonę, poślubioną przed przejściem w stan spoczynku, dodatek, ustanowiony w art. 4 ustawy o uposażeniu z dn. 9. X. 1923 r. a w wyjątkowych, na szczególne uwzględnienie zasługujących, wypadkach może właściwa władza naczelna za zgodą Ministra Skarbu przyznać emerytowi również dodatek na jedno dziecko (patrz „Uwaga” strona 287).

Zaopatrzenie emerytalne (uposażenie emerytalne, pensja wdowia i sieroca) wymierza się w punktach w myśl zasad art. 3, 4 i 5 ustawy o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska z dn. 9. X. 1923 r., zależnie od grupy i szerebla, do których dany funkcjonarjusz państwowy został zaliczony.

Zmiany ilości punktów w poszczególnych grupach uposażenia oraz wartości mnożnej, stosowane do funkcjonarjuszów państwowych, pozostających w służbie czynnej, będą automatycznie stosowane do zaopatrzenia emerytalnego. Natomiast wszelkie zmiany, dotyczące zaszeregowania uposażenia, nie mają zastosowania do przeniesionych już w stan spoczynku funkcjonarjuszów państwowych (art. 6 ust. emer.). (Patrz „Uwaga” strona 287).

Otrzymane przy ostatecznem obliczaniu ułamki punktów nie uwzględnia się przy przyznawaniu zaopatrzenia emerytalnego.

Uposażenie emerytalne przyznaje się i oblicza na podstawie danych, zawartych w osobowych aktach funkcjonarjusza państwowego i popartych bądź oryginalnymi dokumentami, bądź też uwierzytelnionymi odpisami takich dokumentów.

Jeżeli funkcjonarjusz państwowy rości sobie prawo do uposażenia emerytalnego w wyższym wymiarze, aniżeli wynika to z danych, zawartych w jego osobowych aktach, winien udowodnić swe żądania dokumentami.

Wyższe uposażenie emerytalne otrzymuje funkcjonarjusz państwowy od dnia pierwszego miesiąca następującego po zgłoszeniu i wykazaniu prawa do takiego uposażenia.

Za czas, nieobjęty obliczeniem spowodu późniejszego przedstawienia dokumentów, funkcjonarjusz państwowy otrzymuje różnicę jedynie w tym wypadku, gdy nie ponosi winy opóźnionego przedstawienia dokumentów (art. 36 ust. emer.).

Jak wynika z powyższego, obliczenie i przyznanie zaopatrzenia emerytalnego następuje na podstawie danych, zawartych w aktach osobowych. W razie więc mylnego obliczenia zaopatrzenia emerytalnego na podstawie tych danych, służy funkcjonarjuszowi państwowemu prawo złożenia odpowiednich dokumentów i spowodowania w ten sposób podwyższenia przyznanego zaopatrzenia emerytalnego.

Obowiązkiem więc każdego funkcjonarjusza państwowego jest dostarczyć bez zwłoki do urzędu, prowadzącego jego akta osobowe, oryginalne dokumenty lub należyte uwierzytelnione odpisy tychże, stwierdzające w sposób bezsprzeczny przebieg, rodzaj i charakter oraz dokładny czas pełnienia (od — do) jego poprzedniej służby państwowej, cywilnej lub wojskowej, służby w b. państwach zaborczych, służby samorządowej i pracy zawodowej, czyli dokumenty, odnoszące się do tego rodzaju służby lub pracy zawodowej, która bądź zalicza się

do wysługi emerytalnej, lub dolicza się do wymiaru zaopatrzenia emerytalnego.

Celem udowodnienia służby w b. państwie zaborczem, winien funkcjonarjusz państwowy lub zawodowy wojskowy przedłożyć oryginalne dowody, stwierdzające przebieg służby w b. państwie zaborczem. W wypadku nieposiadania takich dowodów co do całokształtu przebiegu tej służby, winien funkcjonarjusz państwowy przedłożyć dokładne zestawienie z przebiegu tej służby, potwierdzone co do wiarygodności zawartych w niem dat podpisami conajmniej dwóch wiarygodnych świadków, którzy pozostawali razem z nim na służbie państwowej równocześnie. Podpisujący zaświadczenie świadkowie winni obok swych podpisów wyraźnie zaznaczyć, skąd znane są im okoliczności, które stwierdzają.

Kiedy następuje przeniesienie w stan spoczynku?

A. Przeniesienie w stan spoczynku z urzędu, następuje:

1. spowodu nieobecności na służbie wskutek choroby, trwającej dłużej niż na to pozwalają ustawy o państwowej służbie cywilnej (art. 28 ust. o państw. służb. cyw.);
2. jeżeli funkcjonarjusz państwowy (bez względu na wiek) spowodu ułomności cielesnej, albo spowodu upadku sił fizycznych lub umysłowych stał się trwale niezdolny do prawidłowego pełnienia służby (art. 29 ust. emer., punkt b);
3. jeżeli funkcjonarjusz państwowy w ciągu pół roku od chwili przeniesienia go w stan nie-

czynny nie został powołany spowrotem do służby czynnej (art. 29 ust. em. p. c);

4. na podstawie prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego o przeniesieniu w stan spoczynku, przy zachowaniu postanowień tego orzeczenia (art. 30 ust. emer. i art. 77 p. 4) ustawy o państwowej służbie cywilnej (patrz „Uwaga” strona 287).

Prócz tego władza może przenieść w stan spoczynku funkcjonariusza państwowego bez jego prośby, t. j. z urzędu, gdy przekroczył 60 lat życia i uzyskał prawo do zaopatrzenia emerytalnego (art. 29 ust. 2 ustawy em.).

O zamierzonym przeniesieniu funkcjonariusza państwowego w stan spoczynku bez jego prośby, czyli z urzędu, w przypadkach przewidzianych wyżej pod A p. 1, 2 władza zawiadamia pisemnie funkcjonariusza państwowego z równoczesnem pouczeniem, że w ciągu dni 14 ma on prawo wnieść odwołanie. W wypadku zamierzonego przeniesienia w stan spoczynku, przewidzianego wyżej, pod A 2, ma analogiczne zastosowanie postępowanie, przewidziane w art. 31 ust. emer. (patrz niżej), przy czem władza w zawiadomieniu o zamierzonym przeniesieniu w stan spoczynku winna nowołać się na orzeczenie komisji lekarskiej (art. 32 ust. emer.).

B. Przeniesienie w stan spoczynku na prośbę funkcjonariusza państwowego następuje (art. 28 ust. emer.):

1. bez względu na wiek, jeżeli spowodu słabości cielesnej, albo spowodu upadku sił fizycznych lub umysłowych stał się trwale niezdolny do służby (p. a. art. 28 ust. emer.);
2. bez względu na zdolność do służby, gdy przekroczył 60 lat życia (p. b. art. 28 ust. emer.);

3. gdy uzyskał prawo do pełnego uposażenia emerytalnego i ukończył 55 lat życia (p. c. art. 28 ust. emer.).

Funkcjonariusz państwowy, ubiegający się o przeniesienie w stan spoczynku z powodów wymienionych wyżej pod B, punkt 1, będzie poddany badaniu komisji lekarskiej I instancji w celu stwierdzenia, czy zachodzi trwała niezdolność do służby oraz z jakich przyczyn, a nadto, czy i w jakiej wysokości zachodzi utrata zdolności do zarabkowania (art. 11 i 12 ust. emer.).

Komisja lekarska I instancji przesyła swe orzeczenie bezpośrednio tej władzy, która zarządziła badanie, odpis zaś orzeczenia przesyła badanej osobie. Właściwa władza ma prawo poddać funkcjonariusza państwowego badaniu komisji lekarskiej II instancji. Również funkcjonariusz państwowy ma prawo domagać się z uzasadnionych powodów badania przez komisję lekarską II instancji, jeżeli wynik badania przez komisję lekarską I instancji wypadł dla niego niekorzystnie. Odnośne odwołanie wraz z wnioskiem o przedstawienie do zbadania komisji lekarskiej II instancji winien funkcjonariusz państwowy wnieść w ciągu dni 14 od daty doręczenia mu orzeczenia komisji lekarskiej I instancji do tej władzy, która zarządziła badanie (art. 31 ust. emer.).

Funkcjonariusz, który nie nabył prawa do emerytury, a opuszcza służbę spowodu trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków służbowych, nabytej wskutek choroby lub kalectwa bez własnej winy, względnie zostanie zwolniony ze służby spowodu zmian organizacji władz i urzędów, otrzymuje jednorazową odprawę w wysokości 3 miesięcznego ostatnio pobieranego uposażenia w służbie

czynnej (art. 44, ust. emer.). (Patrz „Uwaga” strona 287).

Wysokość uposażenia emerytalnego (art. 19)

Uposażenie emerytalne wynosi po 15 latach służby 40% i wzrasta za każdy następny rok do 25 roku służby włącznie o 2,4%, poczem wzrasta za każdy dalszy rok o 2,8%, aż do 92% podstawy wymiaru, co stanowi pełny wymiar uposażenia emerytalnego. W przypadkach, w których możliwe jest nabycie prawa do emerytury po krótszym okresie służby niż lat 15, uposażenie emerytalne wynosi do 10 lat służby włącznie 30% i wzrasta za każdy następny rok służby do 15 lat służby włącznie o 2% podstawy wymiaru (patrz „Uwaga” str. 287).

Wysokość uposażenia emerytalnego w procentach wynosi za przesłużone lata służby:

za 15 lat	40%
„ 16 „	42,4%
„ 17 „	44,8%
„ 18 „	47,2%
„ 19 „	49,6%
„ 20 „	52, -%
„ 21 „	54,4%
„ 22 „	56,8%
„ 23 „	59,2%
„ 24 „	61,6%
„ 25 „	64, -%
„ 26 „	66,8%
„ 27 „	69,6%
„ 28 „	72,4%
„ 29 „	75,2%
„ 30 „	78, -%
„ 31 „	80,8%
„ 32 „	83,6%

za 33 lata	86,4%
„ 34 „	89,2%
„ 35 „	92,-% — pełny wymiar.

W tym samym stosunku oblicza się także wszystkie dodatki, do których emeryt ma prawo w myśl przepisów ustawy emerytalnej, (patrz „Uwaga” strona 287).

Gdyby odnośnie do funkcjonarjuszów Policji Województwa Śląskiego były zastosowane postanowienia zezwalające na zaliczenie jednego roku służby za 16 miesięcy, które obowiązują w Policji Państwowej, wysokość uposażenia emerytalnego w procentach przedstawiałaby się następująco:

Za 12 lat i 6 miesięcy				40%
„ 12 „	3	„		42,4%
„ 14 „	-	„		44,8%
„ 14 „	9	„		47,2%
„ 15 „	6	„		49,6%
„ 16 „	3	„		52,-%
„ 17 „	-	„		54,4%
„ 17 „	9	„		56,8%
„ 18 „	6	„		59,2%
„ 19 „	3	„		61,6%
„ 20 „	-	„		64,-%
„ 20 „	9	„		66,8%
„ 21 „	6	„		69,6%
„ 22 „	3	„		72,4%
„ 23 „	-	„		75,2%
„ 23 „	9	„		78,-%
„ 24 „	6	„		80,8%
„ 25 „	3	„		83,6%
„ 26 „	-	„		86,4%
„ 26 „	9	„		89,2%
„ 27 „	6	„		92,-%

(Patrz „Uwaga” strona 287).

— pełny
wymiar.

**Władze właściwe, uprawnione do przenoszenia
w stan spoczynku i do przyznawania
oraz wymiaru zaopatrzenia emerytalnego**

Przeniesienie w stan spoczynku funkcjonariuszów państwowych zarządza właściwa władza naczelna, lub upoważnione przez nią podległe sobie bezpośrednio władze (art. 26 ust. emer.).

Zaopatrzenie emerytalne (uposażenie emeryta, pensję wdowią i sierocą) przyznaje i wymierza właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu, lub upoważniona przez władzę naczelną właściwa władza II instancji w porozumieniu z odnośną Izbą Skarbową (w Woj. Śl. Wydział Skarbowy).

Zaopatrzenie emerytalne (uposażenie emeryta, pensja wdowia i sieroca) winno być przyznane i wymierzone w ciągu 30 dni od daty przeniesienia w stan spoczynku, względnie śmierci funkcjonariusza państwowego.

W razie niemożności wymierzenia zaopatrzenia emerytalnego w przewidzianym terminie, właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu, lub upoważniona przez władzę naczelną właściwa władza II instancji, w porozumieniu z odnośną Izbą Skarbową (w Województwie Śląskiem z Wydziałem Skarbowym), winna przyznać danemu emerytowi (wdowie, sierocie) zaliczkę do czasu wymierzenia zaopatrzenia emerytalnego. Zaliczka ta podlega potrąceniu w całości z pierwszych przyznanych rat zaopatrzenia emerytalnego (uposażenia emeryta, pensji wdowiej lub sieroczej). (Art. 27 ust. emer.).

Według art. 10 ustawy z dnia 18. III. 1932 r. (Dz. U. Nr. 26, poz. 239), orzeczenia, przewidziane

w art. 27 ust. emer., wydaje Minister Skarbu lub upoważniona przez Ministra Skarbu władza skarbo-
wa II instancji i od 1 listopada 1932 r. przyznaje
i wymierza zaopatrzenie emerytalne Minister Skar-
bu względnie Izby Skarbowe (w Województwie
Śląskiem Wydział Skarbowy).

Wypadki utraty, zawieszenia lub zmniejszenia zaopatrzenia emerytalnego

W myśl art. 23 prawo do pobierania uposaże-
nia emerytalnego gaśnie:

1. W razie śmierci emeryta.

2. Gdy emeryt zostanie prawomocnie skazany
za czyn karygodny a skazanie pociąga za sobą utra-
tę zdolności do piastowania urzędu publicznego, lub
prawa do uposażenia emerytalnego. Właściwa wła-
dza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu
może jednak w tym wypadku przyznać żonie i dzie-
ciom emeryta odpowiedni zasiłek na czas, przez któ-
ry rodzina pozostawałaby bez środków do utrzy-
mania. Zasiłek ten nie może przekroczyć ustawo-
wego zaopatrzenia wdowiego, względnie sierocego.
Zawieszenie w wyroku sądowym wykonania kary
pociąga za sobą utratę prawa do uposażenia eme-
rytalnego tylko, o ile emeryt został następnie ska-
zany na odbycie zawieszanej kary; w tym przypad-
ku utrata prawa do uposażenia emerytalnego nastę-
puje od pierwszego dnia miesiąca, następującego po
uprawomocnieniu się ponownego skazania.

Zaznaczyć należy, że w myśl art. 82 ustawy
o państwowej służbie cywilnej funkcjonariusz pań-
stwowy traci prawo do zaopatrzenia emerytalnego
w wypadku zasądzenia go przez Komisję Dyscypli-
narną na karę wydalenia ze służby.

W myśl wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego w wypadku darowania w drodze łaski skutków zasądzenia sądowego lub dyscyplinarnego funkcjonariusz państwowy odzyskuje z dniem wydania odnośnego aktu łaski prawo do zaopatrzenia emerytalnego.

3. Osoby, które podstępnie uzyskały wyższy wymiar zaopatrzenia emerytalnego od należnego im, mogą być pozbawione orzeczeniem dyscyplinarnym prawa do dalszego pobierania tego uposażenia, niezależnie od ewentualnej odpowiedzialności karno-sądowej i obowiązku wynagrodzenia szkody, wyrażonej Skarbowi Państwa (art. 4).

Ponadto emeryt może zrzec się stale lub czasowo prawa do pobierania uposażenia emerytalnego, zrzeczenie to jednak nie może w niczem szkodzić prawom wdów i sierot do pensji wdowiej i sierocej, tudzież prawom osób, uprawnionych do otrzymywania od emeryta alimentów, z tytułu których uposażenie emerytalne podlega zapowiedzeniu i zajęciu w myśl art. 5 niniejszej ustawy.

W myśl art. 24 ustawy prawo do uposażenia emerytalnego nie przysługuje:

1. Na czas przebywania przez okres dłuższy niż pół roku poza granicami Państwa, względnie Wolnego Miasta Gdańska, bez zezwolenia właściwej władzy naczelnej, udzielonego w porozumieniu z Ministrem Skarbu.
2. W razie utraty obywatelstwa polskiego, z wyjątkiem równoczesnego przyjęcia obywatelstwa gdańskiego.
3. Na czas pobierania zaopatrzenia z tytułu niezdolności do służby lub pracy na zasadzie innych ustaw, jeżeli świadczenia te płyną ze Skarbu Państwa (art. 3); postanowienie to

nie ma zastosowania do weteranów powstań narodowych, oraz wdów i sierot po nich, o ile otrzymują zaopatrzenie na mocy ustawy z dnia 23 marca 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 212).

4. W razie wstąpienia do klasztoru.
5. Przy zastosowaniu przepisów niniejszej ustawy (art. 42, 55, 56, 57 i 58) na czas umieszczenia w domu inwalidów, względnie w zakładach dla umysłowo chorych.

W przypadkach powyższych wypłaca się uposażenie emerytalne od dnia pierwszego miesiąca, następującego po ustaniu przyczyn wyżej wymienionych, nie wcześniej jednak niż od dnia pierwszego miesiąca, następującego po zgłoszeniu się o uposażenie.

Emeryci, którzy zajmują jakiekolwiek płatne stanowisko w urzędzie, instytucji, przedsiębiorstwie lub zakładzie państwowym, czy też samorządu terytorjalnego lub gospodarczego, tudzież w instytucjach ubezpieczeń społecznych, oraz emeryci, którzy pobierają emeryturę z funduszków takiej instytucji, przedsiębiorstwa lub zakładu, otrzymują tylko taką część przyznanego na mocy niniejszej ustawy uposażenia emerytalnego, która wraz z wynagrodzeniem, względnie zaopatrzeniem, pobieranem z danej instytucji, przedsiębiorstwa lub zakładu nie przewyższa 150% uposażenia, ostatnio pobieranego w służbie czynnej.

Za uposażenie, ostatnio pobierane w służbie czynnej, w rozumieniu poprzedniego ustępu, uważać należy uposażenie służbowe, obliczone według szczebla i grupy, do której emeryt był zaliczony ostatnio przed przeniesieniem w stan spoczynku, z uwzględnieniem dodatków, przywiązanych do peł-

nienia służby w miejscowości, będącej siedzibą instytucji, przedsiębiorstwa lub zakładu, w których emeryt jest zatrudniony oraz z uwzględnieniem innych dodatków, do których mają prawo wszyscy funkcjonariusze państwowi i zawodowi wojskowi.

Postanowienie ust. 1 nie dotyczy tych emerytów, których wysokość uposażenia emerytalnego nie przekracza rocznie 3.600,— złotych.

Czasowe powierzenie emerytowi ściśle określonych specjalnych czynności nie uważa się za objęcie stanowiska w rozumieniu ust. 1.

Ponieważ ustęp drugi wspomnianego przepisu nastroczał wątpliwości, co należy uważać za uposażenie ostatnio pobierane w służbie czynnej, przeto najnowsza ustawa zamiast wymienionego wyżej ustępu 2 wprowadziła następujący przepis:

„Za uposażenie, ostatnio pobierane w służbie czynnej, w rozumieniu poprzedniego ustępu, należy uważać uposażenie, któreby emeryt otrzymał w danym miesiącu, gdyby pełnił obowiązki służbowe w miejscu swego stałego zamieszkania, jako samotny funkcjonariusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, zaliczony do tego stopnia i grupy, do których był zaliczony ostatnio przed przeniesieniem w stan spoczynku, z uwzględnieniem tylko tych dodatków do uposażenia, do których mają prawo wszyscy funkcjonariusze państwowi i zawodowi wojskowi”.

**Odwołania przeciwko orzeczeniom
w sprawach zaopatrzenia emerytalnego i zaskarżenia
do Najwyższego Trybunału Administracyjnego**

Przeciwko orzeczeniom władz II instancji przysługuje funkcjonariuszowi państwowemu lub zawodowemu wojskowemu prawo odwołania do

właściwej władzy naczelnej. Termin do odwołania wynosi 30 dni, a bieg terminu rozpoczyna się z dniem następującym po dniu doręczenia orzeczenia.

Odwołanie może być wniesione bezpośrednio do władzy naczelnej lub za pośrednictwem władzy, od orzeczenia której się odwołano. O ile orzeczenie II instancji zawiera pouczenie, iż odwołanie należy wnieść za pośrednictwem władzy, która orzeczenie wydała, to do tego pouczenia należy się zastosować.

Jakkolwiek ustawa emerytalna nie podaje, co odwołanie winno zawierać, a artykuł 85 ustawy o postępowaniu administracyjnem wyraźnie postanawia, że odwołanie „nie wymaga szczegółowego uzasadnienia”, to jednak koniecznem jest dokładne uzasadnienie i udowodnienie żądań, w odwołaniu podniesionych, gdyż o ile jakieś żądanie w postępowaniu administracyjnem nie było przez stronę podniesione, nie może być ono rozpatrywane później przez Najwyższy Trybunał Administracyjny.

Przeciwko orzeczeniom władz naczelnych, jako orzeczeniom ostatniej instancji administracyjnej oczywiście odwołanie nie przysługuje.

Przeciwko orzeczeniom władz naczelnych przysługuje skarga do Najwyższego Trybunału Administracyjnego. Skarga taka musi być wniesiona bezpośrednio do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Termin do skargi wynosi dwa miesiące, licząc od dnia doręczenia zaskarżonego orzeczenia.

Skarga musi zawierać imię, nazwisko i dokładne miejsce zamieszkania skarżącego i pełnomocnika, dokładne oznaczenie zaskarżonego orzeczenia,

podanie dnia doręczenia orzeczenia, oraz dokładne oznaczenie powodów zaskarżenia.

Skarga musi być wniesiona i podpisana przez adwokata, chyba, że sam skarżący posiada wyższe wykształcenie prawnicze. O ile skarga wnoszona i podpisywana jest przez osobę, posiadającą wyższe wykształcenie prawnicze, to dowód, stwierdzający to wyższe wykształcenie, winien być do skargi dołączony.

Ponadto według art. 1 ustawy z dnia 25 lutego 1932 r., wprowadzającej zmiany do ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym, obowiązującej od dnia 1 kwietnia 1932 r., skarga winna zawierać oznaczenie wartości przedmiotu sporu z jej uzasadnieniem.

Do skargi należy dołączyć pełnomocnictwo, odpisy skargi i załączników w tylu egzemplarzach, ile jest stron pozwanych oraz pokwitowanie Kasy Skarbowej lub odcinek blankietu nadawczego P. K. O. na dowód, że opłata została uiszczona w gotówce.

Najwyższy Trybunał Administracyjny może zwolnić od opłat skarżącego, który wykaże, że nie posiada dostatecznych środków na uiszczenie opłat. Za dowód może służyć odpowiednie zaświadczenie władzy administracyjnej państwowej lub samorządowej, zwierzchności służbowej lub sądu opiekuńczego. Zaświadczenie powinno obejmować dokładne dane o stanie rodzinnym, majątku i dochodach.

Dodatkowe świadczenia Skarbu Państwa na rzecz emerytów

Emerytowany funkcjonariusz państwowy psychicznie chory, nie mający oprócz emerytury in-

nych źródeł utrzymania, może być na wniosek odnośnego opiekuna za zgodą Ministra Skarbu umieszczony i leczony na koszt Skarbu Państwa w zakładzie dla umysłowo chorych.

Emerytowany funkcjonariusz państwowy ma prawo do korzystania z ulg w razie kuracji w państwowych zakładach leczniczych i uzdrowiskach narówni z funkcjonariuszami w służbie czynnej.

Ponadto tak funkcjonariusz państwowy, jakoteż zawodowy wojskowy, ma prawo spowodu przeniesienia w stan spoczynku do zwrotu kosztów jednorazowego przeniesienia się z rodziną z ostatniego miejsca służbowego do przyszłego miejsca zamieszkania w kraju lub na obszarze Wolnego Miasta Gdańska według przepisów, normujących sprawę należności za przeniesienie z urzędu w służbie czynnej. Z prawa tego można korzystać tylko w ciągu jednego roku, licząc od dnia przeniesienia w stan spoczynku.

Prawo do zwrotu kosztów przesiedlenia się z miejsca dotychczasowego zamieszkania mają także wdowy i sieroty po funkcjonariuszach państwowych i zawodowych wojskowych, zmarłych w służbie czynnej (art. 77).

W myśl ustawy z dnia 30 marca 1931 r. (Dz. U. Śl. Nr. 9, poz. 18) funkcjonariusz Policji Woj. Śląskiego, który wskutek czynu karygodnego popełnionego na jego osobie w związku ze służbą lub nieszczęśliwego wypadku, doznanego spowodu lub w czasie pełnienia obowiązków służbowych, albo też w związku z ich pełnieniem, a także wskutek chorób zakaźnych, panujących epidemicznie w miejscu służbowego pobytu, utracił całkowicie zdolność do pracy zarobkowej, otrzymuje niezależnie od zaopatrzenia emerytalnego odszkodowanie

w wysokości 24-krotnego pełnego uposażenia, pobranego w ostatnim miesiącu.

O ile funkcjonariusz Policji Województwa Śląskiego z przyczyn wymienionych utracił życie, jednorazowe odszkodowanie otrzymuje pozostała po nim wdowa, względnie dzieci ślubne i uprawnione niezależnie od pośmiertnego oraz niezależnie od uposażenia emerytalnego.

W myśl art. 2 wyżej powołanej ustawy dzieci ślubne i uprawnione tych funkcjonariuszów Policji Wojew. Śląskiego, którzy utracili życie wskutek czynu karygodnego, popełnionego na ich osobie w związku ze służbą, lub nieszczęśliwego wypadku, któremu ulegli spowodu lub w czasie pełnienia obowiązków służbowych, mają pierwszeństwo przy przyjęciu do państwowych i śląskich zakładów naukowych i do lat 18-tu mają być kształcone w tych zakładach na koszt Skarbu Śląskiego.

Emerytowany funkcjonariusz państwowy ma ponadto prawo do korzystania z 50% zniżki przy przejazdach kolejami państwowymi.

W razie śmierci emerytowanego funkcjonariusza państwowego lub emerytowanego wojskowego zawodowego należy się wdowie, która pozostawała z nim we wspólności małżeńskiej, niezależnie od zaopatrzenia lub odprawy pośmiertne w wysokości trzymiesięcznego uposażenia, pobieranego ostatnio przez zmarłego.

W braku wdowy, uprawnionej do pośmiertnego, należy się pośmiertne w tej samej wysokości dzieciom ślubnym, uprawnionym i pasierbom zmarłego, o ile je utrzymywał.

W braku wyżej wymienionych członków rodziny, udowodnione koszty leczenia i pogrzebu do

wysokości pośmiertnego należy zwrócić innym krewnym lub osobom postronnym, jeżeli zmarły nie pozostawił majątku ruchomego lub nieruchomego, wystarczającego na pokrycie tych kosztów (art. 78).

Dary z łaski i przyznanie zaopatrzenia w trybie art. 8 ustawy emerytalnej

Zgodnie z postanowieniami ustawy z dnia 11. XII. 1924 r. o przyznawaniu darów z łaski (Dzien. Ustaw Nr. 2 z 1925 r., poz. 12) w wypadkach, szczególnie zasługujących na uwzględnienie, może być przyznane poszczególnym osobom jednorazowe, czasowe, lub stałe zaopatrzenie z funduszków państwowych. Akt przyznania następuje w drodze zarządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej na zasadzie uchwały Rady Ministrów, powziętej na wniosek właściwego Ministra za zgodą Ministra Skarbu.

Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek właściwej władzy naczelnej za zgodą Ministra Skarbu może w przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, a nieobjętych ustawą emerytalną:

- a) uwzględniać przy wymiarze zaopatrzeń emerytalnych ustawowo niezaliczalne lata służby;
- b) podwyższać wymiar ustawowo przypadającego zaopatrzenia emerytalnego, tudzież;
- c) przyznawać zaopatrzenia emerytalne funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym, jako też osobom po nich pozostałym.

Postanowienia powyższe mają zastosowanie również do praktykantów, funkcjonariuszów państwowych, mianowanych do odwołania i do pracowników kontraktowych (art. 8 ust. em.).

UWAGA

Już po oddaniu niniejszej pracy do druku ukazały się w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej Nr. 86 z dnia 30 października 1933 r. dwa nowe rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, a mianowicie:

1. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o służbie w Policji Województwa Śląskiego i
2. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o zmianie ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

Powyższe rozporządzenia zmieniły częściowo obowiązujące przepisy ustawy emerytalnej a tem samem i niniejszą pracę. Ze względu na krótki termin ograniczam się do podania zasadniczych zmian, które naprowadzam poniżej, zaś szczegółowe podanie zaszytych zmian z objaśnieniem nastąpi w wydaniu kalendarza Policji Województwa Śląskiego na rok 1935.

Według wyżej wymienionego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o Policji Województwa Śląskiego — Policja Województwa Śląskiego składa się z oficerów i szeregowych. Oficerowi i szeregowemu Policji Województwa Śląskiego po ukończeniu 5-ciu lat faktycznej służby czynnej, następne lata czynnej służby liczą się do wymiaru emerytury w stosunku 12 miesięcy służby efektywnej za 16 miesięcy, z tem, że przepis ten stosuje się do oficerów i szeregowych Policji Województwa Śląskiego, będących w służbie czynnej w Policji Województwa Śląskiego w dniu wejścia w życie tegoż rozporządzenia.

Jeżeli nieobecność w służbie oficera lub szeregowego Policji Województwa Śląskiego wskutek choroby trwa dłużej niż rok, ma on być jednostronnem zarządzeniem władzy przeniesiony w stan spoczynku na zasadach, określonych w przepisach emerytalnych, a jeżeli nie nabył praw emerytalnych, to stosunek służbowy z nim ma być rozwiązany z przyznaniem odprawy w wysokości trzymiesięcznego ostatnio pobieranego uposażenia, jeżeli przesłużył mniej niż trzy lata w służbie policyjnej, a sześciomiesięcznego jeżeli przesłużył trzy lata lub więcej.

Wyżej wymienione rozporządzenie o Policji Województwa Śląskiego przewiduje w art. 72 oprócz wydalenia także zwolnienie ze służby w Policji Województwa Śląskiego w drodze dyscyplinarnej. Takie zwolnienie nie pociąga za sobą utraty praw, nabytych służbą, jednak przy wydaniu orzeczenia dyscyplinarnego zaopatrzenie emerytalne ma być zmniejszone, a zmniejszenie to może dochodzić do 50% normalnego zaopatrzenia. Jeżeli zaś zwolniony nie posiada praw do zaopatrzenia emerytalnego, w takim razie otrzymuje odprawę według norm określonych w art. 57 tegoż rozporządzenia, jednak odprawa ta ma być również zmniejszona do 50% normalnego wymiaru.

Zasadnicze zmiany ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r., obowiązujące od 1 lutego 1934 r. są następujące:

Zaopatrzenie emerytalne (pensja wdowia i sieroca) będzie wymierzone w kwotach (dotychczas było wymierzone w punktach). Zmiany kwot w poszczególnych grupach uposażenia, stosowane do funkcjonariuszów państwowych pozostających

w służbie czynnej, będą automatycznie stosowane do zaopatrzenia emerytalnego.

Na pokrycie świadczeń, przewidzianych w ustawie emerytalnej na rzecz funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych, mianowanych po dniu 31 stycznia 1934 r., tworzy się ze składek emerytalnych Państwowy Zakład Emerytalny. Składki emerytalne do Państwowego Zakładu Emerytalnego uiszcza Skarb Państwa, który pokrywa również ewentualny niedobór. Państwowy Zakład Emerytalny gwarantuje wypłatę wszystkich świadczeń, wynikających z ustawy emerytalnej.

Art. 18 ust. 1 został skreślony, zatem podstawą wymiaru uposażenia emerytalnego funkcjonarjuszów państwowych jest uposażenie zasadnicze, otrzymywane ostatnio w służbie czynnej, bez dodatków.

Uposażenie emerytalne wynosi po 15-tu latach służby 40% i wzrasta za każdy następny rok o 3% (trzy procent) aż do 100% (stu procent).

Art. 20 ustawy emerytalnej, na mocy którego przyznawano emerytowanym funkcjonarjuszom państwowym dodatek ekonomiczny na żonę i w wyjątkowym wypadku na jedno dziecko, został skreślony, zatem funkcjonarjusze państwowi, którzy zostaną przeniesieni w stan spoczynku po 31 styczniu 1934 r. nie będą już pobierali tych dodatków ekonomicznych.

JOZEF JEZIORSKI
podinspektor

Dziesięciolecie Policyjnego Klubu Sportowego

Po objęciu Górnego Śląska przez Władze polskie sformował się korpus Policji Województwa Śląskiego z resztek byłej Policji Górnego Śląska z czasu okupacji Górnego Śląska przez wojska aljanckie, z członków b. Żandarmerji Krajowej ziemi cieszyńskiej i z poważnej ilości nowoprzyjętych osób, pochodzących tak ze Śląska jak i z innych dzielnic Państwa. Tak różnorodny korpus potrzebował pewnego czasu do konsolidacji wewnętrznej, pozatem absorbowała służba siłę i pracę wszystkich całkowicie, tak, że do współpracy na polu zagadnień natury społecznej policja śląska przystąpić mogła dopiero po ułożeniu się stosunków organizacyjnych i służbowych. Na Śląsku, tej dzielnicy, która ostatnia włączona została do Macierzy polskiej, czekała wielka ilość zadań, to też społeczeństwo polskie bezzwłocznie musiało objąć inicjatywę. Już w czasach plebiscytowych zdano sobie sprawę z tego, że sport uprawiany nieomal wyłącznie w klubach niemieckich, do których należała wielka ilość sportowców polskich, jest bardzo ważnym czynnikiem społecznym i narodowo-wychowawczym, to też w tym kierunku wydano instrukcje, które doprowadziły do założenia nielicznych jeszcze klubów sportowych.

Otóż nietylko z tego powodu, że sport powinien być uprawiany przez policjantów, jako środek wychowania fizycznego, ale przede wszystkim idea państwowa i pałaca potrzeba przyczyniły się do tego, że krótko po stworzeniu korpusu Policji Woje-

Z okazji zakończenia IV Ogólno-Krajowych Zawodów Sportowych Policji Państwowej wręczyła delegacja komitetu wykonawczego z P. Komendantem Głównym P. P. pułkownikiem Małczewskim na czele Panu Prezydentowi R. P. złoty medal pamiątkowy w oprawie z węgla, wykonanej przez przodownika Policji Wojew. Śl. Alojzego Świerczyńskiego.

wództwa Śląskiego pewna garstka jego członków przystąpiła do założenia lokalnych klubów sportowych. Główna Komenda Policji Województwa Śląskiego wstawiła sport jako przedmiot fachowy do programu szkolenia na kursach, odbywających się w szkole policyjnej. Sport ten nie był uprawiany wystarczająco i ograniczał się na ćwiczeniach gimnastycznych i lekkoatletycznych, wobec tego Główna Komenda Policji Wojew. Śl. bardzo chętnie powitała i popierała inicjatywę, wydaną przez wspomnianą garstkę ludzi w tych ośrodkach, gdzie się sporadycznie pojawiała. Już w roku 1924 poleciła Główna Komenda Policji Wojew. Śl. komendantom powiatowym i kierownikom większych komisariatów stworzenie miejscowych klubów sportowych. Policyjne kluby sportowe powstawały nieomal w wszystkich większych miejscowościach Śląska. Jako pierwszy zorganizował się Policyjny Klub Sportowy przy Komendzie Powiatowej w Katowicach. W marcu 1924 roku zawiązał się tymczasowy komitet sportowy pod przewodnictwem podkomis. Guziura, a jako członkowie weszli urzędnicy Potempa, Kuboś, Banaś, st. przod. Warwas i st. poster. Król. Jednocześnie zgłosiło chęć przystąpienia na członków do klubu około 120 funkcjonariuszów. W dniu 9. IV. 24 r. odbyło się zebranie konstytucyjne, na którym wybrano jako prezesa podinspektora Niewiadomskiego. W roku 1925 wybrano prezesem podkomis. Wasilkę. W latach od 1926 do 1928 był prezesem komisarz Urbańczyk, a od 1929 roku podinspektor Jeziorski.

Według uchwalonego w dniu 28. VIII. 1924 r. statutu, celem klubu było uprawianie gry w piłkę nożną, lekkiej atletyki i sportów zimowych. Pierwsze zawody piłki nożnej odbyły się w dniu 2 maja

1924 r. z I klubem piłkarskim Katowice (I. F. C.). Skład drużyny piłki nożnej przedstawiał się w początkach następująco: Dublaszewski, Gawenda, Mika, Pilarski, Pietrzykowski, Sitko, Roesner, Nowak, Miodek, Ligoń, Warwas, Kuboś, Przybyła, Jeziorski Stanisław, Marczewski, Ludvig i Ćwiekała. W roku 1924 przystąpił na członka klubu st. poster. Richter (ówczesny zawodnik I. F. C.), który zajął się należytyim treningiem drużyny piłkarskiej i w wysokiej mierze przyczynił się do rozwoju sekcji piłki nożnej, będąc jej czynnym zawodnikiem i kapitanem sportowym przez szereg lat. W 1924 r. powstało, jak już wyżej powiedziano, kilka klubów policyjnych jak „Mewa” w Roździeniu, „Mars” w Lipinach, „Pod Odrą” w Łagiewnikach, „Opole” w Król. Hucie, „Głogów” w Hajdukach Wielkich, „Lubliniec” w Lublińcu i „Opole” w Bielsku. Działalność tych klubów była jednak krótka, gdyż w 1925 i 1926 roku zostały zlikwidowane i włączone do jednego wielkiego reprezentacyjnego klubu z siedzibą w Katowicach pod nazwą „Policyjny Klub Sportowy w Katowicach”.

Działalność klubu była początkowo bardzo skromna, gdyż ograniczała się prawie wyłącznie na grze w piłkę nożną. W początkach 1925 roku przystąpiono wprawdzie do zorganizowania lekkiej atletyki, ciężkiej atletyki i boksu, jednak z braku środków te gałęzie sportu nie mogły się rozwijać. Poza piłką nożną występowali w 1925 roku jako pierwsi z ramienia klubu w lekkiej atletyce st. poster. Richter, w boksie — poster. Mądrala, w ciężkiej atletyce — poster. Musioł, który w wysokiej mierze przyczynił się do zorganizowania sekcji

Pierwsza drużyna sekcji piłki nożnej Policyjnego Klubu Sportowego w Katowicach

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

ciężko-atletycznej i dotychczas trenuje drużynę zapasniczą.

Brak środków materialnych nie pozwolił klubowi w latach 1924 i 1925 na należyte rozwinięcie się. To też podziwiać należy tych pierwszych sportowców-policjantów, którzy mimo wielkich trudności zorganizowali dwie drużyny piłki nożnej i prawie co niedzielę rozgrywali zawody, a ponadto brali udział w innych gałęziach sportu.

W marcu 1926 r. zmieniono statut w celu rozszerzenia działalności klubu. Po zmianie statutu włączono poprzednio założony klub szachowy jako sekcję szachową do Policyjnego Klubu Sportowego. W ten sposób powstała sekcja piłki nożnej i sekcja szachowa, które dały klubowi podstawy dzisiejszej organizacji. Najważniejszym zadaniem ówczesnego zarządu było stworzenie podstaw finansowych dla klubu, przez werbowanie członków wśród funkcjonariuszów policji. Liczba członków w 1924 roku wynosiła 120, w 1926 — 600, a w 1929 wzrosła do 2000.

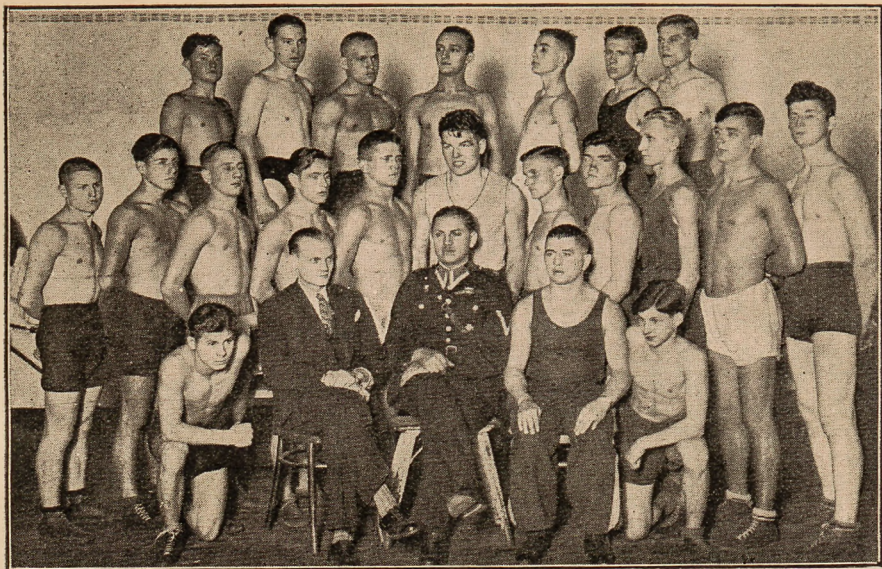
Mając zapewnione stałe dochody ze składek członkowskich, przystąpiono na wiosnę 1926 roku do budowy boiska. Było to przedsięwzięcie śmiałe, gdyż przekraczało środki finansowe klubu, jednak energja i zapał ówczesnego zarządu oraz ofiarność funkcjonariuszów policji, zwłaszcza funkcjonariuszów powiatu katowickiego pokonały wszelkie trudności, tak, że jeszcze w tym samym roku ukończono budowę boiska; uroczystego poświęcenia boiska dokonano 17. X. 1926 r. Z okazji poświęcenia boiska urządzono zawody piłki nożnej z klubem sportowym K. S. „Ruch” Wielkie Hajduki, a w przedmeczcu występowały drużyny kolejowego P. W. i klubu sportowego „Diana” w finale o pu-

har Policyjnego Klubu Sportowego. W roku 1927 wybudowano pierwszy kort tenisowy, a w roku 1929 dzięki subwencji udzielonej przez p. Wojewodę Dr. Grażyńskiego dalsze 3 korty tenisowe.

Posiadając własne boisko, przystąpiono do rozszerzenia działalności klubu. Z biegiem czasu powstawały poszczególne sekcje; i tak w roku 1927 sekcja lekko-atletyczna, sekcja narciarska i tenisowa; w 1928 roku sekcja bokserska, pływacka, strzelecka i ciężko-atletyczna; w 1930 roku sekcja szermiercza, a w 1931 roku sekcja kolarska. Z zestawienia powstawania poszczególnych sekcji wynika, że właściwy rozwój klubu rozpoczął się w 1927 roku.

Obecnie jest Policyjny Klub Sportowy jedną z najsilniejszych polskich organizacji sportowych wśród klubów w Województwie Śląskiem. Pierwotnie należeli do klubu jedynie funkcjonariusze policji. Wyłom w tej zasadzie uczyniono w 1926 roku przez utworzenie sekcji piłki nożnej drużyn młodocianych. Przyjęcie młodzieży spoza korpusu policji do klubu nie było może tak bardzo konieczne w interesie klubu, jak raczej ze względów narodowych. Praca pod względem techniczno-sportowym odbywa się w sekcjach. Nie będę się rozwodził nad szczegółową działalnością każdej sekcji i ograniczę się do wymienienia najważniejszych wydarzeń.

Najważniejszymi zdarzeniami w ruchu Policyjnego Klubu Sportowego były niewątpliwie Ogólno Krajowe Zawody Sportowe Policji Państwowej. W I Ogólno-Krajowych Zawodach Sport. P. P. w 1926 roku udział zawodników klubu był nieliczny, a wyniki osiągnięto słabe. Jednak już w następnych latach zajmowała drużyna lekko-

Sekcja bokserska Policyjnego Klubu Sportowego w czasie ćwiczeń

atletyczna stale II miejsce. W IV Og. Kraj. Zawodach Sport. P. P., które odbyły się w 1929 roku w Katowicach, zajął Policyjny Klub Sportowy w Katowicach w ogólnej punktacji I miejsce.

Organizację tych zawodów powierzyła Komenda Główna Pol. Państwowej komitetowi organizacyjnemu, w skład którego weszli wszyscy członkowie Zarządu Policyjnego Klubu Sportowego i kierownicy sekcij. W zawodach tych brało udział zgórą 500 zawodników-policjantów z całego kraju, konkurując we wszystkich rodzajach sportu, jak lekkoatletyce, strzelaniu, marszach, boksie, szermierce, pływaniu i kolarstwie. Zawody stały pod protektoratem Ministra Spraw Wewnętrznych Gen. Sławoj-Składkowskiego, a otwarte zostały przez p. Wojewodę Śląskiego Dr. Grażyńskiego. Na zakończenie zawodów przybył p. Komendant Główny Policji Państwowej pułk. Jagrym-Maleszewski, rozdzielając mnóstwo nagród zwycięzcom w różnych konkurencjach.

Z ruchliwej działalności drużyny piłki nożnej należy wymienić dwukrotne spotkanie z reprezentacją policji węgierskiej i to w dniu 10. IV. 1927 r. w Budapeszcie z wynikiem 2 : 0 dla Węgrów i w Katowicach w dniu 19. VI. 1927 r. z wynikiem 3 : 3. W ramach Og. Krajowych Zawodów Sportowych Pol. Państwowej w 1927 roku rozegrała drużyna zawody piłki nożnej z drużyną policji gdańskiej z wynikiem 5 : 1 dla P. K. S., zaś w 1928 roku z reprezentacją policji czechosłowackiej z wynikiem 1 : 0 dla P. K. S.

Ze spotkań drużyny bokseńskiej najważniejszemi były zawody z policją gdańską i policją wiedeńską w 1929 roku. Pozatem drużyna bokseńska spotykała się z poważnemi drużynami zagraniczne-

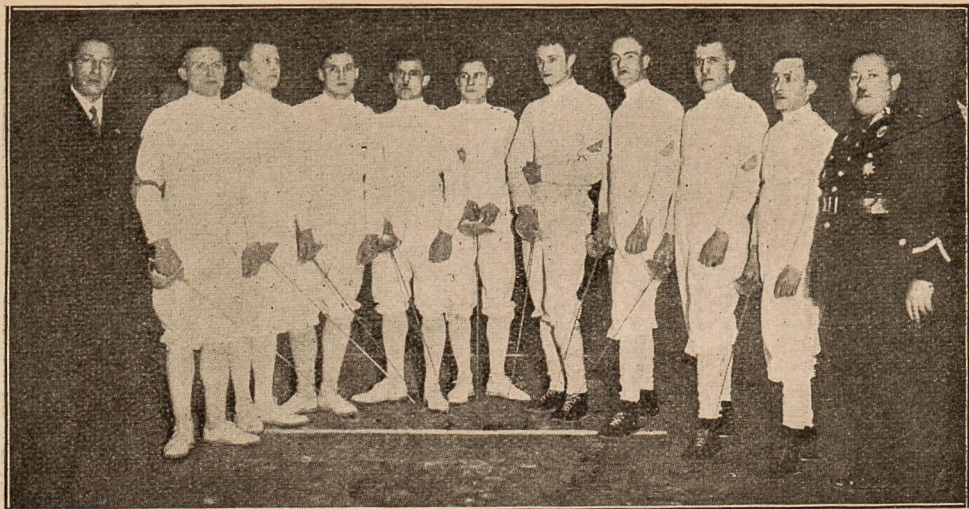
mi: jak Prusja-Samland w Królewcu, „Atlas” Lipsk, „Vorwärts” Wrocław, „Colonia” Köln, reprezentacjami Moraw w Mor. Ostrawie i Brna w Brnie. Obecnie drużyna bokserska jest jedną z najsilniejszych drużyn bokserskich w Polsce. W 1932 roku zdobywa drużyna bokserska po raz pierwszy tytuł mistrza drużynowego Śląska, a w spotkaniu finałowym z drużyną mistrzowską „Warta” Poznań ulega w stosunku 9 : 7. W bieżącym roku zdobyła ponownie tytuł mistrza drużynowego Śląska i należy się spodziewać, że pod wytrawnym treningiem st. post. Wendego, który drużynę trenuje od czasu założenia sekcji bokserskiej, drużyna odegra w sporcie polskim poważną rolę.

Sekcja ciężko-atletyczna posiada w swoich szeregach kilku dobrych zawodników, to też wśród klubów ciężko-atletycznych na Śląsku zajmuje czołowe miejsce.

Sekcja tenisowa, do której prócz członków korpusu policji należą urzędnicy wojewódzcy, rozwija się pomyślnie. Sekcja wystawiła drużynę reprezentacyjną i brała udział w turniejach o mistrzostwo swojej klasy.

Dla pływaków Policyjnego Klubu Sportowego wybudowano w bież. roku na stadjonie kąpielowym Oddziału Ligi Morskiej i Kolonjalnej w Katowicach-Zawodziu, w Dolinie Trzech Stawów, 3 kabiny kąpielowe. Na podstawie umowy zawartej z zarządem wspomnianego oddziału L. i M. K. przysługuje członkom Policyjnego Kl. Sportowego bezpłatne korzystanie w porze letniej z kąpeli i kabin.

Poważnym dorobkiem poszczycić się może sekcja szermiercza. Założona została wprawdzie dopiero w 1930 roku, jednak już poprzednio kilku

Z drużynowego spotkania we florecie i szabli Policyjnego Klubu Sportowego Katowice z Policyjnym Klubem Sportowym Łódź w Katowicach dnia 2. 2. 1933 r.

Od lewej ku prawej: kierownik sekcji nadkom. Hostyński, st. przod. Zaczek, st. post. Paszek, post. Sobik, post. Smółka, post. Kaczmarezyk — drużyna łódzka: p. Kazimierowicz, post. P. P. Armanowski, przod. P. P. Różalski, post. P. P. Wojteczak i prezes P. K. S. Łódź podkom. Kurzawiński. Wynik spotkania we florecie 14:2, w szabli 11:5 na korzyść P. K. S. Katowice

funkejonarjuszów z powodzeniem uprawiało szermierkę, czego dowodem jest zwycięstwo, uzyskane nad drużyną szermierczą Policyjnego Klubu Sportowego Warszawa w ramach IV Og. Kraj. Zawodów Sportowych Pol. Państwowej w 1929 roku w Katowicach. Że sport szermierczy w Policji Wojew. Śl. się rozwijał, było to zasługą śp. urzędnika Lampera Jana, który mimo choroby stale przyciągał do treningu miłośników tego sportu i potrafił razem z drugim pionierem sportu szermierczego przod. Świerczyńskim wzbudzić zainteresowanie się szermierką u miarodajnych czynników w Gł. Komendzie Policji Woj. Śl. i w Zarządzie Policyjnego Klubu Sportowego. Od 1930 roku trenuje drużynę szermierczą dyplomowany fechtmistrz Koza i jego zasługą jest, że drużyna szermiercza weszła w bież. roku do rozgrywek finałowych o drużynowe mistrzostwo Polski. Do reprezentacji państwowej na szermiercze mistrzostwa Europy w Budapeszcie w czerwcu b. r. Polski Związek Szermierczy wstawił szermierza ze Śląska poster. Sobika, który odniósł szereg pięknych ogólnie uznanych zwycięstw.

Za zezwoleniem i pod protektoratem Głównego Komendanta Policji inspektora Żółtaszka odbywają się rokrocznie na Baraniej Górze przy źródłach Wisły zawody o mistrzostwo narciarskie Policji Województwa Śląskiego, połączone ze strzelaniem na trasie, w których zawodnicy sekcji narciarskiej gremjalnie biorą udział. Zawody te przeszły już w tradycję i budzą wielkie zainteresowanie wśród zawodników i publiczności.

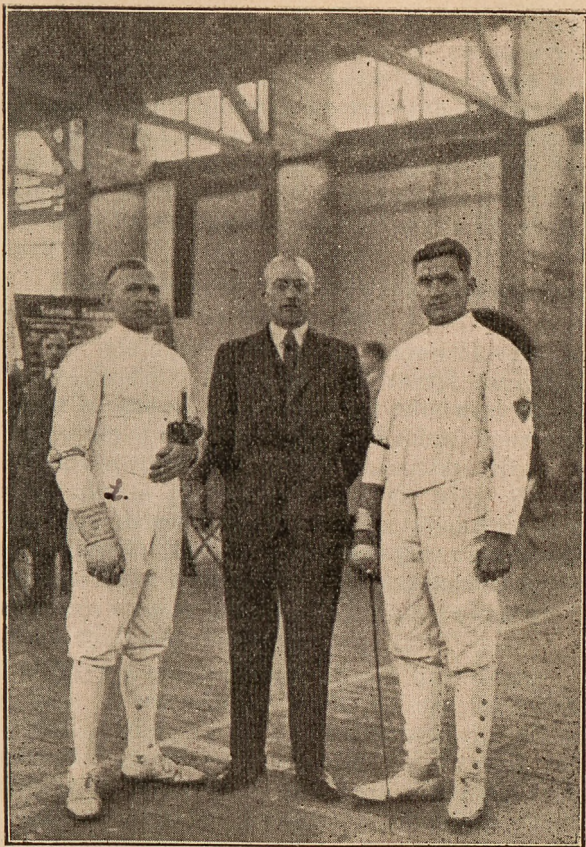
Sport strzelecki uprawia się nieomal we wszystkich jednostkach policyjnych na terenie województwa śląskiego. Zarząd klubu opiekował się

szczególne tym fachowym dla policjanta sportem, zakupując flowery i amunicję.

Na I Og. Śląskich Zawodach Strzeleckich, odbytych w 1932 roku w Katowicach, zajął zespół Policji Wojew. Śl. w składzie: st. przod. Bochynek, st. przod. Kaczmarczyk i przod. Drozdowski I miejsce w konkurencji na 300 m i w składzie: st. przod. Bochynek, st. przod. Warwas, przod. Drozdowski II miejsce w konkurencji na 200 m z broni woj-skowej. Pozatem posiada 1 członek klubu wyborową, 53 członków klubu złotą, 223 srebrną i 822 brązową odznakę strzelecką.

Poniższe zestawienie daje pogląd na ilość zdobytych „Odznak Strzeleckich” przez funkcjonariuszów Policji Woj. Śląskiego w poszczególnych powiatach:

Komenda Powiatowa (Miejska)	wybo- rowa	złota	srebr- na	bron- zowa	Razem
Świętochłowice		7	3	110	120
Bielsko		3	13	82	98
Pszczyna		3	26	72	101
Lubliniec		—	1	17	18
Katowice		3	32	250	285
Rybnik	1	4	11	63	79
Cieszyn		4	24	37	65
Tarn. Góry		—	1	53	54
Król. Huta		21	69	93	183
Komenda Rez. Katowice		29	43	45	117
Razem :	1	74	223	822	1120

Od lewej ku prawej: St. przod. Teodor Zaczek, mistrz Śląska we florecie, st. przod. Leon Koza, dyplomowany fechtmistrz i posterunkowy Antoni Sobik, mistrz Śląska w szpadzie. Sobik był członkiem reprezentacji Polski w szpadzie i szabli w mistrzostwach Europy w Budapeszcie 1933 r.

Najlepszym zresztą dowodem, że Policyjny Klub Sportowy posiada w swych szeregach dobrych zawodników, jest wstawienie całego szeregu zawodników klubu do sportowych reprezentacji okręgowych i państwowych. Ilość członków ćwiczących w poszczególnych sekcjach poza lekką atletyką przedstawia się następująco: piłka nożna 70, boks 30, szermierka 12, c. atletyka 36, tenis 42, narty 25.

Ilość zdobytych Państwowych Odznak Sportowych w roku 1933 wynosi około 1515.

Z inicjatywy Zarządu katowickiego Koła Stow. „Rodziny Policyjnej” utworzył Zarząd Klubu na wiosnę bież. roku oddział młodzieży Rodziny Policyjnej przy Policyjnym Klubie Sportowym. Pod kierownictwem dypl. fechtmistrza Kozy przy współudziale przod. Feliksa i st. post. Wendego ćwiczyły dzieci powyżej lat 10 w okresie letnim na boisku klubu. W programie przewidziane były gry sportowe i gimnastyka. Na zakończenie sezonu odbyły się w dniu 1. X. 1933 r. pokazowe ćwiczenia tych najmłodszych.

Kryzys gospodarczy od lat już dręczy całą Polskę, a szczególnie Śląsk, co się też niestety ujemnie odczuwa w życiu sportowym. Nieomal wszystkie imprezy są połączone z deficytem, to odstrasza inicjatorów od urządzania poważniejszych i kosztowniejszych spotkań sportowych. Jednak bez konkurencyjnych walk i bez rywalizacji z zawodnikami innych klubów nie może się sport rozwijać. Wiem, że w dzisiejszych ciężkich czasach każdy grosz skromnych poborów jest policjantowi potrzebny, ale apeluję do szlachetnych uczuć członków klubu, powołując się na wyłuszczone na wstępie cele i zadania klubu pod względem wycho-

wawczo-narodowym, aby tak, jak przez ostatnie 10 lat istnienia klubu, raczyli go nadal popierać, płacąc skromne składki miesięczne, zapewniając mu byt i ułatwiając mu spełnienie jego zadania wobec społeczeństwa i narodu. Czynna miłość do Państwa jest obowiązkiem każdego obywatela i podstawą jego bytu. Czynnie pracując na polu społecznym, spłacamy dług wobec Narodu i Państwa.

Państwowa Odznaka Sportowa

Czy przeprowadziłeś już próby sprawności fizycznej, by osiągnąć Państwową Odznakę Sportową?

Pamiętaj, że nie trzeba być rekordzistą, by osiągnąć P. O. S.

Troska o rozwój fizyczny i utrzymanie sprawności fizycznej mas przez jaknajdłuższy okres życia spowodowało Radę Ministrów do zatwierdzenia Państwowej Odznaki Sportowej na wniosek Państw. Urzędu W. F. i P. W.

Zasada odznaki została opracowana według oryginalnych wzorów polskich, nad ustaleniem których współdziałały Rada Naukowa Wychowania Fizycznego i wszystkie związki sportowe.

W Państwowej Odznace Sportowej nie chodzi o najwyższy wyczyn fizyczny możliwy dla człowie-

ka, ale wszechstronny i przeciętny w danym wieku i dla danej płci, a więc o sprawności ogólne (koordynacja ruchów) gibkości, zręczności, siły, wytrwałości i wreszcie dla mężczyzny zasadniczej umiejętności obrony Państwa, jaką jest strzelectwo.

Warunki wypełnienia poszczególnych konkurencyj określone są w minimach czyli w wynikach, na jakie może zdobyć się każda jednostka przeciętnie sprawna, wymagania zaś dostosowane są do wieku, niejednakowe dla wszystkich.

P. O. S. musi interesować każdego, najdorodniejszego, nielecącego nawet na odznaki, oznaczenia, błyskotki, gdyż uzyskanie odznaki daje satysfakcję, zadowolenie i świadomość, co dziś fizycznie jeszcze potrafię, w jakim tempie się starzeję. Zawodowe zajęcia, brak czasu, zatłuszczenie, które jest kalectwem nabytem, i różnego rodzaju inklinacje nie są już dziś dostatecznym usprawiedliwieniem i świadczą o źle pojętym obowiązku społecznym.

P. O. S. nie jest odznaczeniem ale oznaczeniem wszystkich tych, którzy obowiązek wobec siebie, wobec rodziny i Państwa w zakresie utrzymania się w zdrowiu i sprawności fizycznej spełnili dobrze. **Tu powinni należeć wszyscy!** Jako mieszkańcy dzielnicy śląskiej powinniśmy wreszcie pamiętać, że ubiegając się o zdobycie P. O. S. stajemy do szlachetnej rywalizacji województw w ogólnej statystyce zdrowych jednostek i powinniśmy się znaleźć na czołowym miejscu.

Próbe o P. O. S. przeprowadzają w każdej miejscowości pow. komendanci P. W., komendanci ośrodków W. F. i tam też zasięgnąć można szczegółowych informacji.

Poniższe zestawienie daje pogląd na ilość zdobytych P. O. S. przez funkcjonarjuszów Policji Woj. Śl. w poszczególnych powiatach.

Komenda Powiatowa (Miejska)	złota	srebr- na	bron- zowa	Razem
Katowice	44	287	106	437
Król. Huta	20	161	54	235
Lubliniec	1	17	9	27
Tarn. Góry	1	39	13	53
Świętochłowice	35	115	45	195
Rybnik	12	78	18	108
Pszczyna	9	60	4	73
Cieszyn	9	54	21	84
Bielsko	13	72	18	103
Kom. Rezerwy	8	57	45	110
Ogółem :	152	940	333	1425

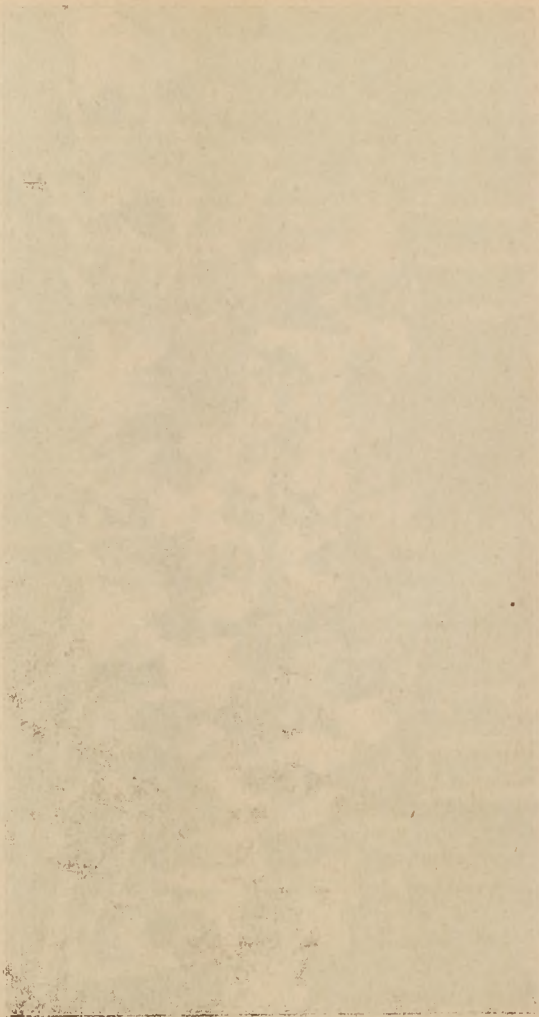
WITA BRODNIEWICZOWA

Działalność Stowarzyszenia „Rodzina Policyjna“ na Śląsku

Rozpatrując dotychczasową działalność „Rodziny Policyjnej” na Śląsku — stwierdzono z zadowoleniem, że wysiłki nasze dały dobre rezultaty. Okazało się, że bilans pracy za drugi rok istnienia przekroczył bilans roku pierwszego wielokrotnie:

Kolonje letnie Stowarzyszenia „Rodzina Policyjna“ urządzone przez Koło tarnogórskie
w 1933 r. w Kasperkach

CHINESE UNIVERSITY OF HONG KONG LIBRARY
UNIVERSITY OF HONG KONG LIBRARY
UNIVERSITY OF HONG KONG LIBRARY

czy to w dziedzinie opieki nad dzieckiem, czy w zakresie rozwoju życia towarzyskiego na gruncie Stowarzyszenia, czy w pozycjach pomocy pieniężnej okazywanej najbardziej potrzebującym, czy w organizowaniu różnorodnych kursów praktycznych i t. p.

Świadczy to wybitnie, że Stowarzyszenie prosperuje w sposób uprawniający do żywienia wobec jego dalszego rozwoju jaknajlepszych nadziei.

Najbardziej charakterystycznym jest wzmożony wysiłek, mający na celu zwiększenie zasobów pieniężnych. Obok znacznie zwiększonej ilości członków, płacących składki, daje się zauważyć ogromny wzrost imprez dochodowych, co przyczyniło się silnie do powiększenia zasobów pieniężnych poszczególnych Kół, które wskutek tego mogły rozwinąć szerszą działalność.

W najistotniejszej dziedzinie pracy Stowarzyszenia, jaką jest opieka nad dzieckiem, postawić należy na pierwszym miejscu silnie rozwiniętą akcję kolonij letnich. Podczas gdy w roku 32-gim z kolonij letnich korzystało ogółem 215 dzieci, to w roku 33-im liczba dzieci korzystających z kolonij wzrosła do 500. Założone zostały własne kolonie letnie w Jaworzu (Koło Bielsko) dla 113 dzieci z Kół Mysłowice, Pszczyna, Lubliniec, Bielsko i Będzin (okręg kielecki), w Brennej dla 37 dzieci (Koło Cieszyn), w Kasperkach st. kol. Milówka dla 30 dzieci (Koło Tarnowskie Góry).

Wiele Kół, nie mając możności stworzenia kolonij własnych, a chcąc umożliwić dzieciom pobyt na świeżem powietrzu, mając na uwadze, — iż dziecko nie tylko nabiera sił fizycznych i zdrowia, ale obcując przez cały miesiąc z innymi dziećmi uczy się żyć społecznie, — wysyłało dzieci na swój

koszt na kolonje, urządzane przez Związek Obrony Kresów Zachodnich oraz Polski Czerwony Krzyż; Koło Katowice uzyskało 44 miejsca na kolonji letniej Magistratu Miasta Katowice w Gorzycach, a Koła Królewska Huta, Siemianowice i Radzionków umieściły dzieci w Policyjnym Domu Zdrowia w Nierodzimiu. Wybitną akcję wysyłania dzieci na kolonje stwierdzono w Kole Królewska Huta, gdzie w 1933 r. wysłano 82 dzieci. Z pomocą materialną przyszedł Kołom Zarząd Okręgowy, który na cele kolonijne wypłacił 3.800 złotych. Zarząd Naczelny w Warszawie, wysyłając na miesiąc sierpień pewną ilość dzieci na kurację solankową do Druskienik, przeznaczył dla okręgu śląskiego 7 miejsc. Miejsca zostały zajęte przez dzieci chorewite z miejscowości przemysłowych.

Jako rzecz dla naszej działalności zupełnie nową podkreślić należy stworzenie przedszkola dla 20 dzieci w Kole Katowice.

Silne ożywienie uwydatniło się również w dziedzinie zabaw urządzanych dla dzieci. Spośród nich wymienić należy pięknie zorganizowane we wszystkich Kołach „Święto Matki”, „Święto sadzenia drzewek”, „Gwiazdki” i „Św. Mikołaja”. Również urządzano dla dzieci wycieczki krajoznawcze, stworzono sekcje sportowe: dzieci zbierały się 2 razy w tygodniu na boiskach, gdzie pod fachowem kierownictwem zabawiały się w gry sportowe i ćwiczenia gimnastyczne. Koło Tarnowskie Góry utworzyło sekcję narciarską. W świetlicach urządzano dla dzieci osobne zabawy, zorganizowano pomoc w lekcjach, roboty ręczne, ćwiczenia sztuk teatralnych, tańców narodowych i t. p. W wyniku tych nauk Koła Mysłowice i Katowice urządziły piękną zabawę kostjumową dla dzieci, którą urozmaicono

Kąpiel dzieci w rzece Wiśle w Nierodzimiu na kolonjach letnich
urządzonych przez Stowarzyszenie „Rodzina Policyjna“

Uroczystość sadzenia drzewek w Kole mikołowskiem Stowarzyszenia „Rodzina Policyjna”
w dniu 23. 10. 1932 r.

tańcami i przedstawieniem amatorskiem, a Koło Łagiewniki w ogródku „Rodziny Policyjnej” wybudowało nawet dla dzieci basen kąpielowy.

Mimo natężenia wysiłku pracy przedewszystkiem w kierunku opieki nad dzieckiem, działalność „Rodziny Policyjnej” w odniesieniu do starszych przedstawia się również imponująco. Daje się zauważyć wielkie ożywienie życia społeczno-towarzyskiego, wyrażającego się w urządzanych prelekcjach, kursach, zabawach, koncertach, wycieczkach krajoznawczych i t. p. Powstało wiele świetlic, w których są czytelnie pism i książek, tam odbywają się w określonych dniach zebrania towarzyskie, odczyty, zabawy, kursa języka polskiego i t. p.

Na rozwój współżycia towarzyskiego wpłynęła pozatem bardzo dodatnio działalność sekcji sportowych, amatorskich zespołów teatralnych i chórów. Sekcje sportowe organizują gry w siatkówkę, koszykówkę oraz strzelania o odznaki strzeleckie, które zdobyło już wiele członkiń naszego Stowarzyszenia, również propagują ubieganie się o Państwową Odznakę Sportową. Na wyróżnienie zasługuje Koło Hajduki Wielkie, które jako pierwsze rozwinęło żywą działalność sportową.

Duże ożywienie zauważono we wszystkich Kołach w zakresie nauki kroju, szycia i robót ręcznych. M. in. Koło Królewska Huta urządziło wystawę robót ręcznych, cieszącą się dużą frekwencją.

Pozatem Zarząd Okręgowy z p. Inspektorową Żółtaszkową na czele opracował szereg projektów prac dla Kół miejscowych. M. in. na wyróżnienie zasługuje stworzenie „Sekcji Opieki nad grobami policjantów” oraz „Sekcji opieki nad chorymi policjantami”, której zadaniem jest niesienie pomocy duchowej i materialnej chorym a zwłaszcza ran-

nym policjantom oraz rodzinom ich, dając wyraz głębokiego zrozumienia, iż nietylko na posterunku, ale i w czasie niemocy potrafimy uznać ciężką służbę, jaką ci spełniają na polu ładu i bezpieczeństwa publicznego. „Seksja opieki nad grobami policjantów” wykazała bardzo intensywną działalność. Jak ze sprawozdań Kół wynika, na terenie Województwa Śląskiego znajduje się 85 grobów policjantów, dotychczas 65 grobów uporządkowano i upiększono, przez co groby policjantów zajaśniały zasłużonym blaskiem.

Reasumując te wszystkie przejawy działalności Stowarzyszenia „Rodzina Policyjna”, żywić należy jaknajlepszą nadzieję, że będzie to impulsem do jeszcze wydajniejszej pracy, a dla tych, którzy dotychczas niedoceniali korzyści mogące powstać dla nich i ich rodzin przez zrzeszenie się w silnej organizacji, zachętą do wstępowania w szeregi naszego Stowarzyszenia, hołdującego ofiarnej i bezinteresownej pracy dla dobra Państwa i społeczeństwa.

IGNACY PIECHACZEK
nadkomisarz

Z działalności Koła L. O. P. P. Policji Województwa Śląskiego w Katowicach

*Policjant to strażnik bezpieczeństwa obywateli.
L.O.P.P. chroni obywateli przed niebezpieczeństwem ataków lotniczych i gazowych.
Policjanci, współdziałajcie w pracach L.O.P.P.*

W dniu 23 marca 1934 r. mija 5 lat od zorganizowania w Katowicach Koła L. O. P. P. Policji

Województwa Śląskiego. Do zorganizowania tego Koła przyczynili się głównie p. komisarz Reichenbach i p. przodownik Kalus, za co należy im się tą drogą szczególne podziękowanie. W skład pierwszego Zarządu wchodzili p. p.:

komisarz Reichenbach jako prezes,
st. przodownik Szajer Rudolf jako sekretarz,
przodownik Kalus Robert jako skarbnik,
urzędnik Matuszek, podkomisarz Kocima,
st. przodownik Kuboś, posterunkowy Urbania
k i st. posterunkowy Brzezinka jako
członkowie komisji rewizyjnej.

Na delegata do ogólnego Zgromadzenia Miejskiego Komitetu wybrano p. podinspektora Starzyka Jana.

Jako członkowie przystąpili w skład Koła oficerowie, urzędnicy i podoficerowie Głównej Komendy, Urzędu Śledczego, Miejskiej i Pow. Komendy Katowice, Komendy Rezerwy, Wydziału Śledczego, Komisarjatu I, II, III i Kolejowego, Komisarjatu Zawodzie, Oddziału Konnego, Poster. Brynów i Załęska Hałda. Pozatem przystąpili do Koła także uczniowie szkoły policyjnej. Przez zorganizowanie Koła osiągnięto, że nieomal wszyscy funkcjonariusze, należący do powyżej wymienionych oddziałów, dali się zapisać na członków L. O. P. P. Dzięki wygłaszaniu stosownych referatów, wyświetlaniu filmów propagandowych i odpowiedniemu werbowaniu liczba członków przekroczyła w krótkim czasie cyfrę 600. Tem samem wzrosły i miesięczne składki, które spoczątku odprowadzano do Komitetu Wojewódzkiego L. O. P. P. a następnie do Komitetu Miejskiego L. O. P. P. w Katowicach, któremu także obecnie Koło bezpośrednio podlega.

Składki złożone przez członków Koła były następujące:

w czasie od 1. IV. 1929 roku do	
12. III. 1930 roku	2.989,50 zł.
w czasie od 12. III. 1930 roku do	
23. II. 1931 roku	4.641,00 „
w czasie od 23. II. 1931 roku do	
21. I. 1932 roku	3.666,00 „
w czasie od 21. I. 1932 roku do	
23. I. 1933 roku	3.498,05 „

W obecny skład Zarządu Koła, którego wybór odbył się 28 stycznia 1933 r., wchodzi pp.:

nadkomisarz Piechaczek jako prezes,
 st. przodownik Buk jako sekretarz,
 st. poster. Wolniczak jako zastępca sekretarza,
 przodownik Kalus jako skarbnik,
 przodownik Hamerlok jako zastępca skarbnika,
 st. post. Wojciechowski i przodownik Grodoń jako ławnicy,
 urzędnik Matuszek, st. poster. sł. śl. Brzezinka i st. poster. Warta jako członkowie komisji rewizyjnej.

Liczba członków w dniu 1 stycznia 1933 r. wynosiła 570. W czasie od 1 stycznia 1933 r. do 1 listopada 1933 r. zwerbowano 15 nowych członków Koła. Ogólna ilość członków Koła wynosiła więc w dniu 1 listopada 1933 r. 585. Obecna liczba członków jest mniejsza od liczby członków 1931 r. dlatego, iż w grudniu 1931 r. zlikwidowano szkołę policyjną i pozatem stan osobowy poszczególnych jednostek policyjnych się stale zmniejsza. Pomimo tego stoi Koło L. O. P. P. Policji w Katowicach, jak wynika z sprawozdania Miejskiego Komitetu L. O. P. P. na rok 1932, pod względem liczebnym

członków jak i dochodów statutowych na pierwszym miejscu spośród 18-tu Kół miejscowych i placówek.

O działalności Koła L. O. P. P. Policji Województwa Śląskiego czytamy w tem samem sprawozdaniu Miejskiego Komitetu następujące uwagi:

„Działalność Koła była bardzo intensywna. Na uwagę zasługuje, że Zarząd Koła regularnie przesyła sprawozdania kasowe oraz sprawozdania z działalności organizacyjnej, co świadczy o wielkiej sprawności sekretarjatu. Podkreślamy z całym uznaniem, iż osiągnięty efekt finansowy i organizacyjny świadczy o należytem zrozumieniu potrzeb Ligi przez Zarząd Koła i ogół urzędników i funkcjonarjuszów Policji Województwa Śląskiego, za co tą drogą wyrażamy Zarządowi w szczególności a poszczególnym członkom w ogólności szczere podziękowanie”.

Podając powyższe uznanie Miejskiego Komitetu do wiadomości wszystkim członkom Koła, Zarząd dziękuje im za dotychczasowe poparcie jego poczynañ i apeluje równocześnie do nich, by zwrbowali na członków Koła jeszcze tych funkcjonarjuszów, którzy dotychczas nie są jego członkami. Pamiętajmy, że L. O. P. P. chroni obywateli przed niebezpieczeństwem ataków lotniczych i gazowych i dlatego współdziałajmy jak jeden mąż w pracach L. O. P. P.!

RUDOLF SZTURC
komisarz

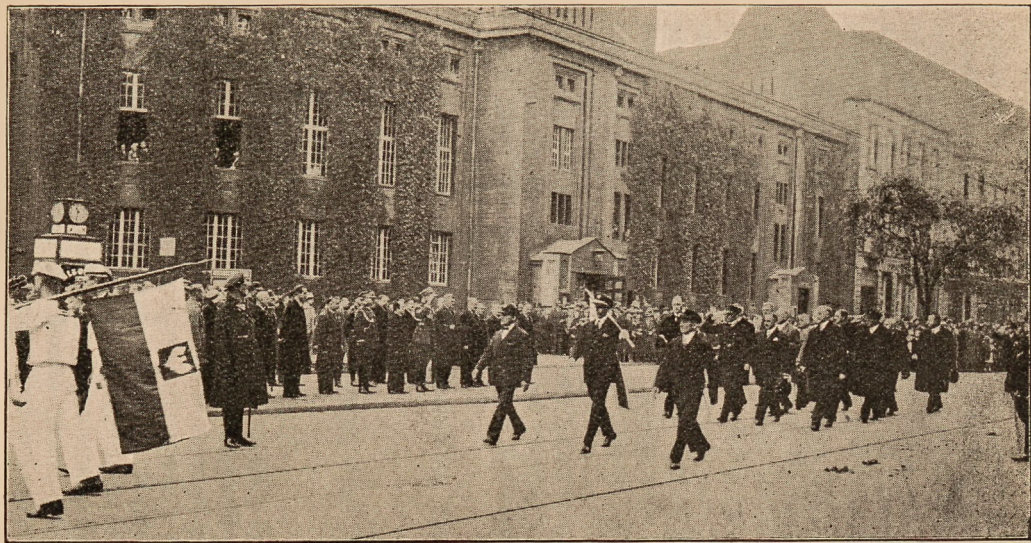
Liga Morska i Kolonjalna

*Niemasz Polski bez morza!
Policjanci, współdziałajcie w pracach
Ligi Morskiej i Kolonjalnej!*

Korzystając z uprzejmości Komitetu Redakcyjnego kalendarzyka policyjnego na rok 1934, pozwolę sobie nakreślić kilka słów o Lidze Morskiej i Kolonjalnej.

Celem stowarzyszenia Ligi Morskiej i Kolonjalnej ujętym w art. 3 statutu jest uświadamianie społeczeństwa o korzyściach, płynących z wyzyskania morza, rzek i śródlądowych wód, tudzież z racjonalnej kolonizacji, oraz organizowanie jego sił dla stworzenia i utrwalenia podstaw realnej pracy społecznej, zmierzającej do wyzyskania tych korzyści dla dobra Narodu i Państwa.

W urzeczywistnieniu powyżej wyłuszczonego celu Liga Morska i Kolonjalna rozwija swoją działalność nietylko na terenie Państwa, ale i poza jego granicami. Działalność rozwija się i posuwa z wielkim rozmachem szybko naprzód. Rozmachu tego nabrała szczególnie w ostatnich dwóch latach, kierowana przez prezesa Zarządu Głównego gen. dyw. Gustawa Orlicz-Dreszera. Idea konieczności posiadania bezpośredniego dostępu do morza i posiadania morza z coraz większym zrozumieniem dociera do szerokich mas społeczeństwa i skupia je w szeregi Ligi Morskiej i Kolonjalnej, jako jedyne, a zarazem i najpotężniejszego w Państwie stowarzyszenia skupiającego obywateli hołdujących tej idei.

Defilada w Katowicach pod gmachem teatralnym przed prezesem Głównego Zarządu Ligi Morskiej i Kolonjalnej gen. dyw. Gustawem Orlicz-Dreszerem i prezesem Okręgu Zagłębia Węglowego wicewojewodą śląskim Dr. Tadeuszem Salonim

Pośród Okręgów Ligi Morskiej i Kolonjalnej zajmował i zajmuje przodujące miejsce w pracy i rozroście organizacyjnym Okręg Zagłębia węglowego z prezesem Wicewojewodą śląskim dr. Tadeuszem Salonim na czele, wybranym na Walnym Zjeździe Delegatów Okręgu dnia 13 marca 1932 r. w sali posiedzeń Rady Miejskiej w Katowicach.

W dniach od 25 — 27 czerwca 1932 r. odbył się we Lwowie IV Walny Zjazd Delegatów Ligi Morskiej i Kolonjalnej, na którym wśród podniesłego nastroju uchwalono jednogłośnie przez akklamację na wniosek Zarządu Głównego, zreferowany przez prezesa gen. dyw. Gustawa Orlicz-Dreszera, prosić o przyjęcie godności honorowego członka Ligi Morskiej i Kolonjalnej: Prezydenta Rzeczypospolitej prof. Ignacego Mościckiego i Pierwszego Marszałka Polski, Józefa Piłsudskiego; — w ten sam sposób powołano w poczet członków honorowych Ligi: Ministra Eugenjusza Kwiatkowskiego i Wacława Sieroszewskiego.

Do najważniejszych czynności Ligi w roku 1932 zaliczyć należy:

1. Święto Morza,
2. „Dwutydzień propagandowy” Ligi Morskiej i Kolonjalnej i
3. Zbiórkę na fundusz kolonjalny.

Święto Morza obchodzone bardzo uroczyście w dniu 31 lipca 1932 r. w Gdyni, skupiło na wybrzeżach Bałtyku nad naszym morzem wielotysięczne tłumy z całej Polski, manifestujące i wynurzające wobec całego świata wspólnie z Najdostojniejszym Włodarzem Polski prof. Ignacym Mościckim pełne zrozumienie dla słów, że nie masz Polski bez morza i Pomorza. Na Święto Morza przybyli do Gdyni i rodacy z zagranicy. Podobnie jak w Gdyni

odbyły się i za granicami Polski uroczystości Święta Morza pośród Polonji tam przebywającej.

Drugą wielką czynnością Ligi Morskiej i Kolonjalnej w tym roku był „Dwutydzień propagandowy” Ligi Morskiej i Kolonjalnej urządzony w czasie od 2 — 16 października 1932 r. na terenie całej Polski.

Cele konkretne „Dwutygodnia”, to dalsze powiększenie zasięgu organizacyjnego Ligi Morskiej i Kolonjalnej, zyskanie poparcia społeczeństwa, wyrażającego się wzrostem liczby członków i Oddziałów, danie głosu opinii społecznej w sprawach morza oraz naszej ekspansji zamorskiej, bez której nie będziemy mogli istnieć jako naród naprawdę wielki, dla którego posiadanie terenów pod nieskrępowaną ekspansję ludzką i gospodarczą staje się — życiową koniecznością.

W czasie „Dwutygodnia propagandowego” odbyły się dnia 9 października 1932 r. w Katowicach uroczystości propagandowe, które zaszczycił swą obecnością prezes Zarządu Głównego Ligi Morskiej i Kolonjalnej gen. dyw. Gustaw Orlicz-Dreszer. Uroczystości te wypadły bardzo okazale.

V Walny Zjazd Delegatów Ligi Morskiej i Kolonjalnej odbył się w czasie od 25 — 27 maja 1933 r. Delegaci przybyli nań ze wszystkich zakątków kraju, obradowali przez te dni na trzech statkach wiślanych, płynąc z Warszawy z biegiem wód Wisły ku morzu do Gdyni.

Obecnością swą na tym prastarym szlaku komunikacyjnym i wędrówką ku wybrzeżu Bałtyku dali świadectwo doceniania dróg wodnych śródlądowych, naturalnego łącznika wnętrza kraju z morzem, które w myśl założeń budowniczych dzisiaj-

Uczestnicy IV Walnego Zjazdu Delegatów Ligi Morskiej i Kolonjalnej
na cmentarzu Obrońców Lwowa

szej Polski ma być źródłem dobrobytu odrodzonego Państwa.

Do najważniejszych prac V Walnego Zjazdu Delegatów zaliczyć należy uchwalenie nowego statutu a tem samem uchwalenie nowego podziału składek i przeznaczenia pewnej części na „Fundusz Akcji Kolonjalnej” a pewnej na „Fundusz Obrony Morskiej”. Tego rodzaju wniosek wysunął Okręg Zagłębia węglowego. Walny Zjazd Delegatów nadał godność członka honorowego Ligi Morskiej i Kolonjalnej Ignacemu Paderewskiemu.

Z działalności Ligi Morskiej i Kolonjalnej w 1933 r. zasługuje na wyróżnienie obchodzenie „Święta Morza” dnia 29 czerwca 1933 r. na obszarze całej Polski i wśród Polonji zagranicznej.

Wryło się ono głęboko w umysły ludzi i pozostanie na długo w pamięci Polaków.

Pracą Ligi Morskiej i Kolonjalnej w roku 1934 ma być zebranie funduszków na budowę jednostki bojowej morskiej. W pracy tej nie śmie zabraknąć ani jednego funkcjonariusza policji. Praca nie może ograniczyć się tylko do złożenia ofiary, ale musi sięgnąć głębiej, do propagowania przez każdego funkcjonariusza myśli o konieczności składania ofiar, wypływającej z poczucia obywatelskiego i narodowego.

Wielu funkcjonariuszów policji, doceniając wagę i doniosłość Ligi Morskiej i Kolonjalnej, pracuje w jej szeregach z korzyścią dla całości Państwa i jego mocarstwowych podstaw. Wszystkich pozostających jeszcze poza szeregami zapraszam do tej współpracy w przeświadczeniu, że nikt nie uchyli się od niej z korzyścią i dla siebie. Każdy bowiem członek rzeczywisty otrzymuje miesięcz-

nik „Morze”, który stanowiąc wielką dźwignię propagandową, rozszerza widnokrąg każdego obywatela na sprawy naszego morza i kolonje.

RUDOLF SZTURC
komisarz

Sprawozdanie

z działalności „Samopomocy” Policji Województwa Śląskiego Spółdzielni z ogr. odp. w Katowicach za czas od 1 stycznia do 31 października 1933 r.

Z obowiązku, śladem lat minionych, podajemy wszystkim członkom do wiadomości:

1. Bilans „Samopomocy” Policji Województwa Śląskiego za rok obrachunkowy 1932 z dnia 31 grudnia 1932 r. (str. 333).

2. Rachunek strat i zysków „Samopomocy” Policji Województwa Śląskiego za rok obrachunkowy 1932 z dnia 31 grudnia 1932 r. (str. 336).

Działalność „Samopomocy” rozwijano w bieżącym roku w kierunku:

1. punktualnego regulowania wszelkich świadczeń na rzecz członków i zobowiązań nazewnątrż;

2. utrzymania w ruchu willi „Ślązaczka” w Zakopanem;

3. ożywienia i utrzymania w ruchu Domu Zdrowia im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Nierodzimi; ,

4. podciągnięcia na wymagany poziom gospodarstwa rolnego wraz z założonym ogrodem w Nierodzimi, a wkońcu

Bilans „Samopomocy“ Policji Województwa Śląskiego

Spółdzielni z ogr. odp. w Katowicach

za rok obrachunkowy 1932 w dniu 31 grudnia 1932 r.

Konta zasobowe	W dniu 31. 12. 1931 s t a n				Obroty w czasie od 1. 1. — 31. 12. 1932 r.				W dniu 31. 12. 1932 r. s t a n			
	czynny		bierny		winien		ma		czynny		bierny	
	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.
Kasa „Samopomocy“ w Katowicach	205	34			262872	31	262489	23	588	42		
P. K. O. Oddział Katowice	170	44			238952	26	237854	94	1267	76		
Miejska Kasa Oszczędności w Katowicach	16595	49			14770	—	29595	49	1770	—		
Papiery %%	5077	—					755	—	4322	—		
Dłużnicy za gwarancją	35265	42			135649	90	107090	38	63824	94		
Urząd Wojewódzki za akeję leczenia	6791	45			24971	32	35000	—			3237	23
Nieruchomość „Ślązaczka“ w Zakopanem	118916	36					3763	09	115153	27		
Nieruchomość P.D.Z. w Nierodzimiu	229606	76			7186	05	4755	44	232037	37		
Działka folwarczna w Nierodzimiu	39453	93			365	68	788	78	39030	83		
Grunt w Wiśle	1480	51			21	01	21	01	1480	51		
Inwentarz ogólny i urządzenia domów	51912	59			5781	10	6152	12	51541	57		

Konta zasobowe	W dniu 31. 12. 1931 r. s t a n				Obroty w czasie od 1. 1. — 31. 12. 1932 r.				W dniu 31. 12. 1932 r. s t a n			
	czynny zł. gr.		bierny zł. gr.		winien zł. gr.		ma zł. gr.		czynny zł. gr.		bierny zł. gr.	
Inwentarz żywy i produkty rolne w działce folwarcznej	7295	40			534	40	2731	27	5098	53		
Stan zapasów spożywczych w „Ślą- zacze”					453	60			453	60		
Bank Gospodarstwa Krajowego w Katowicach					36	80	11	05	25	75		
Kaucje							300	—			300	—
Kasa Pośmiertna — pozostałości na wypłaty					1	40	1413	—			1411	60
Udziały członków „Samopomocy”			41970	—	405	—	1835	—			43400	—
Udziały członków zwolnionych			1477	35							1477	35
Pożyczka wewn. na budowę domu w Nierodzimiu			82232	52	12085	07	3912	81			74060	26
Wierzyciele			96596	79	5729	93	1168	08			92034	94

Depozyta oszczędnościowe członków			9890	55	9566	52	7204	53			7528	56
Rezerwa amortyz. działki folwarcz- nej			3244	77							3244	77
Konto sum do rozrachowania			2268	91	71193	50	75563	98			6639	39
Kasa Pośmiertna — udziały			2438	—	1	—	4	—			2441	—
Kasa Pośmiertna — fundusz zapas.			55875	50	7168	—	11491	60			60199	10
Fundusz żelazny (dary)			1913	94							1913	94
Fundusz zapasowy (art. 34 statutu)							961	01			961	01
Nadwyżki bilansowe — stan ma- jątku			214862	36			2883	04			217745	40
	512770	69	512770	69	797744	85	797744	85	516594	55	516594	55

Katowice, dnia 15 lutego 1933 r.

Z A R Z Ä D:

Prezes
(—) Reichenbach, komis.

Sekretarz
(—) Nawa, przodownik

Skarbnik
(—) Mierzwa, przodownik

Rachunek strat i zysków „Samopomocy“ Policji Woj. Śląskiego 336

Spółdz. z ogr. odp. w Katowicach

za rok obrachunkowy 1932 w dniu 31. XII. 1932 r.

	Kwota		Straty		Zyski	
	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.
Koszta leczenia — szpitale	27865	64				
„ „ — lekarstwa	9289	69				
razem wypłat w 1188 wypadk.	37155	33				
„ „ — dentyst. do uchw. Wal. Zgr. wypłat w 166 wypadk.	3407	59	40562	92		
Zapomogi połogowe	8751	27				
„ pośm. dzieci	2295	29				
„ nadzwyczajne	400	—				
„ zwolnionym	420	—				
„ pośm. rodziców	465	—	12331	56		
Kasa Pośmiertna						
zgon żon funkcyj.	3390	60				
„ funkcyjnarjuszów	13662	80				
zapomogi małżeńskie	27500	00	44553	40		

	Kwota		Straty		Zyski	
	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.
Konto kosztów podróży						
na wyjazd do Zakop. 635,96 zł. służb. zł. 1814,54			2450	50		
Różnice kursów papierów %%, spadek	zł.	755,—				
wpływ za kupony	zł.	453,90				
Winien stan konta	zł.	301,10	301	10		
Amort. inwent. Zarządu w Katowicach			100	15		
Konto odsetek						
Zakład Ubezp. Społ. Król. Huta	zł.	6558,63				
pożyczka wewnętrzna	zł.	3875,16				
depozyt oszczędnościowy	zł.	465,73				
koszta bank. i prowizje	zł.	266,44	11165	96		
Otrzymano i zarach. %% konta dłużników			6449	79		
Winien stan konta			4716	17	4716	17
Koszta ogólne i administracja			10735	32		

	Stan konta				Straty		Zyski	
	Winien za koszta		Ma za wpływy					
	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.
Konto kosztów utrzym. „Ślązaczek”								
Stan zamknięć rachunkowych	9364							
statut. amort. budynk zł. 3763,09								
„ „ inwent. zł. 2482,97	6246	06						
Razem i stan konta	15610	06			15610	06		
Pol. Dom Zdrowia Nierodzim								
Stan zamknięć rachunkowych			4175	36				
statut. amort. budynk zł. 4735,46								
„ „ inwent zł. 2833,88	7569	34						
Razem i stan konta	7569	34	4175	36	3393	98		
Utrzym. działki folw. w Nierodzimiu								
Stan zamknięć rachunkowych	1463	31						
różnica wart. inwent. żywego			212	30				
„ „ produktów rolnych	2086	37						
statut. amort. budynku gospod.	788	78						
„ „ inwentarza	309	84						
Razem i stan konta	4648	30	212	30	4436	—		

	Kwota		Straty		Zyski	
	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.
1% wkładek miesięcznych członków						
Wkłady miesięczne do Kasy Pośmiertnej					90789	53
wpływ za rok 1932	57458					
odchodzi przelew 20% na fundusz zapasowy zł. 11491,60						
„ „ na rok następny zł. 1413,—	12904	60				
Ma stan konta	44553	40			44553	40
Czynsze i odszkodowania						
Grunt w Wiśle	50					
Śniadalnica	116	62				
Goczałkowice	29	75				
Nadwyżka z wydawn. kalendarzyka polid.					196	37
Inne wpływy					6435	77
Fundusz zapasowy, przelew w/g. art. 34 statutu					1060	14
					961	01
					140152	17
					2883	04
					143035	21
					143035	21

K a t o w i c e, dnia 15 lutego 1933 r.

S u m a
Nadwyżka dochodu

Prezes
(—) Reichenbach, komis.

Z A R Z Ä D:
Sekretarz
(—) Nawa, przod.

Skarbnik
(—) Mierzwa, przod.

5. przybywania z pomocą członkom „Samopomocy” w formie udzielania pożyczek i wyznaczania co miesiąc na ten cel jaknajwiększej gotówki, pozostałej po uregulowaniu świadczeń i zobowiązań, o których mowa w punkcie pierwszym.

Punkt pierwszy, wypływający z postanowień statutu „Samopomocy” i regulaminów do niego dołączonych, nie wymaga szczególniejszego omówienia.

Willa „Ślązaczka” w Zakopanem

Willa Ślązaczka w Zakopanem przeznaczona na miejsce pobytu celem ratowania nadwątłego zdrowia funkcjonariuszów policji — członków Samopomocy i wypoczynku po ciężkiej, odpowiedzialnej, mozolnej i wyczerpującej służbie bezpieczeństwa, spełnianej przez znaczną część funkcjonariuszów policji pośród specjalnie ciężkich warunków, bo w ośrodku ciężkiego przemysłu, atakującego i wyczerpującego w znacznie szybszem tempie niż w innych okolicach płuca, serce, nerwy i wogóle cały organizm funkcjonariusza policji, zawrzała pełnem życiem a szczególnie w okresie sezonu letniego. Dzięki zapobiegliwości i trosce o zdrowie funkcjonariuszów policji Głównego Komendanta Policji p. Inspektora Józefa Żółtaszka i jego zastępcy p. Podinspektora Józefa Jeziorskiego, a pełnej życzliwości Wojewody Śląskiego p. Dr. Michała Grażyńskiego, oraz uznaniu ciężkiej i odpowiedzialnej służby w warunkach specjalnie trudnych przez Sejm Śląski, przeznaczono znaczne fundusze, bo sięgające kwoty 43.000 złotych, na akcję leczenia klimatycznego i kąpielowego funkcjonariuszów policji; w ten sposób mogło wielu funkcjonariuszów po uprzednim dokładnem i ścisłem badaniu lekarzy powiatowych, orzekają-

cych konieczność ratowania zagrożonego chorobą zdrowia, skorzystać z wdzięcznością z tej akcji i przywrócić z korzyścią dla dobra służby swoje zdrowie do lepszego stanu i nabyć znów pełnię sił do wykonywania obowiązków w służbie dla Państwa i jego obywateli.

Prócz funkcjonarjuszów, przebywających w willi Ślężacze na koszt Skarbu Śląskiego, spędzało tu swój urlop wypoczynkowy kilkunastu funkcjonarjuszów wspólnie ze swojemi rodzinami na własny koszt. Objaw to dodatni, świadczący o pełnem zrozumieniu przez członków Samopomocy potrzeby popierania własnej placówki.

Zestawienie poniżej, podane w cyfrach, najlepiej zobrazuje ruch w Ślężacze w Zakopanem w okresie sprawozdawczym.

Z E S T A W I E N I E

cyfrowe osób przebywających w willi „Ślężacze“
w Zakopanem

w czasie od 1. I. 1931 do 31. X. 1933 r.

Wyszczególnienie	R o k			Uwagi
	1931	1932	1933	
Akcja leczenia 3—6 tygodni	88	57	72	
Funkcjonarjusze na wł. koszt	80	92	79	
Żony funkcjonarjuszów	65	59	68	
Dzieci	17	28	30	
Znajomi funkcyj. i ich rodz.	148	211	179	
Razem	398	447	428	

Zarząd Samopomocy, doceniając ważność i doniosłość tej placówki w życiu funkcjonarjuszów polacji, nie zaniedbał uprzyjemnić wszystkim po-

był w willi muzyką i codzienną strawą duchową, zakupując kilkadziesiąt doborowych płyt gramofonowych i abonując trzy czasopisma t. j. „Gazetę Polską”, „Polskę Zachodnią” i „Ilustrowanego Kurjera Codziennego”, czytanych chętnie i z zainteresowaniem.

„Dom Zdrowia” im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Nierodzimiu

Drugim obiektem po willi Ślązaczce w Zakopanem, na którym zogniskowano wszystkie wysiłki, aby go zapełnić i utrzymać w całości w ruchu, był Dom Zdrowia im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Nierodzimiu, wybudowany wspólnym wysiłkiem wszystkich funkcjonarjuszów Policji Wojew. Śląskiego jako trwały pomnik 10-lecia Niepodległości Państwa Polskiego na lewym brzegu królowej rzek polskich Wisły, pośród uroczych gór Beskidów, między Równicą a Czantorją. Przebywali w nim funkcjonarjusze chorzy na reumatyzm, którzy korzystając z tych samych funduszy akcji leczenia, o jakich wspomniano w ustępie willi Ślązaczka w Zakopanem, brali kąpiele borowinowe w Śląskich Kąpielach Borowinowych w Ustroniu, dojeżdżając tam codziennie na specjalnie do tego celu zakupionym powozie.

Jednocześnie z funkcjonarjuszami cierpiącymi na reumatyzm umieszczono tu, i to po raz pierwszy od wybudowania, dzieci funkcjonarjuszów policji. Przystąpiono zatem do urzeczywistnienia celu, dla którego w pierwszym rządzie zbudowano ten dom. Początek do umieszczenia w Nierodzimiu dzieci funkcjonarjuszów policji dało Koło Rodziny Policyjnej w Królewskiej Hucie z prezesową p. asp. Emilją Kubaczkową na czele, zorganizowawszy

dwie partje, po 32 dzieci pod opieką dwóch pań, na przeciąg 4-ch tygodni każdą. Gorącym propagatorem realizacji tych zamierzeń i planów był Miejski Komendant Policji Wojew. Śl. w Królewskiej Hucie p. nadkomisarz Franciszek Duda. Za Kołem Rodziny Policyjnej w Królewskiej Hucie poszły Koła Rodziny Policyjnej w Radzionkowie, Siemianowicach i Nowej-Wsi, wysyłając według sił i możliwości po kilka względnie kilkanaście dzieci na wywczasy do Nierodzimia na 3 — 4 tygodni. Pobyt ich w Nierodzimi stał się naprawdę odpoczynkiem wakacyjnym. Przyczynił się do nabrania sił do nowych prac szkolnych po wakacjach, do poznania okolicy a tem samem do rozszerzenia widnokładu znajomości krajoznawczych i do zaprawienia dzieci tych do życia zbiorowego. Ile razy oglądano dzieci te po przybyciu a następnie przed odejściem, stwierdzono zawsze z pełnem zadowoleniem wyniki dodatnie na korzyść zdrowia. Równocześnie i ze strony dzieci spotykano się zawsze z pełnem zadowoleniem z pobytu w Nierodzimi.

Najlepszym tego dowodem była stale chęć pozostania w Nierodzimi dłużej, gdy zbliżał się dzień odjazdu. Dodatnie skutki pobytu dzieci w Nierodzimi dały się najlepiej zaobserwować w przyroście na wadze prawie wszystkich dzieci.

Dalszymi lokatorami były osoby wysyłane na 14-dniowy odpoczynek do Nierodzimia przez Ogóln Miejscową Kasę Chorych na miasto Katowice. Pozyskanie jej na wysyłanie osób do naszego domu w Nierodzimi przypisać należy zapobiegliwości na rzecz Samopomocy p. Podinspektora Józefa Jeziorskiego oraz życzliwości dla tej instytucji policyjnej p. Dr. Wiktora Przybyły, radcy magistratu katowickiego i p. Eustachego Frąckowiaka, dyrek-

tora Ogólno Miejscowej Kasy Chorych na miasto Katowice.

Do Nierodzimia garnęli się też członkowie sami lub z rodzinami na własny koszt, aby tu w zacisznym miejscu, wśród uroku natury, zdala od gwaru miejskiego, duszącego powietrza, turkotu i huku kopalń, fabryk i hut spędzić swój urlop wypoczynkowy, uspokoić i wzmocnić nerwy oraz nabrać sił do dalszej ciężkiej służby bezpieczeństwa w pełnym zrozumieniu popierania dorobku wspólnych wysiłków naszych. Ilekroć bawiono w Nierodzimiu, słyszano zawsze z ust przebywających tam funkcjonariuszów słowa uznania dla tej placówki jako miejsca wymarzonego na wypoczynek dla funkcjonariuszów, pełniących służbę bezpieczeństwa szczególnie w ośrodkach ciężkiego przemysłu województwa śląskiego. Z członkami Samopomocy i ich rodzinami przybywali na wywechasy do Nierodzimia również i znajomi ich.

Z E S T A W I E N I E

cyfrowe osób przebywających w Domu Zdrowia im.
Marszałka Józefa Piłsudskiego w Nierodzimiu
w czasie od 1. I. 1931 do 30. IX. 1933 r.

Wyszczególnienie	R o k		
	1931	1932	1933
Akcja leczenia	—	18	69
Dzieci Rodziny Polic.	—	—	98
Kasa Chorych	—	103	133
Członkowie na własny koszt	2	25	38
Żony członków	2	14	66
Dzieci członków	—	10	18
Znajomi członków i ich rodzin	2	7	14
Razem	6	177	436

Nasilenie obecności pobytu osób w Domu Zdrowia w Nierodzimiu od 1 stycznia do 30 września br. zobrazowało nam najlepiej umieszczone na poprzedniej stronie zestawienie cyfrowe.

Wszystkim przebywającym w Domu Zdrowia w Nierodzimiu, starano się uprzyjemnić pobyt i zapewniono dostarczanie codziennie bieżących wiadomości z kraju i zagranicy drogą abonowania czasopism „Gazety Polskiej”, „Polski Zachodniej” i „Ilustrowanego Kurjera Codziennego”.

Od 1 października b. r. na czas do 15 maja 1934 r. Dom Zdrowia w Nierodzimiu wydzierżawiono Wojewódzkiemu Komitetowi Lokalnemu — Funduszu Pracy na Województwo Śląskie na pobyt dla dzieci rodziców bezrobotnych.

Gospodarstwo rolne wraz z ogrodem warzywnym w Nierodzimiu

Gospodarstwo rolne wraz z ogrodem warzywnym w Nierodzimiu było jedną z dalszych trosk Zarządu Samopomocy. Czyniono wszelkie starania, aby wyprowadzić je ze stanu zamierania, doprowadzić do rozwoju i postawić na poziomie godnym miana tak poważnej instytucji społeczno-gospodarczej jaką jest Samopomoc Policji Wojew. Śląskiego. Troska, zabiegi i dyspozycje Zarządu wprowadzane na miejscu w czyn przez gospodarza Aleksandra Kutowskiego i ogrodnika Karola Dołężycha przy uwzględnianiu ich inicjatywy nie poszły na marne a przyniosły plon obfity, chociaż jeszcze nie taki jak się spodziewano, którym poszczycić się możemy wszędzie. Rozwinięto w b. r. hodowlę świni. Ogród warzywny uprawiany pilnie i sumiennie pracowitemi rękami ogrodnika zaspo-

kajał prawie że całkowite zapotrzebowanie warzyw Domu Zdrowia w okresie najruchliwszym.

Przejrzysty obraz z całokształtu gospodarki Samopomocy w tej dziedzinie daje wykaz poniżej i następne zestawienia na str. 347 — 350.

W Y K A Z

inwentarza żywego gospodarstwa rolnego w Nierodzimiu

Wyszczególnienie	Stan 31.12.32.r.	Przybyło	Ubyło	Stan 30.10.33.r.	U w a g i
Koni	2	1	1	2	zamiana
Krów	7	—	—	7	
Cieląt	1	5	3	3	chów własny
Świń wyrostków	6	21	11	16	Stan 11 świń 5 wyrast.
Kur	106	77	40	143	40 dla P.D.Z.
Gęsi	2	14	2	14	2 dla P.D.Z.
Kaczek	—	15	8	7	8 dla P.D.Z.
Indyków	—	5	—	5	
Pszczoły 3 roje					

Tegoroczne zbiory ziemiopłodów do chwili pisania niniejszego sprawozdania przedstawia zestawienie na str. 350.

Wykazane zbiory ziemiopłodów zamierzamy zużyć na zasiew i do sadzenia, na wyżywienie personelu, koni, bydła i drobiu, a część nawet i sprzedać po korzystnych cenach.

Z zestawienia dopiero co wymienionego wynika, że niektórych ziemiopłodów nie wystarczy

Z E S T A W I E N I E
z obrotu nabiałem gospodarstwa w Nierodzimiu

M i e s i ą c	Uzyskano		Sprzedano z wolnej ręki											
	Mleka l	jaj sztuk	mleka		śmietany		masła		sera		maślanki		jaj	
			l	za zł.	l	za zł.	kg	za zł.	kg	za zł.	l	za zł.	szt.	za zł.
Styczeń	1529		250	61,04	4,5	5,40	30	102,00	29	17,70			253	32,41
Luty	1404		154	36,96			20	64,00	6	3,00	15	1,95	294	35,28
Marzec	1577		181	39,82			47	150,40	7	3,50	70	7,00	575	40,25
Kwiecień	1280		174	34,80	1,5	1,80	28	89,60	2,5	1,25	1	0,10	471	32,97
Maj	1387 1/2		15	3,00										
Czerwiec	1749		45	9,00										
Lipiec	2250		6	1,20									6	0,42
Sierpień	2232													
Wrzesień	1694													
Październik	1452		911	163,98	19	20,52	3	9,00	3	1,60				

Sprzedano do Domu Zdrowia

Miesiące	mleka		śmietany		masła		sera		maślanki		jaj	
	l	za zł.	l	za zł.	kg	za zł.	kg	za zł.	l	za zł.	sztuk	za zł.
Luty	100	22,00	8	8,00	9 $\frac{1}{2}$	28,80	10	5,00	9	1,17	190	22,80
Maj	822	164,40			20	68,35	12,5	6,25			989	69,23
Czerwiec	1210	251,00			12	38,40	8	4,00			945	75,60
Lipiec	1860	373,20	miód		5,5	16,40	9	4,50			562	45,38
Sierpień	1860	372,00	3	10,50	6	19,60	8	4,00			786	62,88
Wrzesień	1031	206,20			15	42,00	16	8,00			424	33,92

Z E S T A W I E N I E

obrotów ziemiołódami za czas od 1. I. do 30. 9. 1933 r.

Nazwa ziemiołodu	Sprzedano z wolnej ręki				do Polic. Domu Zdrowia							
	kg	szt. wzgl. główek	wiązek		za		kg	szt. wzgl. główek	wiązek		za	
			zł.	gr.	zł.	gr.			zł.	gr.		
rzodkiewka			47	7	75				305	24	75	
sałata		43		1	70		1600			70	45	
marchewka			175	28	45			297		40	89	
kalarepa		150		13	50		597			56	00	
szpinak	18			6	45	121				37	60	
pomidory	57			36	25	70				32	10	
ogórki	17			3	40	111				32	00	
kalafior		95		12	45		397			53	10	
kapusta włoska		89		11	25		196			19	10	
kapusta biała		363		27	70		309			33	85	
kapusta różowa							23			3	30	
fasola	34			13	35	92				31	30	
cebula			16	2	40			68		8	23	
pietruszka			28	3	40			135		12	60	
seler		54		2	70		90			4	50	
pory		6			30		68			2	95	
szczypiorek								78		8	35	
groszek	47			14	90	124				39	55	
truskawki	193			223	00	102				119	15	
agrest						10				6	20	
porzeczki						27				13	50	
jabłka						31				9	30	
ziemniaki						3605				275	00	
buraki czerwone						15				2	00	
czereśnie						2½				2	00	
kwiaty								27		7	35	
rabarbar						10				2	90	
maliny	40			40	00	18				17	40	
za nasiona rozsady:												
sałaty, kalarepy,												
kalafioru, kapusty												
włosk. i białej				43	90							
R a z e m:				492	85					965	42	

zł. 1458,27

Z E S T A W I E N I E

zbioru ziemiołódów

Wyszczególnienie ziemiołódów	Zbiór w roku	
	1932 kg	1933 kg
Pszenica	750	950
Żyto	1305	3200
Jęczmień	900	2200
Owies	3500	3700
Ziemniaki	10000	4500
Buraki	10000	20000
Marchew	—	2000

na potrzeby wyżej wyłuszczone i trzeba będzie poczynić jeszcze w b. r. stosowne zakupy, aby nie musieć zakupować za drogie pieniądze na przednówku 1934 r., podobnie jak musiano to robić w b. r., nie chcąc dopuścić do dręczenia koni i bydła głodem.

Zakupiono już 100 kg pszenicy i 100 kg żyta na zasiew, wprowadzając tem nowe i korzystniejsze odmiany.

Przedstawiony obraz z całokształtu gospodarki rolnej w Nierodzimiu jest zatem pocieszający i pozwala patrzeć śmiało i odważnie w przyszłość, mimo, jak powszechnie mówią, ciężkiego położenia gospodarczego.

Pożyczki

Nie mniej ważną i doniosłą, zaś z punktu widzenia statutu najważniejszą, bo na pierwszym miejscu stojącą, w całokształcie działalności Zarządu Samopomocy okazała się czynność udzielania pożyczek, na którą w ostatnich czasach zwrócił szcze-

gólną uwagę i Główny Komendant Policji Wojew. Śląskiego p. Inspektor Józef Żółtaszek. Wskaźnikiem dla czynności Zarządu w tym kierunku stało się życzenie p. Głównego Komendanta przybywania w miarę możliwości z jaknajdalej idącą pomocą potrzebującym w tych ciężkich czasach finansowych, wyrażone na początku rozpoczęcia działalności obecnego Zarządu. Zarząd przekonany o potrzebach każdego z członków starał się, o ile tylko pieniądze były, przyjść każdemu z pomocą i udzielić mu potrzebnej pożyczki. Zapotrzebowanie jednak było zawsze grubo większe od kwoty, jaką w danym miesiącu było można przeznaczyć na pożyczki. Z tego też powodu nie można było w wielu wypadkach udzielić pożyczek zaraz po wniesieniu prośby o pożyczkę lub po uchwaleniu udzielenia pożyczki. Tem tłumaczy a zarazem odpiera Zarząd każdy zarzut, jaki chcieliby ewentualnie wnosić przeciwko niemu z tej przyczyny, boć chyba każdy rozsądny zrozumie i przyzna, że jeżeli niema, to dać też nie można. Zarzut udzielania pożyczek niższych od żądanych tak dobrze nie wytrzymuje krytyki jak udzielanie w pełni, ale czasami w nieco późniejszym terminie. Powyższe rozważano na kilku posiedzeniach Zarządu, gdzie większość wypowiedała się zawsze za udzielaniem pożyczek w wysokości, na jaką opiewała prośba. Jak dalece przychylnie i życzliwie rozpatrywano każdą prośbę o pożyczkę, wykazać może ilość ich załatwiona i kwota, do jakiej dochodzono co miesiąca — ujęte w wykazie na stronie następnej.

Omawiając pożyczki nie możemy pominąć faktu zasubskrybowania i wpłacenia w październiku i w listopadzie b. r. 1500 zł. na Pożyczkę Narodową.

W Y K A Z
obrotu na koncie pożyczek

R o k 1932						R o k 1933					
Miesiąc	Ilość wnios- ków	Wypłaty		Spłaty		Miesiąc	Ilość wnios- ków	Wypłaty		Spłaty	
		zł.	gr.	zł.	gr.			zł.	gr.	zł.	gr.
Styczeń	53	6433	77	5751	50	Styczeń	66	10980	04	11302	52
Luty	34	4161	51	6124	70	Luty	78	13844	03	12682	02
Marzec	51	8591	04	9027	77	Marzec	74	15183	78	11609	42
Kwiecień	50	14409	82	6129	07	Kwiecień	71	13866	56	11641	47
Maj	98	15521	47	6679	61	Maj	69	16510	87	13696	05
Czerwiec	94	14266	47	8030	04	Czerwiec	110	19758	50	13264	97
Lipiec	66	9600	30	9429	13	Lipiec	85	16371	49	13631	18
Sierpień	89	12312	57	10469	24	Sierpień	77	10986	17	12872	33
Wrzesień	77	14929	34	10711	37	Wrzesień	110	17825	00	13797	85
Październik	63	9344	95	11070	74	Październik	57	10800	00	13246	74
Listopad	66	11495	42	11584	19	Listopad	84	20075	00	12882	53
Grudzień	95	14583	24	12083	02	Grudzień					
Suma roczna	836	135649	90	107090	38		881	166201	44	140627	08

W celu zobrazowania całokształtu dotychczasowej działalności naszej w b. r. zamieszczamy na str. 354 — 359 cyfrowe sprawozdanie z półroczu i trzeciego kwartału, aby na podstawie nich mógł się zorientować każdy członek w działalności w b. r. i przygotować zapytania i wnioski na Walne Zebranie Przedstawicieli.

Przytoczone sprawozdania świadczą o prowadzeniu w b. r. gospodarki Samopomocy przezornie, z uwzględnieniem oszczędności a stosowaniu we wszystkich pociągnięciach zdrowego rozsądku, zatem po linii, o jakiej wspomina p. Premier Jędrzejewicz w mowie wygłoszonej w Sejmie dnia 31 października 1933 r., i pozwalają śmiało patrzeć w przyszłość, o ile praca potoczy się w dalszym ciągu po linii, na jaką obecnie weszła.

Przy tego rodzaju pomyślnym rozwoju naszego wspólnego dobra, wytwarzanego pracą wszystkich a świadczącego o pełnem zrozumieniu ogółu funkcjonarjuszów policji dla pracy społeczno-gospodarczej i konieczności tej pracy na rzecz samych siebie a przez nią i na rzecz dobra i rozwoju Państwa Polskiego, nie możemy się powstrzymać przed apelem do wszystkich tych, którzy z jakichkolwiek powodów i względów, a były to przeważnie błahе powody, opuścili szeregi członków Samopomocy, aby w nie wstąpili ponownie.

Kończąc niniejsze sprawozdanie podaję je imieniem Zarządu do wiadomości i rozpatrzenia, z wyrażeniem podziękowania wszystkim, którzy w jakikolwiek sposób i czemkolwiek przyczynili się do rozwoju Samopomocy i postawienia jej na poziomie równowagi finansowej, a zarazem i z prośbą o poparcie w roku następnym narówni z rokiem ubiegłym.

Sprawozdanie kasowe „Samopomocy” Policji Woj. Śląskiego

354

Spółdz. z ogr. odp. w Katowicach
za czas od 1. I. do 30. VI. 1933 r.

N a z w a k o n t a	Przychód		Rozchód		Wykaz sum wchodzących w rachubę:			
	zł.	gr.	zł.	gr.	zysków		strat	
Kasa i banki — stan gotówki z dnia 31. 12. 1932 r.	3651	93						
udziały	658	—	482	—				
1% wkładki miesięczne	42745	19			42745	19		
koszty leczenia (lekarstwa 2307,92 szpitale) 12552,70			14860	62			14860	62
Zapomogi								
połog. 3172,79, pośm. dz. 1329,75, nadzw. 305,—			4807	54			4807	54
Kasa Pośmiertna — wkładki	28185	—						
„ „ — zgon żon funkcyj. 3 wypadki			1415	—				
„ „ — zgon funkcjonariuszów 6 wyp.			5619	—				
„ „ — zapomogi małżeńskie 27 wypłat			13500	—				
„ „ — zwrot wkładek z fund. zapas.			1154	—				
depozyta oszczędnościowe członków	2089	—	2161	65				
konto dłużników — wpływy rat	74196	45						
konto dłużników — wypłaty pożyczek			90143	78				

odsetki — wpływy i zarachowania	3613	57			3613	57		
„ — skonta papierów %%	313	30	11	—	302	30		
„ — Zakład Ubezp. Król. Huta			3161	72			3161	72
wierzyciele — pożyczka wewn. spłata			3885	37				
„ — Zakład Ubezp. Król. Huta spłata			2196	68				
„ — zwrot zabezp. kaucyjnego			200	—				
„ — zaliczki na pobyt w D. Z.	999	50	433	—				
akcja leczenia — Urz. Wojew. Śl.	7000	—	11775	38				
Nierodzim — konto budynku	699	60	130	—				
„ — inwentarz martwy P. D. Z.			822	25				
„ — inwentarz martwy gospod. rolne			371	26				
„ — inwentarz żywy gospod. rolne	301	70	94	60				
„ — konto koszt. utrzymania P. D. Z.	12778	72	8664	75	4113	97		
„ — konto koszt. utrzymania gospod. roln.	1924	56	4244	04			2319	48
konto rozliczeń z domami zdrowia	37953	98	44793	30				
Ślązaczka Zakopane — inwentarz martwy	30	—	128	—				
„ „ — zlikw. zapasów żywności	453	60						
„ „ — koszty utrzymania	20070	82	16582	29	3488	53		
konto kosztów podróży służb. 698,88			813	18			813	18
konto kosztów podróży członków 114,30			5433	84	1168	86		
wydawnictwa kalendarzyka r. 1933	6602	70						
fundusz żelazny — wpływy	15	—						
uchw. Walnego Zgrom. — zwrot zarach. %%			426	61			426	61
koszta ogólne i administracyjne			4148	04			4148	04
grunt w Wiśle — dzierżawa — opłaty	45	—	3	61	41	39		
inne wpływy	1	40			1	40		

S u m a

244329 02 242462 51 55475 21 30537 19

355

N a z w a k o n t a	Przychód		Rozchód		Wykaz sum wchodzących w rachubę :			
	zł.	gr.	zł.	gr.	zysków		strat	
					zł.	gr.	zł.	gr.
Stan gotówki w dn. 30. 6. 1933 r.								
Kasa 829,47, P. K. O. 11,29 M. K. O. 1000,— . . .			1866	51				
Amortyzacje w stosunku do r. 1932								
za I. półrocze 1933 przewidziane obciąż.								
Nazwa konta budynki inwent. razem								
Ślązaczka	1882,—		1243,—		3125,—			
P. D. Z. Nier.	2368,—		1417,—		3785,—			
Gospod. rolne	395,—		155,—		550,—			
Inwent. ogólny			50,—		50,—		7510	—
Odsetki z pożyczki wewn. 1940,— depozytów 250,—								
= 2190,—							2190	—
Nadwyżka zysków							15238	02
	244329	02	244329	02	55475	21	55475	21

Z a Z a r z ą d

(—) S z u ł a Izydor, st. przod.
Skarbnik

(—) S z t u r c Rudolf, komisarz
Prezes

Sprawozdanie kasowe „Samopomocy“ Policji Woj. Śląskiego

Spółdz. z ogr. odp. w Katowicach
za czas od 1. VII. do 30. IX. 1933 r.

N a z w a k o n t a	Przychód		Rozchód		Wykaz sum wchodzących w rachubę:			
	zł.	gr.	zł.	gr.	zysków		strat	
					zł.	gr.	zł.	gr.
Kasa i banki — stan gotówki z 30. 6. 1933 r.	1866	51						
udziały	365	—	160	—				
1% wkładki miesięczne	21333	31			21333	31		
koszty leczenia (lekarstwa 1192,78								
szpitale) 7887,78			9060	76			9060	76
Zapomogi								
połogowe 1462,76, pośm. dz. 477,84, nadzw. 65,—			2005	60			2005	60
Kasa Pośmiertna — wkładki	13914	—						
„ „ — zgon żon funkcyj. 1 wypadek			462	35				
„ „ — zgon funkcyjnarjuszów 3 wyp.			2802	40				
„ „ — zapomogi małżeńskie 15 wypłat			7500	—				
„ „ — zwrot wkładek z fund. zapas.			1148	—				
depozyta oszczędnościowe członków	881	53	1796	44				
konto dłużników — wpływy rat	41476	80						
konto dłużników — wypłaty pożyczek			45265	94				

N a z w a k o n t a	Przychód		Rozchód		Wykaz sum wchodzących w rachubę:			
	zł.	gr.	zł.	gr.	zysków		strat	
odsetki — wpływy i zarachowania	1836	62			1836	62		
„ — skonta papierów %%	17	80	11	—	6	80		
„ — Zakład Ubezp. Król. Huta			1550	93			1550	93
wierzyciele — pożyczka wewn. spłata			6037	29				
„ — Zakład Ubezp. Król. Huta spłata			1127	77				
„ — zwrot zabezp. kaucyjnego			100	—				
„ — zaliczki na pobyt w D. Z.	342	47	908	57				
akcja leczenia — Urz. Wojew. śl.	8000	—	18823	03				
Nierodzim — konto działki folwarcznej			100	—				
„ — inwentarz martwy P. D. Z.			1430	80				
„ — inwentarz żywy gospod. roln.	253	20	50	—				
„ — konto koszt. utrzymania P. D. Z.	17748	07	12658	33	5089	74		
„ — konto koszt. utrzymania gospod. roln.	2683	32	2128	51	554	81		
konto rozliczeń z domami zdrowia	34496	86	28050	91				
Ślązaczka Zakopane — inwentarz martwy			419	45				
„ „ — koszty utrzymania	12412	86	9844	49	2568	37		

konto kosztów podróży służb. 230,60
 konto kosztów podróży członków 285,10
 wydawnictwa kalendarzyka na r. 1934
 fundusz żelazny — wpływy
 koszta ogólne i administracyjne

Stan gotówki w dn. 30. 9. 1933 r.

Kasa 1073,92, P. K. O. 303,33 M. K. O. 1000,— . . .

Amortyzacje w stosunku do r. 1932

za III, ćwierćroczne 1933 przewidziane obciąż.

Nazwa konta	budynki	inwent.	razem
Ślązaczka	941,—	621,50	1562,50
P. D. Z. Nier.	1184,—	708,50	1892,50
Gospod. roln.	197,50	77,50	275,—
Inwent. ogólny		25,—	25,—

Odsetki z pożyczki wewn. 970,— depozytów 125,—
= 1095,—

Nadwyżka zysków

		515 70		515 70
1180	—	257 49	922 51	
25	—			
		2240 34		2240 34
		2377 25		
				3755 —
				1095 —
				12088 83
158833	35	158833	35	32312 16
				32312 16

Katowice, dnia 15 października 1933 r.

Z a Z a r z ą d

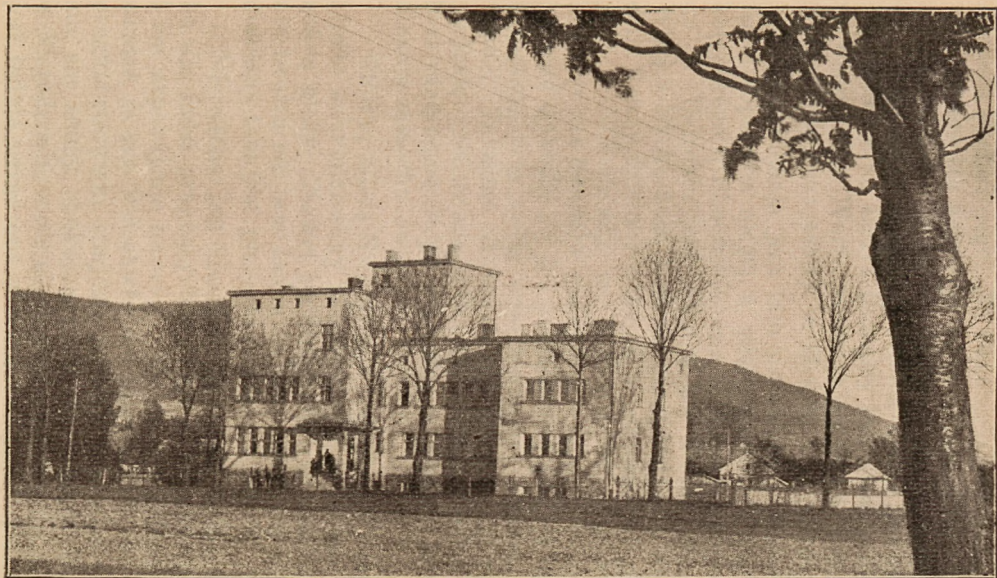
(—) N a w a Stanisław, przod.
Sekretarz

(—) S z t u r c Rudolf, komisarz
Prezes

Nierodzim

Przy głównym trakcie prowadzącym do Wisły, znanej śląskiej miejscowości klimatycznej, cztery kilometry przed uzdrowiskiem Ustroń, leży mała wioska licząca zaledwie 740 mieszkańców — Nierodzim. Oprócz starego drewnianego kościółka, nie byłoby w wymienionej wiosce nic godnego wzmianki. Dopiero po wybudowaniu w Nierodzimiu policyjnego domu wypoczynkowego im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, zaczęto się tą miejscowością, szczególnie w kołach policyjnych, więcej interesować. Zainteresowanie wzrasta z każdym rokiem i wbrew twierdzeniom sceptyków, którzy jeszcze dziś są zdania, że Nierodzim nie nadaje się na letnisko, trzeba zaznaczyć, że jest to idealne miejsce wypoczynkowe, zwłaszcza dla osób potrzebujących wypoczynku a przede wszystkim chcących zaznać spokoju. Tuż obok ogrodu przy domu wypoczynkowym płynie odnoga Wisły, Młynka. Sama Wisła płynie w odległości około 250 metrów. Wzdłuż brzegów Wisły można urządzać wspaniałe spacerów w lasach nadrzecznych. Lasy pełne zwierzyny i ptactwa, o bujnej i urozmaiconej roślinności mają tyle powabu, że chętnie zwiedza się te same miejsca kilkakrotnie. W Wiśle można brać wspaniałe kąpiele rzeczne bez obawy utonięcia, gdyż tylko w niektórych miejscach są głębiny sięgające do dwóch metrów. Jedynie podczas powodzi jest Wisła w jej górnym biegu groźna.

Zwolennicy sportu rybackiego mogą w czystej górskiej wodzie Wisły łowić pstrągi. Turyści mogą urządzać półdniowe wycieczki na Równicę, na Wielką lub Małą Czantorję, lub też dłuższe wy-

Policyjny Dom Wypoczynkowy im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Nierodzimiu

cieczki na Stożek, na Baranią oraz na inne góry Beskidu Zachodniego. Na Czantorję podążają nie-tyle turyści jak amatorzy piwa pilzneńskiego. Ko-go odstrasza perspektywa dłuższej pieszej wycieczki, jedzie autobusem do Ustronia a stąd już tylko 1½ godziny na szczyt Równicy lub dwie godziny na Czantorję. Warto również zwiedzić miejscowość Wisłę oraz zamek myśliwski p. Prezydenta.

Komunikacja jest tam nadzwyczaj dogodna. Kolei coprawda niema w miejscu, lecz do dworca kolejowego w Skoczowie oraz do dworca kolejowego w Ustroniu jest tylko 4 km drogi. Między Wisłą a Skoczowem kursuje przez Ustron i Nierodzim 8 razy dziennie autobus, a jednorazowy przejazd z Nierodzimia do Ustronia lub Skoczowa kosztuje dla letników policyjnego domu wypoczynkowego tylko 30 gr. Po gości, którzy podają dzień i godzinę przyjazdu, wysyła się na dworzec powózkę. Taksamo odwozi się ich powózką, gdy odjeżdżają. Na uwagę zasługują również bardzo dobrze utrzymane drogi asfaltowe, co ułatwia komunikację samochodową.

Główną zaletą Nierodzimia jest zdrowy i suchy klimat uwarunkowany nadzwyczajną przepuszczalnością gleby. Nawet po długotrwałych deszczach nie tworzą się tam żadne bajora, skutkiem czego nieznana tam jest plaga komarów.

Nierodzim jest idealnem miejscem wypoczynku dla ludzi pragnących spokoju a przede wszystkim uspokojenia nerwów. Nie należy jednak rozumieć, że tam wszechwładnie panuje nuda, bo kto pragnie rozrywki, znajdzie jej pod dostatkiem. Komu się znuży spokojna plaża na brzegu Wisły w Nierodzimiu, może się przejść do Ustronia, gdzie jest ładnie urządzona plaża z basenem. Pomimo

a może właśnie dlatego, że tam pobierają wstępne, jest ta plaża stale przepełniona i można tam widzieć istną rewję kostjumów. Właściciele lokali a tak samo różne przedsiębiorstwa rozrywkowe prześcigają się w pomysłach, ażeby umilić czas letnikom a przede wszystkim, ażeby eksploatować ich kieszenie. Można również mile spędzić czas nie wychodząc z domu, gdy np. pogoda nie dopisuje, bo jest biblioteka o poważnej ilości książek, są gry towarzyskie, a od czasu do czasu urządza się dancing lub inną zabawę. Największą zaletą Nierodzimia jest czyste i zdrowe powietrze.

PAWEŁ ZIENTEK

komisarz

Pies policyjny — jego wartość i znaczenie w służbie policyjnej

Z bezustanną falą wzmagających się przestępstw, obejmujących cały świat, policja jako organ powołany do zapobiegania, zwalczania i tropienia przestępstw i przestępców, posługiwać się musi różnymi środkami pomocniczymi.

Jednym z takich środków pomocniczych jest pies policyjny, który niejednokrotnie oddaje cenne usługi, bądź to w kierunku tropienia przestępcy — jako pies śledczy, bądź też w kierunku ratowania życia swemu przewodnikowi — jako pies ochronny.

Wartość i znaczenie psa policyjnego oceniła pierwsza Belgja, wprowadzając psa do służby policyjnej w r. 1897.

Za przykładem Belgji w r. 1902 wprowadziły psa do służby policyjnej Niemcy, w r. 1903 Szwaj-

carja, w r. 1905 Włochy, w r. 1906 Austria, w r. 1907 Francja, i t. d., tak, że do dziś nieomal wszystkie państwa cywilizowane posługują się w służbie policyjnej psem.

Także i Polska wprowadziła w swych oddziałach policyjnych psa policyjnego. Od przeszło 12-tu lat istnieje w Poznaniu szkoła tresury psów policyjnych pod kierownictwem nadkomisarza Grimma.

Ze szkoły tej wyszło już kilkaset psów dobrze wytresowanych, które do dziś pełnią służbę na prowincjach lub pograniczu, a które wywiązały się chlubnie ze swych ciężkich zadań w zakresie wyśledzenia sprawców morderstw, napadów rabunkowych, włamań i t. p. Niejednokrotnie też jako psy ochronne czujnością zwróciły uwagę swemu przewodnikowi na grożące mu niebezpieczeństwo życia, ze strony skrytobójczego przestępcy.

Cheąc uprzystępnąć zaznajomienie się z zaletami i wartością psa policyjnego, a w szczególności tym funkcyonariuszom policji, którzy odnoszą się z zamiłowaniem do psa, podam w krótkim zarysie pewne szczegóły dotyczące się:

- a) wyboru psa z uwzględnieniem cech i charakterystyki,
- b) ogólnych zasad wychowania i tresury,
- c) użycia psa śledczego i ochronnego w służbie policyjnej.

Wybór psa policyjnego

Do służby policyjno-śledczej i służby ochronnej nadają się psy następujących ras:

1. Owczarek niemiecki (zwany powszechnie wilczurem),

2. Doberman,
3. Airedaleterjer (erdel-terier),
4. Bokser,
5. Rotweiler,
6. Monachijski brodac (Riesenschнауzer).

Są to psy średniej wielkości. Psy dużych ras, jak dogi, bernardyny, nowofundlandczyki, leonbergiery i t. p., są zbyt ociężałe i mało ruchliwe, zaś psy małych ras do tych celów są za słabe.

Psy 6-ciu wyszczególnionych ras posiadają te zalety, że są jednakowo wierne, czujne, odważne, energiczne, posiadają znakomity węch, oraz odznaczają się niepospolitą inteligencją, a nadto wytrzymałe na zmiany powietrza.

W Polsce znane są tylko 4 pierwsze rasy. Na szczególne wyróżnienie spośród tych ras zasługują suki, które można użyć jako psy śledcze, bowiem odznaczają się większą łagodnością, wiernością, w porównaniu z samcami, które nadają się na psa policyjno-ochronnego, gdyż odznaczają się większą odwagą i temperamentem.

Przy wyborze psa do służby policyjnej szczególną należy zwrócić uwagę na czystą rasę, ponieważ psy nieczystej rasy t. zw. bastardy, nie dają gwarancji co do ich charakteru i zdolności. Poza-tem przy wyborze młodych psów do służby policyjnej powinno się wybierać o ile możliwości takie szczeniaki, których rodzice jako psy policyjne odznaczyły się wynikami w służbie policyjnej, gdyż szczenię takie nieomal zawsze odziedzicza po swych rodzicach tak dobre zalety, jako też i wady. Im pies jest żywszy i odważniejszy tem lepiej, bo taki okaże się zawsze dobrym psem policyjnym.

Szczeniaki, które odważnie się rzucają na obce osoby, wzgl. koty lub psy i odważnie na nie szcze-

kają, albo przy spożywaniu pokarmu warczą, ogon dźwigają lub sierść stawiają, będą napewno ostremi psami, a tem samem dobrym materiałem na psy policyjne, jeśli się je odpowiednio wychowa.

Jednym z ważnych momentów przy wyborze psa jest zwrócenie uwagi na jego stan zdrowotny, a w szczególności:

- a) oczy powinny być żywe i błyszczące,
- b) nos musi mieć wilgotny i zimny, a nie suchy i popękany, lub wydzielający śluz, bo wskazuje to na przebytą lub istniejącą chorobę,
- c) w muszlach usznych winno się zbadać czy nie znajdują się tam wydzieliny ropy lub chrosty, oraz czy pies nie trzęsie głową, gdyż wskazuje to na chorobę uszu,
- d) zęby winny być zdrowe, nieuszkodzone (szczerbate), a u młodych psów winny być zęby białe.

Ogólne zasady wychowania i tresury psa policyjnego

Jedną z ważnych zasad jest odpowiednie wychowanie psa przeznaczonego do tresury, gdyż jest ono podstawą zdrowia oraz siły tak fizycznej, jak i intelektualnej.

Wychowanie, powinno rozwinać wszystkie zalety psa, zniszczyć jego wady, i nie dopuścić do rozwijania się złych nawyczek.

Ruch częsty, dobry, zdrowy i pożywny pokarm, oto czynniki wiodące do dobrego wychowania zdrowego psa. Nie można jednak zezwolić psu na wałęsanie się bez dozoru po wolnem powietrzu z innymi psami, ponieważ przez to rozbudza się w nim dzikość i chęć ciągłego wałęsania się.

Nie powinno się pozwalać innym osobom pieścić lub bawić z psem, gdyż przez to pies staje się kapryśnym, mniej bystrym, żadnym zabaw, a nawet złośliwym.

Nie można psa trzymać w opalonym pokoju, a zwłaszcza blisko pieca, gdyż przez to staje się pies mniej odpornym na chorobę, a nawet traci węch, staje się leniwym, jest nieposłusznym, skutkiem czego nie można go zastosować do tresury.

Młody pies znajduje się zwykle pod wpływem instynktu samozachowawczego i dlatego początkowo jest samolubnym i niewiernym. Z tego też powodu nie można młodego psa zniechęcać do siebie, lecz przeciwnie: trzeba w nim wzbudzić najgłębsze przywiązanie i zaufanie, gdyż wówczas można być pewnym wyniku pracy, poświęconej tresurze.

Czynności przygotowawcze do tresury młodego psa powinno się rozpocząć po 6-ciu miesiącach jego życia, zaś właściwa tresura, następuje po 11-tu miesiącach.

Przed przystąpieniem do właściwej tresury należy upewnić się, czy pies odpowiada dostateczną bystrością, inteligencją, temperamentem, wytrwałością, szybkością, węchem i pojętnością.

Jednak zwrócić uwagę muszę, że u niektórych psów rozwój pewnych zmysłów następuje szybciej, zaś u niektórych później. Zauważyć to można przy ćwiczeniach; niejeden pies pojmuje pewne zadania ćwiczebne bardzo szybko, wprost zdumiewająco, jakby sam od siebie wiedział co należy czynić, czego przedtem przez kilkutygodniowe ćwiczenia nie mógł pojąć. W tym kierunku treser musi przede wszystkim zapanować nad sobą, aby przez swoją porywczosć lub niezadowolenie nie zepsuł tego, co

przez kilkutygodniową mozolną pracę uzyskał. Jednem słowem, trzeba poznać psychikę psa.

W czasie tresury nie wolno psa bić batem, ani w inny sposób nad nim się znęcać. Przez bicie i znęcanie się najlepszy i najszlachetniejszy pies stanie się nieposłusznym, opornym i nieufnym do swego pana.

Trzeba nie zapominać, że pies ma być naszym wiernym przyjacielem, który niejednokrotnie poświęca życie w naszej obronie.

Ukaranie psa za nieposłuszeństwo winno nastąpić w ten sposób, że należy go ostro słowem skarcić, albo też wcale do niego nie mówić, nie zwracać na niego uwagi, nie głaskać go, by tym sposobem postępowania pies instynktownie odczuł, że pan jego jest niezadowolony z niego.

Młodego szczeniaka 6-cio miesięcznego nie powinno się wogóle karać, gdyż szczenię takie nie może być odpowiedzialne za czynność, bo umysł jego nie jest jeszcze dostatecznie rozwinięty, aby mógł rozpoznać co może zrobić, a co nie.

Przed i w czasie tresury powinien psa karmić sam wychowawca lub treser.

Rozpoczętych ćwiczeń nie powinno się przerywać, jeśli pies dostatecznie z zadania się nie wywiązał. Ćwiczenia winny odbywać się systematycznie, aż do osiągnięcia właściwego postępu. Jednakowoż nie można psa pod żadnym względem zbyt przemęcać lub przyspieszać tresurę.

Przy wychowaniu, tresurze i prowadzeniu psa należy używać gwizdka odróżniającego się tonem od gwizdków używanych przez osoby postronne. Do tego celu nadaje się gwizdek policyjny z podwójnym tonem, jednakowoż sygnalizacja musi być odróżniona od sygnalizacji używanej przez policję.

Początkującą tresurę przeprowadzać należy w zamkniętej wolnej ubikacji, by tym sposobem udaremnić psu ewentualną ucieczkę.

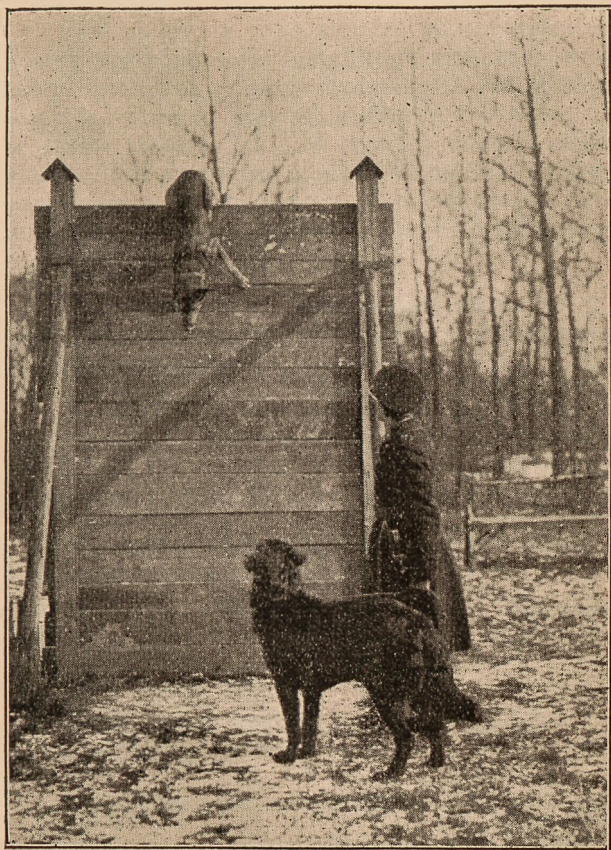
Obce osoby, psy lub inne zwierzęta, w czasie początkującej tresury nie powinny być obecne, gdyż odwraca to uwagę psa.

W późniejszej tresurze, o ile pies wywiązuje się z ćwiczeń bez zarzutu, wskazanem jest, by obce osoby lub inne zwierzęta były obecne na placu ćwiczeń, gdyż dobrze wytresowany pies jest obojętnym na obecność obcych osób lub zwierząt i nie wywiera to na niego żadnego wpływu.

Zaznaczam, że wyżej podane szczegóły dotyczące wyboru, wychowania i tresury psa ująłem bardzo krótko, ograniczając się tylko do najważniejszych szczegółów.

Miłośnikom chcącym poświęcić się wychowaniu i tresurze psa, polecam następujące podręczniki:

1. Podręcznik Tresury Psa Policyjnego J. Majewskiego, nakład własny, Przemyśl, Moniuszki 10;
2. „Nasze psy” ppłk. St. Błockiego, Zakłady Graficzne „Znicz”, Wilno, ul. Biskupia 4;
3. Dressur und Führung des Polizeihundes v. Robert Gersbach;
4. Die Verwendung der Riechfähigkeit des Hundes im Dienste der Menschheit v. Dr. phil. Rudolfine Menzel u. Dr. med. Rudolf Menzel;
5. Die Erziehung und Abrichtung des Hundes v. Dr. Emil Hauek, Verlag für Hundewesen u. Hundesport Wien II;
6. Die Erziehung u. Ausbildung des Schutz- u. Begleithundes v. Rittmeister v. Stephanitz, Verlag des deutsch. Schäferhundes-Hauptgeschäftsstelle — Augsburg 3,

Posterunkowy Józef Czech z I Komisarjatu w Królewskiej Hucie z swojemi psami „Rex“ i „Bobuś“. Pies „Rex“ bierze wysoką ścianę. Nowofundlandczyk „Bobuś“ został ostatnio nabyty przez b. premjera Prystora.

• Użycie psa w służbie policyjnej

Pies policyjny jako zwierzę odznaczające się wielką roztropnością, instynktem samozachowawczym, inteligencją, przywiązaniem do swego pana, wężem, odwagą, bystrością umysłu i wzroku, tak w czasie tresury jak i w czasie pełnienia służby śledczej lub ochronnej winien być umiejętnie przez przewodnika prowadzony. — Nie należy psa przemęczać ćwiczeniami, bezpośrednio przed użyciem go do służby śledczej lub ochronnej.

Przewodnik musi bezwzględnie zachować spokój i zwracać szczególnie uwagę na instynkt samozachowawczy psa.

W wypadku transportowania psa koleją na miejsce czynu, należy go umieścić w osobnym przedziale dla niepalących, ponieważ dym tytoniowy oddziałuje szkodliwie na jego węch.

Nie należy używać psa w czasie przeszkód atmosferycznych, a mianowicie:

- a) w czasie gwałtownych burz i ulewnych deszczów,
- b) silnych wiatrów wschodnich,
- c) nadmiernych upałów,
- d) silnych śnieżyc,
- e) silnych mrozów, ponad 18° C.

Dotyczy to tylko psa śledczego, bo pies ochronny powinien bezwzględnie w czasie powyższych przeszkód towarzyszyć swemu przewodnikowi.

Nie będę poruszał szczegółów postępowania z psem śledczym na miejscu przestępstwa, gdyż do-

statecznie określają to wszelkie podręczniki służby śledczej.

W miejsce tych cytatów przytoczę kilka objaśnień i przykładów, że pies policyjny zawsze może wywiązać się ze swych zadań, jeśli jest umiejętnie wyćwiczony w kierunku tropienia śladów, oraz jeśli wyżej podane formuły wychowania są ściśle przestrzegane przez przewodnika.

Niejednokrotnie spotykamy się z zarzutami, że pies policyjny jest zupełnie niepotrzebny w służbie śledczej lub ochronnej, ponieważ nie wywiązał się z zadania wytropienia śladów przestępcy.

Zarzuty te są o tyle słuszne, jeśli użyto psa na ślad w mieście, gdzie pies nie może tropić śladu na bruku, po którym przeszło w godzinie kilkaset osób.

Jeżeli na wsi użyto psa na ślad, a ten nie wywiązał się ze swego zadania, nie należy przypisać winy psu, tylko przewodnikowi, a mianowicie przewodnik zapewne zaniechał systematycznego ćwiczenia psa na śladach, a wiadomem jest z praktyki, że pies śledczy staje się pełnowartościowym w śledztwie po 3 — 5 lat systematycznego ćwiczenia na śladach. Ćwiczenia takie należy zastosować coraz to bardziej skomplikowane, jak wypracowanie śladu kilkakrotnie skrzyżowanego przez kilka osób, lub śladu kilka godzin starego (np. ślad pozostawia się wieczorem, a rano go się wypracuje), albo pozostawia się na śladzie kilka małych przedmiotów niedostrzegalnych dla oka ludzkiego, które to pies powinien odnaleźć.

Stwierdzić muszę, że przez tego rodzaju zastosowanie systematycznych ćwiczeń na śladach pies najtrudniejsze ślady wypracuje.

Do tego rodzaju ćwiczeń poleciłbym bardzo dobry podręcznik w języku niemieckim p. t. An-

weisung zum Abriechten von Suchhunden auf Grund praktischer Erfahrungen v. Paul Böttger, Verlag für deutsche Schäferhunde — Hauptgeschäftsstelle, Augsburg 3. Autor tego podręcznika jest jednym z najstarszych fachowców i praktyków w dziedzinie psa policyjno-śledczego, o którym niejednokrotnie chwalebnie wyraża się dr. R. Menzel, wybitny znawca w dziedzinie kinologii i psychiki psa, gdyż twierdzi on, że tylko Böttgerowi mamy do zawdzięczenia, iż w policji posługujemy się psem śledczym przy wytropieniu śladów.

W r. 1912 powstał zatarg na punkcie naukowo-praktycznym między Böttgerem a majorem policji niemieckiej Konradem Mostem, piastującym wówczas stanowisko kierownika państwowej szkoły tresury psów policyjnych w Grünheide pod Berlinem.

Mianowicie major Most twierdził, że pies śledczy nie jest w stanie wytropić śladu kilkakrotnie skrzyżowanego przez osoby, oraz że nie idzie za węchem ludzkim, a tylko za węchem powstałym przez uszkodzenie ziemi lub roślin.

Krytyka Mosta co do zdolności węchowych psa policyjnego wywarła na całym świecie wielkie wrażenie i poważnie zachwiała egzystencję psa policyjno-śledczego. Krytyka ta nie pozostała bez echa, ponieważ niektóre państwa zupełnie zniosły ze służby w swych oddziałach policyjnych psy śledcze, zaś niektóre państwa zmniejszyły etaty psów i używano ich tylko jako psy policyjno-ochronne.

W r. 1916 minister spraw wewnętrznych w Niemczech wydał zakaz używania w służbie policyjnej psów śledczych.

Na powyższą krytykę zareagował odpowiednio Böttger, gdyż jako jeden z najlepszych przewodni-

ków i fachowców wierzył on w zdolności węchowe psa śledczego. Mianowicie zastosował on praktyczne ćwiczenia wypracowania śladów przez psa śledczego, skrzyżowanych kilkakrotnie przez różne osoby i osiągnął rezultaty pozytywne.

Mimo tych wyników nie zdołał on przekonać początkowo rządu niemieckiego i swych przeciwników, dopiero w roku 1926. W roku 1919 ponownie Böttger ze swemi psami wypracował bardzo skomplikowane ślady, skrzyżowane przez kilkanaście osób i to w obecności wybitnych znawców i fachowców psów policyjnych, zyskując sobie tem samem dużo zwolenników, a między tymi dr. Hansmanna, starszego radcę policyjno-weterynaryjnego, który w międzyczasie objął kierownictwo państwowej szkoły tresury psów policyjnych w Grünheide.

Doświadczeniami Böttgera zainteresowali się bardzo wybitni fachowcy w dziedzinie kinologji i psychiki psów jak d-rowie Menzel i dr. Blunk, którzy poświęcili się z całą energją nad rozwiązaniem tego problemu. Za ich pośrednictwem utworzono w Ravensteinmühle pod Berlinem specjalną szkołę doświadczalną wyłącznie dla psów policyjno-śledczych, której kierownikiem został mianowany Böttger. W szkole tej specjalnie tresowano psy tylko na ślady.

W roku 1926 Böttger, chcąc ostatecznie zakończyć zatarg z majorem Mostem oraz przeciwnikami, przygotował do egzaminu psy śledcze, stawiał wnioski ministerstwu spraw wewnętrznych i rolnictwa na zwołanie specjalnej komisji doświadczałnej w celu przekonania się, że pies śledczy jest w stanie wywiązać się z najtrudniejszych zadań wypracowania skomplikowanych śladów. W istocie rzeczy komisja została zwołana w kwietniu

1926 r., do której zasiedli przedstawiciele obydwu resortów ministerstw, policji, oraz najwybitniejsi przedstawiciele świata naukowego, znawcy kinologji i psychiki psa oraz doktorowie weterynarji.

Wobec tej komisji Böttger praktycznie udowodnił, że pies śledczy jest w stanie wytropić ślady nawet po 20-tu godzinach i przez kilkanaście osób skrzyżowane i najbardziej skomplikowane. Wyniki tegoż egzaminu zaprotokołowano i na podstawie tegoż Niemcy wprowadziły psy do służby śledczej.

W związku z wynikiem tegoż egzaminu, powstało w Niemczech Towarzystwo Badaczy Psów (Gesellschaft für Hundeforschung), którego zadaniem jest udoskonalenie psa użytkowego.

Powyższe T-wo w r. 1932 w Karlhorst pod Berlinem urządziło ponownie egzamin w obecności przedstawicieli ministerstw, policji, profesorów uniwersytetów, na którym po raz wtóry udowodniono zdolności psa śledczego, opierając się na tem, że każdy pies śledczy wypracuje najtrudniejsze ślady, jeśli zastosuje się ćwiczenia według metody Böttgera. Powyższe cytaty podał dr. Menzel w tygodniku fachowym p. t. „Der Hund” w Nr. 1, 4 i 11 z roku 1932.

Böttger w swym podręczniku podaje, że każdego psa można wytresować na ślad, o ile się stwierdzi, że pies ma dobry węch. Szkolenie takie można rozpocząć po 3 miesiącach od daty urodzenia.

Podane powyżej szczegóły zatargu naukowego między Mostem i Böttgerem powinny nam służyć za przykład, że nie należy zapatrywać się pesymistycznie na psa śledczego, gdyż jest on pełnowartościowym środkiem pomocniczym w służbie śledczej, jeśli treser lub przewodnik całą duszą oddaje się wyszkoleniu psa według wskazówek Böttgera.

Niemniejszą wartość ma pies policyjno-ochronny, jeżeli jest odpowiednio wychowany i wyszkolony.

Zdaniem mojem nie powinno brakować w żadnym komisariacie lub posterunku psa śledczego i ochronnego, a w szczególności na prowincji lub pograniczu, gdzie funkcjonariusze policji mają obszerne tereny polne lub leśne do opatrolowania. Trzeba się liczyć z tem, że na każdym kroku może czyhać w ukryciu niebezpieczny przestępca, mający zamiar targnąć się na życie policjanta, jako niewygodnego dla niego stróża bezpieczeństwa. Pies w tym wypadku zdaleka już wyczuje lub usłyszy ruch ukrytego przestępcy i ostrzeże szczekaniem lub warczeniem swego przewodnika o grożącym mu niebezpieczeństwie.

Ile to w ostatnich latach mieliśmy wypadków zabicia funkcjonariuszów policji w czasie patroli? Ileż to wypadków było, że funkcjonariusze policji natrafili sprawców na gorącym uczynku jakiegokolwiek przestępstwa, lub oddawna poszukiwanych przestępców, którzy na widok zbliżającego się funkcjonariusza zbiegli?

Uniknęłoby się niezawodnie tego, gdyby funkcjonariusze posiadali własnego psa śledczego i ochronnego.

Dla przykładu przytoczę 2 wypadki mnie osobiście znane, w których psy policyjne chlubnie odznaczyły się w służbie, jako psy ochronne.

W r. 1923 został dokonany napad rabunkowy na kupca Fröhlicha w Król. Hucie, gdzie do jego mieszkania wtargnęło 2-ch uzbrojonych bandytów, a po steroryzowaniu i związaniu poszkodowanego, zrabowali gotówkę i biżuterję, poczem zbiegli. Służba zastawszy swego chlebobawcę związanego,

wszczęła alarm. Przechodzący wówczas przypadkowo post. Czech Józef z psem policyjnym „Rolfem” zauważył uciekających bandytów i puścił natychmiast psa w pościg za nimi. Wkrótce „Rolf” dopadł jednego, przewrócił na ziemię, nie pozwalając mu się ruszyć z miejsca. Tym sposobem został bandyta ujęty, zaś jego towarzysz, ukryty w jednej z kamienie na strychu, został po chwili przez „Rolfa” odnaleziony, a następnie przez policję ujęty.

W r. 1929 st. post. Muszalik z Komisarjatu P. W. Śl. w Mysłowicach w czasie patrolu natknął się na podejrzanego osobnika, wzywając go do podniesienia rąk dogóry. Osobnik ów błyskawicznie wy dobył pistolet i strzelił do Muszalika, raniąc go lekko w szyję. Towarzyszący Muszalikowi pies policyjny „Dans” jak dzika bestja rzucił się momentalnie na podejrzanego, chwytając go paszczą za rękę, w której podejrzanym broń trzymał, przyczem kłami dotkliwie go zranił. Bandyta oddał jeszcze 3 strzały które chybiły, lecz wierny „Dans” nie puścił bandyty. Tylko dzięki pomocy psa st. post. Muszalik zdołał bandytę rozbroić i doprowadzić na odwach komisarjatu.

Niechaj te 2 wypadki służą za przykład, że pies jest wiernym towarzyszem i obrońcą życia policjanta.

Apeluję do wszystkich funkcjonarjuszów Pol. Woj. Śl., ażeby o ile możności nabyli własne psy i sport psiarski propagowali. Utrzymanie psa nie jest bardzo kosztowne, a korzyści wielkie, wszak chroni nas przed różnego rodzaju napaścią na nasze mienie i życie.

Kto chce nabyć psa, lub zaznajomić się dokładnie z sposobem wychowania wzgl. tresury, oraz zaznajomienia się w dziedzinie kinologii, niechaj za-

pisze się na członka do „ZWIĄZKU HODOWCÓW PSÓW POLICYJNYCH I OCHRONY ZWIERZĄT” w Król. Hucie, który posiada również oddziały w Katowicach, Mysłowicach, Tarn. Górach, Świętochłowicach i W. Hajdukach. W innych miejscowościach Województwa Śląskiego oddziały zostaną wkrótce założone.

Jeżeli który z funkcjonariuszów P. W. Śl. jest w posiadaniu psa, a brak mu fachowych wiadomości z zakresu tresury psów, niechaj się zwróci bezpośrednio do post. Czecha Józefa z Komis. I-go w Król. Hucie, który w powyższym związku pełni funkcję kierownika tresury psów i jest jednym z najlepszych fachowców w tym zakresie na Województwo Śląskie.

Bądźmy przyjaciółmi psów, gdyż one są niejednokrotnie wierniejszemi od ludzi.

„Jeśli nie lubisz psów, — to też nie lubisz wierności...”

Napoleon I

WINCENTY GRABIŃSKI
aspirant

Ogródek przy posterunku

Gdy w wrześniu 1933 r. ulicami miasta Katowic defilowały przed przedstawicielami władz pięknie przybrane wozy symboliczne, niejeden z widzów myślał, że to zwykłe corso kwiatowe, mylił się jednak, gdyż była to oryginalnie pomyślana propaganda ogrodnictwa. Ogrodnictwo jest tak ważnym zagadnieniem, że trzeba mu poświęcić wiele uwagi.

Gdyby nasi małorolni gospodarze zajęli się uprawą warzyw, sadownictwem i pszczelarstwem,

mieliby możność z kilku mórg ziemi, które posiadają, ciągnąć takie zyski, że mogliby żyć w dostatku, podczas gdy obecnie marnie wegetują. Nie tylko ci mają sposobność zająć się ogrodnictwem, którzy sami posiadają kawał ziemi, lecz także bezrobotni mogą z tego dobrodziejstwa korzystać. Ileż to pól leży ugiorem, ile różnych nieużytków znajduje się w pobliżu miejscowości przemysłowych jedynie dlatego, że za mało jest ludzi, mających zamiłowanie dla ogrodnictwa. Dopóki jeszcze znajduje się w obwodzie przemysłowym odpowiednia ilość ludzi pochodzących z okolic rolniczych, dopóty tych ugorów będzie mniej, lecz gdy ta generacja wymrze a obwód przemysłowy nie zostanie zasilony ludźmi ze wsi, możnaby się obawiać, że większa część pól w okolicach przemysłowych będzie leżała ugiorem. Na szczęście do tego nie dojdzie, bo do tego czasu zamienimy te pola na ogródki działkowe. Ogrodnictwo jest bowiem tak ważnem zagadnieniem, że musimy mu poświęcić więcej uwagi oraz poparcia, a gdy to nastąpi, musi się znacznie rozwinąć. Rozwój ogrodnictwa trzeba popierać nie tylko ze względu na dobro społeczne, lecz także ze względów praktycznych. Robotnik, który po skończonej pracy nie idzie do karczmy, lecz do swego ogródka, nie przysporzy z reguły policji żadnych kłopotów, bo się nie upija a ponadto nie ma czasu zajmować się żadną akcją wywrotową lub antyspołeczną. Sam będąc właścicielem nauczy się szanować cudzą własność. Dla bezrobotnego jest ogródek jeszcze większem dobrodziejstwem, bo nie tylko wstrzymuje go od różnych wybryków i przestępstw, ale daje mu jakiś minimalny dochód a przede wszystkim daje mu moralne korzyści, gdyż chroni go przed całkowitem brakiem zajęcia. Brak pracy jest bowiem większem nieszczęściem

i większem złem, aniżeli brak środków do utrzymania. Rozwój ogrodnictwa przyczyni się również do zmiany naszego krajobrazu na lepsze. Czy nie ładniej wyglądają zabudowania gospodarcze w zieleni sadów, albo nasze miejscowości przemysłowe otoczone, zamiast kupami szpetnych hałd i rupieci, zielenią ogródków. Do popierania ogrodnictwa zmusza nas także wzgląd na nasz bilans handlowy. Ile milionów złotych wydaje się rocznie na import owoców i to nie tylko owoców południowych ale takich, które u nas się rodzą jak jabłka, gruszki, śliwy, orzechy i t. d. Te miliony powinny wpłynąć do kieszeni naszych rolników i dać im możność większej konsumpcji artykułów przemysłowych.

Najskuteczniejszą propagandą rozwoju ogrodnictwa jest dobry przykład, a najwłaściwsze miejsca na ogródki wzorowe są obok szkół i posterunków policji, bo te instytucje znajdują się prawie w każdej miejscowości. Niestety nie o każdym takim ogródku można powiedzieć, że jest utrzymywany wzorowo, a często przeciwnie, może uchodzić za wzór zaniedbania.

Utrzymanie i prowadzenie ogródka nie nastrocza zbyt dużo trudności, ani nie wymaga zbyt wiele pracy, o ile ogródek założymy planowo, oraz gdy każdą pracę wykonamy w swoim czasie. Kto nie posiada odpowiedniej praktyki, powinien przestudjować odpowiednią lekturę. Czynność tą wykonuje się zimą, gdy jeszcze w ogrodzie żadnych prac nie ma. Podręczniki dotyczące ogrodnictwa powinny się znajdować w każdej bibliotece policyjnej. O praktyczne wskazówki należy się zwracać do doświadczonych ogrodników. Jeżeli ogród jest zbyt wielki i nie można podołać pracy, jest wskazane założyć trawnik. Otrzymujemy przez to dużą prze-

strzeń zieleni, a ogród taki wygląda bardzo ładnie, a pomimo to nie mamy zbyt wiele pracy z utrzymaniem ogrodu. Trawę trzeba przynajmniej trzy razy do roku kosić. Nigdy nie należy dopuścić do tego, ażeby chwasty w ogrodzie zakwitły i dojrzwały. Ogród zachwaszczony ma wygląd nieestetyczny, a ponadto jeżeli dopuścimy do tego, ażeby chwasty dojrzwały, będziemy mieli w następnych latach tem więcej pracy z ich tępieniem. W żadnym ogródku nie powinno braknąć kwiatów. Kwiaty sadzimy albo wzdłuż ganków i ścieżek na tak zwane rabaty, albo na trawniku w t. zw. klomby albo też pojedynczo. Kwiaty mamy trwałe czyli byliny, dwuletnie i jednoroczne. Z bylinami mamy najmniej pracy, bo wystarczy je raz zasadzić i od czasu do czasu oplewić. Niektóre z nich są tak niewybredne, że nie wymagają żadnych zachodów. Dwuletnie wysiewa się w czerwcu i nakrywa zimą lekko gałązkami świerkowemi. Zakwitają one w drugim roku i to zazwyczaj już na wiosnę. Letnie kwiaty wysiewa się do inspektu lub wprost do gruntu. Kto chce uniknąć wydatków na zakup wcześniejszych rozsąd, oraz kto chce mieć wczesne nowalje, musi założyć inspekt. Wydatek jest niewielki i jednorazowy. Nie przy każdym posterunku policji znajduje się ogródek, lecz tam, gdzie są, powinny być wzorowe.

Obecnie nie jest trudno mieć swój własny ogródek a szczególnie na Śląsku, gdzie rozwój ogródków działkowych jest imponujący. Właściciele obszarów w okolicach przemysłowych chętnie wydzierżawiają swe grunta związkom ogródków działkowych, gdyż to im upraszcza administrację i zapewnia regularny wpływ czynszu dzierżawnego. Wydatek inwestycyjny nie jest zbyt wielki, aże-

byśmy mu nie sprostali. Wyłożone na ten cel pieniądze amortyzują się w krótkim czasie.

Początkujący ogrodnik zniechęca się bardzo często tem, że zakupione nasiona nie kiełkują wcale a zakupiona rozsada jest mało wartościowa. Nasiona należy zakupywać w znanych i solidnych firmach a rozsady u znanych ogrodników. Natomiast nie kupuje się nasion sprzedawanych w małych sklepach w torebkach z kolorowymi ilustracjami, gdyż takie nasiona rzadko kiedy kiełkują.

Jeszcze więcej zniechęca początkującego ogrodnika plaga szkodników roślinnych. Dlatego powinniśmy zwalczać wszystkie takie szkodniki a szczególnie wówczas, gdy one występują w zbyt wielkiej ilości. Przed paru laty np. zagrażała, i to poważnie, naszym jabłoniom mszyca wełnista. Do jej wytępienia przyczyniła się także w znacznej mierze policja. W ostatnich dwóch latach niszczyła nasze drzewa gąsienica rudnicy nieparki. I w tym wypadku musiała interwenjować policja, bo większość właścicieli sadów nie usuwała oprzędów tego szkodnika, nie wiedząc, co się znajduje w zeschniętych listkach na drzewach. Zwalczać szkodniki można tylko wtedy, gdy się je zna oraz gdy się zna sposoby zwalczania.

Śląska Stacja Ochrony Roślin urządziła ubiegłej zimy specjalne wykłady dla policji, na które delegowano ze wszystkich oddziałów odpowiednią ilość funkcjonariuszów. Z całą satysfakcją trzeba zaznaczyć, że zainteresowanie było znaczne, bo na wykłady zjawiała się wielka ilość policjantów, którzy nie byli delegowani. Jest rzeczą zrozumiałą, że taki kilkugodzinny wykład jest niewystarczający, ażeby poznać i zapamiętać wszystkie okazy szkodników. O ile więc ktoś w tej kwestji nie może od

miejscowych ogrodników otrzymać odpowiednich informacji, może się zwrócić do Śląskiej Stacji Ochrony Roślin w Cieszynie po informację, musi jednak posłać tamże kilka egzemplarzy odnośnego szkodnika i otrzyma bezpłatnie wyczerpującą odpowiedź. Bezpłatne wskazówki dotyczące ogrodnictwa można otrzymać w Śląskiej Izbie Rolniczej w Katowicach u referenta ogrodniczego.

Należy również pamiętać o zwalczaniu przestępstw przeciwko mieniu ogrodników. Przestępstw tych dopuszczają się przeważnie młodociani, lecz szkody wyrządzane przez nich są olbrzymie, bo nie tylko kradną lub niszczą plony ogrodników, lecz zniechęcają ich do pracy.

Gdy zapytałem pewnego pracownika biurowego, dlaczego nie ma żadnego ogródka, tłumaczył się tem, że nie miałby kto w ogródku pracować i właśnie ta kwestja stanowi poważny hamulec dla rozwoju drobnego ogrodnictwa. Żadna praca nie hańbi, temwięcej praca w ogrodzie. Wszak bohater spod Wiednia, król Sobieski, także z zamiłowaniem sadił drzewka i hodował róże.

Spis okólników

Główniej Komendy Pol. Woj. śl.
za czas od 29. XII. 32 r. do 12. X. 33 r.

O k ó ł n i k			Nr. okólnika
Liczba dz.	Data	Krótką treść	
272/Wr. 32 Insp.	29. 12. 1932 r.	Wyjaśnienie w sprawie kodeksu karnego i prawa o wykroczeniach	877
		1933 r.	
230/da. 32 Insp.	24. 2. 1933 r.	Dokumenty, upoważniające do przekraczania granicy (§ 24 rozp. M. S. Wewn.).	878
9/Stap 33 Insp.	25. 2. 1933 r.	Stosunek władz i instytucyj podległych M. S. Wew. do Prokuraturji Gen. R. P.	879
95/Za 33 Insp.	8. 5. 1933 r.	Zakładanie składów handlowych z wędlinami	880
86/Wr. 33 Insp.	15. 5. 1933 r.	Wypożyczanie książek z bibliotek	881
242/Kom	16. 8. 1933 r.	Korespondencja urzędów zagranicznych R. P. z władzami i urzędami krajowymi	882
71/Zm.	22. 8. 1933 r.	Zwalczanie przestępstw przeciw monopol. tytoniowemu — przedkładanie wykazów kwartalnych	883
183/Za	29. 9. 1933 r.	Sprostowania w prasie	884
298/Kom	12. 10. 1933 r.	Koszty utrzymania areztantów	885

Skorowidz rozkazów Główniej Komendy Pol. Woj. Śl.

za czas od 29. IX. 1932 r. do 3. X. 1933 r.

1932 r.

A

Aresztowanych bicie 1331

1933 r.

A

Asysty — udziel. do przewoż. pieniędzy z kas kolej.
1332/6

Amunicja, materiały wybuchowe, broń — przydz.
Dz. U. R. P. 1334/6, 1367/7

Amnestja — wyjaśn. w sprawie umarzania do-
chodz. 1341/4

Aresztowanie — odbieranie rzeczy przy rewizjach
osobistych 1342/5

Akty oskarżenia — wnoszenie przed Sądami Grodz-
kiemi przez P. P. 1358/4

Aresztowanie — zarządzenie w związku z inwigil.
1364/5

1932 r.

B

Biurowość: przedkład. Urz. Woj. Śl. odpis donie-
sień za przekroczeni. przepis. o ruchu na drogach
1315/7

Bieda-szyby (dzikie kopalnictwo) — zwalczanie
1318/4

Broń — zabieranie pistoletów przez przeniesionych
funkcyj. 1319/4

Biura Gł. K-dy P. W. Śl. — przeniesienie i nry te-
lefonów 1319/7

Biurowość — prowadz. skorowidzów spraw załatwianych 1329

Bicie przytrzymanych 1331

1933 r.

B

Baraćba — Der Kampf — odebr. deb. 1332/5

Broń, amunicja, materiały wybuch. — przydz. Dz. U. R. P. 1334/6, 1367/7

Biurowość — przysł. korespond. do K-dy Gł. P. P. 1337/4

Biedaszyby — nieprawne wydobywanie węgla 1344/3

Biurowość — przedkład. meldunków o zmianach w rodzinie 1346/2

Biurowość — wykazy zapotrzeb. mundurów 1355/6

Bezpieczeństwo w kąpielach i pływalniach — zapewnienie 1357/5

Broszura p. t. „Krótki inform. zawieraj. ust. emeryt.” — zalecenie 1358/aw.

Bilans i protok. z Waln. Zebr. Samop. — 1359/dod.

Bezpieczeństwo na torach kolejowych — zamachy 1361/7

Biurowość — wciąganie do książ. dyż. informacji z Urz. Śl. 1362/8

Bezpieczeństwo na drogach publicznych 1363/2

Budżet 1933/34 — zarządzenie 1364/4

Biura pisania podań i porad prawnych — przydz. wyciągu z Dz. U. R. P. 1367/8

1932 r.

C

Cudzoziemcy — stos. przepisów do obyw. gdańskich 1306/6

Czechosłowacja — udział. exequatur kons. Prohazce 1330/8

1933 r.

C

Częstochowa i Radom — utworzenie Starostw Grodzkich 1336/7

Chropaczów, Piaśniki poster. i Łagiewniki komis. — zmiana rejonów 1352/3

Czechosłowacki kons. w Kat. — zaopatrzenie w porzec. Czechosłow. 1357/4

Czyny karygodne — zawiadamianie prokuratora 1358/6

Czesne — zwrot 1361/9

Ciężarowe samochody — przewóz osób. 1377/8

1932 r.

D

Doniesienia za wykroc. przeciw przepisom o ruchu na drogach publ. — przedkład. Urz. Woj. Śl. 1315/7

Dyżur w kartotece informacyjno-pościgowej 1315/9, zmiana 1319/8

Dzikie kopalnictwo — zwalczanie 1318/4

Dręczenie zwierząt i ptaków — zwalczanie 1319/6

Dodatek ekonomiczny na dzieci ponad 18 lat — 1322/9

Dzieci ponad 18 lat wypłac. dod. ekonom. — 1322/9

Debit poczt. odebr. — Myśl Robotnicza (Pensee Proletarienne), Sputnik agitatora, Głos Pracy, Nasz Głos, Moscow Daily News, Murziłka, Iskor-ka, Klubnaja Scjena, La nova Etapo, Sanitar-naja Technika, Samolet — 1327/5

Dyscyplinarna komisja na 1933 r. — skład 1330/7

1933 r.

D

Debitu poczt. przywróc.: Danziger Allgemeine Zeitung, Danziger Neueste Nachrichten — 1332/4

- Danziger Allgemeine Zeitung — przywróc. deb. poczt. 1332/4
- Danziger Neueste Nachrichten — przywróc. deb. poczt. 1332/4
- Debitu poczt. odebranie: Baraćba — Der Kampf, Ukrainśka Robitnycza trybuna, La Tribuna Ukrainiana, Postup, Welyky Rokowyny Ukrainy, Nad synim Dunajem, Wsieobszczeje obuczienije dietej i подроstków, Ochрана здорowija dietej — 1332/5
- Dz. U. R. P. — przydział 1334/6, 1367/8
- Dowody rzeczowe — przesyłanie do władz sądowych 1334/7
- Domowe rewizje — przeprowadzanie 1336/8
- Delegatów wybór do „Samopomocy” 1336/aw. III., lista delegatów 1345/aw. dod.
- Daktyloskopijny rejestr — zniesienie 1339/1, 1362/7, 1362/8
- Dochodzenia — umarzanie na podst. amnestji — wyjaśn. 1341/4
- Debitu poczt. odebr.: Przewodnik (Le Guide), Literatura Mirowej Riewolucji (Internationale Literature, La literature internationale, International Literature), Rasswiet, Rytojus, Zaporożec za Dunajem, Polen greift an — 1342/4
- Dzikie kopalnictwo — nieprawne wydobywanie węgla 1344/3
- Debitu poczt. odebr.: Lachen und Weinen, Na niwecznu hańba Polścezi twerdyni warstwa w Europi, Socjalistyczna systema peremahaje, Peremożnyj szlach żowtnia, Pisny Ukrainy, Die Lieder der Ukraine, Pисne ukrajinske — 1348/5
- Dochodzenia przy uszkodzon, przewodach elektr., telefon i telegr. — szybkie przeprowadz. 1352/2
- Dossiers — prowadzenie 1354/5

Daktyloskopijne karty — usunięcie z registratur
1354/6

Debitu poczt. odebr.: Nasza Droga, Nasz Głos (Notre Voix), Życie (La vie), Zorza (L'aurore), Internationale Front, Rote Sturmflagge, Socjalistickeskoje Zjemledielije, Sowietsskoje Iskusstwo, Internationalny tieatr, Unser Kampf, Rundschau über Politik, Wirtschaft und Arbeiterbewegung, Wistnyk O. D. W. U., Ukrainsky Narod, Ofu wisuschaftlechen front (Na nawukowym froncie), Problemem fun leninismu etap in literatur — kientenisz — (Problemy leninskaho etapu w literaturznajstwie), In kampf ojf owaj frontu (U baracbie na dwa fronty), Wetter im Osten — 1355/7

Doraźne postępy. — zawiad. prokuratora o czynach karygodnych 1358/6

Dyżurni — wciąganie do ks. dyż. informacji z Urz. Śledcz. 1362/8

Dozór policyjny — wykonanie 1362/9

Daktyloskopowanie przestępców na zas. § 32 instr. śl. śl. 1363/1, przypomn. 1377/6

Drogi publiczne — bezpieczeństwo 1363/2

Dokumenty b. służby rosyjsk. — tryb wydobywania 1367/9

Dentystyczne świadczenia z Samop. — zawieszenie 1367/aw.

Debitu poczt. odebr.: Nowa Era, Najezd, Samostijna Dumka, Tydzień, Sprachenkarte von Mittel-Europa, Hansa Welt-Atlas, Lakalelis Elementarius — 1374/5

Dowody rzeczowe — badanie śladów krwi 1377/7

Dyżury na posterunkach — zmiana (Czechowice) — 1379/4

1932 r.

E

Ekonomiczny dodatek na dzieci adoptowane 1315/3

Ekonomiczny dodatek na dzieci ponad 18 lat —
1322/9

Exequatur dla konsula Czechosłowacji 1330/8

1933 r.

E

Eskorty udziel. — do przewozu pieniędzy z kas
kolej. 1332/6Elektr., telef., telegr. — szybkie naprawy uszko-
dzonych przewod. 1352/2

1933 r.

F

Funkcjonariusze przenies. — termin odejścia na
nowe miejsce 1334/9Fałszywe monety — przesyłanie do Mennicy Pań-
stw. 1355/8

1932 r.

G

Groby zmarłych policjantów — upiększenie 1318/3

Gł. K-da P. W. Śl. — przenies. biur i spis telefon.
1319/7Gdańscy obywatele — stosow. przepis. o cudzo-
ziemcach 1326/6

1933 r.

G

Gazeta Śledcza — przechowanie 1334/8

Grodzkich Starostw — utworzenie w Częstochowie
i Radomiu 1336/7Gumowe pałki — wprowadz. w niektór. jednostk.
1353/4, 1359/4

Grodzkie Sady — wnoszenie aktu oskarżenia przez policję 1358/4

Geologiczny Instytut Państw. — udziel. pomocy w pracy w terenie 1366/6

Górny Śląsk — nazwy urzędowe miejscowości 1366/7

Gospodarcze sprawy — udzielanie zaliczek na uposażenie 1375/5

1933 r.

H

Handel nielegalny zapalniczkami i kamyczkami zapalowymi 1361/5

Handel bronią, amunicją, materiałami wybuchowymi 1367/7

1932 r.

I

Informacyjno-pościgowa kartoteka — dyżur 1315/9, zmiana 1319/8

1933 r.

I

Instrukcja o strawnem — uzupełnienie 1345/5

Instrukcja o służbie śledczej — prowadz. dossiers 1354/5

Internationale Front — odebr. deb. 1355/7

Internacjonalnyj tieatr odebr. deb. 1355/7

In kampf oj owaj frontu (u baracbie na dwa fronty) — odebr. deb. 1355/7

Inspektorzy pracy — współdziałanie z Pol. Woj. Śl. 1355/9

Inwigilacja — zarządzenia 1364/5

Instytut. Państw. Geologiczny — udziel. pomocy w pracach w terenie 1366/6

Immunitety dyplom. p. Gw. Müller von Schildenfeld — wygaśnięcie 1366/8

1932 r.

K

Koordynacja służby polic. na pogran. wojew.
1305/1, zmiana rej. 1313/6 i 7, zmiana 1375/7

Kasa Pośm. i Wzaj. Pomocy — sierpień 1313/aw.,
wrzes. 1317/aw., paźdz. 1324/aw., listopad
1327/aw. I

Kołowy ruch na drogach publ. — przedkład. Urz.
Woj. Śl. — zapisków doniesień o wykrocz.
1315/7

Kartoteka informacyjno-pościgowa — dyżur 1315/9,
zmiana 1319/8

Kopalnictwo dzikie — zwalczanie 1318/4

Koń „Kajfasz” — padnięcie 1319/3

K-da Gł. P. W. Śl. — przeniesienie biur i spis tele-
fon. 1319/7

Kurs Obr. P. L. G. — wyszkol. funkcj. 1322/7

Kasa Samopomocy — wypłata pożyczek i innych
przez P. K. O. 1322/aw.

Kurs Ofic. w Warszawie — zakończenie 1324/5

Kłubnaja Sejena — odebr. deb. 1327/5

Komisja dyscyplinarna na 1933 r. — skład 1330/7

Kary dyscyplinarne — uchylenie 1288, 1312.

1933 r.

K

Koheceice poster. i Pawonków — dworzec kolej.
Lipie — zmiana rej. 1332/3

Kasy kolejowe — udziel. eskort do przewoz. pie-
niędzy 1332/6

Kolejowe kasy — udziel. eskort do przewoz. pie-
niędzy 1332/6

Kasa Pośmiertna i Wzaj. Pom. — grudzień 1335/aw.
stycz. 1340/aw., luty 1348/aw. I., marzec
1353/aw,

Kotasowa Klara — podziek. p. Gł. Komdtowi za
wprowadz. ubezpiecz. w policji 1336/aw.

Korespondencja — przesyłanie do K-dy Gł. P. P.
1337/4

Koordinacyjne rejony — niedomagania 1339/2

Komis. Szarlej i Poster. Kamień — zmiana rejonu
1342/3

Kamień Poster. i Szarlej Komis. — zmiana rejonu
1342/3

Kopalnie — nieprawne wydobywanie węgla 1344/3

Kalendarzyki policyjne z ubiegłych lat — sprzedaż
1344/aw.

Karty rowerowe — opłata stemplowa od podań
1346/3

Komis. Łagiewniki, poster. Chropaczów i Piaśniki
— zmiana rejonów 1352/3

Karty daktyloskopijne — usunięcie z registratur
1354/6

Koń „Imépan” — przydział 1357/2

Konsulat Czechosłowacki — zaopatrzenie samocho-
du w proporzec czechosłow. 1357/4

Kąpiele i pływalnie — zapewnienie bezpieczeństwa
1357/5

Karygodne czyny — zawiadamianie prokuratora
1358/6

Kasa Pośm. i Wzaj. Pom. — kwiecień 1359/aw. I.,
maj 1364/aw., czerwiec 1370/aw., lipiec 1374/aw.

Kamyczki zapalowe i zapalniczki — handel niele-
galny 1361/5

Kolejowe organa — współpraca z policją 1361/6

Kolejowe tory — zamachy na bezpieczeństwo
1361/7

Książki dyżurnych — wciągnięcie inform. z Urz.
Śled. 1362/8

Kłusownictwo — nagrody za zwalczanie 1365/3

Konie — wykreślenie ze stanu 1366/4

Konie — wykreśl. „Lidy” 1369/5, przenies. „Irlandki” 1369/6

Kalendarzyk Samopom. — ankieta na prace na 1934 r. 1371/aw.

Koordynacyjne rejony — zmiana 1375/7

Kalety i Miasteczko posterunki — zmiana rejonów 1377/5

Krew — badanie śladów na dowodach rzeczowych 1377/5

Komenderowanie służby w komisariatach policji 1378

Komisariaty policji — służba 1378

Kasa Pośm. i Wzaj. Pom. — sierpień 1379/aw.

Kraków deleg. funkcyj. w związku ze świętem kaw. 1381/2

1932 r.

L

La nova etapo — odebr. deb. 1327/5

Loterja państw. — ochrona plakatów propagand. 1327/6, 1353/5.

1933 r.

L

Lipie dworzec, wyłącz. z poster. Kochcice i włącz. do Pawonkowa 1332/3

Lekarska pomoc państwowa — wyjaśnienie 1334/10, 1357/3

Lubsza poster. — zmiana siedziby i nazwy z Piasek 1335/5, uzup. 1340/7

Liga Morska i Kolonjalna — rozpowszechnianie kartonów propagandowych 1339/aw.

Literatura Mirowej Riewolucji (jęz. ros., niem., angielski, franc.) — odebr. deb. poczt. 1342/4

„Lachen und Weinen” — odebr. deb. poczt. 1348/5

Loterja państw. — ochrona reklam. 1353/5

- L. O. P. P. — zamaw. czasop. „Łot Polski” 1359/aw.
 II., odznacz. honor. 1365/2
 Lotnisko — posterunek — utworzenie 1367/1
 Lubsza poster. — połączenie telefoniczne 1367/6
 Liga Morska i Kolonjalna — podziek. za pomoc
 w organ. „Święta Morza” 1369/7

1933 r.

Ł

- Łagiewniki komis. Chropaczów i Piaśniki poster.
 — zmiana rejonów 1352/3

1932 r.

M

- Miary — poprawne określanie jednostek 1324/9
 Materiały wybuchowe — zabezpiecz. przy przewo-
 zie i przesyłce 1325/4
 Moscow Daily News — odebr. deb. 1327/5
 Murzika — odebr. deb. 1327/5
 Myśl Robotnicza (Pensee Proletarienne) — odebr.
 deb. 1327/5

1933 r.

M

- Miernicze narzędzia — nadzór organów pol. 1340/4
 Miary i wagi — nadzór organów pol. nad narzę-
 dziami 1340/4
 Mienie państw. w urzędach poczt. — obrona 1344/4
 Meldunki o zmianach w rodzinie — przedkładanie
 1346/2
 Mundury — zapotrzebowanie 1355/6
 Monety — przysyłanie do Mennicy Państwowej
 w Warszawie 1355/8
 Mennica Państw. w Warszawie — opakowyw.
 przysyłan. monet 1355/8
 Motocykliści — utworzenie sekcji przy P. K. S.
 1355/aw.

Mechaniczne pojazdy — przewóz towarów 1358/5,
uzup. 1369/8

Monopol tytoniowy — nagrody za wykrycie przestępstw 1366/5

Miejscowości górnośl. części Wojew. Śl. — nazwy
urzędowe 1366/7

Motocykle — przeniesienie dwóch 1367/5, deleg.
Douglas 1373/3

Miasteczko i Kalety posterunki — zmiana rejonów
1377/5

1932 r.

N

Nasz Głos — odebr. deb. 1327/5

1933 r.

N

Nad synim Dunajem — odebr. deb. 1332/5

Nierodzim — warunki pobytu w P. D. Z. 1337/aw.

Narzędzia miernicze — nadzór organów pol.
1340/4

Nadzór nad stowarzyszeniami 1342/2

Nieprawne wydobywanie węgla 1344/3

Nadzór nad prostytutką 1345/4

Na niweźnu hańbu Polscei twerdyni warwarstwa
w Europi — odebr. deb. poczt. 1348/5

Nasza Droga — odebr. deb. 1355/7

Nasz Głos (Notre Voix) — odebr. deb. 1355/7

Nielegalny handel zapalniczkami i kamyczkami za-
pałowemi 1361/5

Nagrody za wykrycie przestępstw przeciwko mo-
nopolowi tytoniowemu 1366/5

Nazwy urzędowe miejscowości górnośl. części
Wojew. Śl. 1366/7

Nazwiska — przywrócenie prawidłowej pisowni
1370/4

Nowa Era — odebr. deb. 1374/5

1932 r.

O

- Odznaka pamiątk. żandarm. — nadanie funkej.
P. W. Śl. 1313/1, 1327/1
- Obywatele gdańscy — przekracz. granicy polskiej
1313/5
- Opłata stemplowa od zaświadczeń, wydawanych
przez komis. i poster. policji 1316/5
- Obozy wychow. fizyczn. — interpret. art. 3 ustawy
o zgromadzeniach 1319/5
- Obrona przeciwlotniczo-gazowa — wyszk. funkej.
1322/7
- Ochrona plakatów propagand. Dyr. Loterji Państw.
1327/6, 1353/5

1933 r.

O

- Ochrona zdrowija dietej — odebr. deb. 1332/5
- Ochrona gotówki skarbowej w kasach kolej.
1332/6
- Opłata stemplowa — przerzucanie przez wystawcę
rachunku na odbiorcę 1332/7
- Odejście na nowe miejsce służb. funkej. przeniesio-
nych 1334/9
- Obrona przeciwlotniczo-gazowa — wyszkol. funkej.
1335/4, 1349/3, 1352/5
- Obowiązek wojskowy — poszukiwanie uchylają-
cych się 1337/6
- Osobiste rewizje u aresztowanych — odbieranie rze-
czy 1342/5
- Odznaka Państw. Sport. — wykaz funkej. 1343/aw.
1, 1348/aw. II, 1350/aw. I
- Ochrona mienia państw. w urzęd. pocztowych
1344/4
- Opłaty stemplowe od podań o karty rower. zwoln.
— 1346/3

Odznaka strzelecka III. kl. — szkolenie strzelania
1348/6

Odznaka strzel. — zdobycie 1350/aw. II

Ofu wisnszaftlechen front (Na nawukowym fron-
cie) — odebr. deb. 1355/7

Oskarżenia akty — wnoszenie przez policję przed
Sądami Grodzkimi 1358/4

Organa kolejowe — współpraca z policją 1361/6

Odciażenie policji od poleceń władz sądowych
i prokuratorskich 1361/8

Opłaty szkolne — zwrot 1361/9

Odwoływanie poszukiwań 1362/7

Okręg Urzędowy — zmiana nazwy z Urzędu
Okręg. 1364/6

1932 r.

P

Państw. Odzn. Sport. — wykaz funkcj. którzy
zdob. 1306/aw. II, 1307/aw., trening 1316/aw.,
wykaz zdobył. 1318/aw.

Proletariat — odebr. deb. poczt. 1315/6

Pościgowo-informacyjna kartoteka — dyżur
1315/9, zmiana 1319/8

Pistolety — zabieranie przez przeniesionych funkcj.
1319/4

Przeniesieni funkcj. — zabieranie pistoletów
1319/4

Ptaki i zwierzęta — zwalczanie dręczenia 1319/6

Program szkol. na listopad i grudzień — 1323

Przewóz materiałów wybuchowych — zabezpiecz.
1325/4

Przepisy o cudzoziemcach — stosow. do obywatel.
gdańskich 1326/6

Pensee Proletarienne (Myśl Robotnicza) — odebr.
deb. 1327/5

Plakaty propagandowe Dyr. Loterji Państw. —
ochrona 1327/6

Przepisy biurowe — prowadz. skorowidz. spraw za-
łatwianych 1329

Prohazka, konsul czechosłow. — udziel. exequatur
1330/8

Przytrzymywanych — bicie 1331

1933 r.

P

Pawonków poster. i Kołchice — zmiana rejonu
1332/3

Postup — odebr. deb. 1332/5

Pieniądzy przewożenie z kas kolej. — udziel.
eskort. polic. 1332/6

Program szkolenia 1333, marzec 1344/2, kwiecień,
maj 1351/1, czerwiec 1360, lipiec i sierpień
przerwa 1360

Prawo o stowarzyszeniach, broni, amunicji i mat.
wybuch. — przydz. Dz. U. R. P. 1334/6

Przeniesienie funkcj. — termin odejścia na nowe
miejsce służbowe 1334/9

Państwowa Pomoc Lekarska — wyjaśnienie
1334/10, 1357/3

Poster. Piasek zmiana nazwy i siedziby — Lubsza
1335/6, uzup. 1340/7

Piasek Poster. zmiana nazwy i siedziby — Lubsza
1335/5, uzup. 1340/7

P. K. O. podziek. Kotasowej p. Gł. Kdtowi za
wprowadz. ubezpiecz. w Policji 1336/aw. I

P. K. S. — zabawa doroczna 1336/aw. II

Przepisy biurowe — przesył. korespond. do K-dy
Gł. P. P. 1337/4

Poster. Strzybnica — zmianą nazwy na Piaseczna
1337/5

- Piaseczna poster. — zmiana nazwy ze Strzybnica
1337/5
- Poszukiwanie osób uchylających się od obowiązku
wojsk. 1337/6
- Prawo o stowarzyszeniach — nadzór 1342/2
- Poster. Kamień i komis. Szarlej — zmiana rejonu
1342/3
- Przewodnik (Le Guide) — odebr. deb. poczt.
1342/4
- Polen greift an — odebr. deb. poczt. 1342/4
- Przeprowadzanie rewizji u aresztowanych — od-
bieranie rzeczy 1342/5
- P. K. S. Sekcja pływacka — zebranie informac.
1342/aw. I
- P. K. S. Sekcja narciarska — zabawa karnawa-
łowa 1342/aw. II
- Państw. Odzn. Sport. — wykaz funkej. 1343/aw. I,
1348/aw. II, 1350/aw I
- P. K. S. — Walne Zebranie 1343/aw. III
- P. K. S. Sekcja narciarska — zawody o mistrzostwo
1343/aw. II
- Pocztowe urzędy — ochrona mienia państwowego
1344/4
- Pracownie przemysłowe i sklepy w piwnicach i su-
terenach — zakładanie 1345/3
- Piwnice i sutereny — zakładanie sklepów i pra-
cowni 1345/3
- Prostytucja nadzór 1345/4
- Piłsudski J. Marsz. Polski — rozkaz imieninowy
1347
- „Peremożnyj szlach żowtnia” — odebr. deb. poczt.
1348/5
- „Pisny Ukrajiny” — jęz. ukraiński, niem. i czeski
— odebr. deb. 1348/5
- Policja — współdziałanie z władzami skarbowymi
1350/5

- Psy policyjne — dyskwalifikacja na psy towarzy-
sze 1350/6
- Przewody elektr., telef., telegr. — szybka naprawa
uszkodz. 1352/2
- Poster. Chropaczów, Piaśniki i komis. Łagiewniki
— zmiana rejonów 1352/3
- Piaśniki, Chropaczów poster. i Łagiewniki komis.
— zmiana rejonów 1352/3
- Pałki gumowe — wprowadz. w niektórych jednost-
kach 1353/4, 1359/4
- Plakaty reklam. Loterji Państw. — ochrona 1353/5
- Problemen fun leninizm etap in literatur — ken-
tenisz (Problemy liniskaho etapu w literatur-
znajstwie) — odebr. deb. poczt. 1355/7
- Pieniądze — sposób opakow. i przesyłania do Men-
nicy Państw. 1355/8
- Przesyłanie monet do Mennicy Państw. 1355/8
- Pracy Inspektorzy — współdziałanie z Pol. Woj.
Śl. 1355/9
- P. K. S. — utworzenie Sekcji motocyklowej
1355/aw.
- P. K. S. — apel do funkcj. o przystęp. 1356/aw.
- Pływalnie i kąpiele — zabezpieczenie 1357/5
- Policja — wnoszenie aktu oskarżenia przed sądami
grodzkimi 1358/4
- Pojazdy mechaniczne — przewóz towarów 1358/5,
uzup. 1369/8
- Przewóz towarów pojazdami mechanicznymi 1358/5,
uzup. 1369/8
- Prokuratora zawiadamianie o czynach karygod-
nych 1358/6
- Postępowanie doraźne — zawiadamianie o czynach
karygodnych 1358/6
- Protokół z Walnego Zebr. „Samopom.” i bilans
1359/dod.

- Policja — współpraca z organami kolejowymi
 1361/6
 Prokuratorskie i sądowe władze — odciążenie po-
 licji od poleceń 1361/8
 Poszukiwania — odwoływanie 1362/7
 Policyjny dozór — wykonanie 1362/9
 Przestępcy — daktyloskopowanie na zas. § 32 Instr.
 sł. śl. 1363/1, przypomn. 1377/6
 Publiczne drogi — bezpieczeństwo 1363/2
 Poszukiwanie osób podejrzanych 1364/5
 Psy towarzysze — przydział 1366/3
 Przestępstwa przeciwko monopol. tyton. — nagro-
 dy 1366/5
 Państwowy Instytut Geologiczny — udziel. pom.
 w pracy w terenie 1366/6
 Pisownia nazw miejscowości górnośl. części Wojew.
 śl. 1366/7
 Posterunek Lotnisko — utworzenie 1367/1
 Porady prawne i pisanie podań — biura — przydz.
 wyc. Dz. U. R. P. 1367/8
 Podania, porady prawne — biura — przydz. wyc.
 Dz. U. R. P. 1367/8
 Pływalnie — możność korzystania przez funkcyj.
 1369/aw.
 P. K. S. Sekcja pływacka — wezwanie członków do
 treningu 1369/aw.
 Pisownia nazwisk — przywrócenie prawidłowej
 1370/4
 Posterunki Miasteczko i Kalety — zmiana rejonów
 1377/5
 Przewóz osób samochodami ciężarowymi 1377/8
 Program szkol. — wrzesień 1376, paźdz. i listop.
 1380
 Pochody — podleg. przepis. o zgromadzeniach
 1381/6

1932 r.

R

Radjopajęczarstwo — zwalczanie 1263/5, 1276/8,
1315/8, 1322/8

Ruch kołowy na drogach publ. — przedkład. Urz.

Woj. Śl. zapisków dochodz. o wykroc. 1315/7

Rejestracja skazanych 1327/7

Rodzina Policyjna — apel do przystąpienia
1327/aw. II

1933 r.

R

Rejony poster. Kochcice i Pawonków — zmiana
1332/3

Rachunki — przerzucanie opłaty stemplowej przez
wystawcę na odbiorcę 1332/7

Rzeczowe dowody — przesyłanie do władz sądo-
wych 1334/7

Radom i Częstochowa — utworzenie Starostw
Grodzkich 1336/7

Rewizje domowe — przeprowadzanie 1336/8

Rejestr daktyloskopijny — zniesienie 1339/1,
1362/7

Rejony koordynacyjne — niedomagania 1339/2

Rejony komis. Szarlej i poster. Kamień — zmiana
1342/3

Rasswiet — odebr. deb. poczt. 1342/4

Rytojus — odebr. deb. poczt. 1342/4

Rewizje osobiste u aresztowanych — odbieranie
rzeczy 1342/5

Rodziny — przedkładanie meldunków o zmianach
1346/2

Rowerowe karty — opłaty stemplowe od podań
1346/3

Rejony — komis. Łagiewniki, poster. Chropaczów
i Piaśniki — zmiana 1352/3

Reklamy Gen. Dyr. Loterji Państw. — ochrona 1353/5

Registratury śledcze — usunięcie kart daktyloskopijnych 1354/6

Rote Sturmflagge — odebr. deb. 1355/7

Rundschau über Politik, Wirtschaft und Arbeiterbewegung — odebr. deb. 1355/7

Rejestracja skazanych 1357/6

Rosja sowiecka — wydobywanie dokumentów 1367/9

Rowery — przydział, użycie i konserwacja 1375/4

Rejony koordynacyjne zmiana 1375/7

Rejony posterunków Miasteczko i Kalety — zmiana 1377/5

Rzeczowe dowody — badanie śladów krwi 1377/7

1932 r.

S

Sowjetkultur im Aufbau — odebr. deb. poczt. 1315/6

Stemplowa opłata od zaświadczeń, wydawanych przez komis. i poster. policji 1316/5

Stabilizacja 1317/1

Święto 11-go listopada 1320 i 1321

Samopomoc — wypłata wszelkich wypłat przez P. K. O. 1322/aw.

Sputnik agitatora — odebr. deb. 1327/5

Sanitarnaja Technika odebr. deb. 1327/5

Samolet odebr. deb. 1327/5

Skazani — rejestracja 1327/7

Skorowidze spraw załatwianych — prowadzenie 1329

1933 r.

S

Stemplowa opłata — przerzucanie przez wystawcę rachunku na odbiorcę 1332/7

- Stowarzyszenia — prawo — przydział Dz. U. R. P.
1334/6
- Sądy — przesyłanie dowodów rzeczowych 1334/7
- Śledcza Gazeta — przechowanie 1334/8
- Samopomoc — warunki pobytu w Ślązaczce
1335/dod.
- Starostwa Grodzkie w Częstochowie i Radomiu —
utworzenie 1336/7
- Samopomoc — wybór delegatów 1336/aw. III., li-
sta delegat. 1345/aw. dod. Walne Zebr. 1348/aw.
III
- Strzybnica poster. — zmiana nazwy na Piaseczna
1337/5
- Samopomoc — warunki pobytu w P. D. Z. w Nie-
rodzimi 1337/aw.
- Służba śledcza — zniesienie rejestru daktyloskopij-
nego 1339/1
- Samochody — wydawanie zaświadczeń o usunięciu
drobnych braków 1340/5
- Stowarzyszenia — nadzór 1342/2
- Szarlej komis. i poster. Kamień — zmiana rejonu
1342/3
- Sklepy i pracownie przemysł. — zakładanie w piw-
nicach i suterrenach 1345/3
- Składy i pracownie przemysł. — zakładanie w piw-
nicach i suterrenach 1345/3
- Sutereny i piwnice — zakładanie sklepów i pra-
cowni przemysł. 1345/3
- Strawne — uzupeł. instrukcji 1345/5
- Stemplowe opłaty od podań od karty rowerowej
1346/3
- „Socjalistyczna systema peremahaje” — odebr. deb.
poczt. 1348/5
- Strzelanie szkolne i o Odznakę Strzelecką III kl.
1348/6

Skarbowe władze — współdziałanie z policją 1350/5
 Służba — współdziałanie władz skarb. z policją
 1350/5

Strzelecka odznaka — zdobycie 1350/aw. II

Służba śledcza — prowadzenia dossiers 1354/5

Socjalistyczeskoje zjemledielije — odebr. deb.
 poczt. 1355/7

Sowieckoje Iskustwo — odebr. deb. poczt. 1355/7

Samochód służb. konsulatu czechosłowackiego —
 zaopatrzenie w porzecz o barw. pań. czechosł.
 1357/4

Skazani — rejestracja — 1357/6

Sądy Grodzkie — wnoszenie przez policję aktów
 oskarżenia 1358/4

Samochody — przewóz towarów 1358/5, uzup.
 1369/8

Samopomoc — protokół z Waln. Zebr. i bilans
 1359/dod.

Sądowe i prokuratorskie władze — odciążenie po-
 licji od poleceń 1361/8

Szkolne opłaty — zwrot 1361/9

Służba śledcza — daktyloskop. przestępców na zas.
 § 32 instr. 1363/1, przypomn. 1377/6

Śląsk — nazwy urzęd. miejscowości górnośl. części
 Wojew. śl. 1366/7

Schiller von Schildenfeld — wygaśnięcie immuni-
 tetów dyplom. 1366/8

Świadczenia dentystyczne z Samop. — zawieszenie
 1367/aw.

Samopomoc — zawieszenie świadczeń dentystycz-
 nych 1367/aw.

Święto Morza — podziek. L. M. i K. za pomoc
 w zorganiz. 1369/7

Samopomoc — wylosowanie wypłacenia pożyczki
 wewn. 1371/dod.

6 sierpnia — rocznica wymarszu Kadrówki — rozk. okoliczn. 1372

Samostijna Dumka — odebr. deb. 1374/5

Sprachenkarte von Mittel-Europa — odebr. deb. 1374/5

Sakalelis Elementarius — odebr. deb. 1374/5

Służba — zmiana rejonów koordynacyjnych 1375/7

Ślady krwi na dowodach rzeczowych — badanie 1377/7

Samochody ciężarowe — przewóz osób 1377/8

Służba w komisarjatach policji 1378

Samopomoc — zatwierdz. zarządu przez sąd 1381/aw.

1932 r.

T

Trybuna Robotnicza — odebr. deb. poczt. 1315/6

Telefony — spis i przenies. biur Gł. K-dy 1319/7, 1359/5

1933 r.

T

Transport pieniędzy z kas kolej. — udziel. eskort 1332/6

Termin odejścia na nowe miejsce funkcj. przeniesionych 1334/9

Telefon., telegr. i elektr. — szybka naprawa uszkodzonych przewodów 1352/2

Towary — przewóz pojazdami mechanicznymi 1358/5, uzup. 1369/8

Torby służbowe — zwolnienie od noszenia funkcj. uzbrojonych w pałkę 1359/4

Telefonogramy — nadawanie do Gł. K-dy i zmiana numerów tel. 1359/5

Tory kolejowe — zamachy na bezpieczeństwo 1361/7

Tytoniowy monopol — nagrody za wykrycie przestępstw 1366/5

Telefoniczne połączenie z poster. Lubsza 1367/6

Tryb wydobywania dokumentów z Z. S. R. R. 1367/9

Tydzień — odebr. deb. 1374/5

1932 r.

U

Uchylenie kar dyscypl. 1288, 1312, 1317/2

Uzbrojenie — zabieranie pistoletów przez przeniesionych funke. 1319/4

1933 r.

U

Ukraińska Robotnicza Tribuna (La Tribuna Ukrainiana) — odebr. deb. 1332/5

Urlop przeniesieniowy — termin odejścia na nowe miejsce 1334/9

Ubezpieczenie w P. K. O. — podziek. Kotasowej p. Gł. Kmdtowi za wprow. w Policji 1336/aw. I

Uchylający się od obowiązku wojskowego — poszukiwanie 1337/6

Umarzanie dochodzeń na podstawie amnestji — wyjaśn. 1341/4

Urzędy pocztowe — ochrona mienia państwowego 1344/4

Uzbrojenie — wprowadz. pałki gumowej w niektór. jednostk. 1353/4, 1359/4

Umundurowanie — zapótrzebowanie 1355/6

Unser Kampf — odebr. deb. poczt. 1355/7

Ukraiński Narod — odebr. deb. 1355/7

Urzędy Okręgowe — zmiana nazwy na Okręgi Urzędowe 1364/6

Uposażenie — udzielanie zaliczek 1375/5

1932 r.

W

Wyszkolenie — program na wrzes. i paźdz. 1309,
na listop. i grudz. 1932 r. — 1323

Wyszkol. funkcyj. w obronie przeciwlotn.-gazowej
1322/7

Wagi i miary — poprawne określanie jednostek
1324/9

Wybuchowe materiały — zabezpiecz. przy przewo-
zie i przesyłce 1325/4

Włóczęgostwo i żebractwo — zwalczanie 1326/6

1933 r.

W

Węłyki Rokowyny Ukrainy — odebr. deb. 1332/5
Wsieobszczeje diety i podrostków — odebr. deb.
1332/5

Wyszkolenie — program 1333, marzec 1344/2, kwie-
cień, maj 1351, czerwiec 1360, lipiec i sierpień
przerwa 1360

Wyszkolenie — przydz. Dz. U. R. P. 1334/6, 1367/8
Wybuchowe materiały — broń, amunic. — przydz.
Dz. U. R. P. 1334/6, 1367/7

Wyszkol. funkcyj. w obronie przeciwlotniczo-gazo-
wej 1335/4, 1349/3, 1352/5

Wojskowy obowiązek — poszukiwanie uchylają-
cych się 1337/6

Węgiel — nieprawne wydobywanie 1344/3

Współdziałanie policji z władzami skarbowymi
1350/5

Władze skarbowe — współdziałanie z policją
1350/5

Wykazy zapotrzebowania mundurów 1355/6

Wistnyk O. D. D. U. — odebr. deb. 1355/7

Wetter im Osten — odebr. deb. 1355/7

Współdziałanie Pol. Woj. Śl. z inspektorami pracy 1355/9

Współpraca organów kolejowych z policją 1361/6

Władze sądowe i prokuratorskie — odciążenie policji od poleceń 1361/8

Wyszkolenie — program na wrzesień 1376/1, paźdz. i listop. 1380

1932 r.

Z

Zwalczanie radjopajęczarstwa 1263/5, 1276/8, 1315/8

Żandarmerja — nadanie odznaki pamiątk. funkcj. P. W. Śl. 1313/1, 1327/1

Zaświadczenia wydawane przez policję — uiszc. opłaty stemplowej 1316/5

Zgromadzenia — interpret. ust. odnośnie do obozów wychow. fiz. 1319/5

Zwierząt i ptaków dręczenie — zwalczanie 1319/6

Zabezpiecz. materiałów wybuch. przy przewozie i przesyłce 1325/4

Żebractwo i włóczęgostwo — zwalczanie 1326/7

Zwalczanie żebractwa i włóczęgostwa 1326/7

Życzenia świąteczne i noworoczne 1328

Zachowanie się policjantów wobec aresztowanych 1331

1933 r.

Z

Zaporożec za Dunajem — odebr. deb. poczt. 1342/4

Zakładanie sklepów i pracowni w suterrenach i piwnicach 1345/3

Zmiany w rodzinach — przedkładanie meldunków 1346/2

Zapotrzebowanie mundurów — wykazy 1355/6

Życie (La vie) — odebr. deb. 1355/7

Zorza (L'aurore) — odebr. deb. 1355/7
 Zapalniczki i kamyki zapałowe — handel nielegalny 1361/5
 Zamachy na bezpieczeństwo torów kolejowych 1361/7
 Zwrot opłat szkolnych 1361/9
 Zwalczanie kłusownictwa — nagrody 1365/3
 Związek Socjal. Republ. Rad. — wydobywanie dokumentów 1367/9
 Zaliczki na uposażenia 1375/5
 Zgromadzenia — podleganie pochodów tym przepisom 1381/6

Wesoły kącik

Jak szlachcic wykrył złodzieja

Pewnemu szlachcicowi skradziono srebrną zastawę stołową. Przez długi czas nie mógł trafić na ślad złodzieja. W podejrzeniu miał całą swoją służbę domową, którą też kazał zwołać jednego wieczoru:

„Pomiędzy wami znajduje się zapewne złodziej, który mi skradł srebro. Ponieważ jednak nikt z was się nie chce przyznać do kradzieży, sam go wykryję”.

Rozkazał wszystkim stanąć w szeregu. Aby dodać zaś pewnej tajemniczości w odszukiwaniu złodzieja, kazał im kręcić głową, podnosić nogi, machać rękoma. Następnie każdemu dał źdźbło słomy, równej długości, potem rzekł:

„Teraz uważajcie! W ręku złodzieja urośnie źdźbło i za dziesięć minut będzie o połowę dłuższe”.

Z temi słowy odszedł do drugiego pokoju. Po oznaczonym czasie wrócił i odebrał od wszystkich żdźbła słomy. Jakże się zdziwił, gdy zobaczył u jednego ze sług żdźbło o połowę krótsze, gdyż sumienie nie dało mu spokoju i kazało o tyle odgryść. Naturalnie skończyło się to tem, że pozostali słudzy okrzyknęli go jednogłośnie złodziejem.

Bohater

P o l i c j a n t (przesłuchujący młodego złodzieja):

Ojciec żyje?

Z ł o d z i e j a s z e k: Tak.

P o l i c j a n t: Pracuje ojciec?

Z ł o d z i e j a s z e k: Nie.

P o l i c j a n t: Z czego więc ojciec żyje?

Z ł o d z i e j a s z e k: Jest obecnie na utrzymaniu Państwa.

P o l i c j a n t (ze zdziwieniem): Za jakie zasługi?

Z ł o d z i e j a s z e k: No, za kradzież z włamaniem.

60 km na godzinę

Próbny policjant pełniący służbę po raz pierwszy sam na ulicy w mieście, zatrzymał samochód. „Jak się Pan nazywa? Gdzie Pan mieszka?“, pyta próbny policjant szofera. „Dlaczego Pan to chce wiedzieć?“, była odpowiedź. „Dlatego, że Pan jechał 60 kilometrów na godzinę“. „60 kilometrów na godzinę? To jest niemożliwe!“, protestuje szofer, „ja przecież jeszcze weale nie jestem godzinę w drodze!“ — „No to co innego!“, przeproszał próbny. „Proszę dalej jechać!“

Dokładnie

Akademik przybiega do komisarjatu z doniesieniem, że go okradziono.

„Co panu skradli?” pyta dyżurny komisarjatu, zbierając się do pisania protokołu.

„53 przedmioty”.

„53? jakto?”

„No, talję kart i korkociąg”.

Jak zrozumiał?

W y w i a d o w c a, przeprowadzający wywiad w pewnym domu, do jednego z lokatorów: „Przepraszam, czy tu mieszka w tym domu niejaki Ptaszek?”

L o k a t o r: „Owszem, na czwartem piętrze, mieszkanie nr. 13, nazywa się Skowronek”.

Za późno

„Bardzo przepraszam, Panie komisarzu, wczoraj podałem do protokołu, że skradziono mi zegarek, ale zegarek się znalazł”.

„Za późno Pan przychodzi. Złodziej już siedzi”.

Źle się orjentował

P i e r w s z y p o l i c j a n t: Czemuś jest dzisiaj taki wygolony i wystrojony?

D r u g i p o l i c j a n t: Bo przyjeżdża do nas „Lasalka”.

P i e r w s z y p o l i c j a n t: Coż to jest za Pani?

D r u g i p o l i c j a n t: Nie wiesz? Przecież to Śl. 25 z Główniej Komendy „Lasalka”.

P i e r w s z y p o l i c j a n t: A ja myślałem, że to kobietka, lat 25, i że nazywa się „Lasal-

ka". Pieruchu, mów po cichu, aby nas nikt nie usłyszał, bo może ona w każdej chwili nadjechać.

Na szkoleniu w oddziale konnym

I n s t r u k t o r: Poster. K. powie nam jak można dzielić jazdę konną np. podczas rajdu.

P o s t e r. K.: Jazdę wzgl. rajd konny można dzielić na trzy zasadnicze grupy, a mianowicie:

1. jeździec w siodle na koniu,
2. jeździec w powietrzu,
3. jeździec na lądzie.

I n s t r u k t o r: A co następuje potem?

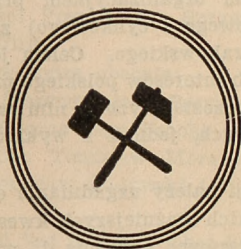
P o s t e r. K.: Na miejscu śmiech kolegów, a w domu smarowanie kości.

Próbný posterunkowy

I n s t r u k t o r (do próbnego posterunkowego): Proszę mi powiedzieć, kto salutuje pierwszy, jeżeli dwóch przodowników zeszło się na ulicy poza służbą.

P r ó b n y p o s t e r.: Pierwszy powinien salutować ten młodszy i trzeźwiejszy.

Szczeńć

Boże!

Unja Polskiego Przemysłu Górniczego - Hutniczego Katowice G. Śl.

Organizacją reprezentacyjną przemysłu górniczego-hutniczego o charakterze wolnego zrzeszenia zawodowo-branżowego jest utworzona w r. 1932 Unja Polskiego Przemysłu Górniczego-Hutniczego z siedzibą w Katowicach.

Unja Polskiego Przemysłu Górniczego-Hutniczego jest ścisłym skupieniem organizacyjnym przemysłu górniczego-hutniczego (węglowego i cynkowego) zagłębi: śląskiego, dąbrowskiego i krakowskiego. Celem jej jest popieranie i obrona wspólnych interesów polskiego przemysłu górniczego-hutniczego oraz pozostających z nim w ścisłym związku gałęzi przemysłowych, jednak z wykluczeniem czynności zarobkowych.

Do zadań Unji należy uzgadnianie opinii całego przemysłu we wszystkich ważniejszych kwestjach polityki gospodarczej, a to zarówno odnośnie do wielkich problemów ogólnogospodarczych, jak i w poszczególnych kwestjach polityki socjalnej, polityki podatkowej, polityki celnej i komunikacyjno-taryfowej, ponadto opinjowanie wszelkich projektów ustaw i rozporządzeń mających pośrednio czy bezpośrednio znaczenie dla kształtowania się stosunków czy to przemysłu górniczego-hutniczego, czy też całokształtu stosunków gospodarczych Państwa. Podstawę faktyczną dla uzgadniania opinii i wniosków w powyższych sprawach stanowią systematycznie zbierane i fachowo opracowywane materiały statystyczne, obrazujące każdorazowy całokształt sytuacji w reprezentowanych przez Unję przemysłach.

Pozatem do zadań Unji należy również opracowywanie wspólnych wytycznych dla modernizacji technicznej i racjonalizacji produkcji w przemyśle węglowym, opracowywanie dotyczących tego przemysłu problemów elektrotyfikacyjnych, zagadnień z zakresu technologii węgla, problemu szkód górniczych oraz normalizacji materiałów i narzędzi stosowanych w górnictwie, spraw bezpieczeństwa pracy na kopalniach i stosowania płynnej podszadki przy odbudowie, oraz spraw szkolnictwa górniczego.

Organami Unji są: a) Walne Zgromadzenie członków oraz b) Komitet Prezydjalny (Zarząd). Na czele Komitetu Prezydjalnego stoi Prezydjum. Sprawy bieżące Unji załatwia Dyrekcja Unji.

Do Prezydjum wchodzi obecnie:

Inż Aleksander Ciszewski jako Prezes urzędujący, Witold Hr. Sągajło i George Sage Brooks jako Prezesi, Inż. François Michel, Inż. Tomisław Morawski, Inż. Józef Przedpełski, Dr. Bronisław Radowski i Oskar Vogt, jako Wiceprezesi.

Dyrektorem Unji jest p. Inż. Michał Bajer.

Unja Polskiego Przemysłu Górniczo-Hutniczego, która rozpoczęła swoją działalność dnia 1 maja 1932 r. wchodzi w skład Centralnego Związku Przemysłu Polskiego w Warszawie, tworząc razem z Polską Konwencją Węglową w tymże Związku grupę węglową.

ADRES UNJI: KATOWICE, UL. JULJUSZA LI-GONIA 7.

Przemysł węglowy w Polsce

Przemysł węglowy w Polsce polega prawie wyłącznie na wydobywaniu węgla kamiennego, gdyż wydobywanie węgla brunatnego nie stanowi nawet 0,25% ogólnego wydobycia.

W obecnych granicach Polska posiada geologicznie tylko jedno zagłębie węgla kamiennego, które znajduje się w południowo-zachodniej jej części na pograniczu z Niemcami i z Czechosłowacją i stanowi prawie $\frac{3}{4}$ t. zw. Polsko-śląsko-Morawskiego czyli Polskiego Zagłębia Węglowego. Powierzchnia tego zagłębia wynosi około 5 400 km², z czego na Polskę przypada 3 880 km², czyli 71,85%, na Niemcy — 570 km² t. j. 10,56% i na Czechosłowację 950 km² t. j. 17,59%.

Podzielona przed odzyskaniem Niepodległości granicami politycznymi państw zaborczych, polska część zagłębia węglowego dotychczas zachowała podział na t. zw. Zagłębia: Śląskie, Dąbrowskie i Krakowskie.

Polskie Zagłębie Węglowe geologicznie powstało na wybrzeżu morza i było kilkakrotnie pokryte falami morskimi. Węglonośne złoża jego są dość silnie pofałdowane w siodła i niecki. Całą środkową część polskiego obszaru zagłębia zajmuje duża, dość płaska niecka. Podnosząc się od niej ku północy, warstwy tworzą główne siodło, którego oś przechodzi przez Hutę Królewską na Sosnowiec. Warstwy węglonośne występują bezpośrednio na powierzchni tylko w nieznacznej części zagłębia — głównie na północy —, przeważnie zaś są pokryte utworami późniejszych epok geologicznych. Wszystkie warstwy węglonośne Polskiego Zagłębia Węglowego dzielone są na trzy grupy, a mianowicie łekową czyli nadredenowską, siodłową czyli redenowską i brzeźną czyli podredenowską.

Wartość kaloryczna węgla z pokładu grupy łekowej wynosi od 5 200 do 5 700 kal. — Grupa siodłowa posiada węgle o najwyższej w zagłębiu wartości kalorycznej, sięgającej od 6 200 do 7 400 kal. Wartość kaloryczna węgla grupy brzeźnej wynosi od 6 400 do 6 700 kal.

Zasoby węgla kamiennego w polskiej części zagłębia w pokładach, zdalnych do odbudowy, obliczone do głębokości 1000 m, wynoszą około 62 miliardów tonn, z czego jednak tylko około 7 miliardów tonn przypada na zasoby rzeczywiste, a reszta na prawdopodobne i możliwe. Pod względem zasobów węgla Polska zajmuje trzecie miejsce w Europie, po Anglii, posiadającej zasoby węgla kamiennego w ilości około 189 miliardów tonn i po Niemczech, których zasoby wynoszą około 115 miliardów tonn.

Wśród wydobywanych w Polsce gatunków węgla różniamy węgle gazowopłomienne i częściowo gazowe, gazowe — zbliżające się do tłustych — i wreszcie tłuste i częściowo koksujące się. Obecnie koksuje się około 4% wydobywanego w Polsce węgla. Węgla chudych — półantracytów i antracytów t. j. węgla o niewielkiej ilości części lotnych — w Polsce nie posiadamy.

Pod względem wartości kalorycznej węgiel śląski odpowiada węglom angielskim z Północnej Walji i południowego Jorkshire'u, ustępuje węglom z Durham oraz westfalskim, a przewyższa węgiel z Derbyshire, z Northumberland i szkocki, do których zbliża się węgiel dąbrowski.

Węgiel polski jest jednak czystszy od odpowiadających mu gatunków węgla angielskiego. Zawiera on mniej popiołu i znacznie mniej szkodliwej pod każdym względem siarki lotnej. Dzięki dużej zawartości tlenu i znacznej ilości części lotnych, węgiel polski pali się długim i względnie mało kopcącym płomieniem i nawet przy słabym ciągu i niedokładnej obsłudze spala się całkowicie. Do dodatnich cech polskiego węgla należy też zaliczyć łatwą jego zapalność przy rozpalaniu oraz odporność na wpływy atmosferyczne przy przechowywaniu na składach. Węgiel polski wietrzeje nieznacznie, a grube jego sortymenty mogą być

składane w wysokie względnie stosy bez obawy samozapalania. Nadaje się on przeto wszędzie tam, gdzie zachodzi potrzeba węgla łatwopalnego o dużym płomieniu i dużem działaniu cieplnem i jest pierwszorzędnem paliwem dla pędzenia kotłów i opału domowego.

Naturalne geologiczno-górnice warunki eksploatacji w Polskiem Zagłębiu Węglowem są bardzo dogodne i powodują, że wydajność pracy robotnika jest wyższa, wydatki zaś instalacyjne i zużycie materiałów biegowych są mniejsze, niż w innych zagłębiach węglowych w Europie. Stwarza to możliwość konkurencji z węglem innego pochodzenia na bardzo nawet odległych rynkach zbytu, pomimo niedogodnego położenia geograficznego, którego ujemny wpływ został częściowo zmniejszony przez wybudowanie linii kolejowej Górny Śląsk—Gdynia, oraz przez odpowiednią politykę taryfową Państwa.

Ilość kopalń węgla kamiennego w Polsce, głębokich czyli dużych, i płytkich czyli mniejszych (t. zw. odkrywek) jest dosyć zmienna, gdyż kopalnie płytke w miarę kształtowania się konjunktury szybko powstają i szybko się likwidują. Największa ilość kopalń istniała w 1923 r., a mianowicie 129, w tem 80 kopalń głębokich i 49 kopalń płytkich. Ilość ta spadła w 1925 r. na 104 kopalń, w tem 76 głębokich i 28 płytkich. W szczególności było w tymże roku na Śląsku 50 kopalń głębokich i 2 kopalnie płytke, w Zagłębiu Dąbrowskiem 20 kopalń głębokich i 20 płytkich, a w Zagłębiu Krakowskiem 6 kopalń głębokich i 6 płytkich. Od tego czasu unieruchomiono całkowicie lub częściowo 20 kopalń na Śląsku, a 10 kopalń w Zagłębiu Dąbrowskiem i Krakowskiem, wobec czego czynnych jest obecnie w Polsce ogółem 74 kopalń głębokich i płytkich.

Kapitał zainwestowany w przemyśle węglowym wynosi obecnie w przybliżeniu około 1200 milionów złotych.

Udział Polski w światowym wydobywaniu węgla kamiennego wynosi obecnie około 3%, w wydobywaniu zaś europejskim około 6%, przyczem Polska zajmuje czwarte miejsce w Europie — po Anglii, Niemczech i Francji.

Rozwój wydobywania węgla kamiennego w Polsce w ważniejszych latach okresu powojennego i w porównaniu z rokiem 1913, przedstawiał się następująco:

Rok	R e j o n y w ę g ł o w e						Razem	
	Śląski		Dąbrowski		Krakowski			
	tys. tonn	1913 -100	tys. tonn	1913 -100	tys. tonn	1913 -100	tys. tonn	1913 -100
1913	32 182	100,0	6 819	100,0	1 971	100,0	40 972	100,0
1919	19 363	60,2	4 614	67,7	1 349	68,4	25 326	61,8
1922	25 591	79,5	7 055	103,5	1 985	100,8	34 631	84,5
1926	26 165	81,3	7 226	106,0	2 356	119,6	35 747	87,3
1929	34 128	106,7	8 940	130,8	2 844	144,3	46 131	112,6
1931	28 694	89,2	7 202	105,4	2 326	118,0	38 222	93,0
1932	21 451	66,7	5 500	80,5	1 834	94,5	28 786	70,2

Z ogólnego wydobywania przypada przeciętnie około 75% na Zagłębie Śląskie, a około 25% na Dąbrowskie i Krakowskie.

Zużycie węgla w kraju wynosi w Polsce w stosunku do ilości węgla wydobytego około 60%, około 10% przypada na zużycie własne kopalń na cele techniczne i deputaty, reszta zaś, t. j. około 30%, przypada na eksport.

Kształtowanie się i rozwój zbytu węgla przedstawiony jest w artykule p. t. „Konwencja Węglowa i jej zadanie“.

Polska Konwencja Węglowa

Katowice G. 31.

Konwencja Węglowa i jej zadanie

Wybuch wojny celnej, zresztą narzuconej celowo przez Niemcy Polsce, skoro tylko wygasł termin zobowiązań genewskich, jest momentem zwrotnym w dziejach polskiego przemysłu węglowego. Kopalnie siłskie tracą rynek, który odmierzał ponad 6 milionów tonn węgla rocznie. Rynek wewnętrzny, aczkolwiek terytorjalnie przedstawiający duże możliwości nie jest w stanie wciągnąć w siebie ilości zwolnionych z rynku niemieckiego. Pojemność zaś najbliższych rynków sąsiednich środkowo-europejskich kurczyć się raczej zaczyna, a to pod wpływem ujawniającej się coraz silniej tendencji rozrządowej rodzimej produkcji. W tej sytuacji rozpętać się musiała między przedsiębiorstwami walka konkurencyjna, która nie przyczyniając się do zwiększenia zbytu ogólnego, streszczała się przede wszystkim we wzajemnem wydzieraniu sobie dotychczasowych odbiorców. Niewątpliwie w takiej sytuacji przy pozostawieniu dalszych losów przemysłu węglowego li tylko wolnej grze sił wszystkie przedsiębiorstwa zostałyby bardzo poważnie osłabione a szereg kopalń musiałoby być unieruchomionych raz na zawsze. Rozmiary zaś produkcji kopalń czynnych, dostosowałyby się do granic zapotrzebowania najbliższego rynku zbytu.

Poza interesem własnym przemysłu, również względy państwowe oraz ogólnogospodarcze i socjalne nakazywały

podjęcie prób w kierunku ratowania przemysłu węglowego od zagłady i skierowania go na nowe tory rozwojowe.

Pod wpływem Państwa oraz z instynktu samozachowawczego samego przemysłu wyrasta organizacja, która szcześnie ulegając ewolucyjnym przeobrażeniom coraz silniej zespala wewnętrznie przemysł i zaciera różnice między poszczególnymi rewirami oraz wzmacnia zaufanie wzajemne. Organizacja ta nosi obecnie nazwę Polska Konwencja Węglowa.

Zasadniczym jej zadaniem jest ochrona podstawowego rynku i eliminowanie zeń wzajemnej niszczącej walki konkurencyjnej. Konwencja Węglowa nie określa więc rozmiarów produkcji, ale tylko reguluje zbyt przez ustalenie ilości, jakie stosownie do odczuwanego zapotrzebowania rynku, można w danym okresie wysłać i określa równowagę między poszczególnymi przedsiębiorstwami na tych rynkach. Aczkolwiek urządzenie to nie eliminuje w całości wzajemnego współzawodnictwa, tem niemniej poważnie go ograniczając przyczynia się do usunięcia z rynku chaosu i niepożądanego zamętu. Ustalanie zaś cen, które przedstawia dzisiaj już wielce skomplikowane zagadnienie, ma na celu uzupełnienie tej sytuacji, a zarazem przyczyniać się do standaryzacji marek węgla, rozdziału na gatunki, a więc poprawę marek i dostosowanie cen do wartości opałowej i gospodarczej poszczególnych marek i sort. Zresztą ustalone ceny mają charakter cennika, od którego udzielane są różne rabaty w zależności od charakteru i wielkości zapotrzebowania jakoteż marki węgla.

Przez usunięcie z rynku, będącego naturalnym rynkiem zbytu, (a który stanowią obszar celny Polski, dalej Austria,

Czechosłowacja i Węgry, ostatnio rynek ten nie posiada najmniejszego znaczenia) nadmiaru węgla i ustalenie wzajemnej na nim równowagi osiągnięto zresztą to co zamierzano, że kopalnie skierowały swą ekspansję na nowe rynki. Rozpoczął się wywóz węgla przez port Gdańsk, który wkrótce okazuje się niedostateczny i zachodzi gwałtowna potrzeba budowy nowego portu. W tempie iście amerykańskiem wyrasta Gdynia, która sprawia, dzięki także równocześnie postępującej budowie magistrali węglowej łączącej zagłębia węglowe z morzem i przystosowaniu kolejowego aparatu przewozowego do nowych dróg zbytu, że ilości zepchnięte z rynku niemieckiego ulokowane zostają w całości na nowych rynkach zbytu i to takich, które poprzednio uchodziły za niedostępne dla węgla polskiego.

Ilustracją powyższego niech będą następujące cyfry:

Rok	Produkcja	Zbyt na rynkach objętych konwencją		Zbyt na nowych rynkach
		w tys. tonn	w % produkcji	
1925	29.081	24.209	83,2%	952
1926	35.747	22.132	61,9%	10.216
1927	38.084	26.858	70,5%	6.925
1928	40.616	28.819	70,9%	8.147
1929	46.236	32.764	70,8%	8.729
1930	37.506	23.986	63,9%	9.116
1931	37.862	22.000	58,4%	10.972
1932	28.385	16.880	59,4%	8.239
1933 (I-X)	21.305	13.029	61,1%	6.340

które, zwłaszcza, jeżeli się uwzględni, iż zdobywanie nowych pozycji odbywało się i nadal odbywa w ciężkiej walce konkurencyjnej, w wymowny sposób podkreślają wagę wysiłku, jaki przemysł węglowy dzięki zorganizowaniu się był

w stanie uczynić. Z danych powyższych wynika, iż eksport na te rynki nowe, a właściwiej ujmując eksport morski, jest dzisiaj jednym z najpoważniejszych czynników stanowiących o ruchu kopalń, gdyż dosięga blisko 40% wytwórczości kopalń.

Trudności, na jakie przemysł węglowy napotyka nie zmniejszają się, przeciwnie, ciągle wyłaniają się nowe. Gdyby nie było tej współpracy przemysłu, niewątpliwie stan jego ruchu, a co zatem idzie zatrudnienia byłby znacznie gorszy, aniżeli w tej chwili on się przedstawia. Utrzymanie względnego nawet porządku w zakresie zbytu na najbliższym rynku pozwala przemysłowi węglowemu na kontynuowanie walki o utrzymanie zdobytych pozycji i szukanie wciąż nowych możliwości zbytu. Tem się też tłumaczy ujawniająca się ostatnio ekspansja przemysłu węglowego na rynki dalsze, gdzie szuka on powetowania strat, jakie poniósł na rynkach północnych wskutek układów handlowych, jakie w ciągu bieżącego roku zawarła W. Brytania z krajami skandynawskimi.

Na tle powyższego ustalić można, iż Konwencja przyczynia się do utrzymania przedsiębiorstw węglowych przy życiu. Budowa jej uniemożliwia wprowadzić nadmierny rozwój jednych przedsiębiorstw kosztem innych, ale stwarza zarazem warunki dla równomiernego rozwoju wszystkich. Pomijając już te momenty nadwyraz doniosłe z ogólnego punktu widzenia gospodarczego stwierdzić należy, iż związanie się przemysłu węglowego przynosi zarówno społeczeństwu jak i gospodarstwu pozytywne korzyści. Wystarczy tu wspomnieć, iż eksport węgla stanowi 20% ogólnego wywozu polskiego, zajmując pierwsze miejsce wśród

innych gałęzi produkcji naszego gospodarstwa społecznego i tem samem uchodzi za jeden z głównych czynników aktywizacji naszego bilansu handlowego, że usuwanie z rynku wewnętrznego nadmiaru produkcji drogą eksportu, co jest bezpośredniem następstwem działania Konwencji, pozwala na utrzymanie produkcji węgla na możliwie najwyższym poziomie, przez co oddziałują korzystnie na zatrudnienie innych gałęzi wytwórczości, pracujących dla bezpośrednich potrzeb górnictwa węglowego, a w następstwie wywiera także korzystny wpływ na ukształtowanie się warunków socjalnych zwłaszcza w obrębie rewirów węglowych, by nie mnożyć przykładów dalszych mających również swą silną wymowę.

Już te momenty, które dopiero co przytoczono, wyraźnie przemawiają za koniecznością podtrzymania tak ważnego działu produkcji, jakim jest przemysł węglowy. Biorąc pod uwagę sytuację oraz warunki, w jakich obecnie przemysł ten jest zmuszony pracować, nie można wyobrazić sobie, by to mogło się odbyć inną drogą, jak przez dalsze wzmocnienie współpracy przemysłu węglowego, której wytyczna szlaby po tej samej co dotychczas linii ułatwiania przedsiębiorstwom szukanie nowych możliwości zbytu przez wzajemną ochronę zdobytych już pozycji, bo tylko w ten sposób będzie można znaleźć zbyt dla tych nadwyżek produkcyjnych, które dzisiaj przekraczają granice zapotrzebowania naturalnego rynku zbytu i zachować kopalnie dla gospodarstwa społecznego w stanie zdolnym do podjęcia ruchu, gdy tylko tego zajdzie potrzeba.

„ROBUR“

Związek Kopalń Górnośląskich Sp. z ogr. por.

Katowice G. Śl., ul. Powstańców 49

Uwagi ogólne

W koncernie „ROBUR“ zjednoczyło się 19 kopalń, 2 brykietownie i 3 koksownie. Zakłady te zatrudniają około 25 000 robotników i produkują rocznie ponad 7 milionów ton węgla, 130 000 ton brykietów i około 650 000 ton koksu (około 60% produkcji polskiej koksu). Produkcja kopalń zjednoczonych w Roburze, stanowi około 30% ogólnej produkcji węgla w Polsce wzgl. 40% wydobycia węgla na Górnym Śląsku. Wskutek tej produkcji jest „ROBUR“ największym koncernem węglowym w Polsce. Podane wyżej cyfry przedstawiają ograniczoną produkcję doby obecnej. Produkcja ta może być przy pełnym ruchu znacznie zwiększona.

Zastępstwa

Na całym kontynencie europejskim posiada koncern „ROBUR“ szereg zastępstw, ułatwiających odbiorcom załatwianie interesów i umożliwiających komunikowanie się najkrótszą drogą.

a) **Z A S T Ę P S T W A W K R A J U:**

KONGRESÓWKA: „Silemin“ Sp. z o. o., Warszawa, ul. Moniuszki 8; „Konsorcjum“ Sp. z o. o., Łódź, Przejazd 62

MAŁOPOLSKA: „Silesiana“ Spółka Węglowa z o. o.,
Lwów, ul. Legionów 1; Polskie Towarzystwo Hand-
lowe Sp. Akc., Kraków, ul. Sławkowska 1

WIELKOPOLSKA I POMORZE: „Silesia“ Tow. z o. p.,
Poznań, ul. Gwarna 8; Schlaak i Dąbrowski T. z o. p.,
Bydgoszcz, Bernardyńska 5

b) Z A S T Ę P S T W A Z A G R A N I C A:

CZECHOSŁOWACJA: Praha, Bratislava

GDAŃSK

NIEMCY: Berlin

DANJA: Kopenhagen

ŁOTWA, FINLANDJA: Riga

JUGOSŁAWJA: Vel. Beckerek, Subotica

KŁAJPEDA: Memel

NORWEGJA: Oslo

AUSTRJA: Wien

FRANCJA: Paris

RUMUNJA: Bucarest

SZWAJCARJA: Basel i St. Gallen

SZWECJA: Stockholm

WĘGRY: Budapest

WŁOCHY: Genova

Syndykat Polskich Hut Żelaznych

Spółka z ogr. odp.

Siedziba Centrali: Katowice, ul. Lompy 14
Telefony Nr. 627, 628, 860, 861, 1559, 2658

Oddział w Warszawie:
Warszawa, Moniuszki 10, tel. 258-15

Spółka powstała w roku 1925, jako Syndykat Górnośląskich Hut żelaznych. Przekształcona w roku 1926 na Syndykat Polskich Hut żelaznych opiera się na umowie spółki z dnia 22 lutego 1926 r. i obejmuje wszystkie polskie huty żelazne posiadające własne walcownie.

SYNDYKAT MA ZA ZADANIE:

1. dokonywanie zbytu materiałów walcownianych w granicach celnych Rzeczypospolitej Polskiej i na terenie w. m. Gdańska,
2. ochronę wspólnych interesów gospodarczych udziałowców.

Kapitał zakładowy spółki wynosi 5.000.000,— zł.

Do wytworów, których sprzedaż na rynku wewnętrznym centralizuje Syndykat należą półwyroby, żelazo prętowe i bednarka, żelazo uniwersalne, żelazo kształtowe, żelazo na drut, blachy grube, blachy cienkie, szyny ponad 115 mm wraz z akcesorjami, szyny do 115 mm wraz z akcesorjami, zestawy kołowe i ich części, sztuki kute.

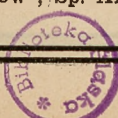
WŁADZAMI SYNDYKATU SĄ:

1. Walne Zgromadzenie Uczestników
2. Rada Nadzorcza
3. Zarząd

W skład zarządu wchodzi:

Generalny Dyrektor b. Min. Bolesław Grodziecki, Dyrektor
Otto Albert, Dyrektor Aleksander Chabert

Uczestnikami Syndykatu są:

1. Wspólnota Interesów — Katowicka Spółka Akcyjna dla Górnictwa i Hutnictwa i Górnośląskie Zjednoczone Huty Królewska i Laura
 2. Huta „Pokój” Śląskie Zakłady Górniczo-Hutnicze, Sp. Akc.
 3. Towarzystwo Akcyjne Zakładów Hutniczych „Huta Bankowa”
 4. Towarzystwo Sosnowieckich Fabryk Rur i żelaza, Sp. Akc.
 5. Towarzystwo Zakładów Metalowych B. Hantke, Sp. Akc.
 6. Modrzejowskie Zakłady Górniczo-Hutnicze Sp. Akc.
 7. Spółka Akcyjna Wielkich Pieców i Zakładów Ostrowieckich
 8. Towarzystwo Starachowickich Zakładów Górniczych, Sp. Akc.
 9. Huta żelazna „Kraków”, Sp. Akc.
-
-

**KUPUJCIE W FIRMACH
OGŁASZAJĄCYCH SIĘ**

**W KALENDARZYKU
POLICJI WOJEW. ŚLĄSKIEGO**

Banque Franco Polonaise

Bank Francusko Polski

Spółka Akcyjna w Paryżu

Kapitał 50 Miljonów Franków

C e n t r a l a :

Paris, 15 Rue des Pyramides

O d d z i a ł y :

Katowice, ul. Dyrekcyjna 9

Warszawa, Czackiego 4

Gdańsk, Hundegasse 127

Łódź, Piotrkowska 67

Poznań, 3-go Maja 5

A g e n t u r a :

Częstochowa, ul. Marii Panny 33

Adres telegraficzny: B a f r a p o l a b

Telefon 1199, 2066, 3023

**Załatwia wszelkie operacje
wchodzące w zakres bankowości**

WŁAŚC. FRANCISZEK MATULA 102**RESTAURACJA ZAMKOWA**

Telefon 34-41

KATOWICE

Rynek 6

Cukiernia i Kawiarnia „EUROPA“

Rynek 12

Sp. z o. odp.

Rynek 12

Znana restauracja

„BARU KRAKOWSKIEGO“ 103przy ul. Poprzecznej Nr. 19 w Katowicach
poleca się P. T. Szan. Publiczności**KAWIARNIA „OPERA“** 105**KATOWICE**

Telefon 21 - 21

ul. Poprzeczna 6. I p.

PUNKT ZBORY ELITY KATOWIC
WSZYSTKIE DZIENNIKI I ILUSTRACJE KRA-
JOWE I ZAGRANICZNESALON DLA PAŃ, SALON BRIDŻOWY
SALON DO GRY**CUKIERNIA I KAWIARNIA** 104**MAKSYM. LAMLA, Katowice**

Telefon 24 - 17

Wojewódzka 16

CUKIERNIA I KAWIARNIA 107**LIBORIUS OTTO**Telef. 12-78 **KATOWICE** Marsz. Piłsudskiego 5**L. ALTMANN** 108**HURTOWNIA ŻELAZA**

Telefon 24, 25, 26

KATOWICE, Rynek 11**MLECZARNIA ZDROWIA** 110

Telefon 2584

KATOWICE

ul. Dworcowa 13

Jadłodajnia. Specjalność: potrawy mleczne i jarskie

„RIALTO“

KINO DŹWIĘKOWE

109

Największe kino na Górnym Śląsku, wyświetlające filmy wytwórni europejskich i amerykańskich

We wtorki i piątki zmiana programu

K A T O W I C E

ul. św. Jana 24

Telefon 831

Restauracja pod Koleją

K A T O W I C E

ul. Wojewódzka 15 :: Tel. 2486

**poleca się dobrą kuchnię i dobrze
przechowywane piwo i trunki
Lokal otwarty do godz. 1-szej w nocy**

112

A. SCHAEFER

Spółka z ogranicz.
odpowiedzialnością

Tarnowskie Góry — Telef. Nr. 62 i 63

Skład żelaza—Materiały budowlane—Szkło okienne
Rury wodociągowe — Kamionkowe oraz materiały
kanalizacyjne — Maszyny rolnicze oraz części do
tychże — Artykuły elektryczne

Najpoczytniejszy Dziennik

POLSKA ZACHODNIA

DZIENNIK POŚWIECONY SPRAWOM NARODOWYM I SPOŁECZNYM NA KRESACH ZACHODNICH

Administracja Katowice ul. Moniuszki 10 :: Telefon 1698

Redakcja „ „ „ 10 „ 303

Redakcja nocna Katowice, Batorego 2 Tel. 426 i 878

106

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI

miasta KRÓLEWSKIEJ HUTY

ul. Moniuszki 1 — Tel. 757 i 768

K O N T A

żyro Bank Polski, Królewska Huta

P. K. O. Katowice 300 655

Państwowy Bank Rolny Katowice

Bank Gospodarstwa Krajowego Katowice

Załatwia wszelkie czynności bankowe

Instytucja pupilarnego bezpieczeństwa 187

Za wkładki złożone w Komunalnej Kasie Oszczędności miasta Królewskiej Huty odpowiada miasto Królewska Huta całym majątkiem i siłą podatkową

Wiktor Dworowy, Restauracja

Katowice, Marsz. Piłsudskiego 4

Telefon 3 - 19

Telefon 3 - 19

Skład towarów kolonialnych, delikatesów,
konserw i likierów

HURTOWY HANDEL WIN

Specjalność: białe i czerwone francuskie wina.
Stare węgierskie i tokajskie wina. Reńskie i mozel-
skie wina. Malaga, Tarragona, Mistella, Samos,
Sherry, Madeira, Wino portowe, Vermouth Cinzano

Emil Mizera, Katowice

Telefon 313-28

ul. Marsz. Piłsudskiego 6

KAROL MANDRYS

Katowice, ul. Konopnickiej 5

Wykonuje wszelkie reparacje elektr., samochodowe

POLSKA KONWENCJA WĘGLOWA

KATOWICE, ul. Lompy 14

114

Miejska Komunalna Kasa Oszczędności

w Katowicach, ul. Pocztowa nr. 16

największa i najstarsza instytucja popularnej pewności Województwa Śląskiego przyjmuje oszczędności przy wysokim oprocentowaniu i załatwia wszelkie czynności w zakresie bankowości wchodzące. **Tel. 137, 32-04, 31-72**

117

Śląskie Zakłady Graficzne i Wydawnicze „POLONIA” S. A.

Telefon nr. 959, 960-62 **Katowice** ul. Sobieskiego nr. 11

Wydawnictwo najpopularniejszych dzienników zachodnich przemysłowych ziem Polski p. t.

155

P O L O N I A | SIEDEM GROSZY

Najsukuteczniejsze organa publikacyjne i ogłoszeniowe, wychodzące 7 razy tygodniowo w godzinach rannych

Najtańszy polski tygodnik ilustrowany

„OKO ŚWIATA” Dzięki swej poczytności w szerokich sferach ludności średnio - zamożnej jest najlepszym organem ogłoszeniowym dla przemysłów poszukujących masowego zbytu. Własna nowoczesna drukarnia i kliszarnia wykonują druki oraz klisze wszelkiego rodzaju po cenach przystępnych.

Żądajcie ofert! Na żądanie wysyłamy przedstawiciela Żądajcie ofert

CONCORDIA SP. AKC.

IMPORT - EKSPORT
KATOWICE, UL. SOKOLSKA 4

Telefony : 205 266 2075

Chemikalja dla przemysłu i aptek, kwasy, chemikalja służące dla przeprowadz. analizy, żywica, laki, pokost z oleju lnianego, szellak, farby olejne, minje, biel cynkowa, gliceryna, klej, gips alabastrowy, siarka sycylijska

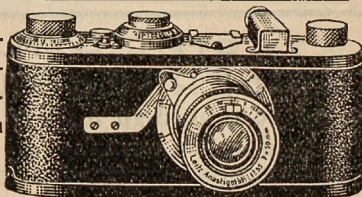
Sprzedaj tylko hurtownie!

123

APARATY FOTOGRAFICZNE

wszystkich światowych fabryk w dużym wyborze poleca na dogodnych warunkach spłaty

firma

JAKÓB KATOWICE
SCHARF **ulica 3-go Maja, 32**
Telefon 28-78

Cenniki wysyłamy na żądanie bezpłatnie

A P T E K A M I E J S K A**KATOWICE, Rynek 3. Telefon Nr. 324-32**Sporządza się recepty prywatne i² wszystkich Kas
ChorychLaboratorja chemiczno-analityczne wykonują analizy
moczu najnowszemi instrumentami

184

KAROL SCHOLZ, PIEKARNIA

Tel. 347-62 Właśc. Paulina Scholz Tel. 347-62

KATOWICE ul. M. Piłsudskiego 9

121

D R O G E R J A

2

Mieczysł. IGLER, Katowice, ul. M. Piłsudskiego 65

S p e c j a l n o ś ć : farby, lakiery, pokosty

„E P K A”**HURTOWNIA MATERJAŁÓW MALARSKICH**

K A T O W I C E, Słowackiego 33

Tel. 327-52

EMIL STILLER

125

JUBILER I ZEGARMISTRZ

Katowice, ul. 3-go Maja nr. 36. Telefon 336-57

Wielki wybór zegarków, towarów ze srebra i złota po niskich cenach

W I E L K I B A Z A R**ALBERT MARKUS**

Telefon 23-33 K A T O W I C E 3-go Maja 22

Bogaty wybór podarunków — wszelkie urządzenia
gospodarcze i gastronomiczne. Artykuły zabawkowe

128

OTON RASNER

KATOWICE

129

Telefon 67

ul. Poprzeczna 4

**OBUWIE
i PÓNCZOCHY**

DEL - KA

130

TO CHLUBA RODZIMEGO PRZEMYSŁU I RZEMIOSŁA

Do nabycia KATOWICE, św. Jana 1

FIEDLER i GLASER

136

KATOWICKI MŁYN PAROWY

KATOWICE Młyńska 6-10

Adres telegr.: „Młyn parowy“

Tel. nr. 9

ZBOŻE

MAKA

OTRĘBY

Dom towarowy

KAROL SCHWERIN

138

Rynek 4

KATOWICE G.-ŚL.

Zał. 1874

Sprzęty domowe i kuchenne. — Szkło i porcelana.

— Towary galanteryjne i zbytkowe. — Wózki dla
dzieci. — Zabawki. — Łóżećka dla dzieci.

ściśle stałe ceny!

ściśle stałe ceny!

**GÓRNOŚLĄSKA FABRYKA KABLI I RUR
IZOLACYJNYCH Spółka Akcyjna**

131

KATOWICE, Krakowska 4

WOJCIECH NOWAKOWSKI

134

Restauracja-Bufet

KATOWICE, ul. św. Jana 7

Skład wódek, likierów i win
Katowice, ul. Krakowska 3

wł. ST. ZOŁNA i FRYDERYK BENDER

Poleca najlepsze zagraniczne
 i krajowe wina, koniaki i likiery

Ceny konkurencyjne

Dla P.T. Policji specjalny rabat

127

DYREKCJA KOPALN
KSIECIA PSZCZYŃSKIEGO
Katowice — Powstańców 46

Telefony Nr.

666, 667, 668, 669, 701, 790, 2496

Adres tel.: Plessérgruben Katowice

WĘGIEL

CEGLA

143

Adolf Dörfler, Katowice

Telefon 10-01 Rynek 12 Telefon 10-01

DOM SPECJALNY

Modnych Robót Ręcznych

WARSZTAT

artystycznego wyszy-
wania chorągwi, sztan-
darów i paramentów
kościelnych

WIELKI WYBÓR

wszystkich materiałów
dla wyszywania i dla
robót na drutach, fi-
ranki, koronki, naryso-
wane i gotowe roboty
ręczne

Drogerja Dworcowa i Perfumerja

WŁ. ALOJZY ŚWIDER

KATOWICE, ul. Dyrekcyjna 8

Poleca: towary drogeryjne, środki odżywcze,
wody mineralne, sole kąpielowe, watę, opaski,
towary gumowe, farby, pokost, lakiery, pendzle,
perfumy, artykuły kosmetyczne i toaletowe.

MAGAZYN MÓD — ARTYKUŁY DAMSKIE

W I E N E R A

Telefon 24-56

Katowice

ul. Św. Jana 4

ARTYKUŁY DAMSKIE — BIELIZNA

KAWIARNIA „E D E N”

K A T O W I C E, pl. Miarki

Tel. 10-20

Tel. 10-20

WYK
OPTYK **DYPLOM**
 TEL: 2418 KATOWICE SW. JANA 13 TEL: 2418

RESTAURACJA „CARLTON”^{14f}

Telefon nr. 687 **KATOWICE** ul. Poprzeczna 5
 BUFET ZAOPATRZONY W WSZELKIEGO
 RODZAJU CIEPŁE I ZIMNE ZAKĄSKI
 Doborowa kuchnia prowadzona przez wybitnych
 fachowców
 piwo także poza dom piwo także poza dom
 w syfonach i dzbankach litrowych

L. FRANKENSTEIN

KATOWICE, ul. Dyrekcyjna 10¹⁴⁷
 Telefon 762 Telefon 762

PROBIERNIA I SKŁAD DETAL. WIN I WÓDEK
 WŁAŚC. KONCES. W. DŁUGIEWICZ¹⁴⁹
 przy Hotelu Europejskim
KATOWICE, Marjacka 15

„S A M” SPÓŁKA AKCYJNA MÜNSTERMAN

Tel. 11 i 577 **KATOWICE** Rok. założ 1881

Odlewnia żelaza i brązu, Fabryka armatur i maszyn

CIEŹKIE ARMATURY dla przewodów parowych, wod-
 nych, gazowych, naftowych, a to: zasuwy, zawory, kur-
 ki, hydranty, studnie i t. d.

**WSZELKIE PRZYBORY KANALIZACYJNE I WO-
 DOCIĄGOWE, BRONZY FOSFOROWE, KWA-
 SOODPORNE I SPECJALNE**

BRONZY KUTE o wytrzymałościach aż do 100 kg/mm.
 KATALOGI I PROSPEKTY BEZPŁATNIE¹⁵¹

„POLHURT” TOWARZYSTWO PRZEMYSŁOWO-HANDLOWE ¹⁸⁵

Sp. z o o.

Katowice, ul. Zamkowa nr. 20

Artykuły techniczne i gumowe wszelkiego rodzaju
dla hut, kopalń i fabryk
„ rowerowe — samochodowe — sanitarne
Przybory szewskie

Górnośląski Wyrób Cukierniczy i Hurtowna Sprzedaż
Czekolady i Cukierków

CHAIM MUSZYŃSKI

telef. 332-63

Katowice

pl. Andrzeja 5

ALEKSANDER POSZ RESTAURATOR ¹⁵⁸

Katowice II, ul. Krakowska 22

Telefon 30-40

Telefon 30-40

WYRÓB CUKIERKÓW ¹⁵⁹

oraz

hurtownia czekolady wszystkich firm

H. SZTAJER

Katowice, ul. Andrzeja 3

APTEKA NOWOMIEJSKA ¹⁶¹ JANA ZAGÓRSKIEGO

Telef. 1275

Katowice

Kościuszki 9

RESTAURACJA TEATRALNA

FRANCISZEK HORAK ¹⁶³

Telefon 23-83

KATOWICE

Rynek 12

APTEKA ŚW. JANA

Telefon 23 - 53

KATOWICE

ul. Jana 10

WŁAŚC.: J. NOWOZIEMSKI

(jedna minuta od dworca)

163

RYBNICKIE

GWARECTWO

WĘGLOWE

164

Katowice, ul. Powstańców 49

Tel. 2—17, 2—31, 3—82, 7—91

Powszechne Towarzystwo Elektryczne AEG

Sp. z ogr. odp.

Oddział w Katowicach

Elektryczne odkurzacze po znacznie niższych cenach, aparaty do ogrzewania i gotowania, żarówki „Osram“, wieczne bezpieczniki „Elfa“, elektryczne materiały instalacyjne wszelkiego rodzaju

165

FRANCISZEK NOWAK

166

PIEKARNIA — CUKIERNIA I KAWIARNIA

Telef. 316 - 14

KATOWICE

ul. Andrzeja 9

BELA FUCHS

168

KATOWICE, Kościuszki 11

O. B. DULA, KATOWICE

169

UL. SŁOWACKIEGO 20

BRUNO FONFARA Nast.

170

Katowice, ul. Wojewódzka 1

RESTAURACJA

171

Władysław Nowak, Hajduki Wielkie

KAZIMIERZ ANTASZEK

172

WIELKIE HAJDUKI

UL. KRAKOWSKA 137

STARA APTEKA

WIELKIE HAJDUKI

173

JERZY HYZA

174

Restauracja pod „Strzechą“

Wielkie Hajduki — Telefon 15-13

P. SCHITTKO

175

SKŁAD PIWA
WIELKIE HAJDUKI, ul. 16 lipca 15

RESTAURACJA

176

pod „**BIAŁYM ORŁEM**“

Wielkie Hajduki

Właśc. T. PACZYŃSKI

JÓZEF GOLDMAN

177

Towary kolonjalne i delikatesy
Wielkie Hajduki, ulica Miarki

EDWARD BRZEZINA

178

Oberża Hutnicza
Hajduki Wielkie, Kalina 65

PAWEŁ GABOR

179

FABRYKA KONSERW RYBNYCH

Wielkie Hajduki, Kalina 83

Telefon 573 Królewska Huta

Dom Towarowy**KURT LANGER**

180

Wielkie Hajduki, plac Mickiewicza

Fabryka Czekolady, Watli i Cukierków

181

CARMEN

Spółka z ogr.
odpowiedz.

Hajduki Wielkie G. Śl. Tel. 1360 Król. Huta

poleca znane ze swej dobroci wyroby

Śląska fabryka likierów i wódek

182

Odnaczona złotym medalem
i Grand Prix w Florencji

„UL”

Sp. z o. por.

HURTOWY HANDEL WINA I PIWA

dawniej Louis Goldstein

WIELKIE HAJDUKI

Tel. Królewska Huta Nr. 537 Restauracja Nr. 484

Fabryka Mydła

270

J. Lukaschik

Tarnowskie Góry Śl.

Rok założ. 1845

P.K.O. Katowice 301045

Wyroby:

Mydła jędrne, szare i toaletowe, proszki mydlane

SPECIALNOŚĆ

Mydło „Młotek i Perlik”

Samodziałający środek do prania

Tel. 21

„Młotek i Perlik”

Tel. 21

JERZY FINKE, KATOWICE ¹⁶⁷

SKŁAD WÓDEK, LIKIERÓW I WIN

Kochanowskiego 12 a

Nowo zaprowadzona ¹⁸⁸

„Konfekcja Damska“

STANISŁAW PRIEBE

Dom towarów pierwszorzędnej jakości

Królewska Huta, ul. Wolności 11

L. Gałuszka właśc. **Józef Seibert** ¹⁹⁰

Skład farb i Perfumerja

Królewska Huta, ulica M. Piłsudskiego 2

FOTOGRAFJA SIEBENHAAR SZOPIENICE ²⁴⁶

ul. Marsz. Piłsudskiego 19

Wykonanie wszelkich zdjęć fotograficznych oraz
wykonywanie zdjęć amatorskich

Ceny przystępne

Ceny przystępne

ŚWIAT POŃCZOCH ¹⁹¹

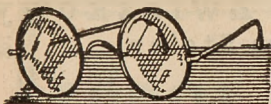
Oskar Luftig

Królewska Huta, ul. M. Piłsudskiego 3 .: Telefon 4-30

Kuźnik Rudolf, Restaurator ¹⁹⁴

Wielkie Hajduki, Plac Mickiewicza 8

Telefon 3-92

Wielką przeszkodą dla
was jest, gdy źle widzicie!

Dajcie wasze szkła **Gräbsch**
wykonać w firmie „Optyk i Foto“
Król. Huta **ul. Wolności 5. Tel. 543**

Cukiernia i Kawiarnia **Fryderyk Kubina**

Królewska Huta
ulica Wolności 46
Tel. 656

Katowice
ul. Kościuszki 27
Tel. 311-32

Bank Gospodarstwa Krajowego

Oddział w Katowicach

Mickiewicza 3 (gmach własny)
Tel.: 33, 23-24, 18-01, 800, 2702

Wynajmuje na dogodnych warunkach schowki depozytowe (safesy) umieszczone w nowowynbudowanym, nowoczesnie urządzone, dającym pełne bezpieczeństwo skarbcu i załatwia wszelkie operacje bankowe. Opłaty od schowków na rzecz Funduszu Bezrobocia zostały zniesione.

Katolicki Dom Związkowy

Właśc. Kone. Jan Steier

201

Król. Huta, ul. Wolności 47

Tel. 15-43

ZAGŁOBA

203

Spółka z ogr. odp.

Parowa fabryka likierów i wódek
Hurtowy handel piwem i winami

KRÓL. HUTA

ulica 3-go Maja 23-25

Telefon 16

DROGERJA POD ANIOŁEM

J. CHMIELEWSKI

Roździeń - Szopienice G. Śl.

ul. Marsz. Piłsudskiego 2 — Telefon 28

Skład drogeryjny, farb, lakierów, pędzli, TOWARY APTECZNE,
ZIOŁA LECZNICZE — Artykuły fotograficzne, gumowe i opa-
trunkowe — PERFUMERJA — Mydła medycynalne, toaletowe
i do prania — Świece, nafta, olej do maszyn i do palenia —
Kakao, mączka dla dzieci i wina

247

„FLORIDA”

205

Polskie Zakłady Ryżu dętego, Cukrów i Czekolady

KATOWICE II, ul. Markiefki 18 a

polecają w pierwszorzędnej jakości cukierki twarde
i nadziewane, drażetki, czekolady tabliczkowe oraz

RYŻ DĘTY lekko strawny i bardzo pożywny
dla dzieci żołądkowo chorych i rekonwalescentów.
Idealny środek odżywczy dla dorosłych i turystów

S. LIEBERMANN

206

KATOWICE, ul. św. Jana 1/3

Sprzęty domowe i kuchenne - Magazyn kompl. urządzeń
kuchennych - Towary żelazne i stalowe - Narzędzia - Okucia

Restauracja

ZDRÓJ OKOCIMSKI

KRÓLEWSKA HUTA

Rynek 4

obok Ratusza

właśc. W. J e n d r z e j

196

KAROL WILLIMSKY

HOTEL HRABIA REDEN

♦
KRÓL. HUTA, ul. Katowicka 7

Tel. 1065 i 150

Tel. 1065 i 150

197

Biuro Inżynierskie

P. SZUBERT

Król. Huta, ul. Katowicka 11

Tel. 6-41

198

.....
Teodor Hieronim Niciewicz

KRÓL. HUTA, ul. Wolności 31

200

Cukiernia Rynkowa A. Klupsch

KRÓL. HUTA

Telefon 1566

Skrytka pocztowa 68

Przyjemny lokal zebraniowy

Przyjmuje się zamówienia poza dom

W każdą środę „Five o'clock tea”

202

Mistrz izeźnicki

207

A. POLOCZEK

K A T O W I C E

ul. Plebiscytowa 7

Tel. 317-22

POLECA SVOJE PIERWSZORZĘDNE
W Y R O B Y

KATOWICKI HANDEL ŻELAZA

K A T O W I C E, Młyńska 37
Dostawa wszelkich artykułów żelaznych
i metalowych po najtańszych cenach

209

Fabryka stolarska

208

M. R O B A K

MYSŁOWICE, ul. Katowicka, tel. 75 (Boczn. kolej.)

Składy fabryczne:

Katowice, ul. Marsz. Piłsudskiego 4

Tel. 332-71

Mysłowice, ul. Bytomska 10

Tel. 11-14

J. R U S S E K

210

HURTOWNIA I ROZLEWNIA PIWA TYSKIEGO
PIWO W SYFONACH

K A T O W I C E, Kościelna 2

Tel. 325-26

Tel. 325-26

GENERALE PNEU²¹²**KATOWICE**, ul. Św. Jana 6, tel. 190**Części zamienne do samochodów**Ford - Chevrolet - Essex - Chrysler - Studebaker
Opel**Opony i dętki**

Kelly - Michelin

Akcesorja samochodowe, oliwa i smaryFabryczny skład łożysk kul. — Łańcuchy śnie-
gowe, gumowe, stalowe**Ceny konkurencyjne****Ceny konkurencyjne****DOM BANKOWY²¹³****Śląski Związek Kredytowy Sp. z ogr. por.****KATOWICE**, Dworcowa 9**JÓZEF PAŁOWSKI²¹⁴****FABRYKA WÓD MINERALNYCH****I HURTOWNIA PIWA****KATOWICE**

ul. św. Jacka 9

Telefon 322-58

KAWIARNIA „ASTORIA”**KATOWICE**, ul. Marjacka 1 ²¹⁷

vis a vis Dworca Kolejowego

Drogerja imienia Św. Barbary²⁴³**TADEUSZ KLONOWSKI****Roździeń-Szoplenice Górny Śląsk**

FABRYKA CHEMICZNA
ERYK A. KOŁŁONTAY
KATOWICE - BRYNÓW

Mydło do prania, toaletowe,
mydła maziste, proszki mydlane,
mydło do golenia, szkło wodne

ŚLĄSKA OLEJARNIA

„KOŁŁONTAY“
SP. Z O. O.

KATOWICE - BRYNÓW

Rafinowane oleje jadalne

Oleje surowe wszelkich gatunków

Pasza treściwa - śruty

Składnica Spółdzielni Mleczarskiej

Sp. z ogr. odp.

KATOWICE

UL. GLIWICKA 3

Mleczarnia Pawłowice

218

JERZY JANDUDA

Sp. z o. p.

DROGERJA MICKIEWICZA

telefon 302 - 59

Katowice

telefon 302 - 59

119

Sigella

**NAJSZLACHETNIEJSZY
WOSK DO FRTEROWANIA**

Restauracja pod „ZŁOTĄ GWIAZDĄ”

właśc. Edward Śmietana

WIELKIE HAJDUKI, Kościelna 25

Lokal otwarty do godz. 24-tej. Dobrze pielęgnowane piwa i inne napoje alkoholowe

186

KAWIARNIA I RESTAURACJA „WIELKOPOLANKA”

Król. Huta

Telefon 381

ul. Wolności 13

220

K. KRAUSE

właściciel: KAZIMIERZ KRAUSE

Król. Huta: Rynek

Rok założenia 1906

Telefon 753

Chemikalja, farby, lakiery, pokost, terpentyna, klej, szelak i pendzle. :: Olej i воск do podłóg. :: Wiórki stalowe, papier toaletowy. :: Benzol, benzyna, oleje motorowe, smary. :: Artykuły opatrunkowe. Środki dezynfekcyjne. :: Pochodnie wosk., ognie sztuczne.

**Najtańsze źródło zakupu
dla Hut, Kopalń i Urzędów**

221

APTEKA POD „ORŁEM”

Mr. Jakób Fränkel

KRÓL. HUTA

Telefon 506

3 Maja 1

222

A. PANOWSKY Tarn. Góry
Telefon 30

Hurtownia Towarów Kolonialnych

**Elektr. palarnia kawy, fabr. likierów
sprzedaż hurt. i detaliczna wódek
i likierów**

271

EDWARD FRANOSZEK

NOWA WIEŚ G. śl.

ul. Sienkiewicza 8

Fabryka czapek

Dostawca dla Głównej Komendy Policji

225

ROZLEWNIA PIWA TYSKIEGO**M. MAZUREK****NOWA WIEŚ**

ul. 3 Maja 128

ul. 3 Maja 128

226

PIOTR KUFKA**PIEKARNIA I CUKIERNIA**

Nowa Wieś

ul. 3 Maja 106

ul. 3 Maja 106

227

Skład wódek, win i likierów IGNACY MARKOWSKI

ul. 3 Maja 47

Nowa Wieś

ul. 3 Maja 47

SPECJALNOŚĆ : wyroby fabryki Meisner, Poniecki
& Co — Król. Huta

228

LEON PIECZKA

Hurtownia towarów kolonjalnych

Nowa Wieś

Filja Rybnik, tel. 64

Telefon 80-81

229

M. FIZIA

Specjalny skład rowerów, maszyn do szycia,
wózków dziecięcych i wszelkich przyborów
oraz instrumenty muzyczne i gramofony

WARSZTAT MECHANICZNY

NOWA-WIEŚ, ul. Powstańców 1 (róg Karola Miarki)

230

FABRYKA MEBLI J. BERGER

Kompletne urządzenia pokojowe

NOWA WIEŚ

Telefon 37

Telefon 37

131

JÓZEF PROBIERZ

Nowa Wieś

Telefon 33

ul. Karola Miarki 24

Wytwórnia trumien i zakład pogrzebowy

Wykonanie robót stolarsko - budowlanych

232

Drogerja W. Rzeźniczek

Chropaczów

Nowa Wieś

ul. Bytomska 22

Karola Miarki 20

PERFUMY KRAJOWE I ZAGRAN., MYDŁA
W WIELKIM WYBORZE, FARBY, POKOSTY
LAKIERY I PĘDZLE, ARTYKUŁY CHIRURG.

233

J. GAWLIK

KONFEKCJA MĘSKA

Nowa Wieś, Karola Miarki 20

234

FRYDERYK KOTZOLT

235

Założ. 1871 MISTRZ BLACHARSKI Założ. 1871

Oddział I. Wykonywanie robót blacharskich dla kopaliń i hut, jakoteż wszelkich robót dekararskich, blacharskich i instalacyjnych.

Oddział II. Magazyn sprzętów domowych i kuchennych, towar. galant. i artykułów na podarki.

Telefon nr. 23 Nowa Wieś ul. Sienkiewicza 2

SALON WYKWINTNYCH KAPELUSZY DAMSKICH

F-a A. LASETZKI i Ska

WŁAŚC: ZOFJA OLEŚ

152

Tel. 316-16

Katowice

3-go Maja 1

Pierwszorządnie urządzona kawiarnia i cukiernia

153

KAROL GOGOŁOK

Telefon 12-82 KATOWICE ul. Kościuszki 53

Poleca: dobrze pielęgnowane piwa, wszelkie napoje alkoholowe jak i herbatę, kawę etc.

Specjalność:

wyśmienite pieczywa z własnej parowej piekarni

Mędlewski & Co

154

Ziemiopłody - Przetwory młynarskie

Siano - Słoma

KATOWICE

Sokolska 3

telefon 306-31

Meisner, Poniecki & Cie tow. jaw.
F a b r y k a L i k i e r ó w
 Królewska Huta, ulica 3-go Maja 15

237

Bernard Rossa i Ska

238

Import kawy, herbaty i kakao
 własna palarnia kawy

KRÓL. HUTA

Telefon 1411

ul. Mickiewicza 18

WIECHA KAROL

239

MISTRZ RZEŹNICKI

KRÓLEWSKA HUTA, UL. ŚW. PIOTRA 14

JERZY KOSZ

240

MISTRZ PIEKARSKI

SZOPIENICE, ulica Janowska 1

WYGRASZ !!!

grając stale w szczęśliwej kolekturze

W. KAFTAL i SKA

Centrala KATOWICE, św. Jana 16

P. K. O. konto nr. 304-761

Oddziały: W Bielsku, Królewskiej Hucie, Tarnowskich Górach, Bydgoszczy, Gdyni i Łodzi
 Tam padła pierwsza największa wygrana w dziejach loterii:

1.000.000 złotych na nr. 61.415

Kaftal to synonim szczęścia

308

LIGNOZA

SPÓŁKA
AKCYJNA

261

FABRYKI:

w Krywałdzie, pow. Rybnicki
w Pniowcu, pow. Tarnogórski
w Bierunlu Starym, pow. Pszczyński

Wszelkie materiały wybuchowe i środki zapalcze
Papiery drzewne i bezdrzewne
„ piśmienne, drukowe, ilustracyjne
„ rysunkowe i offsetowe

Generalna Dyrekcja:

Katowice, ul. Dworcowa 13

Telefony 1355, 1520 i 2958

PAWEŁ PYRLIK, SZARLEJ

260

Telefon nr. 530-83

ul. Piekarska 34

Towary kolonjalne i spożywcze wszelkiego rodzaju

Specjalność: kawa palona

Własna nowoczesna palarnia kawy

Składnica mąki pierwszorzędnych młynów

HURT i DETAL

HURT i DETAL

PORCELANA

262

STOŁOWA biała i dekorowana APTECZNA i LABORATORYJNA
ELEKTROTECHNICZNA: instalacyjna jak: izolatory, rolki, tulejki,
fajki, rozetki sufitowe i t. p.

MONTAŻOWA, jak: gniazda, wyłączniki, oprawki, bezpieczniki,
armatury hermetyczne i t. p.

IZOLATORY do wysokiego napięcia do 35,000 V.

GIESCHE S. A.

FABRYKA PORCELANY KATOWICE-BOGUCICE

POCZTOWA KASA OSZCZĘDNOŚCI

P. K. O.

Centrala: Warszawa, Jasna 9.

Oddziały:

Kraków, Katowice, Lwów, Łódź,
Poznań, Wilno

Ekspozytury zagraniczne:

Paryż, Buenos - Aires, Tel - Aviv

Przyjmuje

wkłady oszczędnościowe zwyczajne od 1 złotego począwszy, płatne na każde żądanie w kasach P.K.O. i wszystkich urządach pocztowych. Wkłady oszczędnościowe premjowane po 8 zł. miesięcznie z możliwością wygrania kwoty zł. 1000 — w losowaniach, odbywających się co kwartał. Wkłady oszczędnościowe w złotych w złocie.

PROWADZI RACHUNKI CZEKOWE

Ubezpiecza

na życie bez badania lekarskiego przy składkach miesięcznych od zł. 3.— począwszy. W razie śmierci spowodowanej nieszczęśliwym wypadkiem P.K.O. wypłaca podwójną sumę ubezpieczenia.

Udziela pożyczek

uczestnikom obrotu czekowego i oszczędnościowego pod zastaw papierów państwowych i komunalnych.

WYNAJMUJE SAFESY

MAGAZYN MEBLI „ŚLĄSK“

Warsztaty stolarskie i tapicerskie

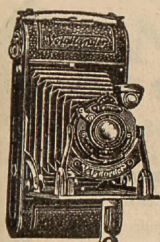
S Z E L E N C I S P A Ł E K

Roździeń - Szopienice, ul. 11 Listopada nr. 4

Telefon: Szopienice nr. 27

Najtańsze źródło zakupu

244

Fotoaparaty i przybory! Okulary dla członków Kas Chorych! Lornetki polowe i teatralne, kompasy, lupy, termometry i t. d.

Specjalny oddział: zegarmistrzostwo

OPTYK „WEISS“ zegarmistrz
specjal.

Katowice

ul. Marjacka 2 vis à vis Kawiarni „Astoria“

211

J. L. SILBERBERG i SYN

Mysłowice - Rynek

Destylacja Hurtowa i Fabryka Likierów

Konto bankowe:

Bank Ludowy, Mysłowice - P. K. O. Katowice 301.279

TELEFON Nr. 1095

249

Komunalna Kasa Oszczędności miasta Mysłowice

instytucja bankowa o pupilarnej pewności

Przyjmuje wkłady od 1.— zł. począwszy zapewniając ścisłą tajemnicę.

Udziela pożyczek hipotecznych i wekslowych oraz załatwia wszelkie czynności bankowe.

Za wkłady ręczy gmina miasta Mysłowice wszystkimi dochodami oraz całym majątkiem wynoszącym ca. 23 miliony zł.

248

Fabryka wyrobów mięsnych i śniadalnia

ALFRED NEBEL, KATOWICE

ul. 3 Maja 14

Telefon 1387

SPECJALNOŚĆ: NOGI WIEPRZOWE

140

R. DITTRICH, Szopienice

ulica Dworcowa 7

Rzeźnictwo

242

Alboril

241

Samopiorący proszek

**Mydło pachnące
do prania i mycia**

Aromatyczne płatki mydlane

CYNOWNIA I FABRYKA NACZYŃ MLECZNYCH

TADEUSZ MAZEPA

SZOPIENICE G.-ŚL.

TELEFON 45

245

FRANCISZEK KIEDROŃ

właśc. Kina Union - Helios

Mysłowice, Rynek 13

Telefon 1063

250

Restauracja i Kawiarnia „CENTRALNA“

właśc. H. Kurek

Mysłowice

253

JAN KASPRUŚ

Szarlej G. Śl., ul. 3-go Maja 47, Tel. 85

**Największe przedsiębiorstwo na
miejscu i najtańsze źródło zakupu**

Stale wielki wybór

w materiałach na suknie, jedwabie, bieliznia-
nych i fartuchowych, inletry, wsypy, płótna itd.

Towary krótkie. Bielizna męska, damska i dziecięca

Firany i chusty. Dywany, kołdry watowane

Materiały na ubrania męskie. Wszelkie ar-
tykuły do krawieczyzny damskiej i męskiej

Konfekcja damska i męska. Kapelusze, parasole, laski itd.

257

STARA APTEKA MIEJSKA

Mr. Jan Ulryk Koepsch

Tel. 5-44 Mysłowice Tel. 5-44

252

A. JOSZKOWICZ MYSŁOWICE - RYNEK

Sprzedaż skór i przyb. szewskich

oraz i kamasznik

251

KAROL DĄBROWA

Skład skór, galanterij skórzanych i przyb. szewskich

Mysłowice — Rynek

254

DOM TOWAROWY Juljan Pieczka

SZARLEJ, ul. 3-go Maja 52, Telefon Nr. 79

256

JAN LUDYGA Skład win, wódek i likierów**SZARLEJ, ul. 3-go Maja 1**

jedyński polski skład na miejscu

258

WILHELM MÜLLER i SkaFabryka materiałów izolacyjnych i wyrobów
korkowych, Sp. z o. odp.**SZARLEJ G. ŚL.**

259

MYSŁOWICKI HANDEL ŻELAZA

MYSŁOWICE, Rynek 1 — Telefon 37

**Dostawa dla kolei, hut, kopalń
i przedsiębiorstw budowl.**

255

G. Josephyego Spadkobiercy

Fabryka maszyn
i odlewnia żelaza

Bielsko

GUSTAW MOLENDĄ I SYN

FABRYKA SUKNA, WYROBÓW
WEŁNIANYCH I CZESANKOWYCH

Śl. Polski

BIELSKO

Śl. Polski

ROK ZAŁOŻENIA 1850

Adres telegraficzny: MOLENDĄ BIELSKO
Telefon międzymiastowy nr. 2890 i 2891

Własne oddziały:

Poznań, pl. Świętokrz. 1, — Wilno, ul. Wielka 36, —
Gdańsk, Langgasse 37, — Toruń, Szeroka 18, — Byd-
goszcz, Gdańska 8, — Katowice Kochanowskiego 2,
Łódź, Piotrkowska 47, — Gdynia, pl. Kaszubski 11

KAROL KORN

302

Budownicza Spółka Akcyjna

Bielsko, Mickiewicza 21 Tel. 20-71

RESTAURACJA „SILESIA“

Katowice, ul. Wojewódzka 3. Telef. 1301

Poleca Szan. P.T. Gościom doborową kuchnię, znakomite jasne i ciemne piwa, oraz najlepsze krajowe i zagraniczne wódki i likiery. Rest. stale wydaje śniadania, obiady i kolacje

Codziennie koncert i dancing

142

Znana restauracja

FLANKA

W BIELSKU

poleca swą znakomitą kuchnię

299

Quissek i Geppert

**Fabryka wyrobów mieszanych
i metalowych, maszyn i kotłów**

300

BIELSKO, ul. Długa 1—Telef. 18-62

Bracia Sternlicht

DOM TOWAROWY

Dziedzice

::

Telefon 54

282

FR. POLACZEK

DROGERJA

Bielsko, Kolejowa :: Telefon 1363

284

S. W. NIEMOJOWSKI

Fabryka papieru i wyrobów papierowych
S. A. w BIELSKU

309

Paweł Drucker

Bielsko, ulica Matejki 6

287

J. MORAWITZ

Handel towarów żelaznych

Bielsko n/Śl.

292

Karol Jankowski i Syn

Fabryka sukna

B I E L S K O

294

Paweł Hoffmann i Ska

FABRYKA MARGARYNY

B I E L S K O

296

HENRYK BRAUN

FABRYKA SUKNA

BIELSKO

Tel. 13—64

291

A. ALSCHER i SYN

Fabryka konstrukcyj żelaznych,
budowy maszyn i mostów

Bielsko (Śl. Ciesz.) Nad Niprem 6-8

293

Skład sukna, jedwabiu i płócien
towarów modnych damskich
i męskich

Jan Prochaska

BIELSKO

ul. Jagiellońska 1, 3, 4

Oddział sportowy i podróżny
Wyrób pierwszorzędnej bielizny
męskiej

285

FABRYKA KABLI CLEMENT ZAHM

Sp. z ogr. odp.

DZIEDZICE, ul. Legionów 194, Woj. Śląsk.

Adr. telegr.: Kabel Dziedzice — Telefon Nr. 1

Wyrabia wszelkiego rodzaju przewodniki elektryczne
tak dla silnego jak i też słabego prądu, oraz rurki
izolacyjne (bergmanowskie)

283

KRZYSZTOFORSKI, DZIEDZICE 174

Telefon 7 ŚLĄSK CIESZYŃSKI PKO. 30.279

Parowa fabryka najprzedniejszych wódek polskich, ko-
niaku, rumu, likierów, nalewek i prawdziwych soków
owocowych. Hurtowa sprzedaż doborowych win owo-
cowych i zagranicznych — poleca swoje słynne z do-
broci wyroby po cenach konkurencyjnych

281

Fabryka perfum, kosmetyków i wody kolońskiej

ZYGFRYD BOCHNER i SKA

Dziedzice (Śląsk)

Telefon Nr. 24

Nr "4711"

Mouson, Lanolina „ze strzałką w kole”,

Kamienie ałunowe, Tabletki „Christol”,

Farba do włosów „Aureol”

Filja Gdansk-Langfuhr, Eschenweg 6

279

Fabryka Chemiczna

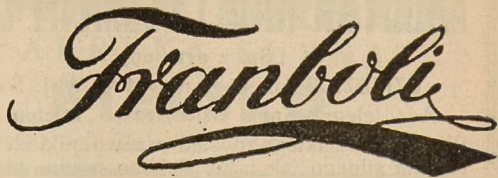
A. Willenz i Ska z o. o.

D Z I E D Z I C E

p o l e c a

wszelkie oleje i smary techniczne

278

JEDYNIE

Zapewnia otrzymanie pełnowartościowych

Cukrów - Czekolad - Marcepanów

Oddział własny:

KATOWICE, DYREKCYJNA 3

150

265

Fitznerowska Fabryka Śrub i Nitów**Spółka z ogr. odp.**Śruby, nity, nakrętki, materiały
kolejowej budowy nawierzchni**Siemianowice Śl. .: Tel. 50 i 51****DROGERJA - PAWEŁ MROWIEC****KATOWICE****ul. Wojewódzka 22****Tel. 327-53**

267

Górnośląska Fabryka czekolady i cukierków

264

„HANKA“ S. A.

w Siemianowicach Śl. - Telefon 530 i 77

wyrabia i dostarcza w dowolnych ilościach znane ze swej dobroci i taniości czekolady i cukry

BRACIA BORKOWSCY

266

ZAKŁADY ELEKTROTECHNICZNE

Katowice, ul. Stawowa 9 .: Tel. 331-01

Artykuły instalacyjne, żyrandole, grzejniki

Hurt

Detal

Skład towarów galanteryjnych Założ. w r. 1907

ALBERT WITTEK

SIEMIANOWICE, ul. Bytomska 3

Najdogodniejsze źródło zakupu bielizny damskiej, męskiej i dziecięcej

277

Fabryka konserw i wyrobów mięsnych

RUDOLF VOGL

BIELSKO

Sklep: Rynek 30, telef. 15-38

Fabryka: ul. Wyspiańsk. 15
telefon 16-38

P o l e c a :

Pierwszorządne wyroby mięsne oraz specjalny wyrób konserw mięsnych

304

Górnośląskie Zjednoczone Huty Królewska i Laura

Spółka Akcyjna Górnictwo - Hutnicza

Katowice, ul. Kościuszki 30

Węgiel, koks, żelazo, blachy, rury, materiał nawierzchni, zwrotnice kolejowe, wagony i części wagonowe, mosty i konstrukcje żelazne, części tłoczone i kute, kotły parowe, kompresory, maszyny, żórawie, walce, chłodnie i t. d.

Ż e l a z o h u t

Organizacja sprzedaży wyrobów
Górnośląskich Zjednoczonych Hut Królewskiej i Laury

Sp. z ogr. por.

Katowice, ul. Zamkowa 10

O d d z i a ł y :

Poznań, Poczta 31 — Bydgoszcz, Kopernika 8

Hurtownie żelaza

PROGRESS

ZJEDNOCZONE KOPALNIE GÓRNOŚLĄSKIE SP. Z O. P.
KATOWICE, ul. Stawowa nr. 13
Telef. nr. 1167—2523—2180—1369—776
Adres telegr.: PROGRESS, KATOWICE

Wyłączne biuro sprzedaży węgla z następn. kopalń
Richter — Dębieńsko — Florentyna — Fer-
dynand — Mysłowice — Radzionków —
Matylda — Andaluzja

Węgiel kamienny tylko pierwszorzędnej jakości.
 Specjalne gatunki dla opału domowego i wszelkiego
 rodzaju przemysłu. Pierwszorzędny węgiel gazowy

Udział w ogólnym wydobyciu węgla
 na Górnym Śląsku ok. 23%.

Własne urządzenie przeładownicze w porcie gdynskim

305

Śląska fabryka mundurów
i odzieży cywilnej

J. Połomski

RYDUŁTOWY

Telefon 64

Konto czekowe P. K. O. 305-719

307

Marcus Wolf i Synowie

B I E L S K O

297

DROGERJA CENTRALNA

272

właśc. **Pradellok Gerhard****Tarnowskie Góry Śl.**

Krakowska 1 — Telefon 11—33

Przybory fotograficzne oraz art. kosmetyczne

Goryczka Józef, Tarn. Góry

275

Tel. 1181 ul. Krakowska 2 Tel. 1181

Zakład krawiecki**Poleca wykonanie garderoby damskiej i męskiej**

Specjalność: mundury

Wiktor Deutsch

273

Telefon 1194

Tarn. Góry

Piastowska 4

Rowery, maszyny do szycia i pisania, gramofony, instrum. muzyczne, artykuły sportowe

Na raty!

wózki dziecięce

Na raty!

KACZMARCZYK K.

274

TARN. GÓRY

ul. Krakowska 5

Telefon 1155

Skład bławatny i wszelkiego rodzaju okryć damskich i męskich

H. Sedlaczek ²⁶⁹

Spółka z o. odpow. założ. 1786

TARNOWSKIE GÓRY

**Hurtownia Win
Destylacja i Fabryka Likierów
Filja: Królewska Huta**

Specjalność:

**„Sedlaczek Stary Tarnowicki“
i „Kochanka“**

Karola Büttnera Synowie ²⁹⁰

**FABRYKI SUKNA
i RĘCZNY WYRÓB DYWANÓW**

BIELSKO

Telefony Nr. 1095 i 2409

GUSTAW KARTER I S-KA

Telefon Nr. 2804

Bielsko

Jagiellońska 6

Filje: Cieszyn i Skoczów

286

Maszyny i narzędzia rolnicze - Maszyny do szycia - Rowery - Maszyny mleczarskie - Artykuły techn. i gospodarcze - Muzyczne - Sportowe elektro-techniczne - Radjospzęty - Maszyny do pisanja - Broń i amunicja - Przybory do rybolówtwa.

Dla policji specjalny rabat

—

Dogodne warunki

—

Na raty

Fabryka Galanterji Metalowej „GALMET”

306

SOSNOWIEC, Przejazd 3. Telefon nr. 5-46

Emaljowane odznaki klubowe, nagrody sportowe i gwoździe do sztandarów

HUTA POKÓJ

Śląskie Zakłady
Górnico-Hutnicze

Zarząd Główny:

Katowice, Zamkowa 3

SZYLDY EMALJOWANE I SZKLANE
A. KAUFMANN, KATOWICE

ul. Marsz. Piłsudskiego 23

Tel. 24-08

FABRYKA OBUWIA
H. MORGENSTERN i Ska

KATOWICE, ul. Andrzeja 25

ZAMAWIAJCIE

_____ dzieła **Mickiewicza**
 _____ **Krasińskiego**
 _____ **Słowackiego**
 _____ **Kondratowicza**
 _____ **Lenartowicza**
 _____ **P o l a**
 _____ **Ks. Damrotha**
 _____ książki treści religijnej
 _____ ludowe
 _____ dla młodzieży

w znanej

Spółce Wydawniczej

K. M I A R K I

Sp. Wyd. z ogr. por.

w Mikołowie

Żądajcie katalogów

Przy większych odbiorach udzielamy wysokich rabatów — Książki można nabyć także na raty

I. Brodacka właśc. G. Borzymowa

Król. - Huta, ul. M. Piłsudskiego 1

poleca **wyroby cukiernicze** po cenach
fabrycznych

Hurt

Detal

Telefon 15-58 pryw. 14-35

189

L. BORINSKI
KATOWICE

Rok zał. 1855

Telefon 27 i 537

Kawa, herbata i wszelkie artykuły
kolonjalne, delikatesy, wina i spirytualja

120

„TEXTYL” Katowice

Rynek 5 róg ul. Zamkowej — Tel. 11-09

3-go Maja 8 — Tel. 27-89

3-go Maja 10 — Tel. 20-27

fabryczne składy materiałów weł-
nianych, jedwabnych, lnianych, baweł-
nianych, firany, story, dywany, chod-
niki, materiały dekoracyjne, gotowe
ubioru dla pań i dzieci według naj-
nowszych modeli francuskich i wie-
deńskich. Specjalny Oddział materiałów
męskich w najlepszych wyrobach biel-
skich, oraz przybory krawieckie.

Najniższe ceny

Solidna obsługa

183

300 lat!!

**Żądajcie tylko
pierwszorzędne**

PIWO
szlachetne

Browaru

Książęcego

w Tychach

Górny Śląsk

300 lat istnienia!!

300 lat istnienia!!

300 lat!!

Biblioteka Śląska w Katowicach

Id: 0030000851411

I 3610/0/1934

